

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2021

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2021

Report on the socio-economic situation of Małopolskie Voivodship 2021

Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Kraków 2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Krakowie, Dział Opracowań Regionalnych
Statistical Office in Kraków, Regional Studies Division

pod kierunkiem
supervised by

Agnieszki Szlubowskiej

Zespół autorski

Editorial team

Paulina Babiarz, Anna Dziedzic, Marta Klósek, Marcin Łacic, Karolina Rudnik, Aneta Stachańczyk, Jadwiga Tutaj

Prace redakcyjne

Editorial work

Marcin Łacic, Aneta Stachańczyk

Tłumaczenie

Translation

Anna Dziedzic

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Karolina Rudnik

ISSN 2084-7149

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://krakow.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2021”. Opracowanie jest kontynuacją wcześniejszych edycji, jednakże zawarte w nim informacje zostały uzupełnione o dane m.in. z zakresu koniunktury gospodarczej oraz popytu na pracę, będące szczególnie istotne w kontekście aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej wywołanej pandemią COVID-19.

Wzorem lat poprzednich, w tegorocznej edycji Raportu znajdują Państwo zróżnicowany zestaw danych prezentujących społeczne i gospodarcze aspekty sytuacji w regionie, które ujęto w bloki tematyczne: środowisko, społeczeństwo, gospodarka, finanse.

Publikacja składa się z komentarzy analitycznych uzupełnionych o ilustracje graficzne w formie map i wykresów, prezentujących podstawowe zjawiska i tendencje na przestrzeni kilku lat. Dla pełniejszego zobrazowania zmian w regionie, w opracowaniu zawarto tablice z danymi dla kraju, województwa małopolskiego oraz miasta Krakowa.

Podstawowe informacje, istotne dla właściwej interpretacji zjawisk, zamieszczono w definicjach i notkach w poszczególnych działach Raportu.

Oddając w Państwa ręce publikację „Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego 2021” składam podziękowanie wszystkim osobom i instytucjom za przekazane informacje. Mam nadzieję, że opracowanie będzie dla Państwa przydatnym źródłem wiedzy o warunkach życia i sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie małopolskim. Zachęcam również Państwa do przekazywania uwag i opinii o naszych wydawnictwach, abyśmy mogli wzbogacać i udoskonalać kolejne edycje.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Preface

I present to you the publication "Report on the socio-economic situation of Małopolskie Voivodship 2021". The study is a continuation of previous editions, however, the information contained therein has been supplemented with data, among others in the field of business tendency and labour demand, which are particularly important in the context of the current socio-economic situation caused by the COVID-19 pandemic.

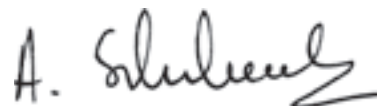
As in previous years, in this year's edition of the Report you will find a diverse set of data presenting social and economic aspects of the situation in the region, divided into thematic blocks: environment, society, economy, finance.

The publication consists of analytical comments supplemented with graphic illustrations in the form of maps and charts, presenting the basic phenomena and trends over several years. To better illustrate the changes in the region, the study contains tables with data for the country, Małopolskie Voivodship and the city of Kraków.

Basic information, important for the correct interpretation of the phenomena, is included in definitions and notes in individual sections of the Report.

By handing over to you the publication "Report on the socio-economic situation of Małopolskie Voivodship 2021", I would like to thank all people and institutions for the information provided. I hope that the study will be a useful source of knowledge for you about living conditions and the socio-economic situation in Małopolskie Voivodship. I also encourage you to submit your comments and opinions about our publications, so that we can enrich and improve subsequent editions.

Director
of the Statistical Office
in Kraków

Agnieszka Szlubowska

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	15
Symbols. Main abbreviations	15
Synteza	17
Executive summary	23
Rozdział 1. Województwo na tle kraju	29
Chapter 1. Voivodship against the background of the country	29
Rozdział 2. Województwo na tle pozostałych województw	32
Chapter 2. Voivodship against the background of other voivodships	32
Rozdział 3. Powierzchnia i podział terytorialny województwa	40
Chapter 3. Area and territorial division of the voivodship	40
Rozdział 4. Środowisko	41
Chapter 4. Environment	41
4.1. Warunki meteorologiczne	41
4.1. Meteorological conditions	41
4.2. Powierzchnia ziemi	43
4.2. Land area	43
4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	45
4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	45
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	49
4.4. Pollution and protection of air	49
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	52
4.5. Nature protection. Forests	52
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	55
4.6. Industrial and municipal waste	55
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	59
4.7. Economic aspects of environmental protection	59
Rozdział 5. Społeczeństwo	62
Chapter 5. Society	62
5.1. Kapitał ludzki	62
5.1. Human capital	62
5.2. Jakość życia	81
5.2. Quality of life	81
Rozdział 6. Gospodarka	114
Chapter 6. Economy	114
6.1. Produkt krajowy brutto	114
6.1. Gross domestic product	114
6.2. Koniunktura gospodarcza	118
6.2. Business tendency	118
6.3. Przedsiębiorczość	121
6.3. Entrepreneurship	121
6.4. Produkcja i usługi	136
6.4. Production and services	136
Rozdział 7. Finanse jednostek samorządu terytorialnego	158
Chapter 7. Finances of local government units	158

7.1.	Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	158
7.1.	Revenue of local government units	158
7.2.	Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	161
7.2.	Expenditure of local government units	161
7.3.	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	163
7.3.	Result of budgets of local government units	163
7.4.	Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	166
7.4.	Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund	166
Rozdział 8.	Wybrane dane o województwie małopolskim	168
Chapter 8.	Selected data on Małopolskie Voivodship	168
Rozdział 9.	Wybrane dane o Krakowie	172
Chapter 9.	Selected data on Kraków	172

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.	Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2019 r.	32
Chart 1.	Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2019	32
Wykres 2.	Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 r.	33
Chart 2.	Natural increase per 1,000 population in 2020	33
Wykres 3.	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r.	33
Chart 3.	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2020	33
Wykres 4.	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2020 r.	38
Chart 4.	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2020	38
Wykres 5.	Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)	38
Chart 5.	Intramural expenditures on research and development per capita in 2019 (current prices)	38
Wykres 6.	Średnia miesięczna temperatura powietrza	42
Chart 6.	Average monthly air temperature	42
Wykres 7.	Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych	42
Chart 7.	Average monthly total atmospheric precipitation	42
Wykres 8.	Udział gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych (w ciągu roku) w ogólnej powierzchni gruntów wymagających rekultywacji	44
Chart 8.	Share of land reclaimed and managed (during the year) in the total area of land requiring reclamation	44
Wykres 9.	Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi	47
Chart 9.	Structure of industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	47
Wykres 10.	Struktura powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.	54
Chart 10.	Structure of the area of special nature value under legal protection in 2019	54
Wykres 11.	Odpady wytworzone na 1 km ² powierzchni województwa	57
Chart 11.	Waste generated per 1 km ² of the voivodship's area.....	57

Wykres 12.	Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca	58
Chart 12.	Municipal waste collected per capita	58
Wykres 13.	Struktura nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według źródeł finansowania	61
Chart 13.	Structure of outlays on fixed assets for environmental protection and water management by source of financing	61
Wykres 14.	Liczba ludności oraz prognoza	63
Chart 14.	Population and projection	63
Wykres 15.	Ludność według płci i wieku	64
Chart 15.	Population by sex and age	64
Wykres 16.	Mediana wieku ludności	66
Chart 16.	Median age of population	66
Wykres 17.	Indeks starości	66
Chart 17.	Ageing index	66
Wykres 18.	Małżeństwa zawarte i rozwody	68
Chart 18.	Marriages contracted and divorces	68
Wykres 19.	Ruch naturalny ludności	69
Chart 19.	Vital statistics of populaton	69
Wykres 20.	Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności	70
Chart 20.	Net migration of population for permanent residence per 1,000 population.....	70
Wykres 21.	Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2019/20	73
Chart 21.	Structure of students of upper secondary and post-primary schools by types of schools in the 2019/20 school year	73
Wykres 22.	Absolwenci uczelni według wybranych grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2018/19	75
Chart 22.	Graduates of higher education institutions by selected broad fields of education in the 2018/19 academic year	75
Wykres 23.	Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów	77
Chart 23.	Activity rate by quarters	77
Wykres 24.	Stopa bezrobocia rejestrowanego	79
Chart 24.	Registered unemployment rate	79
Wykres 25.	Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	82
Chart 25.	Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	82
Wykres 26.	Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2019 r.	86
Chart 26.	Subjective evaluation of the material situation of households in 2019	86
Wykres 27.	Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów przyznania pomocy w 2019 r.	88
Chart 27.	Structure of families benefiting from social assistance by reasons for granting assistance in 2019	88
Wykres 28.	Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych	92
Chart 28.	Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	92
Wykres 29.	Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności	100
Chart 29.	Doctors and nurses per 10 thousand population	100
Wykres 30.	Struktura lekarzy specjalistów według wybranych specjalizacji w 2019 r.	101
Chart 30.	Structure of medical specialists by selected specializations in 2019	101
Wykres 31.	Struktura wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego według miejsc zdarzenia w 2019 r.	104
Chart 31.	Structure of responses of emergency medical services by place of accident in 2019	104
Wykres 32.	Struktura imprez i uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2019 r.	107
Chart 32.	Structure of events and participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2019	107

Wykres 33.	Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)	114
Chart 33.	Indices of gross domestic product (current prices)	114
Wykres 34.	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju	115
Chart 34.	Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value	115
Wykres 35.	Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)	116
Chart 35.	Structure of gross value added by kind of activity (current prices)	116
Wykres 36.	Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)	117
Chart 36.	Structure of gross value added by kind of activity and subregions (current prices)	117
Wykres 37.	Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	119
Chart 37.	General business climate indicator by kind of activity	119
Wykres 38.	Podmioty gospodarki narodowej	122
Chart 38.	Entities of the national economy	122
Wykres 39.	Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD	123
Chart 39.	Entities of the national economy by selected PKD sections	123
Wykres 40.	Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca	125
Chart 40.	Intramural expenditures on research and development per capita	125
Wykres 41.	Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R	126
Chart 41.	Funds from the business enterprise sector financing R&D	126
Wykres 42.	Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem	128
Chart 42.	Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total sales revenue	128
Wykres 43.	Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu	129
Chart 43.	Enterprises with Internet access	129
Wykres 44.	Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	129
Chart 44.	Enterprises receiving orders via computer networks	129
Wykres 45.	Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT	130
Chart 45.	Enterprises employing ICT specialists	130
Wykres 46.	Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem	131
Chart 46.	Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials	131
Wykres 47.	Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych	132
Chart 47.	Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises	132
Wykres 48.	Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)	134
Chart 48.	Indices of investment outlays (current prices)	134
Wykres 49.	Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych	136
Chart 49.	Cattle density per 100 ha of agricultural land	136
Wykres 50.	Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	137
Chart 50.	Pigs density per 100 ha of agricultural land	137
Wykres 51.	Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)	138
Chart 51.	Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)	138
Wykres 52.	Dynamika skupu mleka krowiego	138
Chart 52.	Indices of cows' milk procurement	138
Wykres 53.	Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)	140
Chart 53.	Indices of sold production of industry (constant prices)	140
Wykres 54.	Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)	141
Chart 54.	Structure of sold production of industry by PKD sections (current prices)	141

Wykres 55.	Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle	141
Chart 55.	Indices of average paid employment in industry	141
Wykres 56.	Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle według sekcji PKD	142
Chart 56.	Structure of average paid employment in industry by PKD sections	142
Wykres 57.	Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)	143
Chart 57.	Indices of sold production of construction (current prices)	143
Wykres 58.	Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)	143
Chart 58.	Indices of construction and assembly production (current prices)	143
Wykres 59.	Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)	144
Chart 59.	Structure of construction and assembly production by PKD divisions (current prices)	144
Wykres 60.	Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie	144
Chart 60.	Indices of average paid employment in construction	144
Wykres 61.	Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania	145
Chart 61.	Indices of the number of dwellings completed	145
Wykres 62.	Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa	146
Chart 62.	Structure of dwellings completed by forms of construction	146
Wykres 63.	Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)	149
Chart 63.	Indices of retail sales of goods (current prices)	149
Wykres 64.	Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni	150
Chart 64.	Structure of hard surface public roads	150
Wykres 65.	Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2019 r.	152
Chart 65.	Structure of national lines of scheduled bus transport in 2019	152
Wykres 66.	Ruch międzynarodowy pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice (przyloty i odloty)	155
Chart 66.	International passenger traffic at the John Paul II International Airport Kraków-Balice (arrivals and departures)	155
Wykres 67.	Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki	156
Chart 67.	Structure of electricity consumption by economy sectors	156
Wykres 68.	Struktura wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2019 r.	162
Chart 68.	Structure of budget expenditure of local government units by divisions in 2019	162
Wykres 69.	Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2019 r.	164
Chart 69.	Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2019	164

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ i NO ₂ w 2019 r.	32
Map 1.	Concentration of suspended particulates matter PM _{2,5} , PM ₁₀ and NO ₂ in 2019	32
Mapa 2.	Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)	34
Map 2.	Employment rate by LFS in 2020 (annual average)	34
Mapa 3.	Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)	34
Map 3.	Unemployment rate by LFS in 2020 (annual average)	34
Mapa 4.	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r.	35
Map 4.	Average monthly available income per capita in households in 2019	35
Mapa 5.	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2019 r.	35
Map 5.	Social assistance beneficiaries in the total population in 2019	35
Mapa 6.	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2019 r.	36
Map 6.	Dwelling stocks per 1,000 population in 2019	36

Mapa 7.	Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r.	36
Map 7.	Out-patient health care units in 2019	36
Mapa 8.	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)	37
Map 8.	Gross domestic product per capita in 2019 (current prices)	37
Mapa 9.	Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2020 r.	37
Map 9.	Entities of the national economy per 10 thousand population in 2020	37
Mapa 10.	Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r.	39
Map 10.	Gmina and powiat roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2019	39
Mapa 11.	Energia ze źródeł odnawialnych w 2019 r.	39
Map 11.	Energy from renewable sources in 2019	39
Mapa 12.	Podział województwa małopolskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2020 r.	40
Map 12.	Division of Małopolskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2020	40
Mapa 13.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według powiatów 2019 r. ...	46
Map 13.	Water consumption for the needs of the national economy and population by powiats in 2019	46
Mapa 14.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem według gmin w 2019 r.	49
Map 14.	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population by gminas in 2019	49
Mapa 15.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według powiatów w 2019 r.	52
Map 15.	Area of special nature value under legal protection by powiats in 2019	52
Mapa 16.	Lesistość według gmin w 2019 r.	55
Map 16.	Forest cover by gminas in 2019	55
Mapa 17.	Odpady komunalne zebrane według powiatów w 2019 r.	59
Map 17.	Municipal waste collected by powiats in 2019	59
Mapa 18.	Zmiana liczby ludności w latach 2010–2020	63
Map 18.	Population changes in 2010–2020	63
Mapa 19.	Przyrost naturalny ludności na 1000 ludności w 2020 r.	69
Map 19.	Natural increase per 1,000 population in 2020	69
Mapa 20.	Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r.	70
Map 20.	Net migration of population for permanent residence per 1,000 population in 2020	70
Mapa 21.	Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat według gmin w roku szkolnym 2019/20	72
Map 21.	Number of children in pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6 by gminas in the 2019/20 school year	72
Mapa 22.	Uczniowie w szkołach podstawowych według gmin w roku szkolnym 2019/20	73
Map 22.	Pupils in primary schools by gminas in the 2019/20 school year	73
Mapa 23.	Szkolnictwo wyższe	74
Map 23.	Higher education	74
Mapa 24.	Pracujący na 1000 ludności według powiatów w 2019 r.	78
Map 24.	Employed persons per 1,000 population by powiats in 2019	78
Mapa 25.	Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 r.	80
Map 25.	Registered unemployment rate in 2020	80
Mapa 26.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według powiatów w 2019 r.	81
Map 26.	Average monthly gross wages and salaries by powiats in 2019	81
Mapa 27.	Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej według gmin w 2019 r.	89
Map 27.	Scope of use of social assistance at domicile by gminas in 2019	89
Mapa 28.	Żłobki i kluby dziecięce według powiatów w 2019 r.	93
Map 28.	Nurseries and children's clubs by powiats in 2019	93

Mapa 29.	Warunki mieszkaniowe ludności według powiatów w 2019 r.	94
Map 29.	Housing conditions of population by powiats in 2019	94
Mapa 30.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogólnej liczby ludności według gmin w 2019 r.	96
Map 30.	Population connected to the water supply system in % of total number of population by gminas in 2019	96
Mapa 31.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogólnej liczby ludności według gmin w 2019 r.	98
Map 31.	Population connected to the sewage system in % of total number of population by gminas in 2019	98
Mapa 32.	Ludność korzystająca z gazu z sieci w % ogólnej liczby ludności według gmin w 2019 r.	99
Map 32.	Population connected to the gas supply system in % of total number of population by gminas in 2019	99
Mapa 33.	Ambulatoryjna opieka zdrowotna według powiatów w 2019 r.	102
Map 33.	Out-patient health care by powiats in 2019	102
Mapa 34.	Wydatki gmin w dziale „Ochrona zdrowia” w 2019 r.	105
Map 34.	Expenditures of gminas in “Health care” division in 2019	105
Mapa 35.	Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2019 r.	108
Map 35.	Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2019	108
Mapa 36.	Zagrożenie przestępczością według powiatów w 2019 r.	109
Map 36.	Crime risk by powiats in 2019	109
Mapa 37.	Bezpieczeństwo na drogach według powiatów w 2020 r.	110
Map 37.	Road safety by powiats in 2020	110
Mapa 38.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności według powiatów w 2020 r.	112
Map 38.	Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register per 10 thousand population by powiats in 2020	112
Mapa 39.	Podmioty gospodarki narodowej według gmin w 2020 r.	123
Map 39.	Entities of the national economy by gminas in 2020	123
Mapa 40.	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca według powiatów w 2019 r.	134
Map 40.	Investment outlays per capita by powiats in 2019	134
Mapa 41.	Mieszkania oddane do użytkowania według powiatów w 2020 r.	147
Map 41.	Dwellings completed by powiats in 2020	147
Mapa 42.	Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej według powiatów w 2019 r.	151
Map 42.	Improved hard surface communal and district roads by powiats in 2019	151
Mapa 43.	Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę według powiatów w 2019 r.	157
Map 43.	Consumption of electricity in households per consumer by powiats in 2019	157
Mapa 44.	Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.	160
Map 44.	Own revenue of gminas per capita in 2019	160
Mapa 45.	Dotacje dla budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.	160
Map 45.	Grants for gminas per capita in 2019	160
Mapa 46.	Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2019 r.	162
Map 46.	Investment expenditure of gminas per capita in 2019	162
Mapa 47.	Zadłużenie budżetów gmin w % dochodów ogółem w 2019 r.	165
Map 47.	Debt of gminas in % of total revenue in 2019	165

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.	Województwo na tle kraju	29
Table 1.	Voivodship against the background of the country	29
Tablica 2.	Warunki meteorologiczne	41
Table 2.	Meteorological conditions	41
Tablica 3.	Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania	43
Table 3.	Geodesic area by land use	43
Tablica 4.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według potrzeb	45
Table 4.	Water consumption for the needs of the national economy and population as required ..	45
Tablica 5.	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi	48
Table 5.	Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	48
Tablica 6.	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	50
Table 6.	Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality	50
Tablica 7.	Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone)	56
Table 7.	Waste generated and landfilled up to now (accumulated)	56
Tablica 8.	Odpady komunalne zebrane selektywnie	58
Table 8.	Municipal waste collected separately	58
Tablica 9.	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące)	60
Table 9.	Outlays on fixed assets for environmental protection and water management (current prices)	60
Tablica 10.	Ludność	62
Table 10.	Population	62
Tablica 11.	Wychowanie przedszkolne	71
Table 11.	Pre-primary education	71
Tablica 12.	Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL ...	76
Table 12.	Economic activity of the population aged 15 and more in quarter 4 by LFS	76
Tablica 13.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	82
Table 13.	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	82
Tablica 14.	Świadczenia społeczne	83
Table 14.	Social benefits	83
Tablica 15.	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny	84
Table 15.	Average monthly available income	84
Tablica 16.	Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)	85
Table 16.	At-risk-of-poverty rates	85
Tablica 17.	Świadczenia pomocy społecznej	87
Table 17.	Social assistance benefits	87
Tablica 18.	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	89
Table 18.	Beneficiaries of community social assistance	89
Tablica 19.	Świadczenie wychowawcze	90
Table 19.	Child-raising benefit	90
Tablica 20.	Żłobki i kluby dziecięce	92
Table 20.	Nurseries and children's clubs	92
Tablica 21.	Zasoby mieszkaniowe	94
Table 21.	Dwelling stocks	94

Tablica 22.	Wodociągi	96
Table 22.	Water supply system	96
Tablica 23.	Kanalizacja	97
Table 23.	Sewage system	97
Tablica 24.	Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	99
Table 24.	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	99
Tablica 25.	Ambulatoryjna opieka zdrowotna	102
Table 25.	Out-patient health care	102
Tablica 26.	Instytucje kultury	107
Table 26.	Culture institutions	107
Tablica 27.	Wypadki drogowe oraz ich skutki	110
Table 27.	Road accidents and their effects	110
Tablica 28.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON	112
Table 28.	Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register	112
Tablica 29.	Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	118
Table 29.	General business climate indicator by kind of activity	118
Tablica 30.	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	121
Table 30.	Entities of the national economy in the REGON register	121
Tablica 31.	Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)	125
Table 31.	Intramural expenditures on research and development by sources of financing (current prices)	125
Tablica 32.	Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji	127
Table 32.	Innovative enterprises by types of introduced innovations	127
Tablica 33.	Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych	133
Table 33.	Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	133
Tablica 34.	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	135
Table 34.	Investment outlays (current prices)	135
Tablica 35.	Przemysł	140
Table 35.	Industry	140
Tablica 36.	Budownictwo	142
Table 36.	Construction	142
Tablica 37.	Budownictwo mieszkaniowe	145
Table 37.	Residential construction	145
Tablica 38.	Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)	148
Table 38.	Indices of retail sales of goods (current prices)	148
Tablica 39.	Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni	151
Table 39.	Public roads by type of surface	151
Tablica 40.	Drogi publiczne o twardej nawierzchni	152
Table 40.	Hard surface public roads	152
Tablica 41.	Komunikacja miejska	153
Table 41.	Urban transport	153
Tablica 42.	Ruch pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice	154
Table 42.	Passenger traffic at the John Paul II International Airport Kraków-Balice	154
Tablica 43.	Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	156
Table 43.	Consumers and consumption of electricity in households	156
Tablica 44.	Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	159
Table 44.	Revenue of local government units	159
Tablica 45.	Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	161
Table 45.	Expenditure of local government units	161

Tablica 46.	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	163
Table 46.	Result of budgets of local government units	163
Tablica 47.	Zadłużenie budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.	165
Table 47.	Debt of local government units in 2019	165
Tablica 48.	Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2020 r.	166
Table 48.	The total project value and the additional EU financing value of projects which are implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the voivodship to the end of 2020	166
Tablica 49.	Wybrane dane o województwie małopolskim	168
Table 49.	Selected data on Małopolskie Voivodship	168
Tablica 50.	Wybrane dane o Krakowie	172
Table 50.	Selected data on Kraków	172

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification presented in an abbreviated form
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł PLN	złoty zloty
tys.	tysiąc
mln	milion
g	gram gram
kg	kilogram kilogram
dt	decytona deciton
t	tona tonne
l	litr litre
ha	hektar hectare

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
m ²	metr kwadratowy square metre
m ³	metr sześcienny cubic metre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
szt. pcs	sztuka piece
ok.	około
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności NACE classification

Synteza

Powierzchnia ziemi w 2019 r.

grunty zrekultywowane	-23,3% r/r	W ciągu roku zrekultywowano i zagospodarowano mniejszą powierzchnię gruntów niż rok wcześniej.
grunty zagospodarowane	-20,9% r/r	

Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe w 2019 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	-17,4% r/r	W relacji do 2018 r. mniej zużyto wody ogółem na potrzeby gospodarki narodowej, w tym w przemyśle. Więcej wody natomiast zużyły gospodarstwa domowe. Zmalała ilość ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczania, w tym zwłaszcza oczyszczanych biologicznie. Wzrósł odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.
zużycie wody na potrzeby gospodarstw domowych	+1,7% r/r	
ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania	-1,8% r/r	
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	+0,7 p. proc. r/r	

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza w 2019 r.

emisja zanieczyszczeń powietrza:

pyłowych	-11,2% r/r	Mniejsza była niż przed rokiem emisja zanieczyszczeń powietrza pyłowych i gazowych (bez dwutlenku węgla) z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Mniej także zatrzymano lub zneutralizowano zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (bez dwutlenku węgla) w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń.
gazowych (bez dwutlenku węgla)	-14,7% r/r	
zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:		
pyłowe	-10,4% r/r	
gazowe (bez dwutlenku węgla)	-7,9% r/r	

Ochrona przyrody. Lasy w 2019 r.

powierzchnia obszarów prawnie chronionych	-93 ha r/r	Nieznacznie zmniejszyła się powierzchnia obszarów prawnie chronionych w porównaniu z 2018 r. Największy spadek odnotowano w powierzchni użytków ekologicznych.
powierzchnia gruntów leśnych	-8 ha r/r	
lesistość	28,7%	

Odpady przemysłowe i komunalne w 2019 r.

odpady przemysłowe wytworzone	+3,2% r/r	Wzrosła ogólna ilość odpadów wytworzonych, natomiast zmniejszyła się ilość odpadów dotychczas składowanych (z wyłączeniem odpadów komunalnych). Zwiększyła się także ilość odpadów komunalnych, w tym zebranych selektywnie.
odpady komunalne zebrane	+0,5% r/r	
odpady komunalne zebrane selektywnie	+2,6% r/r	

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w 2019 r.

nakłady na środki trwałe służące:		Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej były wyższe niż rok wcześniej.
ochronie środowiska	+13,9% r/r	
gospodarce wodnej	+73,3% r/r	

Demografia w 2020 r.

liczba ludności na 1000 ludności:	-0,01% r/r	Wystąpiły niekorzystne zmiany w demografii województwa. Odnotowano spadek liczby ludności w porównaniu z poprzednim rokiem. Wzrosła liczba zgonów, zmniejszyła się liczba urodzeń oraz liczba małżeństw. Przyrost naturalny przyjął ujemną wartość, a ogólne saldo migracji stałej pozostało dodatnie.
urodzenia żywe	10,36	
zgony	11,37	
przyrost naturalny	-1,00	
saldo migracji stałej	+1,17	
małżeństwa zawarte	4,24	

Edukacja w roku szkolnym 2019/20

dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	+1,6% r/r	W stosunku do poprzedniego roku szkolnego zwiększyła się zarówno liczba dzieci uczestniczących w różnych formach wychowania przedszkolnego, jak i liczba uczniów szkół podstawowych. W wyniku reformy systemu edukacji w klasie pierwszej szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych nauk równocześnie rozpoczęły dwa roczniki, tj. absolwenci gimnazjów oraz absolwenci 8-klasowych szkół podstawowych. Zmalała zarówno liczba uczelni, jak i liczba studentów.
uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży	+1,0% r/r	
uczniowie w szkołach ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla dzieci i młodzieży	+29,7% r/r	
studenci w uczelniach	-3,6% r/r	

Zasoby pracy

pracujący w 2019 r.	+2,0% r/r	Wzrosła liczba pracujących w gospodarce narodowej w porównaniu ze stanem z końca 2018 r.
stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 r.	+1,2 p. proc. r/r	W stosunku do 2019 r. wzrosła liczba zarejestrowanych bezrobotnych w urzędach pracy, jak i stopa bezrobocia rejestrowanego.
współczynnik aktywności zawodowej w 4 kwartale 2020 r. według BAEL	+2,7 p. proc. r/r	Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w relacji do IV kwartału 2019 r. zwiększyła się liczba ludności aktywnej zawodowo, a liczba ludności biernej zawodowo spadła. Obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi było mniejsze niż przed rokiem.
wskaźnik zatrudnienia w 4 kwartale 2020 r. według BAEL	+2,4 p. proc. r/r	
stopa bezrobocia w 4 kwartale 2020 r. według BAEL	+0,4 p. proc. r/r	

Zamożność mieszkańców

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r.	+6,4% r/r	Tempo wzrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw było niższe niż rok wcześniej.
przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	+5,7% r/r	Odnotowano wzrost w ujęciu rocznym świadczeniobiorców ZUS przy jednoczesnym spadku liczby osób pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Zwiększyła się przeciętna wysokość miesięcznej emerytury i renty. Świadczenia wypłacane przez ZUS rosły wolniej niż świadczenia rolników indywidualnych.
przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych	+6,8% r/r	W relacji do 2018 r. wzrósł przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Zwiększyła się nadwyżka dochodów nad wydatkami, co umożliwiło wzrost oszczędności.
dochody gospodarstw domowych w 2019 r.	+8,9% r/r	Odnotowano spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego w porównaniu z 2018 r.
zasięg ubóstwa ustawowego w 2019 r.	-2,8 p. proc. r/r	Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych.
zasięg ubóstwa skrajnego w 2019 r.	-1,7 p. proc. r/r	

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2019 r.

beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	-7,6% r/r	Obniżyła się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, jak również liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W porównaniu z 2018 r. zmalała liczba beneficjentów świadczeń rodzinnych, przy jednoczesnym zwiększeniu kwoty wydatków na te świadczenia. Wzrosła liczba żłobków i klubów dziecięcych oraz liczba przebywających w nich dzieci.
świadczenia rodzinne	+2,1% r/r	
świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”	+35,5% r/r	
placówki opieki nad dziećmi do lat 3	+16,0% r/r	

Warunki mieszkaniowe w 2019 r.

zasoby mieszkaniowe	+1,8% r/r	Poprawiły się warunki mieszkaniowe w stosunku do stanu sprzed roku. Wzrosła liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych, zwiększyła się ich przeciętna powierzchnia użytkowa oraz wzrosła średnia liczba izb w mieszkaniu. Zwiększyła się długość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. Wzrosła liczba przyłączy prowadzących do budynków.
powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	+1,8% r/r	
zużycie w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca:		
wody z sieci wodociągowej	+1,4% r/r	
gazu z sieci	+5,6% r/r	

Ochrona zdrowia w 2019 r.

ambulatoryjna opieka zdrowotna		W porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, w omawianych podmiotach zwiększyła się liczba udzielonych porad. Stacjonarną opiekę zdrowotną w świadczyła mniejsza liczba szpitali ogólnych, które dysponowały mniejszą liczbą łóżek. Odnotowano wzrost liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia. Zwiększyła się liczba osób którym udzielono świadczenia zdrowotnego na miejscu zdarzenia.
podmioty	-3,4% r/r	
udzielone porady	+1,0% r/r	
łóżka w szpitalach ogólnych	-7,4% r/r	
apteki ogólnodostępne	-4,9% r/r	
wyjazdy zespołów ratownictwa medycznego	+0,6% r/r	

Kultura w 2019 r.

czytelnicy bibliotek publicznych	+0,9% r/r	Wzrosła liczba zwiedzających muzea oraz widzów w kinach stałych w relacji do 2018 r. Zmniejszyła się natomiast liczba odwiedzających galerie i salony sztuki oraz widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych. Wzrosła liczba czytelników bibliotek publicznych, którzy wypożyczyli więcej księgozbioru.
zwiedzający muzea i wystawy	+5,9% r/r	
widzowie w kinach stałych	+8,1% r/r	
widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych	-24,3% r/r	
uczestnicy imprez w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	+4,3% r/r	

Bezpieczeństwo publiczne w 2020 r.

przestępstwa stwierdzone	-13,5% r/r	W 2020 r. odnotowano w skali roku spadek liczby przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Mniej odnotowano przestępstw w kategorii kryminalnych, jak i gospodarczych. Doszło również do mniejszej liczby wypadków drogowych.
wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych	-1,0 p. proc. r/r	
wypadki drogowe	-27,8% r/r	

Spółeczeństwo informacyjne w 2020 r.

gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu	+4,7 p. proc. r/r
osoby w wieku 16–74 lata korzystające z usług administracji publicznej przez Internet	+4,6 p. proc. r/r

Udział gospodarstw domowych posiadających w domu łącze internetowe systematycznie rośnie. W 2020 r. zwiększyła się liczba osób w wieku 16–74 lata korzystających z Internetu. W porównaniu z 2019 r. zwiększył się odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet.

Aktywność społeczna w 2020 r.

fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	+2,8% r/r
--	-----------

W 2020 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Produkt krajowy brutto w 2019 r.

produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	+7,5% r/r
produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (w PPS; UE27=100)	+2 p. proc. r/r

Według wstępnego szacunku produkt krajowy brutto był wyższy niż w 2018 r. Poprawiła się relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej.

Koniunktura gospodarcza w kwietniu 2021 r.

wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności:	
przetwórstwo przemysłowe	8,9%
budownictwo	-11,0%
handel hurtowy	2,0%
handel detaliczny	-5,3%
transport i gospodarka magazynowa	-8,4%
zakwaterowanie i gastronomia	-28,5%
informacja i komunikacja	16,4%

W większości badanych obszarów gospodarki przedsiębiorcy w kwietniu 2021 r. oceniali koniunkturę negatywnie. Do głównych barier ograniczających działalność zaliczała się niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej i jej znaczenie nie zmalało w skali roku.

Podmioty gospodarki narodowej w 2020 r.

podmioty gospodarki narodowej	+4,0% r/r
-------------------------------	-----------

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła w ujęciu rocznym. Rozwojowi przedsiębiorczości towarzyszył wzrost zarówno liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i spółek handlowych, fundacji i stowarzyszeń.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna w 2019 r.

nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową	+11,9% r/r
personel wewnętrzny B+R	+5,8% r/r
nakłady na działalność innowacyjną:	
w przemyśle	+36,2% r/r
w usługach	-3,2% r/r

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były wyższe niż w roku poprzednim. Wzrosły nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych, spadły natomiast w grupie z sektora usług.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2020 r.

przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu	+2,1 p. proc. r/r	Z roku na rok coraz więcej przedsiębiorstw posiada dostęp do Internetu. Zwiększa się udział przedsiębiorstw wyposażających pracowników w urządzenia mobilne z dostępem do Internetu, a także zatrudniających specjalistów ICT.
przedsiębiorstwa korzystające z chmury obliczeniowej	+5,5 p. proc. r/r	
przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT	+1,5 p. proc. r/r	

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2020 r.

wynik finansowy netto	+10,1% r/r	Wynik finansowy brutto i netto badanych przedsiębiorstw był wyższy niż rok wcześniej. Obniżył się wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności, poprawie uległy wszystkie podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Zmniejszył się udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności, jak również udział ich zysku netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności.
wskaźnik rentowności obrotu:		
brutto	+0,7 p. proc. r/r	
netto	+0,6 p. proc. r/r	

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2020 r.

nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	-0,7% r/r	Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw były niższe niż w 2019 r. Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie oraz środki transportu były mniejsze, natomiast na budynki i budowle zwiększyły się. Rozpoczęto więcej niż przed rokiem nowych inwestycji, ale ich wartość kosztorysowa była niższa.
-------------------------------------	-----------	---

Rolnictwo w 2020 r.

bydło	+3,8% r/r	W 2020 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, zanotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej, bydła i owiec, spadło natomiast pogłowie drobiu. Wzrósł skup pszenicy, żyta, ziemniaków oraz mleka. Mniej skupiono żywca wołowego, wieprzowego i drobiowego. Na przestrzeni roku ceny skupu większości podstawowych produktów rolnych były niższe.
trzoda chlewna	+13,1% r/r	
owce	+0,5% r/r	
skup produktów rolnych		
ziarna zbóż	+39,6% r/r	
ziemniaków	+34,7% r/r	
żywca rzeźnego	-16,9% r/r	

Przemysł w 2020 r.

produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	-1,9% r/r	Produkcja sprzedana przemysłu była niższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. Zanotowano spadek przeciętnego zatrudnienia, spadła również wydajność pracy, mierzona wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.
--	-----------	--

Budownictwo w 2020 r.

produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące)	+15,1% r/r	W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa, jak i produkcji budowlano-montażowej. Wzrosła wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego. Oddano do użytkowania mniej mieszkań.
produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	+6,4% r/r	
mieszkania oddane do użytkowania	-8,8% r/r	

Rynek wewnętrzny w 2020 r.

sprzedaż detaliczna	-10,2% r/r	Sprzedaż detaliczna towarów była mniejsza niż w rok wcześniej, spadła również sprzedaż hurtowa towarów zarówno w przedsiębiorstwach handlowych, jak i hurtowych.
sprzedaż hurtowa	-2,0% r/r	

Transport w 2019 r.

drogi publiczne o twardej nawierzchni	+0,8% r/r	W porównaniu z 2018 r. wzrosła długość dróg publicznych, w tym dróg o nawierzchni twardej. Zwiększyła się liczba linii obsługiwanych przez komunikację miejską, a także tras obsługiwanych przez port lotniczy. Wzrosła liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej oraz transportu lotniczego.
przewozy pasażerów komunikacją miejską	+1,0% r/r	
przewozy pasażerów w transporcie lotniczym	+24,3% r/r	

Energia w 2019 r.

produkcja energii elektrycznej	-12,6% r/r	W 2019 r. odnotowano spadek produkcji energii elektrycznej. Zwiększyła się liczba odbiorców oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych.
zużycie energii elektrycznej	+1,0% r/r	

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.

dochody ogółem	+11,9% r/r	Dochody jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż uzyskane w 2018 r., a tempo ich wzrostu było szybsze w relacji do roku poprzedniego.
dochody własne	+10,6% r/r	

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.

wydatki ogółem	+9,2% r/r	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż przed rokiem. Zmieniła się struktura rodzajowa wydatków ogółem, zwiększył się udział wydatków bieżących, a obniżył udział wydatków majątkowych.
wydatki inwestycyjne	+1,1%	

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.

wskaźnik zadłużenia	-0,1 p. proc. r/r	Wynik finansowy za 2019 r. jednostek samorządu terytorialnego był ujemny.
---------------------	-------------------	---

Executive summary

Land area in 2019

reclaimed land	-23.3% y/y	During the year, a smaller area of land was reclaimed and managed than in the previous year.
managed land	-20.9% y/y	

Water consumption. Municipal and industrial wastewater in 2019

water consumption for the needs of the national economy and population	-17.4% y/y	In relation to 2018, less water was used in total for the needs of the national economy, including in industry. On the other hand, more water was used by households. The amount of municipal and industrial wastewater requiring treatment has decreased, especially biologically treated wastewater. The percentage of population connected to wastewater treatment plants has increased.
water consumption for the needs of households	+1.7% y/y	
industrial and municipal wastewater requiring treatment	-1.8% y/y	
population connected to wastewater treatment plants	+0.7 pp y/y	

Pollution and protection of air in 2019

emission of air pollutants:		The emission of particulate and gaseous air pollutants (excluding carbon dioxide) from plants of significant nuisance to air quality was lower than in the previous year. Also, less particulate and gaseous pollutants (excluding carbon dioxide) were retained or neutralized in pollutant reduction systems.
particulates	-11.2% y/y	
gaseous (excluding carbon dioxide)	-14.7% y/y	
retained pollutants in pollutant reduction systems:		
particulates	-10.4% y/y	
gaseous (excluding carbon dioxide)	-7.9% y/y	

Nature protection. Forests in 2019

areas under legal protection	-93 ha y/y	The areas under legal protection decreased slightly compared to 2018. The greatest decrease was recorded in ecological areas.
forest land area	-8 ha y/y	
forest cover	28.7%	

Industrial and municipal waste in 2019

industrial waste generated	+3.2% y/y	The total amount of waste generated has increased, while the amount of waste landfilled up to now (excluding municipal waste) has decreased. The amount of municipal waste also increased, including waste collected separately.
municipal waste collected	+0.5% y/y	
municipal waste collected separately	+2.6% y/y	

Economic aspects of environmental protection in 2019

outlays on fixed assets for:		Outlays on fixed assets for environmental protection and water management were higher than in 2018.
environmental protection	+13.9% y/y	
water management	+73.3% y/y	

Demography in 2020

number of population per 1,000 population:	-0.01% y/y	There were unfavourable changes in the demography of the voivodship. There was a decrease in population compared to the previous year. The number of deaths increased, the number of births and the number of marriages decreased. The natural increase was negative and the overall net permanent migration remained positive.
live births	10.36	
deaths	11.37	
natural increase	-1.00	
net permanent migration	+1.17	
marriages contracted	4.24	

Education in the 2019/20 school year

children in pre-primary establishments	+1.6% y/y	Compared to the previous school year, both the number of children participating in various forms of pre-school education and the number of primary school pupils increased. As a result of the reform of the education system in the first grade of upper secondary and post-primary schools, two years of education started at the same time, i.e. graduates of lower secondary schools and graduates of 8-grade primary schools. Both the number of higher education institutions and the number of students decreased.
pupils in primary schools for children and youth	+1.0% y/y	
students in upper secondary and post-primary schools for children and youth	+29.7% y/y	
students at higher education institutions	-3.6% y/y	

Labour resources

employed persons in 2019	+2.0% y/y	The number of people employed in the national economy increased compared to the end of 2018.
registered unemployment rate in 2020	+1.2 pp y/y	Compared to 2019, the number of registered unemployed in labour offices and the registered unemployment rate increased.
activity rate by LFS in the fourth quarter of 2020	+2.7 pp y/y	According to the results of the Labour Force Survey (LFS), the number of economically active population increased compared to the fourth quarter of 2019, and the number of economically inactive population decreased. The burden of working people with non-working people was lower than in the previous year.
employment rate by LFS in the fourth quarter of 2020	+2.4 pp y/y	
unemployment rate by LFS in the fourth quarter of 2020	+0.4 pp y/y	

Inhabitants' wealth

Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector in 2020	+6.4% y/y	The growth rate of monthly gross wages and salaries in enterprise sector was lower than in the previous year.
average monthly retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system	+5.7% y/y	An increase was recorded in annual terms of the Social Insurance Institution beneficiaries, with a simultaneous decrease in the number of people receiving benefits from the agricultural social insurance system. The average monthly retirement and other pension increased. Benefits paid by the Social Insurance Institution augmented slower than benefits of individual farmers.
average monthly retirement and other pension for individual farmers	+6.8% y/y	
household income in 2019	+8.9% y/y	In relation to 2018, the average monthly disposable income per capita in households increased. The surplus of income over expenses increased, which allowed for an increase in savings. There was a decrease in the extent of economic poverty compared to 2018. The subjective assessment of the financial situation of households improved in all socio-economic groups.
"legal" poverty rate in 2019	-2.8 pp y/y	
extreme poverty rate in 2019	-1.7 pp y/y	

Social assistance and family support in 2019

beneficiaries of social assistance at domicile	-7.6% y/y	The number of people who were granted social assistance benefits decreased, as well as the number of beneficiaries of social assistance at domicile. Compared to 2018, the number of beneficiaries of family benefits decreased, while the amount of expenditure on these benefits increased. The number of nurseries and children's clubs increased, as well as the number of children staying in them.
family benefits	+2.1% y/y	
child-raising benefit "Family 500 plus"	+35.5% y/y	
establishments providing care for children up to the age of 3	+16.0% y/y	

Housing conditions in 2019

dwelling stocks	+1.8% y/y	The housing conditions improved compared to the previous year. The number of dwellings in dwelling stocks increased, their average useful floor area increased and the average number of rooms in a dwelling increased. The length of the water, sewage and gas networks augmented. The number of connections to buildings increased.
useful floor area of a dwelling per person	+1.8% y/y	
consumption in households per capita:		
of water from water supply system	+1.4% y/y	
of gas from gas supply system	+5.6% y/y	

Health care in 2019

out-patient health care entities	-3.4% y/y	Compared to 2018, the number of out-patient health care entities decreased, the number of consultations provided increased in the entities discussed. In-patient health care was provided by a smaller number of general hospitals with fewer beds. There was an increase in the number of calls to the occurrence places of emergency rescue teams. The number of persons who received health care benefits in the place of occurrence increased.
consultations provided	+1.0% y/y	
beds in general hospitals	-7.4% y/y	
generally available pharmacies	-4.9% y/y	
calls to the occurrence places of emergencyrescue teams	+0.6% y/y	

Culture in 2019

borrowers of public libraries	+0.9% y/y	The number of visitors to museums and viewers in indoor cinemas increased compared to 2018. However, the number of visitors to galleries and art salons, as well as audience in theatres and musical institutions decreased. The number of borrowers of public libraries increased as they borrowed more of the book collection.
museum and exhibition visitors	+5.9% y/y	
audience in indor cinemas	+8.1% y/y	
audience in theatres and music institutions	-24.3% y/y	
event participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	+4.3% y/y	

Public safety in 2020

ascertained crimes	-13.5% y/y	In 2020, a year-on-year decrease in the number of crimes ascertained in completed preparatory proceedings was recorded. There were fewer crimes in the criminal and economic categories. There were also fewer road accidents.
rate of detectability of delinquents in crimes	-1.0 pp y/y	
road accidents	-27.8% y/y	

Information society in 2020

households with Internet access	+4.7 pp y/y	The share of households with an Internet connection at home is systematically growing. In 2020, the number of persons aged 16–74 using the Internet increased. Compared to 2019, the percentage of persons using public administration services via the Internet increased.
persons aged 16–74 using public administration services via the Internet	+4.6 pp y/y	

Social activity in 2020

foundations, associations and social organisations	+2.8% y/y	In 2020, an annual growth in the number of foundations, associations and social organisations continued.
--	-----------	--

Gross domestic product in 2019

gross domestic product (current prices)	+7.5% y/y	According to preliminary estimates, the gross domestic product was higher than in 2018. The ratio of GDP per capita according to purchasing power parity to the EU average has improved.
---	-----------	--

gross domestic product per capita (in PPS; EU27 =100)	+2 pp y/y	
---	-----------	--

Business tendency in April 2021

general business climate indicator by kind of activity:		In most of the analysed areas of the economy, entrepreneurs assessed the economic situation negatively in April 2021. The main barrier to the activity was the uncertainty of the general economic situation and its importance did not decrease over the year.
---	--	---

manufacturing	8.9%	
construction	-11.0%	
wholesale trade	2.0%	
retail trade	-5.3%	
transportation and storage	-8.4%	
accommodation and catering	-28.5%	
information and communication	16.4%	

Entities of the national economy in 2020

entities of the national economy		The number of national economy entities entered in the REGON register increased on an annual basis. The development of entrepreneurship was accompanied by an increase in the number of natural persons conducting business activity, as well as commercial companies, foundations and associations.
----------------------------------	--	--

	+4.0% y/y	
--	-----------	--

Research and development and innovation activity in 2019

internal expenditure on research and development	+11.9% y/y	Intramural expenditure on research and development was higher than in the previous year.
--	------------	--

internal R&D personnel expenditure on innovation activities:	+5.8% y/y	Expenditure on innovation activities increased in the group of industrial enterprises, while it decreased in the group from the service sector.
--	-----------	---

in industry	+36.2% y/y	
in services	-3.2% y/y	

Using of information and communication technologies in enterprises in 2020

enterprises with Internet access	+2.1 pp y/y	Every year more and more enterprises have access to the Internet. The share of enterprises equipping employees with mobile devices with Internet access is increasing, as well as employing ICT specialists.
enterprises using cloud computing	+5.5 pp y/y	
enterprises employing ICT specialists	+1.5 pp y/y	

Financial results of non-financial enterprises in 2020

net financial result	+10.1% y/y	The gross and net financial result of the surveyed enterprises was higher than the year before. The cost level indicator from total activity decreased, all basic economic and financial ratios improved. The share of revenues of enterprises with net profit in the total amount of revenues from total activity decreased, as well as the share of their net profit in the total amount of revenues from total activity.
turnover profitability rate:		
gross	+0.7 pp y/y	
net	+0.6 pp y/y	

Investment outlays of non-financial enterprises in 2020

investment outlays (current prices)

-0.7% y/y

Investment outlays of the surveyed enterprises were lower than in 2019. Outlays on machinery, technical equipment and tools as well as transport equipment were lower, while outlays on buildings and structures increased. More new investments were started than a year before, but their estimated value was lower.

Agriculture in 2020

cattle

+3.8% y/y

pigs

+13.1% y/y

sheep

+0.5% y/y

procurement of agricultural products

cereal grains

+39.6% y/y

potatoes

+34.7% y/y

livestock for slaughter

-16.9% y/y

In 2020, compared to the previous year, there was an increase in the number of pigs, cattle and sheep, while the number of poultry decreased. The purchase of wheat, rye, potatoes and milk increased. Less beef, pork and poultry livestock were procured. Purchase prices of most basic agricultural products were lower throughout the year.

Industry in 2020

sold production of industry (constant prices)

-1.9% y/y

The sold production of industry was lower (in constant prices) than in the previous year. Average employment decreased, and labour productivity decreased as well, measured by the volume of sold production per employee.

Construction in 2020

sold production of construction (current prices)

+15.1% y/y

construction and assembly production (current prices)

+6.4% y/y

dwellings completed

-8.8% y/y

Per annum, an increase in sold production of construction and construction and assembly production was recorded. Labour productivity, measured by the value of sold production per employee, increased. Less dwellings have been completed.

Internal market in 2020

retail sales

-10.2% y/y

wholesale

-2.0% y/y

Retail sales of goods were lower than in the previous year, and the wholesale of goods both in trade and wholesale enterprises decreased as well.

Transport in 2019

hard surface public roads

+0.8% y/y

transport of passengers by urban transport

+1.0% y/y

transport of passengers by air transport

+24.3% y/y

Compared to 2018, the length of public roads has increased, including hard surface roads. The number of lines served by urban transport has increased, and also the number of routes served by the airport. The number of people using urban transport and air transport has increased.

Energy in 2019

production of electricity

-12.6% y/y

consumption of electricity

+1.0% y/y

In 2019, there was a decrease in electricity production. The number of consumers and electricity consumption in households increased.

Revenue of local government units in 2019

total revenue

+11.9% y/y

own revenue

+10.6% y/y

The revenue of local government units were higher than those obtained in 2018, and their growth rate was faster than in the previous year.

Expenditure of local government units in 2019

total expenditure	+9.2% y/y	The expenditure of local government units were higher than in the previous year. The structure by type of total expenditure has changed, the share of current expenditure has increased and the share of capital expenditure has decreased.
investment expenditure	+1.1% y/y	

Result of budgets of local government units in 2019

debt ratio	-0.1 pp y/y	The financial result for 2019 of local government units was negative.
------------	-------------	---

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Województwo na tle kraju
Table 1. Voivodship against the background of the country

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Woj. małopolskie Małopolskie Voivodship
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2019 r. (w %) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2019 (in %)	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2019 r. (w hm ³) Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2019 (in hm ³)	8816,0	392,6
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2019 r. (w hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2019 (w hm ³)	7689,1	434,1
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2019 r. (w dam ³) Municipal treated wastewater during the year in 2019 (in dam ³)	1336621	114955
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2019 r. (tony/rok): Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2019 (tonnes/year):		
gazowych gases	198440735	8996236
pyłowych particulates	27091	1635
Obszary prawnie chronione ogółem ^a w powierzchni ogółem w 2019 r. (w %) Total area under legal protection ^a in total area in 2019 (in %)	32,3	53,0
Lesistość ^a w 2019 r. (w %) Forest cover ^a in 2019 (in %)	29,6	28,7
Ludność ^a na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. Population ^a per 1 km ² of total area in 2020	122	225
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020r. Natural increase per 1,000 population in 2020	-3,2	-1,0
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2020	0,1	1,2
Przeciętne trwanie życia w 2019 r. (w latach) Life expectancy in 2019 (in years)		
mężczyźni males	74,1	75,3
kobiety females	81,8	82,7

^a Stan w dniu 31 grudnia.
^a As of 31 December.

Tablica 1. Województwo na tle kraju (cd.)
Table 1. Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Woj. małopolskie Małopolskie Voivodship
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2019/2020 r. Children in pre-primary education establishments ^a per 1,000 children aged 3–6 in 2019/2020	904	918
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Employment rate by LFS in 2020 r. (in %) (annual averages)	54,3	55,1
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2020 (in %) (annual averages)	56,1	56,6
Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2020 (in %) (annual averages)	3,2	2,7
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ^b w 2020 r. Registered unemployed persons per 1 job offer ^b in 2020	24	23
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w 2020 r. (w zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^c in 2020 (in PLN)	5411,45	5483,28
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2020 r. (w zł) Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2020 (in PLN)	2390,64	2351,94
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r. (w zł) Average monthly available income per capita in households in 2019 (in PLN)	1819,14	1773,1
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2019 r. w % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej: Poverty rates in households in 2019 in % of persons in households with expenditures below:		
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty line	13,0	20,9
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty line	4,2	7,5
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2019 r. (w %) Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2019 (in %)	4,6	4,1
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2019 r. (w tys. zł) Social assistance benefits granted in 2019 (in thousand PLN)	3529011	279325
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^{bd} na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2019 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^{bd} per 1,000 children up to the age of 3 in 2019	123,9	119,9
Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^b w 2019 r. Population per out-patient health care unit ^b in 2019	1461	1652
Pracownicy medyczni ^{be} na 10 tys. ludności w 2019 r.: Medical personnel ^{be} per 10 thousand population in 2019:		
lekarze doctors	23,7	23,9
pielęgniarki nurses	50,3	53,8

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b Stan w dniu 31 grudnia. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Łącznie z oddziałami żłobkowymi i z żłobkami przyzakładowymi. e Pracujący według podstawowego miejsca pracy.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year. b As of 31 December. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. d Including nursery wards and workplace nurseries. e Employed persons by main workplace.

Tablica 1. Województwo na tle kraju (dok.)
Table 1. Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Woj. małopolskie Małopolskie Voivodship
Łóżka w szpitalach ^a na 10 tys. ludności w 2019 r. Beds in hospitals ^a per 10 thousand population in 2019	43,5	40,3
Produkt krajowy brutto ^b (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2019 r. (w zł) Gross domestic product ^b (current prices) per capita in 2019 (in PLN)	59598	54546
Podmioty gospodarki narodowej ^a na 10 tys. ludności w 2020 r. Entities of the national economy ^a per 10 thousand population in 2020	1219	1250 ^c
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^a na 10 tys. ludności w 2020 r. Commercial companies with foreign capital participation ^a per 10 thousand population in 2020	21	18 ^c
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^d w 2019 r. Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons ^d in 2019	8,0	12,2
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^e w 2020 r. (w %) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^e in 2020 (in %)	80,5	81,1
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^e w 2020 r. (w %) Cost level indicator in non-financial enterprises ^e in 2020 (in %)	95,6	93,7
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^e w 2020 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^e in 2020 (previous year=100; current prices)	93,9	99,3
Obsada bydła ^f na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. (w szt.) Cattle density ^f per 100 ha of agricultural land in 2020 (in heads)	43,2	31,3
Obsada trzody ^f chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. (w szt.) Pigs density ^f per 100 ha of agricultural land in 2020 (in heads)	77,8	24,8
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle ^g w 2020 r. (w zł) Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in industry ^g in 2020 (in PLN)	555212	517199
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie ^g w 2020 r. (w zł) Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in construction ^g in 2020 (in PLN)	626535	601909
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2020 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2020	5,8	5,8
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni ^a na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. Gmina and powiat roads with hard surface ^a per 100 km ² of total area in 2019	82,6	156,2
Długość linii kolejowych eksploatowanych ^a na 100 km ² w km w 2019 r. Length of railway lines operated ^a per 100 km ² in km in 2019	6,2	7,1
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2019 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2019 (in %)	15,5	10,6

a Stan w dniu 31 grudnia. b Wstępny szacunek. c Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. d Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. f Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych wg stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a As of 31 December. b Preliminary estimation. c Excluding entities for which the information on the business address or place of residence does not exist in the REGON register. d Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. e Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. f As of 1 June. The data on agricultural land as of June 1, 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. g Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Rozdział 2 Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2019 r.
Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2019

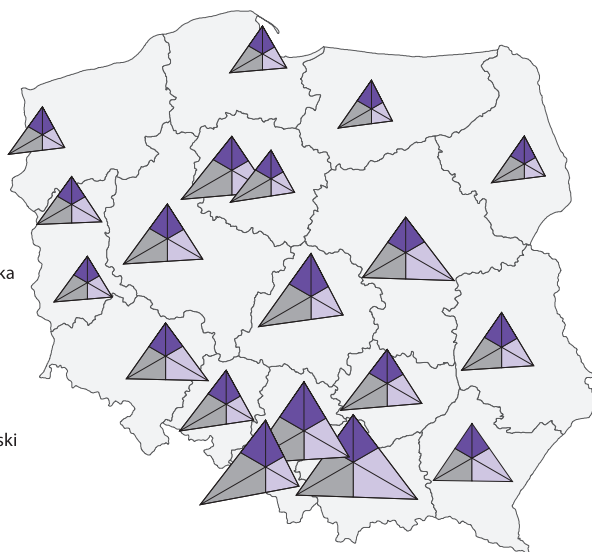
Wybrane obszary:
Chosen areas:

aglomeracje:
agglomerations:

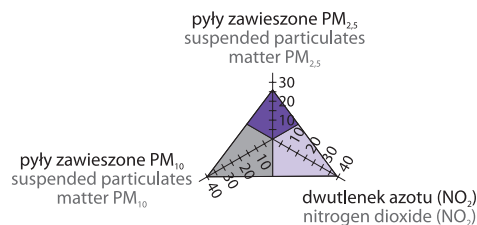
białostocka
bydgoska
górnośląska
krakowska
lubelska
łódzka
poznańska
rybnicko-jastrzębska
szczecińska
trójmiejska
warszawska
wrocławska

miasta:
cities:

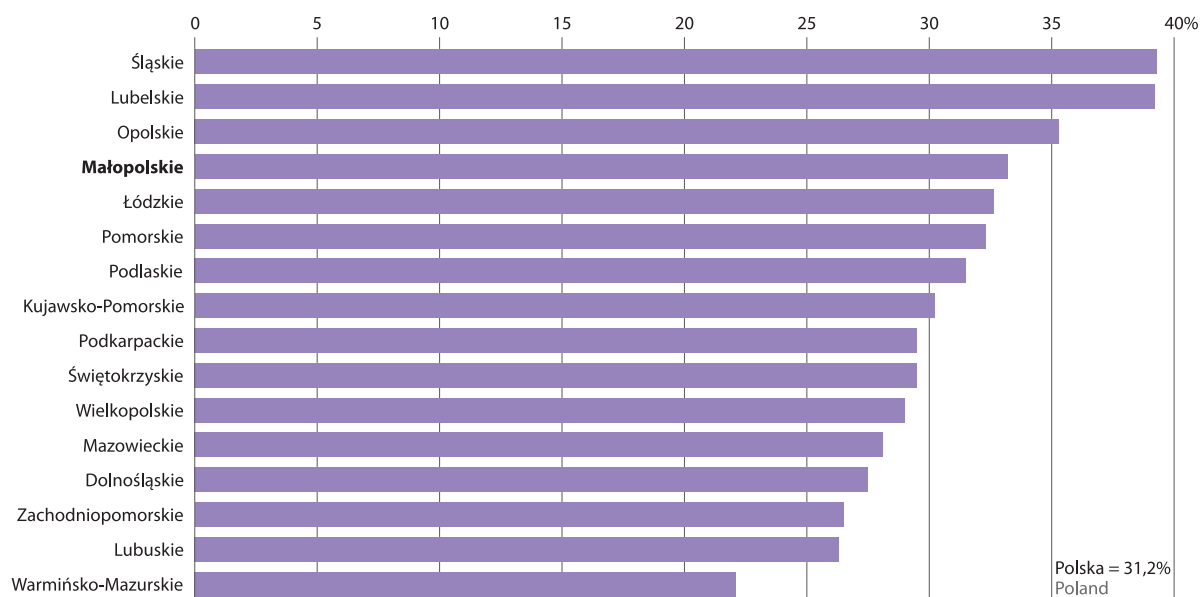
Gorzów Wielkopolski
Kielce
Olsztyn
Opole
Rzeszów
Toruń
Zielona Góra

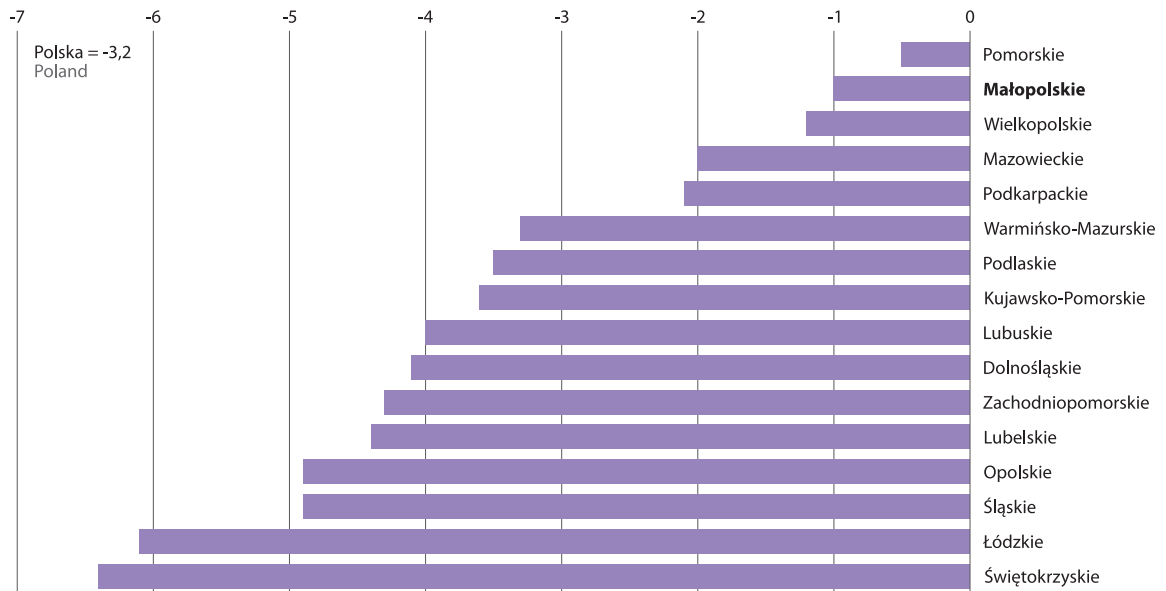
Średnia wartość normowanego stężenia
średniego rocznego w µg/m³:
Average value of standardized average
annual concentration in µg/m³:

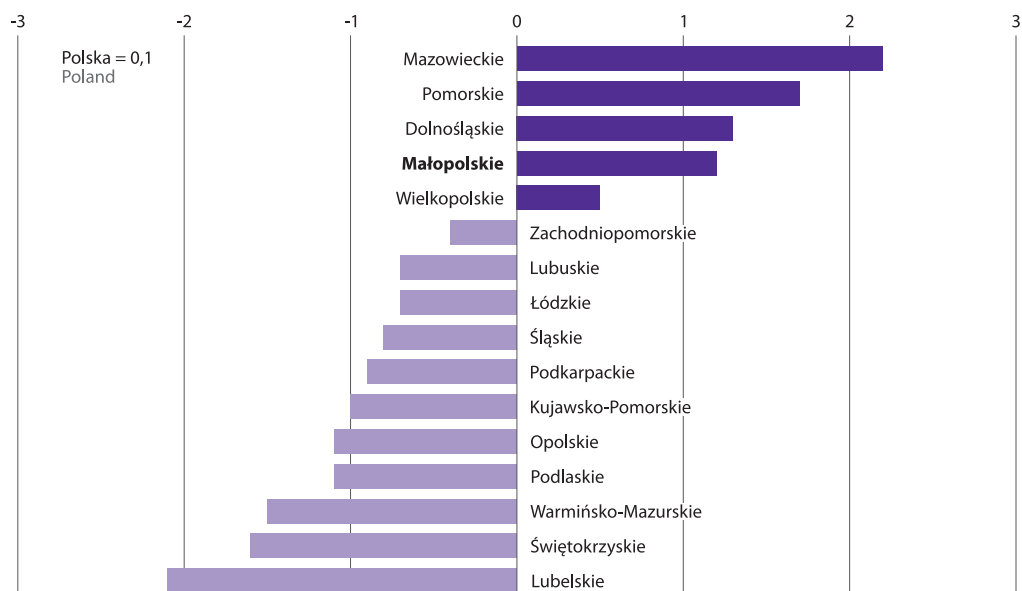
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2019 r.
Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2019

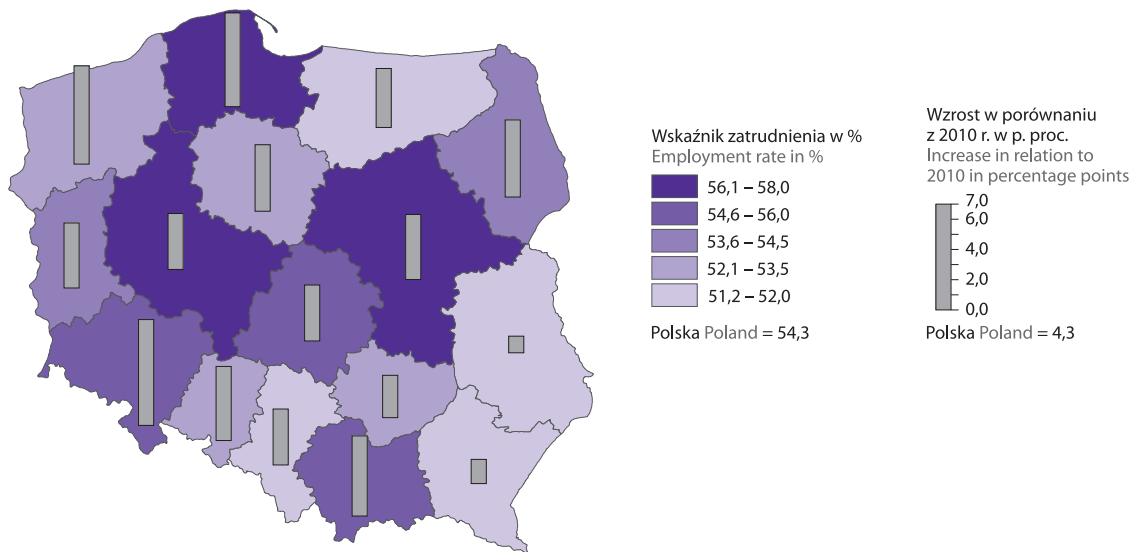
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 r.
Chart 2. Natural increase per 1,000 population in 2020

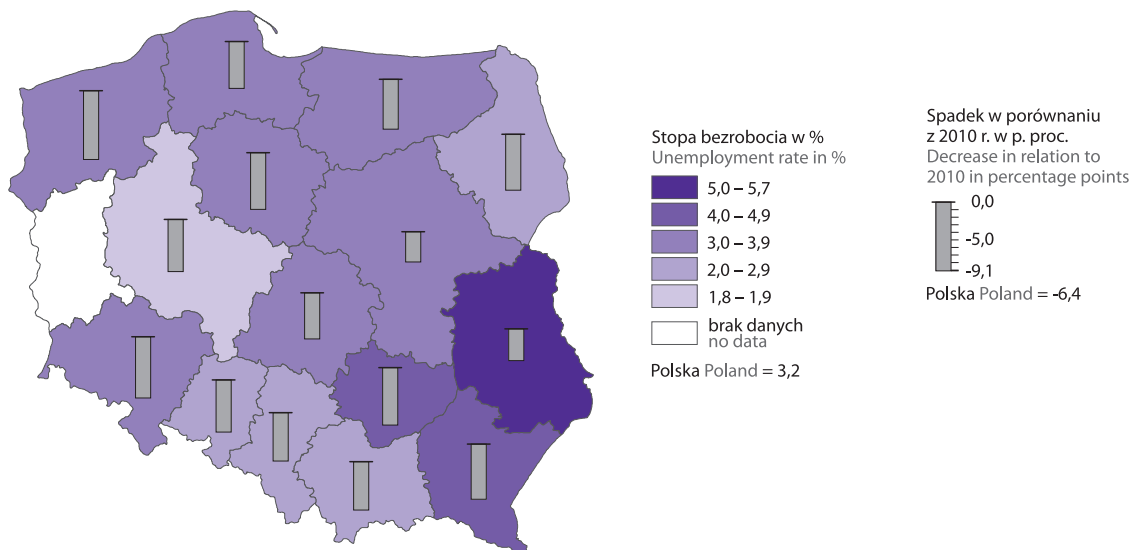
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r.
Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2020

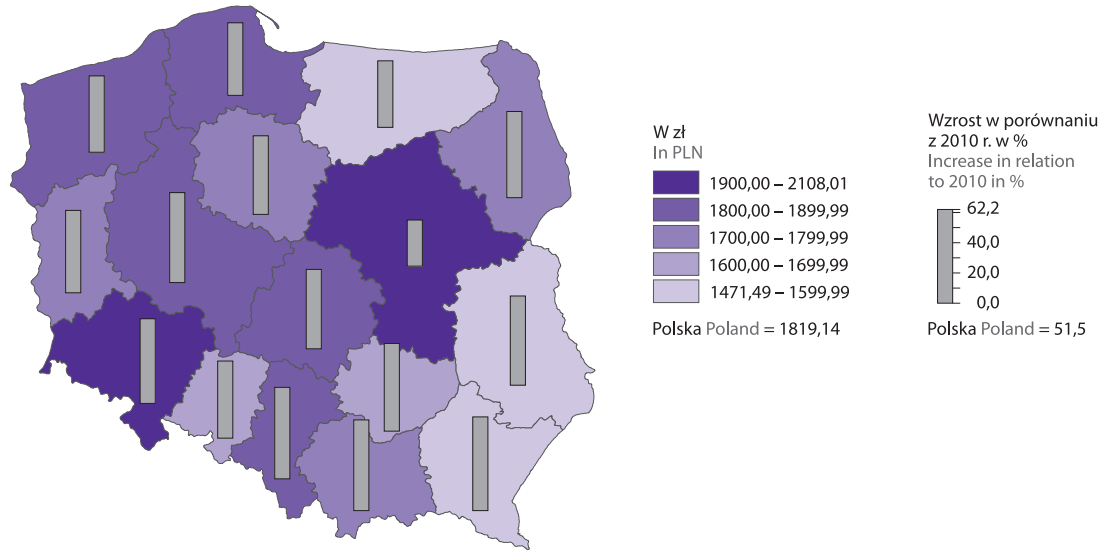
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2020 (annual average)

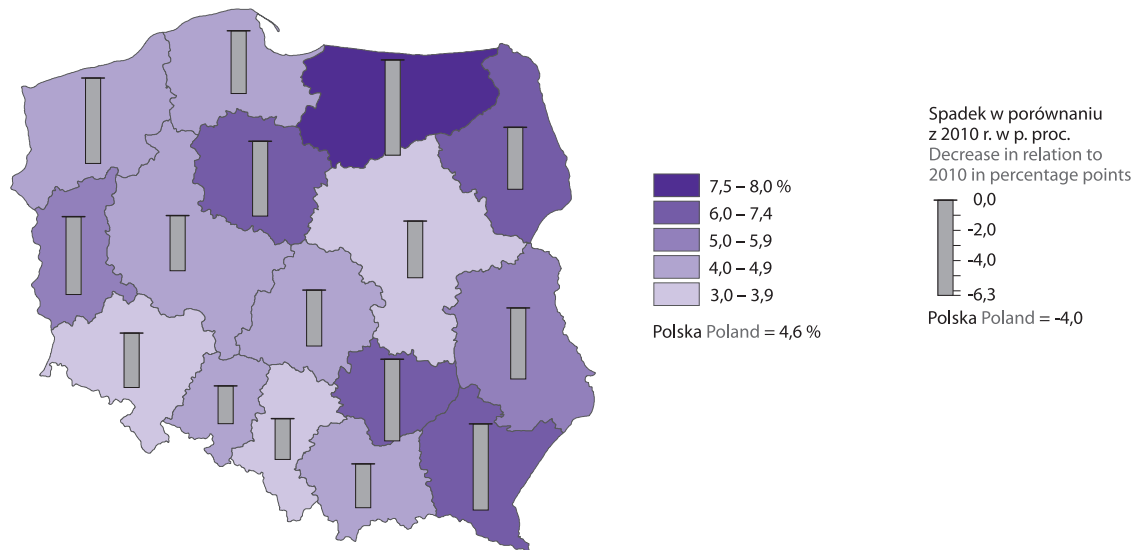
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2020 (annual average)

Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r.
 Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2019

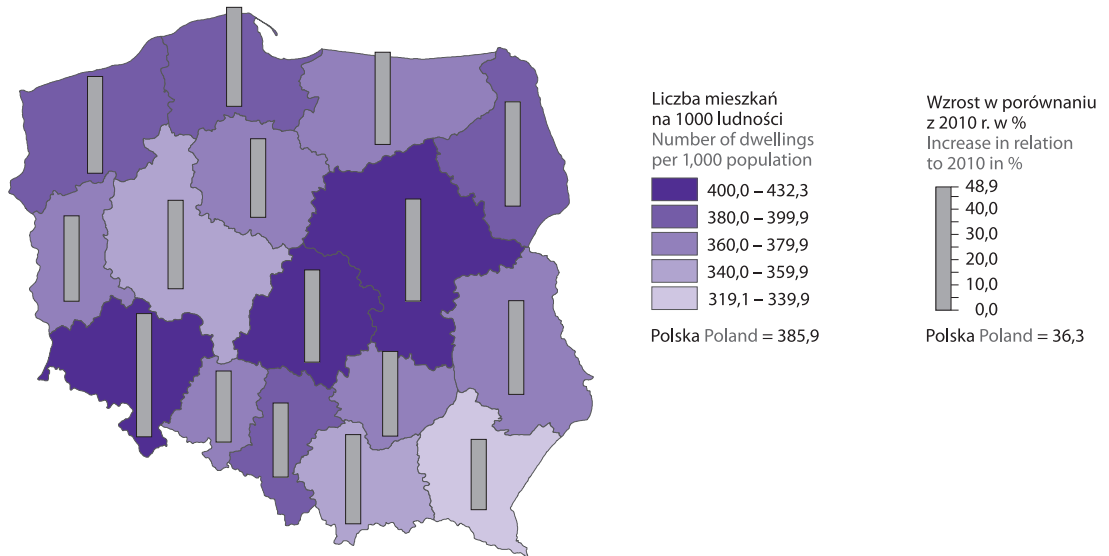
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2019 r.
 Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2019

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2019 r.

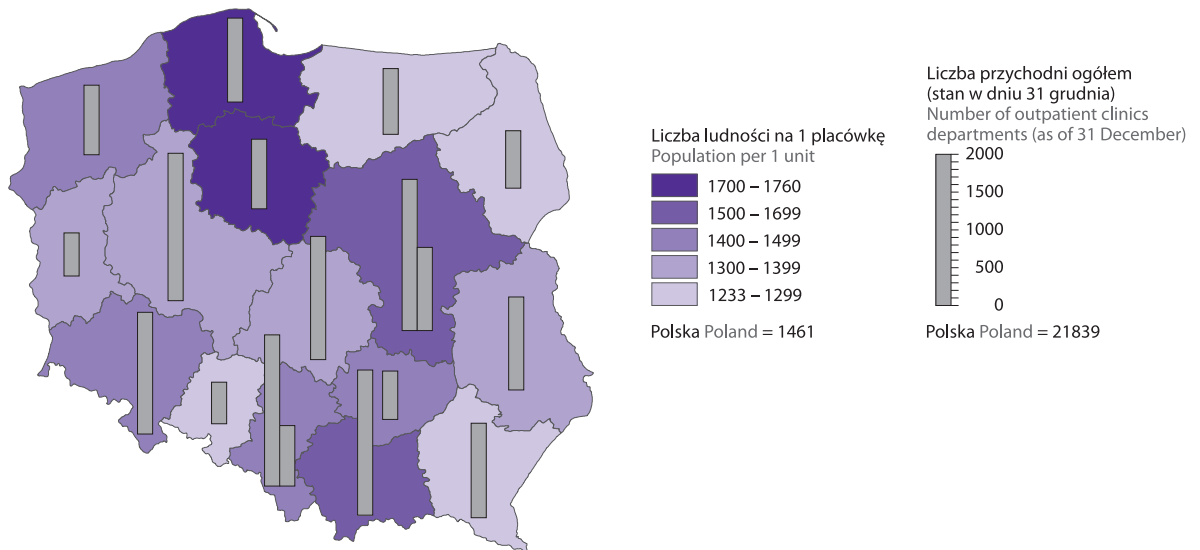
Stan w dniu 31 grudnia

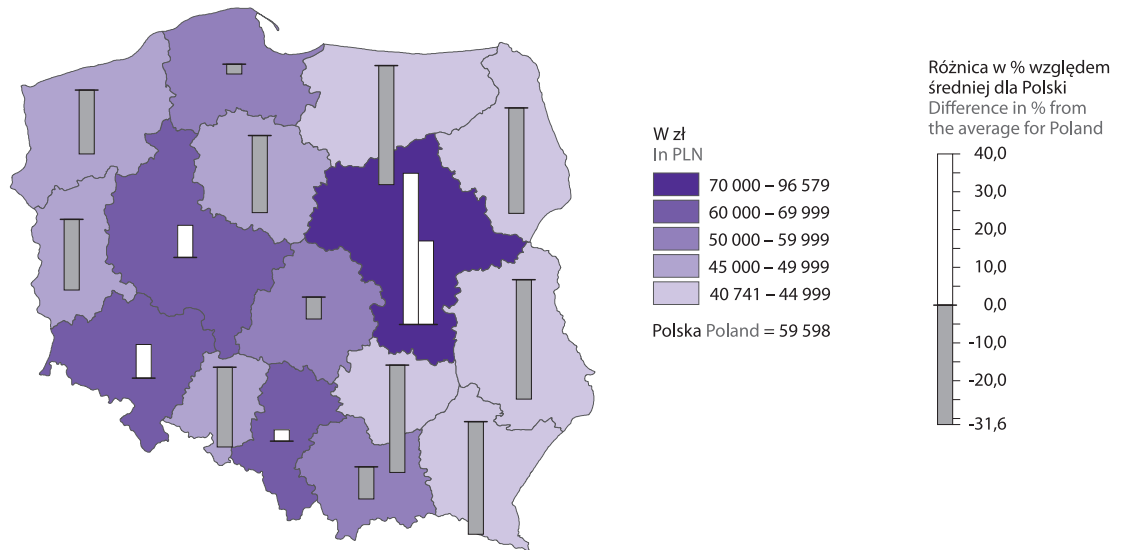
Map 6. Dwelling stocks per 1,000 population in 2019
As of 31 December

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r.

Map 7. Out-patient health care units in 2019

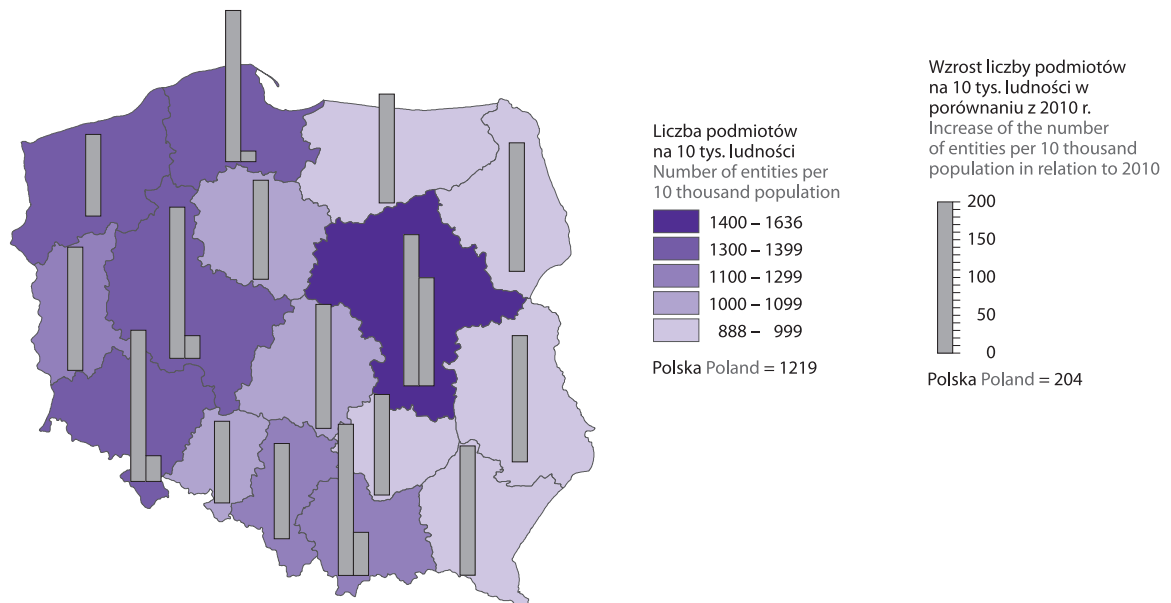

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2019 (current prices)

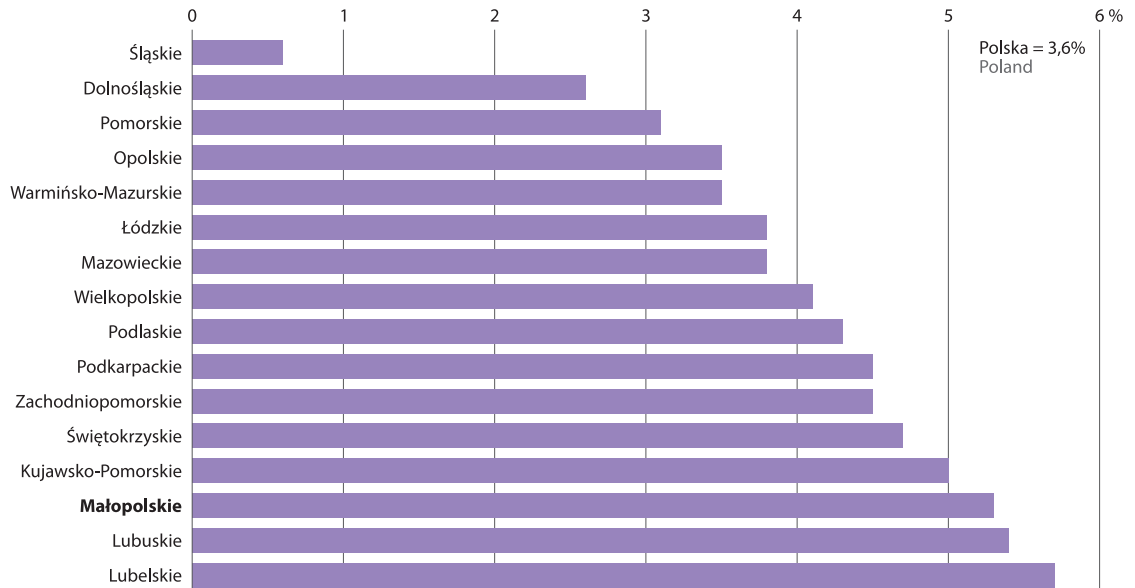
a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2020 r.

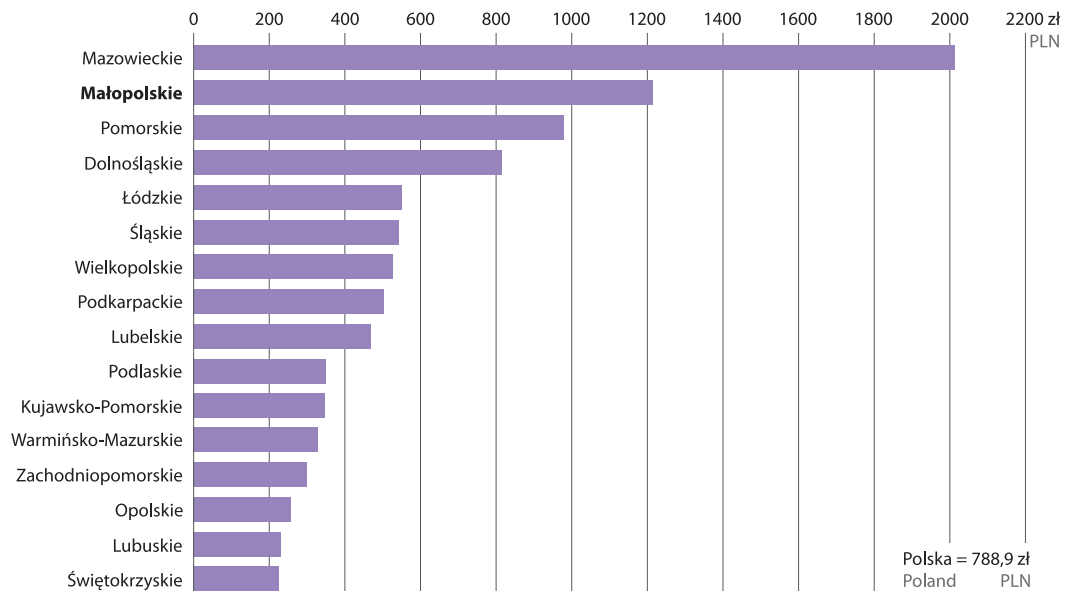
Stan w dniu 31 grudnia

Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2020
As of 31 December

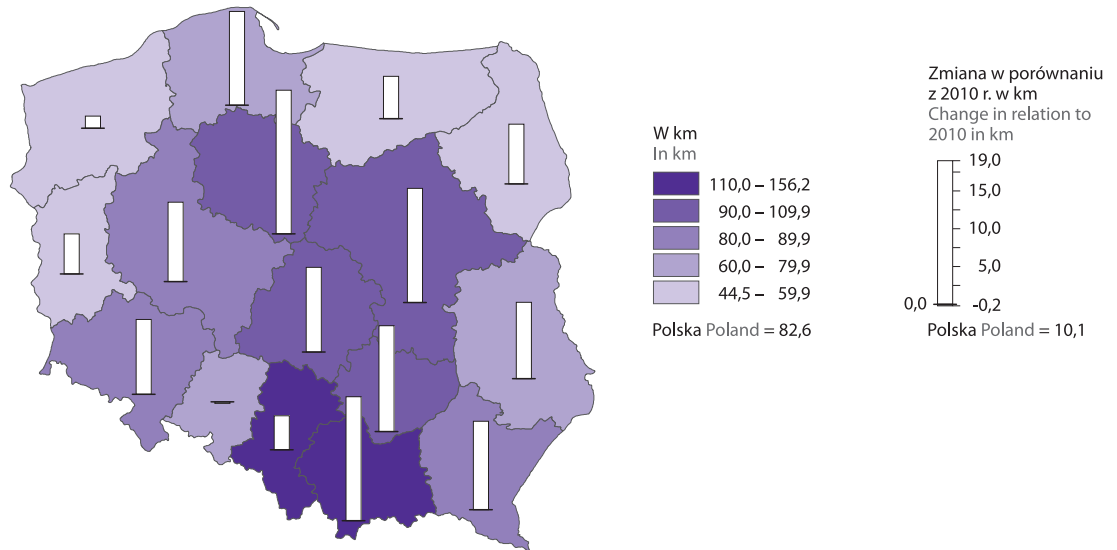
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2020 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2020

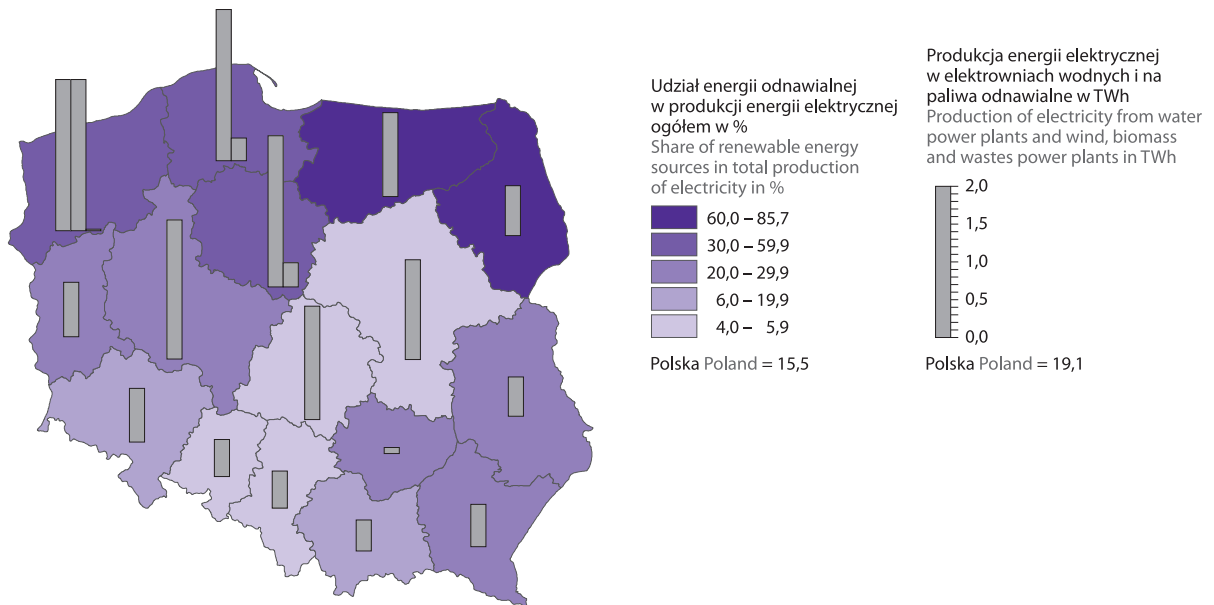
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)
 Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2019 (current prices)

Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2019 r.
 Map 10. Gmina and powiat roads with hard surface per 100 km² of total area in 2019

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2019 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2019

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

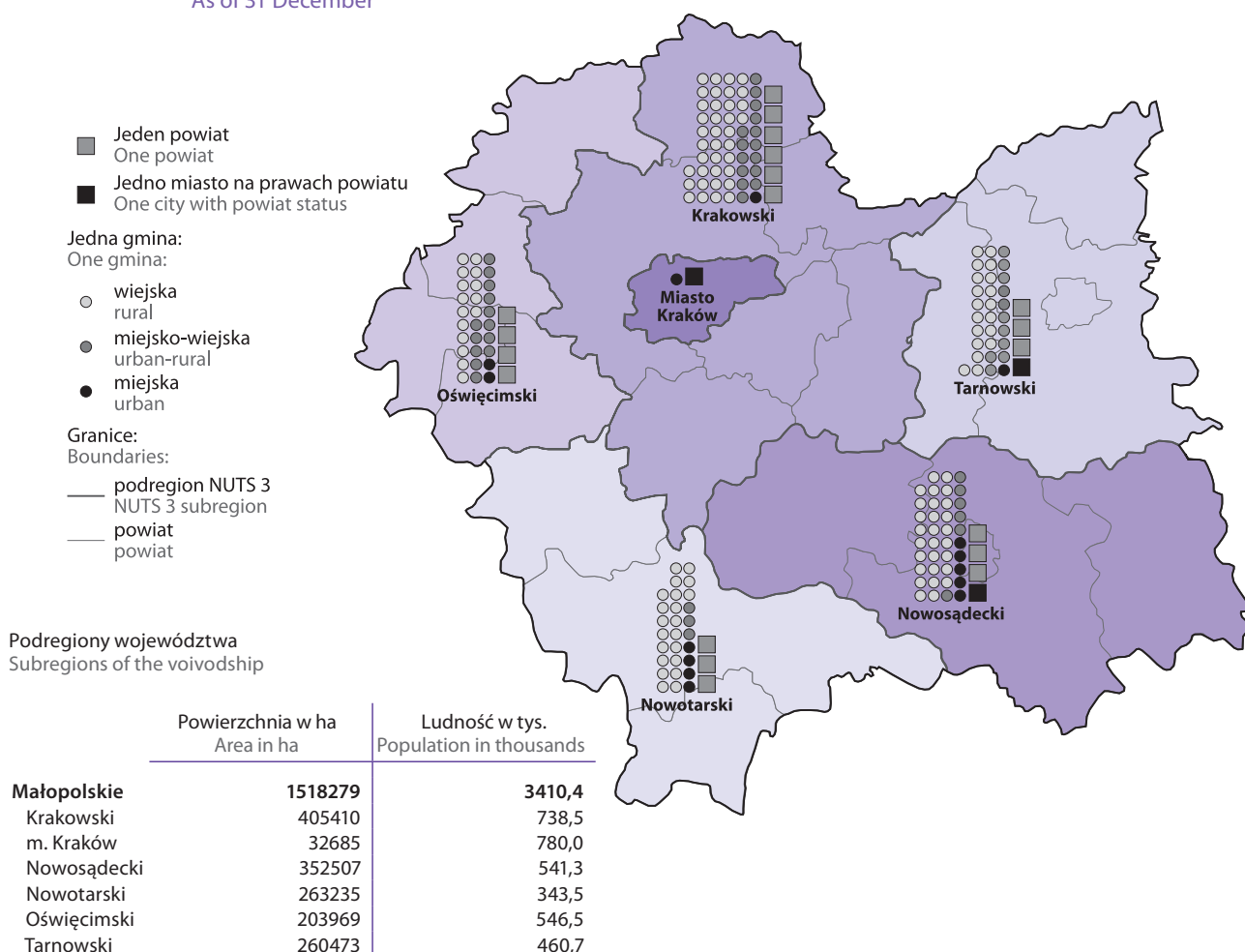
Area and territorial division of the voivodship

Mapa 12. Podział województwa małopolskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of Małopolskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2020

As of 31 December

Według stanu w dniu 1 stycznia 2021 r. województwo małopolskie zajmowało powierzchnię 15183 km² (1518279 ha), co stanowiło 4,9% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r.) mieszkało 3410,4 tys. ludności, tj. 8,9% ludności Polski. Gęstość zaludnienia wynosiła 225 osób (druga lokata w kraju). W miastach mieszkało 48,1% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

Średnie roczne temperatury powietrza w 2020 r. we wszystkich stacjach pomiarowych były wyższe niż wartości średnie dla poprzednich okresów wieloletnich. Jednocześnie zaobserwowano spadek rocznej sumy opadów atmosferycznych w stosunku do wartości średnich dla poprzedniego okresu wieloletniego.

Klimat w Polsce, jak i w województwie małopolskim, charakteryzuje się dużą zmiennością pogody oraz zróżnicowanym przebiegiem pór roku w następujących po sobie latach. W województwie występuje duża amplituda temperatur wynikająca ze znacznego zróżnicowania wysokości. Średnie wieloletnie temperatury powietrza w województwie wahały się od 5,4°C do 8,9°C.

Tablica 2. Warunki meteorologiczne

Table 2. Meteorological conditions

Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2001–2010	2020
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Kraków	8,1	8,5	8,8	8,7	10,0
Nowy Sącz	8,2	8,5	8,7	8,9	9,9
Zakopane	5,4	5,8	5,8	6,0	7,1
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Kraków	662	669	685	719	672
Nowy Sącz	696	703	768	806	710
Zakopane	1107	992	1198	1229	1128

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

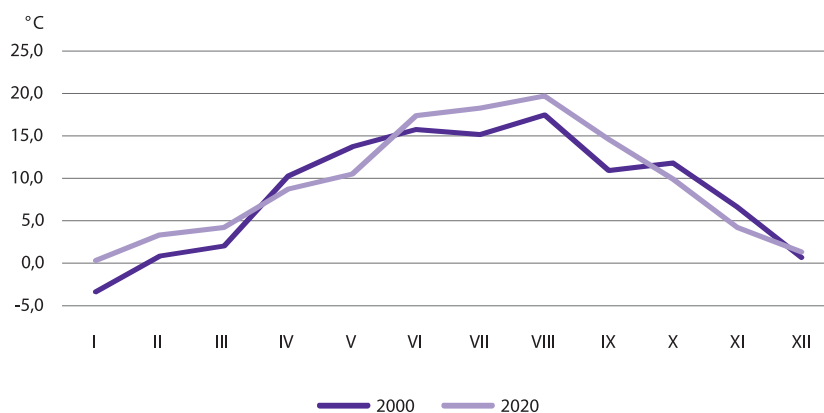
Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

Najwyższą średnią roczną temperaturę powietrza odnotowano w 2020 r. w stacji meteorologicznej Kraków (10,0°C), a najniższą w stacji Zakopane (7,1°C). Maksymalną oraz minimalną temperaturę powietrza dla okresu wieloletniego 1971–2020 odnotowano w stacji Kraków (odpowiednio 37,3°C oraz -29,9°C). W stacji Kraków odnotowano także największą amplitudę skrajną dla omawianego okresu (67,2°C), natomiast najmniejszą w stacji Zakopane (59,9°C).

W 2020 r. najwyższe średnie miesięczne temperatury powietrza, przekraczające 19°C, zanotowano w sierpniu, a w dalszej kolejności w lipcu (18°C) oraz w czerwcu (17°C), a najniższą w styczniu (blisko 0°C). Średnie miesięczne temperatury powietrza w stacjach pomiarowych IMGW odnotowane w maju i lipcu 2020 r. były niższe niż wartości w tych samych miesiącach w okresie 2001–2010. W pozostałych miesiącach omawianego roku temperatury były wyższe niż za poprzedni okres pomiarowy w tych miesiącach w latach 2001–2010.

Wykres 6. Średnia miesięczna temperatura powietrza

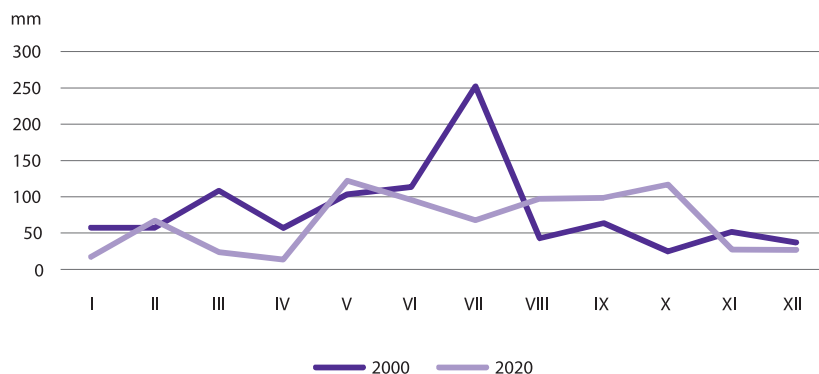
Chart 6. Average monthly air temperature

Najwyższą roczną sumę opadów atmosferycznych zanotowano w 2020 r. w stacji meteorologicznej w Zakopanem (1128 mm), a najniższą w Krakowie (672 mm). Podobnie najwyższe miesięczne średnie sumy opadów (183 mm) wystąpiły w maju w Zakopanem, a najniższe w kwietniu (4 mm) w Krakowie.

Wykres 7. Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych

Chart 7. Average monthly total atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia ziemi

4.2. Land area

W 2020 r. największy udział w powierzchni województwa miały użytki rolne. Na przestrzeni ostatnich lat systematycznie rosła powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi oraz gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

W 2019 r. powierzchnia gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych była mniejsza niż rok wcześniej, a zwiększyła się powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji.

Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych i zdegradowanych jest nadal niski.

Województwo małopolskie leży w południowej części Polski. Powierzchnia geodezyjna według stanu w dniu 1 stycznia 2021 r. wynosiła 1518,3 tys. ha, co stanowiło 4,9% ogólnej powierzchni Polski. Powierzchnia łądowa zajmowała 98,5% ogólnej powierzchni geodezyjnej województwa. Województwo małopolskie od zachodu graniczy z województwem śląskim (długość granicy 291 km), od północy – z województwem świętokrzyskim (185 km), od wschodu – z województwem podkarpackim (187 km), a południowa granica jest granicą państwową ze Słowacją (319 km).

Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 3. Geodesic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna^a Total area ^a	1518279	1518279	1518279	1518279	4,9
Użytki rolne ^b Agricultural land ^b	937040	922656	918677	916862	4,9
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	459465	463966	460594	460648	4,8
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	20138	20603	22283	22409	3,4
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	83796	93637	99942 ^c	101624 ^c	5,8
Użytki ekologiczne Ecological areas	573	636	643	652	1,6
Nieuzytki Wasteland	11625	11449	11343	11333	2,5
Tereny różne ^d Miscellaneous land ^d	5642	5332	4797	4751	5,9

a Obszar łądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). b łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. c łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. d Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Land area (including inland waters). b Including woodland and shrubland on agricultural land, classified until 2016 in the item "forest land as well as woodland and shrubland". c Including land for the construction of public roads or railways. d Land intended for reclamation, unused reclaimed land, protective embankments not designated for vehicle traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Według kierunków wykorzystania największy udział w ogólnej powierzchni województwa miały użytki rolne – 60,4%, a w dalszej kolejności grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 30,3%, grunty zabudowane i zurbanizowane – 6,7% oraz grunty pod wodami powierzchniowymi, nieużytki, tereny różne, użytki ekologiczne, łącznie – 2,6%. W 2020 r. według ewidencji geodezyjnej największy wzrost w porównaniu z 2019 r. odnotowano w powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych – o 1,7% oraz użytków ekologicznych – o 1,4%, a największy spadek w powierzchni terenów różnych – o 1,0%.

Na podstawie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych, w 2019 r. z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 389 ha użytków rolnych i 21 ha gruntów leśnych. W relacji do roku poprzedniego omawiana powierzchnia użytków rolnych zwiększyła się o 16,8%, natomiast gruntów leśnych zmniejszyła się o 30,0%. Uwzględniając kierunki wyłączenia, największy udział – 65,9% posiadały tereny osiedlowe, a w dalszej kolejności: na inne cele – 19,0%, na tereny przemysłowe – 5,8%, pod użytki kopalne – 4,9%, oraz pod drogi i szlaki komunikacyjne – 4,4%.

Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagająca rekultywacji i zagospodarowania według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. wyniosła 2044 ha (wzrost o 3,6% w stosunku do 2018 r.), co stanowiło 3,3% ogólnej powierzchni gruntów wymagających rekultywacji w Polsce. W omawianym roku grunty, które całkowicie utraciły wartości użytkowe zajmowały powierzchnię 1797 ha (co stanowiło 3,3% w skali kraju), a ich udział w ogólnej powierzchni gruntów wymagających rekultywacji wyniósł 87,9% i był wyższy o 0,7 p. proc. w stosunku do 2018 r. W ciągu 12 miesięcy rekultywacji poddano 115 ha gruntów (7,0% wielkości krajowej), tj. o 23,3% mniej w skali roku. Na cele rolnicze zrekultywowano 67 ha gruntów (6,2% w skali Polski), tj. o 15,2% mniej niż rok wcześniej.

W 2019 r. zostało zagospodarowanych 68 ha gruntów (w kraju 483 ha), czyli o 20,9% mniej w porównaniu do roku poprzedniego, w tym na cele rolnicze 18 ha (o 57,1% mniej niż w 2018 r.). Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych był nadal niezadowolający i stanowił w 2019 r. odpowiednio 5,6% i 3,3% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych.

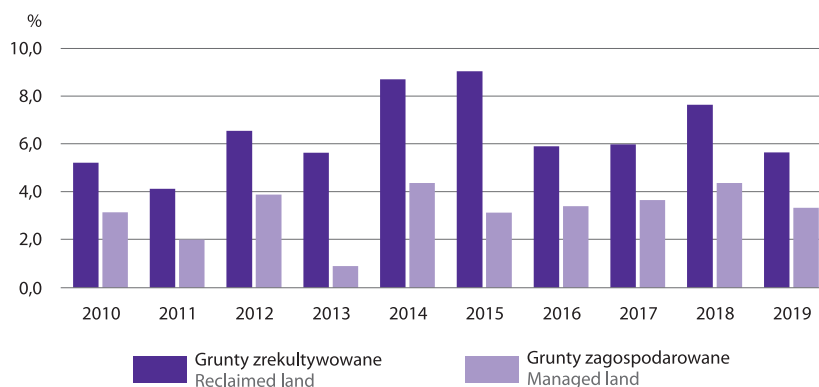
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 8. Udział gruntów zrekultywowanych i zagospodarowanych (w ciągu roku) w ogólnej powierzchni gruntów wymagających rekultywacji

Chart 8. Share of land reclaimed and managed (during the year) in the total area of land requiring reclamation

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2019 r. odnotowano spadek ilości zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w odniesieniu do roku poprzedniego. Analogicznie jak w latach poprzednich, największy udział w zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności miał przemysł. Wyższe niż rok wcześniej było zużycie wody przez wodociągi sieciowe oraz w gospodarstwach domowych. Zmniejszyła się ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzonych do wód lub do ziemi. Zaobserwowano spadek ilości ścieków wymagających oczyszczania, w tym zwłaszcza ścieków oczyszczanych biologicznie. Odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków z roku na rok systematycznie wzrastał.

Na przestrzeni 2019 r. zużyto 392,6 hm³ wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, tj. o 17,4% mniej w porównaniu z 2018 r., co stanowiło 4,5% ogółu zużycia wody w Polsce. W kraju spadek zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w odniesieniu do roku poprzedniego wyniósł 6,6%.

Tablica 4. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według potrzeb
Table 4. Water consumption for the needs of the national economy and population as required

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total ^a	492,7	469,7	475,2	392,6	4,5
w tym: of which:					
Przemysł Industry	301,1	296,4	297,4	213,4	3,4
Rybactwo ^b Fishing ^b	76,5	57,5	54,8	54,3	6,4
Gospodarstwa domowe Households	89,2	90,3	94,1	95,7	7,4

a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie. b Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych.
a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

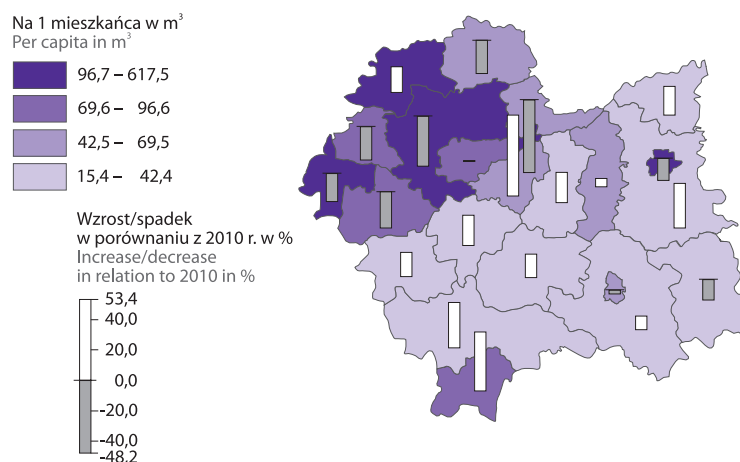
Na terenie województwa działały 91 zakłady zużywające wodę do celów przemysłowych (1839 w kraju). W ciągu roku przemysł zużył 213,4 hm³ (3,4% w skali kraju), tj. 54,4% ogólnej ilości zużytej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, w tym 97,0% przeznaczono na cele produkcyjne. Równocześnie przez wodociągi sieciowe zużyto 124,9 hm³ wody (7,5% wielkości ogólnopolskiej), tj. 31,8% ogólnej ilości zużytej wody w województwie, natomiast do napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 54,3 hm³ (6,4%), tj. 13,8% ogólnego zużycia wody.

W przemyśle największe roczne zapotrzebowanie na wodę w województwie, jak i w kraju, zaobserwowano w energetyce i przetwórstwie przemysłowym. Przy wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę zużyto – 167,0 hm³ wody (78,3% wielkości wojewódzkiej w przemyśle), w skali kraju – 3,0%. Na potrzeby przetwórstwa przemysłowego zużyto – 41,7 hm³ wody (19,5% ogólnej ilości wody zużytej przez przemysł w województwie), co stanowiło 6,6% tego typu zużycia w Polsce.

W ramach przetwórstwa przemysłowego największą ilość wody zużyto przy produkcji chemikaliów i wyrobów chemicznych – 19,9 hm³, czyli 9,3% ogólnego zużycia wody przez przemysł w województwie.

Począwszy od 2015 r. obserwowano wzrost zużycia wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych. W 2019 r. w skali Polski zużycie wody stanowiło 7,4% i wyniosło 95,7 hm³, tj. o 1,7% więcej w ujęciu rocznym. W kraju odnotowano wzrost zużycia wody w skali roku wynoszący 0,9%. Przełożyło się to na wzrost zużycia wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca z 27,7 m³ w 2018 r. na 28,1 m³ w 2019 r. (w Polsce odpowiednio 33,3 m³ na 33,7 m³).

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według powiatów 2019 r.
Map 13. Water consumption for the needs of the national economy and population by powiats in 2019

Na stopień degradacji i zanieczyszczenia zasobów wodnych w znacznym stopniu wpływa ilość wytwarzanych ścieków. W 2019 r. odprowadzono do wód lub do ziemi łącznie 434,1 hm³ (spadek o 16,5% w stosunku do roku poprzedniego) ścieków przemysłowych i komunalnych, co stanowiło 5,6% ogólnej ilości tego typu ścieków w kraju. W Polsce w skali roku odprowadzono do wód lub do ziemi o 6,2% mniej ścieków przemysłowych i komunalnych.

Do wód powierzchniowych lub do ziemi bezpośrednio z zakładów odprowadzono 318,2 hm³ ścieków przemysłowych, co stanowiło 5,0% w skali kraju. W odniesieniu do roku poprzedniego ilość ścieków odprowadzonych bezpośrednio z zakładów pracy zmniejszyła się o 21,3% (w kraju o 7,6%). Udział ścieków odprowadzonych bezpośrednio z zakładów w ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi wyniósł 73,3%, a pozostałą część stanowiły ścieki komunalne. Udział ścieków przemysłowych oczyszczanych (140,1 hm³) w ściekach przemysłowych wymagających oczyszczenia (153,9 hm³) był minimalnie wyższy (o 0,1 p. proc.) niż w roku poprzednim i wyniósł 91,0% (w kraju 88,1%). W 2019 r. ilość ścieków komunalnych odprowadzonych siecią kanalizacyjną zmniejszyła się o 0,3% (w kraju wzrost o 0,6%), a ich udział w skali Polski wyniósł 8,6%.

W analizowanym roku oczyszczenia wymagało 269,9 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych (62,2% ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi), tj. 12,4% wielkości krajowej. W skali roku odnotowano spadek ilości ścieków wymagających oczyszczenia o 1,8% (w kraju o 0,7%). Bezpośrednio do wód lub do ziemi, bez procesu oczyszczenia, odprowadzono 14,8 hm³ ścieków wymagających oczyszczenia z 67 zakładów (14,5 hm³ z 69 zakładów w 2018 r.). Pozostałe ścieki wymagające oczyszczenia w ilości 255,1 hm³ (w 2018 r. – 260,3 hm³) zostały oczyszczone w oczyszczalniach przemysłowych i komunalnych.

Wykres 9. Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi

Chart 9. Structure of industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych.
a Concerns only industrial wastewater.

Najwięcej ścieków przemysłowych i komunalnych było oczyszczanych mechanicznie – 125,5 hm³ (46,5% ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczenia), a w dalszej kolejności z podwyższonym usuwaniem biogenów – 102,2 hm³ (37,9%) oraz biologicznie – 23,6 hm³ (8,8%), a najmniej chemicznie – 3,7 hm³ (1,4%). W porównaniu z 2018 r. zwiększyła się ilość ścieków oczyszczanych biologicznie (o 3,8%), a zmniejszyła się oczyszczanych mechanicznie (o 3,8%), a następnie chemicznie (o 3,6%) oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 0,9%).

W 2019 r. wskaźnik udziału ścieków oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczenia wyniósł 94,5% i tym samym był niższy o 0,2 p. proc. niż w roku poprzednim, przy średnim wskaźniku dla Polski wynoszącym 95,1%.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Tablica 5. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 grudnia) Wastewater treatment plants (as of 31 December)	316	312	310	313
Ścieki komunalne odprowadzone w dam ³ Municipal wastewater discharged in dam ³	115857	105870	115355	114955
Ścieki przemysłowe odprowadzone w dam ³ Industrial wastewater discharged in dam ³	189800	157970	159387	153923
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	55,4	64,6	66,6	67,3

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

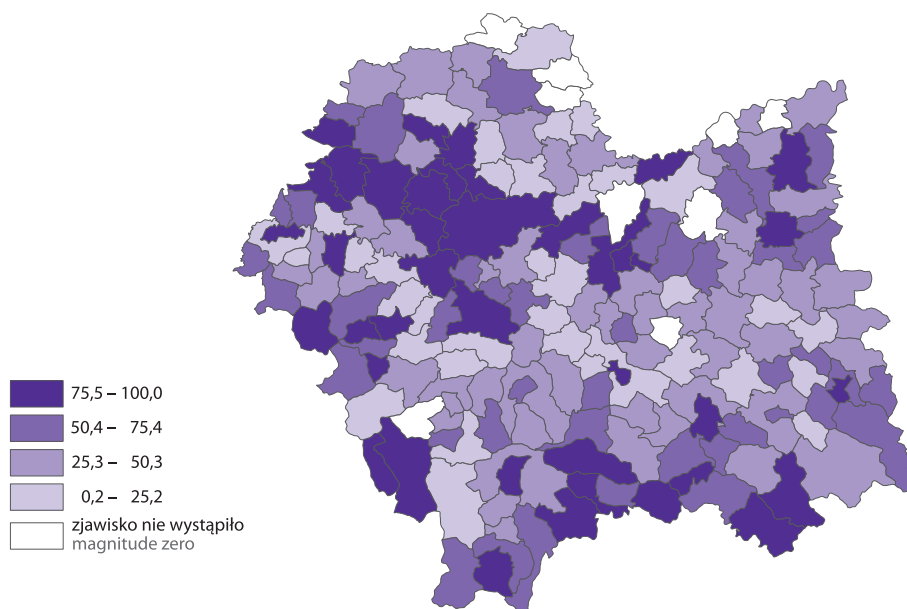
W końcu roku działało 313 oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych (w Polsce 4137). Wśród nich były 246 oczyszczalni ścieków komunalnych (w kraju 3278), w tym 180 oczyszczalni typu biologicznego i 66 z podwyższonym usuwaniem biogenów (odpowiednio 2454 i 817 oraz 7 oczyszczalni typu mechanicznego). Odnotowano wzrost liczby oczyszczalni ścieków komunalnych w ujęciu rocznym o 3 (w Polsce o 21).

W 2019 r. liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych (67) utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego, natomiast w kraju odnotowano spadek z 882 do 859. Wśród oczyszczalni ścieków przemysłowych było 38 oczyszczalni typu biologicznego (w kraju 521), 20 typu mechanicznego (192), 6 chemicznego (101) oraz 3 z podwyższonym usuwaniem biogenów (45).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. ogólna przepustowość oczyszczalni komunalnych wyniosła 922,0 dam³/d (o 3,5 dam³/d więcej niż w 2018 r.), co stanowiło 10,5% wielkości krajowej. Największą przepustowość posiadały oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów, których całkowita przepustowość wyniosła 783,0 dam³/d. Natomiast łączna przepustowość w oczyszczalniach przemysłowych wyniosła 841,3 dam³/d (o 0,6 dam³/d więcej niż w 2018 r.), co stanowiło 16,0% w skali kraju. Wśród wszystkich typów oczyszczalni przemysłowych największą przepustowość posiadały oczyszczalnie mechaniczne – 745,4 dam³/d, a najmniejszą biologiczne – 21,9 dam³/d).

Dane o ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Według danych szacunkowych 67,3% ludności województwa korzystało z oczyszczalni ścieków (w Polsce 74,5%). Odsetek ten w ciągu ostatnich lat systematycznie wzrastał i dla porównania, w 2018 r. wyniósł 66,6%, a w 2010 r. 55,4% (w kraju odpowiednio 74,0% i 64,7%).

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem^a według gmin w 2019 r.Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in % of total population^a by gminas in 2019

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza**4.4. Pollution and protection of air**

W 2019 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, zmniejszyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Odnotowano również spadek ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń. W porównaniu z rokiem poprzednim, stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych i gazowych pozostawał na zbliżonym poziomie.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest przemysł lokalny, a także elektrociepłownie, kotłownie, paleniska domowe opalane węglem, najczęściej niskiej jakości oraz środki transportu.

Końcem 2019 r. na terenie województwa działały 144 zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza (tyle samo w 2018 r.), co stanowiło 7,7% ogólnej liczby tego typu zakładów w Polsce. Większość z nich, tj. 87 zakładów posiadała urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych (w 2018 r. – 89 zakładów), natomiast 27 było wyposażonych w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych (tyle samo). W kraju z 1878 zakładów ponad połowa (1108) posiadała urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 285 gazowych.

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 6. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	tys. ton/rok thousand tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	10475,8	10841,9	10483,0	8996,2	4,5
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	29,4	30,4	11,2	8,2	4,5
metan methane	56,4	31,5	36,1	28,9	6,4
tlenki azotu nitrogen oxides	20,3	20,2	13,3	12,1	6,5
tlenek węgla carbon monoxide	21,9	18,0	19,1	18,4	6,3
dwutlenek węgla carbon dioxide	10344,6	10738,1	10400,3	8925,6	4,5
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	3,9	2,8	1,8	1,6	6,0
w tym: of which:					
ze spalania paliw from fuel combustion	2,3	1,7	0,8	0,6	4,0
niezorganizowana unorganised	0,2	0,1	0,1	0,1	7,3

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza, w ciągu roku 2019 r., wyemitowały łącznie 72,3 tys. ton pyłów i gazów (bez CO₂), co stanowiło 6,1% ogólnej emisji tego typu zanieczyszczeń w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim ilość wyemitowanych zanieczyszczeń powietrza z wyżej wymienionych zakładów w województwie była mniejsza o 14,6%, a w kraju o 10,9%. W ciągu roku z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wypuszczono do atmosfery 1,6 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych (0,11 t na km² powierzchni), co stanowiło 6,0% ogólnopolskiej emisji pyłów (w Polsce średnio 0,09 t na km²). W województwie, jak i w kraju, nastąpił znaczny spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych w porównaniu z 2018 r. – odpowiednio o 11,2% i 14,9%.

W analizowanym roku wyemitowano 70,6 tys. ton zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂), których udział w ogólnej emisji tego typu zanieczyszczeń w Polsce wyniósł 6,1%. W ciągu roku wypuszczono o 14,7% mniej zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂), a w kraju o 10,8%. Największy odsetek w ogólnej emisji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) w województwie stanowił metan 41,0% (spadek o 2,6 p. proc. w stosunku do 2018 r.), a w dalszej kolejności tlenek węgla – 26,0% (wzrost o 2,9 p. proc.), tlenki azotu – 17,2% (wzrost o 1,1 p. proc.) oraz dwutlenek siarki – 11,5% (spadek o 2,0 p. proc.), a najmniejszy podtlenek azotu – 0,9% (spadek o 0,1 p. proc.).

W 2019 r. wyemitowano 9,0 mln ton zanieczyszczeń gazowych (z CO₂), tj. o 14,2% mniej w stosunku do poprzedniego roku, natomiast w Polsce 198,4 mln ton (spadek o 6,9%). Wśród zanieczyszczeń gazowych (z CO₂) w województwie dominował dwutlenek węgla (CO₂) – 8,9 mln ton, tj. o 1,5 mln ton mniej niż w 2018 r. W województwie dwutlenek węgla stanowił 99,2% ogólnej ilości zanieczyszczeń gazowych (z CO₂), w kraju – 99,4%. Udział wojewódzkiej emisji dwutlenku węgla w skali kraju wyniósł 4,5%.

W 2019 r. w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza zatrzymano i zneutralizowano 632,0 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, czyli o 10,4% mniej niż w roku poprzednim. W Polsce zatrzymano i zneutralizowano 17,7 mln ton zanieczyszczeń pyłowych, co oznacza spadek o 8,9% w skali roku. Udział zatrzymanych i zneutralizowanych zanieczyszczeń pyłowych w województwie małopolskim stanowił 3,6% ogólnej ilości tego typu zanieczyszczeń w Polsce.

Równocześnie w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń zatrzymano i zneutralizowano 91,9 tys. ton gazów (bez CO₂), czyli o 7,9% mniej w porównaniu z 2018 r. W kraju w wyżej wymienionych urządzeniach zatrzymano i zneutralizowano 2,7 mln ton zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂), co oznacza wzrost o 5,6% w stosunku do 2018 r. Zanieczyszczenia gazowe (bez CO₂) zatrzymane i zneutralizowane w województwie stanowiły 3,3% wielkości ogólnopolskiej.

Spśród zatrzymanych i zneutralizowanych w urządzeniach oczyszczających zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) największy udział miał dwutlenek siarki – 89,9% emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych, a w dalszej kolejności węglowodory – 81,2% oraz tlenki azotu – 28,4%.

Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych w relacji do poprzedniego roku nie uległ zmianie i wyniósł 99,7%, a w przypadku zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) – 56,5% (54,7% w 2018 r.). W kraju stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (bez CO₂) wyniósł odpowiednio 99,8% i 70,3%.

Największa emisja zanieczyszczeń powietrza według sekcji PKD pochodziła z zakładów wytwarzających i zaopatrujących w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (sekcja D), z których wyemitowano 5,4 mln ton (z CO₂) zanieczyszczeń gazowych (w Polsce 134,9 mln ton) oraz 0,5 tys. ton pyłowych (10,4 tys. ton). W skali roku w sekcji D odnotowano spadek emisji zanieczyszczeń gazowych o 19,7% (w kraju o 10,1%), a pyłowych o 28,6% (18,8%).

Z przetwórstwa przemysłowego (sekcja C) pochodziło 3,5 mln ton całkowitej emisji zanieczyszczeń gazowych (w kraju 60,2 mln ton) oraz 1,1 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych (14,4 tys. ton). W relacji do 2018 r. w przetwórstwie przemysłowym zanotowano spadek emisji gazów o 4,1% (w Polsce spadek o 0,3%), a pyłów pozostała na tym samym poziomie (w kraju spadek o 12,7%).

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

W 2019 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych zmniejszyła się nieznacznie w porównaniu z rokiem poprzednim. Największy spadek odnotowano w powierzchni użytków ekologicznych. W skali roku zwiększyła się powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej, przy czym największy wzrost odnotowano w powierzchni zieleńców.

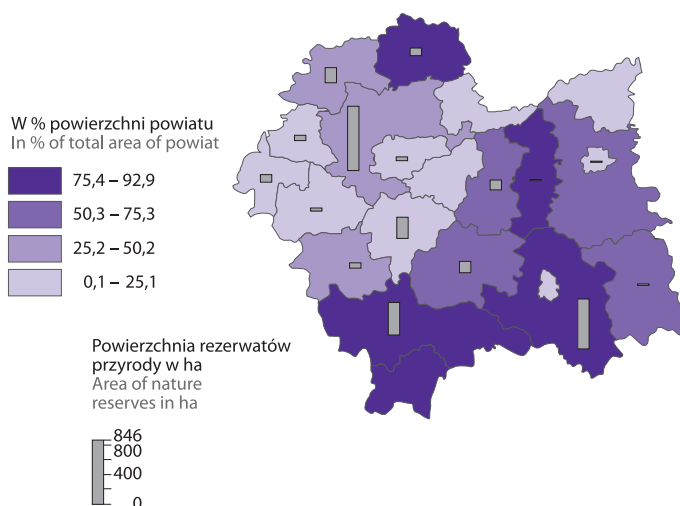
Obszary prawnie chronione według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. zajmowały łącznie 804,4 tys. ha, co stanowiło 53,0% powierzchni ogólnej województwa i 8,0% powierzchni chronionej w Polsce. W odniesieniu do stanu z 2018 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych nieznacznie zmalała – o 93 ha (w kraju spadek o 75,0 tys. ha). W przeliczeniu na jednego mieszkańca przypadało 2358 m² powierzchni obszarów prawnie chronionych, tj. o 8 m² mniej niż w 2018 r. (średnio w kraju – 2633 m²).

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według powiatów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 15. Area of special nature value under legal protection by powiats in 2019

As of 31 December

Największa część powierzchni obszarów chronionych w województwie koncentruje się w powiecie nowotarskim – 130,5 tys. ha (16,2% ogólnej powierzchni prawnie chronionej), a w dalszej kolejności w nowosądeckim – 125,3 tys. ha (15,6%) oraz w tarnowskim – 105,9 tys. ha (13,2%). Największy udział obszarów chronionych w powierzchni danego powiatu odnotowano w powiecie tatrzańskim (92,9%), a następnie w nowotarskim (88,5%), miechowskim (86,4%) i nowosądeckim (80,9%). Najmniej obszarów tego typu posiadał Tarnów (0,1%) oraz powiaty wielicki (0,3%) i oświęcimski (0,6%). W 2019 r. według powiatów, najwięcej powierzchni obszarów prawnie chronionych na 1 mieszkańca przypadało w powiecie miechowskim – 12,0 tys. m², a najmniej w Tarnowie – zaledwie 1 m².

W analizowanym roku wśród obszarów objętych ochroną prawną dominowały obszary chronionego krajobrazu (71,7%) o łącznej powierzchni 572,0 tys. ha, tj. o 3 ha mniejszej niż w 2018 r., stanowiące 37,7% ogólnej powierzchni geodezyjnej województwa. Udział obszarów chronionego krajobrazu w województwie stanowił 8,3% ogólnej powierzchni tego typu obszarów w Polsce.

Na terenie województwa swoje Siedziby Dyrekcji miało 5 parków narodowych – Tatrzański, Gorczański, Babiogórski, Pieniński i Ojcowski oraz część parku Magurskiego z siedzibą w województwie podkarpackim. W 2019 r. powierzchnia parków narodowych wyniosła 38,1 tys. ha, co stanowiło 2,5% ogólnej powierzchni województwa. Prawie połowa (49,0%) powierzchni parków narodowych objęta była ochroną ścisłą, gdzie chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka. Największym parkiem jest Tatrzański Park Narodowy, który zajmuje powierzchnię 21,2 tys. ha. W skali kraju parki narodowe stanowią 12,1%.

W końcu 2019 r. ochroną rezerwatową objętych było 85 obiektów (w kraju 1501) o łącznej powierzchni 3,4 tys. ha, co stanowiło 0,2% ogólnej powierzchni województwa. Udział powierzchni rezerwatów przyrody w województwie wyniósł 2,0% w skali kraju. Najliczniejsze były rezerваты chroniące ekosystemy leśne (42 obiekty) o łącznej powierzchni 2,1 tys. ha oraz krajobrazowe (16 obiektów) o powierzchni 0,8 tys. ha. Pod ścisłą ochroną znajdowało się 14,8% powierzchni rezerwatów. Przeciętna powierzchnia rezerwatu przyrody w 2019 r. wyniosła 40,2 ha, przy czym najmniejsze były rezerваты stepowe (średnio niecałe 5 ha), a największe torfowiskowe (1 obiekt – prawie 115 ha). Średnia powierzchnia rezerwatów leśnych wyniosła 49,0 ha.

Parki krajobrazowe są terenami chronionymi ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe, historyczne, a jednocześnie pełnią funkcję rekreacyjno-wypoczynkową. Powierzchnia parków krajobrazowych w 2019 r. wyniosła 175,7 tys. ha, tj. 11,6% ogólnej powierzchni województwa (7,0% w skali kraju). Największym parkiem wchodzącym w Zespół Parków Krajobrazowych pod względem powierzchni (łącznie z powierzchnią rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody) był Popradzki Park Krajobrazowy (53,4 tys. ha), a jego udział w powierzchni geograficznej województwa wyniósł 3,5%.

Liczba pomników przyrody w 2019 r. wyniosła 2193, co stanowiło 6,3% ogólnej ich liczby w Polsce. Wśród nich przeważały pojedyncze drzewa – 1673 obiektów (76,3% ogólnej liczby pomników przyrody w województwie), a w dalszej kolejności grupy drzew – 227 oraz skałki – 160. Inne formy ochrony przyrody, o łącznej powierzchni 15,3 tys. ha, które występowały na terenie województwa, to: stanowiska dokumentacyjne (79 obiektów), użytki ekologiczne (48) oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (9).

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Najmłodszą formą ochrony przyrody, wprowadzoną w Polsce w 2004 r., jest Europejska Sieć Ekologiczna czyli „Natura 2000”. W kraju, w skład obszaru „Natura 2000” wchodzi większość obszarów prawnie chronionych, w tym wszystkie parki narodowe i część parków krajobrazowych. W 2019 r. obszar „Natura 2000” zajmował 18,9% powierzchni województwa (w kraju 26,9%). W ramach sieci „Natura 2000” znajdowały się, położone

w całości lub częściowo na terenie województwa, obszary specjalnej ochrony ptaków i siedlisk. Obszary ochrony ptaków zajmowały powierzchnię 133,4 tys. ha, której udział w ogólnej powierzchni województwa wyniósł 8,8% (w kraju – 15,7%), natomiast obszary ochrony siedlisk o powierzchni 153,0 tys. ha stanowiły 10,1% (11,2%). Udział powierzchni ochrony ptaków województwa w ogólnej tego typu powierzchni w kraju wyniósł 2,7%, a obszarów ochrony siedlisk – 4,4%. Powierzchnia omawianych obszarów nie zmieniła się w porównaniu z 2018 r.

Znaczne obszary prawnie chronionej powierzchni skutkowały liczbą zwierząt chronionych zamieszkujących poszczególne ekosystemy. W 2019 r. populacja kozicy tatrzańskiej liczyła 359 sztuk (94,7% krajowej populacji). W porównaniu z 2018 r. liczba tego gatunku zwierząt zmniejszyła się o 62 sztuk. W omawianym roku zarejestrowano 60 niedźwiedzi brunatnych, co stanowiło 16,3% ogólnej ich liczby w Polsce, 80 wilków (2,5% krajowej populacji) oraz 45 rysi (8,3%). W odniesieniu do 2018 r. ich liczba pozostała na tym samym poziomie. W skali roku populacja bobrów europejskich zmniejszyła się o 0,5 tys. sztuk i wyniosła 5,0 tys. sztuk, a jej udział w populacji krajowej stanowił 3,7%.

Łączna powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców i terenów zielonych wyniosła 4071,5 ha, (o 113 ha więcej niż w 2018 r.), tj. 0,3% ogólnej powierzchni województwa. Udział powierzchni zieleni ogólnodostępnej oraz osiedlowej w skali kraju wyniósł 6,6%. Większość omawianej powierzchni zieleni (91,4%) znajdowało się na terenie miast, co stanowiło 2,2% ogólnej powierzchni miast w województwie. Na jednego mieszkańca przypadało 11,9 m² tego typu terenów zielonych, w tym w miastach 22,6 m² (w Polsce odpowiednio 16,1 m², 22,2 m²).

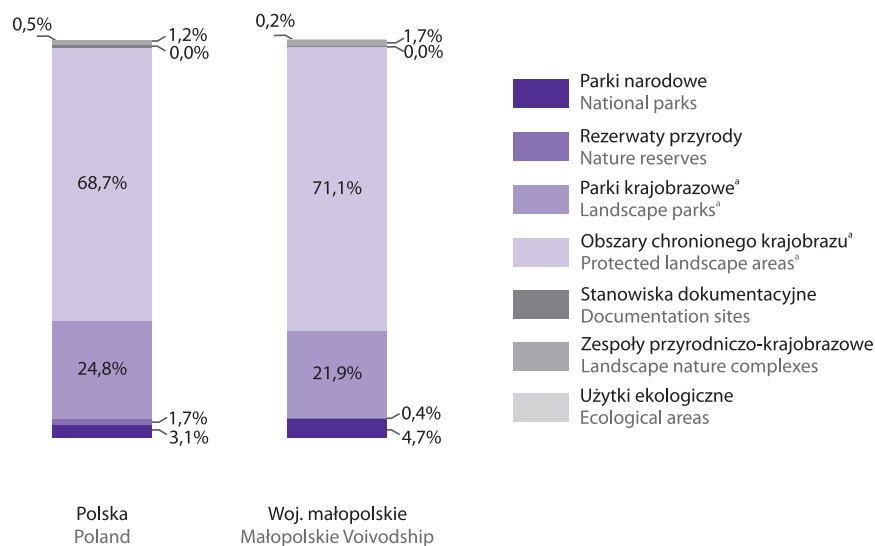
Wśród terenów zieleni ogólnodostępnej największą powierzchnię w 2019 r. zajmowały parki spacerowo-wypoczynkowe – 1397,2 ha (wzrost o 0,7% w porównaniu z 2018 r.), czyli 5,8% w skali Polski. Zieleńce zajmowały łącznie 845,8 ha powierzchni województwa (wzrost o 14,0% w stosunku do 2018 r.), co stanowiło 6,9% tego typu powierzchni w kraju. Tereny zieleni osiedlowej zajmowały 1828,4 ha powierzchni, tj. minimalnie mniej niż rok wcześniej – o niecałe 0,01%. Udział powierzchni zieleni osiedlowej województwa w ogólnej tego typu powierzchni w Polsce wyniósł 7,1%.

Wykres 10. Struktura powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 10. Structure of the area of special nature value under legal protection in 2019

As of 31 December

^a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
^a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

Grunty leśne w 2019 r. zajmowały obszar 440,5 tys. ha (o 8 ha mniej niż w 2018 r.), tj. 29,0% ogólnej powierzchni województwa i 4,7% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w kraju. Minimalny spadek powierzchni gruntów leśnych wynikał ze zmniejszenia się powierzchni lasów prywatnych (o 0,1% w 2019 r.).

Powierzchnia lasów (435,4 tys. ha) stanowiła 98,8% powierzchni gruntów leśnych w województwie (4,7% powierzchni lasów w kraju). Była ona większa o 155 ha w porównaniu z poprzednim rokiem. Pozostałą część gruntów leśnych o powierzchni 5,1 tys. ha, zajmowały grunty związane z gospodarką leśną.

W strukturze własnościowej lasów więcej było lasów publicznych (56,5%) niż prywatnych (43,5%). W zarządzie Lasów Państwowych znajdowało się 199,1 tys. ha (45,7% ogólnej powierzchni gruntów leśnych).

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

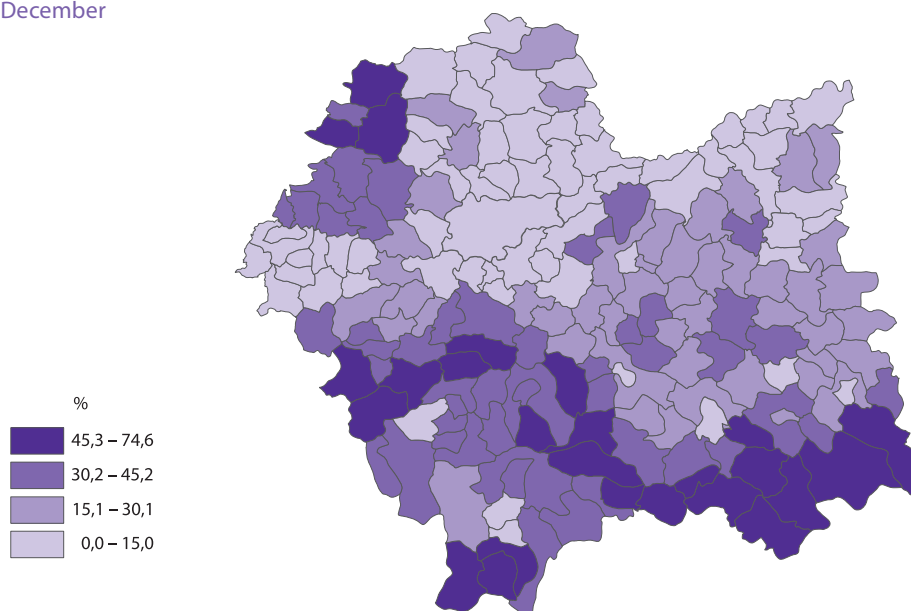
Wskaźnik lesistości, podobnie jak rok wcześniej wyniósł 28,7%, podczas gdy w kraju było to 29,6%.

Mapa 16. Lesistość według gmin w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 16. Forest cover by gminas in 2019

As of 31 December

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła ogólna ilość odpadów wytworzonych, natomiast zmniejszyła się ilość odpadów dotychczas składowanych (z wyłączeniem odpadów komunalnych). Zwiększyła się także ilość odpadów komunalnych, w tym zebranych selektywnie. Średnia ilość odpadów komunalnych wytworzonych na jednego mieszkańca była wyższa niż w roku poprzednim.

Nadal występuje problem zanieczyszczenia środowiska dużą ilością wytwarzanych i nagromadzonych odpadów. W 2019 r. wytworzono 7,6 mln ton odpadów, z czego 14,2% stanowiły odpady komunalne. Głównym źródłem odpadów, podobnie, jak w latach poprzednich było przetwórstwo przemysłowe (61,8% ilości wytworzonych odpadów), a następnie górnictwo i wydobywanie (25,8%) oraz budownictwo (6,9%).

W 130 zakładach objętych badaniem (6,7% liczby notowanej dla Polski) wytworzono 6511,0 tys. ton odpadów, tj. o 3,2% więcej niż w 2018 r., które stanowiły 5,7% odpadów wytworzonych w kraju. Liczba zakładów wytwarzających odpady spadła w ujęciu rocznym o 18 (w kraju o 13). Największy odsetek w ogólnej ilości odpadów wytworzonych (bez odpadów komunalnych) w ciągu roku, stanowiły odpady poddane odzyskowi – 55,5% (w 2018 r. – 52,4%), a w dalszej kolejności przekazane innym odbiorcom – 37,3% (39,7%), unieszkodliwione – 4,3% (4,8%) oraz magazynowane czasowo – 2,9% (3,1%).

Na 1 km² powierzchni województwa przypadało 429 ton (415 ton w 2018 r.) odpadów wytworzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych), podczas gdy średnio w Polsce 365 ton. Ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) dotychczas składowanych spadła w ujęciu rocznym o 0,5% i w końcu 2019 r. wyniosła 124,4 mln ton, tj. 6,9% wielkości krajowej. Na 1 km² powierzchni województwa przypadało 8,2 tys. ton odpadów dotychczas składowanych (w kraju 5,7 tys. ton). Wśród odpadów wytworzonych i nagromadzonych w województwie, podobnie jak w kraju, przeważały (31,0%) odpady pochodzące z flotacyjnego wzbogacania rud metali nieżelaznych.

Tablica 7. Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone)

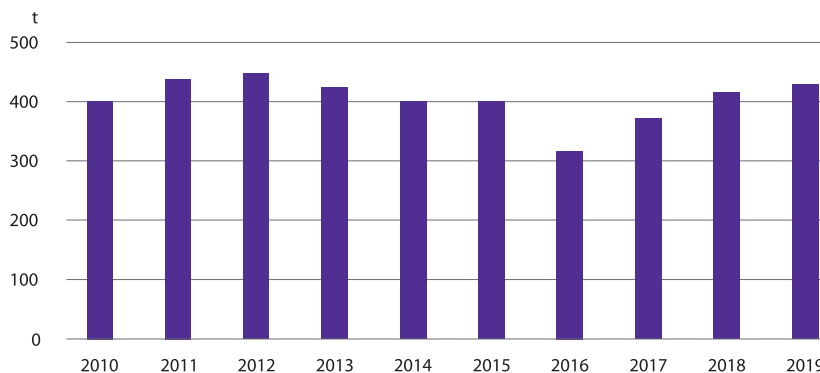
Table 7. Waste^a generated and landfilled up to now (accumulated)

Wyszczególnienie Specification	2010	2019	
		w tysiącach ton in thousand tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	6089,2	6511,0	5,7
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	.	280,4	1,2
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	2429,6	3,7
magazynowane czasowo temporarily stored	81,2	187,0	13,3
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled to date (accumulated) ^b ; as of the end of the year – total	143193,5	124367,6	6,9

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.
a Excluding municipal waste. b On own landfills (heaps, settling ponds).

Niezrekultywowana powierzchnia terenów składowania odpadów przemysłowych wyniosła 753,3 ha (o 0,1 ha więcej niż w 2018 r.), co stanowiło 9,4% ogólnej tego typu powierzchni w Polsce. W latach 2018–2019 żaden spośród istniejących w województwie terenów składowania odpadów przemysłowych nie został poddany całkowitej lub częściowej rekultywacji. W kraju zrekultywowano 1,0 ha powierzchni terenów składowania odpadów przemysłowych (4,1 ha w 2018 r.).

W 2019 r. odebrano 2101,1 dam³ nieczystości ciekłych (ścieków bytowych), tj. o 12,3% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim, a ich udział w skali Polski wyniósł 7,7%.

Wykres 11. Odpady^a wytworzone na 1 km² powierzchni województwaChart 11. Waste^a generated per 1 km² of the voivodship's area

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.
a Excluding municipal waste.

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych zależy zarówno od liczby mieszkańców, jak i ilości zakładów wytwórczych i usługowych. W ciągu 2019 r. w województwie zebrano 1078,8 tys. odpadów komunalnych odebranych lub zebranych (wytworzonych), tj. o 0,5% więcej w stosunku do roku poprzedniego, w tym z gospodarstw domowych 943,2 tys. ton (wzrost o 1,5%). Udział zebranych odpadów komunalnych w ogólnej masie tego typu odpadów w Polsce wyniósł 8,5%. Na 1 mieszkańca przypadało 317 kg masy wytworzonych odpadów komunalnych (w Polsce średnio 332 kg), w tym z gospodarstw domowych – 277 kg (w kraju – 281 kg).

W ciągu analizowanego roku zebrano 721,1 tys. ton zmieszanych odpadów komunalnych (spadek o 0,5% w stosunku do 2018 r.), co stanowiło 8,2% tego typu odpadów w kraju. Gospodarstwa domowe wytworzyły 603,9 tys. ton odpadów komunalnych zmieszanych, co stanowiło 83,7% ogólnej masy wojewódzkiej (wzrost o 0,9 p. proc. w relacji do 2018 r.), tj. 8,5% w skali kraju. Pozostałe (16,3%) odpady komunalne pochodziły z innych źródeł. Średnia ilość wytwarzanych odpadów komunalnych zmieszanych na jednego mieszkańca wyniosła 212 kg (w kraju średnio 229 kg), w tym z gospodarstw domowych – 177 kg (w Polsce – 185 kg).

Z roku na rok powoli rośnie selektywna zbiórka odpadów komunalnych i ich segregacja. W 2019 r. zebrano selektywnie 357,7 tys. ton odpadów (wzrost o 2,6% w skali roku), co stanowiło 33,2% ogólnej ilości odpadów komunalnych odebranych lub zebranych (wytworzonych) w województwie. W kraju selektywna zbiórka odpadów komunalnych stanowiła 31,2% ogółu wytworzonych odpadów komunalnych, co oznacza wzrost o 2,3 p. proc. w stosunku do 2018 r. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w województwie w ogólnej masie tego typu odpadów w Polsce wyniósł 9,0%. Z gospodarstw domowych odebrano 339,3 tys. ton odpadów zebranych selektywnie (wzrost o 3,2% w odniesieniu do 2018 r.), tj. 9,3% wielkości krajowej.

Struktura selektywnie zebranych odpadów komunalnych zmieniła się w relacji do 2018 r. Największy udział miały odpady biodegradowalne – 31,3%, (wzrost o 4,8 p. proc. w stosunku do poprzedniego roku), a w dalszej kolejności odpady wielkogabarytowe – 21,5% (wzrost o 3,4 p. proc.), szkło – 15,3% (wzrost o 1,6 p. proc.), tworzywa sztuczne – 13,5% (wzrost o 1,8 p. proc.), zmieszane odpady opakowaniowe – 7,8% (spadek o 13,8 p. proc.), papier i tektura – 6,1% (wzrost o 1,2 p. proc.), opakowania wielomateriałowe – 0,4% (wzrost o 0,1 p. proc.), metale – 0,2% (spadek o 0,1 p. proc.) oraz pozostałe frakcje – 3,9% (wzrost o 0,7 p. proc.).

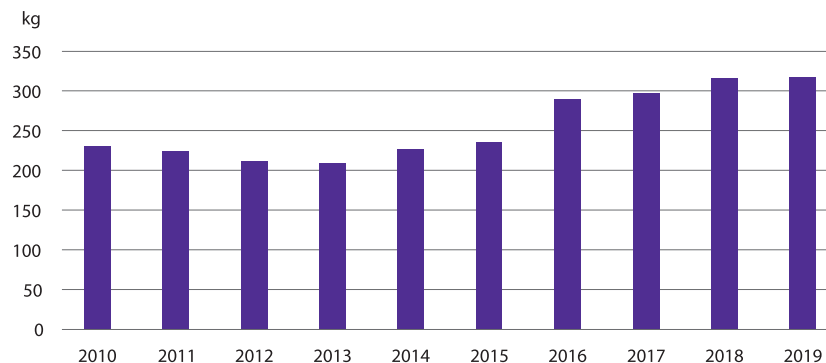
Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie
Table 8. Municipal waste collected separately

Wyszczególnienie Specification	2010 ^a		2019 ^b			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
			w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes
Ogółem Total	88734	64947	357653	9,0	339323	9,3
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	11804	8070	21840	6,3	18290	6,3
Szkło Glass	24527	20804	54695	9,5	52963	9,9
Tworzywa sztuczne Plastics	13504	11238	48394	12,2	46381	12,7
Metale Metals	1853	1337	759	5,3	685	5,3
Tekstylia Textiles	3234	3231	254	8,3	254	8,9
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	573	501	4033	9,9	3310	8,6

a Dane szacunkowe. b W 2019 r. pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

a Estimated data. b In 2019 includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by gminas since 1 July 2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Wykres 12. Odpady komunalne zebrane^a na 1 mieszkańca
Chart 12. Municipal waste collected^a per capita

a W 2010 r. dane szacunkowe; od 2014 r. odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości uznawane za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

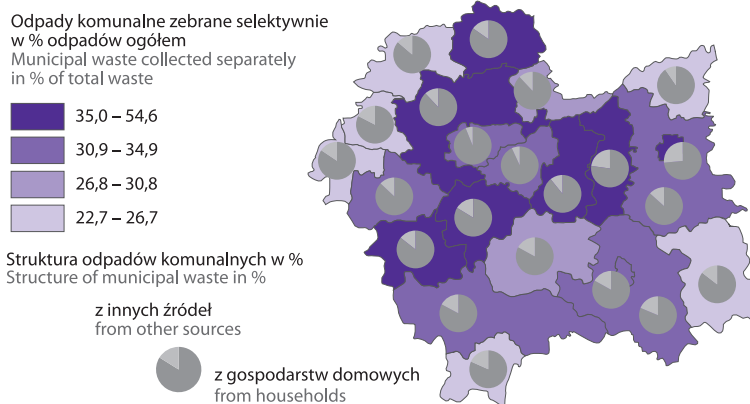
a In 2010 estimated data; since 2014 includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by gminas since 1 July 2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych jest w dalszym ciągu ich deponowanie na składowiskach. W 2019 r. masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania wyniosła 369,1 tys. ton (w 2018 r. – 318,1 tys. ton), tj. 6,7% masy ogólnokrajowej. W końcu roku na terenie województwa działało 14 czynnych kontrolowanych składowisk (o 2 mniej niż w 2018 r.) przyjmujących odpady komunalne. Składowiska zajmowały powierzchnię 84,6 ha (5,1% w skali kraju). W ciągu roku powierzchnia składowisk, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne nie została zrehabilitowana (w kraju – 20,3 ha). W Polsce liczba czynnych składowisk wyniosła 278 (o 8 mniej niż w 2018 r.), a ich łączna powierzchnia (1,7 tys. ha) była o 1,8% mniejsza w porównaniu z rokiem poprzednim.

Obowiązująca od 2012 r. ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie spowodowała likwidacji nielegalnego pozbywania się śmieci. Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. na obszarze województwa znajdowały się 137 nielegalne, dzikie wysypiska odpadów (w Polsce 1868). Było to o 105 mniej dzikich wysypisk niż w 2018 r. (w kraju więcej o 261). Dzikie wysypiska zajmowały łącznie powierzchnię 1,0 ha (spadek o 14,8% w porównaniu z 2018 r.), co stanowiło 0,5% tego typu powierzchni w kraju. W ciągu roku podczas likwidacji 1152 dzikich wysypisk zebrano 2,3 tys. ton odpadów komunalnych (o 33,6% więcej niż w roku poprzednim). W Polsce z 11370 dzikich wysypisk zebrano podczas likwidacji 25,7 tys. ton odpadów komunalnych, co oznacza wzrost o 2,0% w stosunku do 2018 r. W ciągu 2019 r. zlikwidowano o 29,3% więcej dzikich wysypisk niż w 2018 r. (w Polsce o 7,9%).

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane według powiatów w 2019 r.

Map 17. Municipal waste collected by powiats in 2019

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost nakładów poniesionych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Nakłady na gospodarkę wodną wzrosły o około 2/3 w skali roku, natomiast na ochronę środowiska – o 13,9%.

Zapobieganie degradacji środowiska wymaga ponoszenia nakładów finansowych na ekologiczne przedsięwzięcia. W 2019 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 939,7 mln zł (w cenach bieżących), co stanowiło 7,6% nakładów poniesionych na ten cel w Polsce. W skali roku nakłady służące ochronie środowiska wzrosły o 13,9%.

Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a (ceny bieżące)
 Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010			2019		
	w tys. zł in thousand PLN	na 1 miesz- kańca w zł per capita in PLN	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tys. zł in thousand PLN	na 1 miesz- kańca w zł per capita in PLN	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total	602845	180,98	5,5	939682	275,98	7,6
w tym: of which:						
ochrona powietrza atmosferycz- nego i klimatu protection of air and climate	82047	24,63	3,7	144004	42,29	3,5
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	466579	140,07	6,5	574279	168,66	9,5
gospodarka odpadami waste management	23622	7,09	2,6	67086	19,70	8,1
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu protection of biodiversity and landscape	–	.	.	5923	1,74	4,5
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	30598	9,19	5,5	148390	43,58	11,3
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	433401	130,11	12,2	258453	75,91	8,0
w tym: of which:						
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	102844	30,88	5,7	153434	45,06	10,7
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	19904	5,98	2,8	13953	4,10	2,9

^a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

^a By site location of investment; these outlays are also included in the appropriate sections of the national economy.

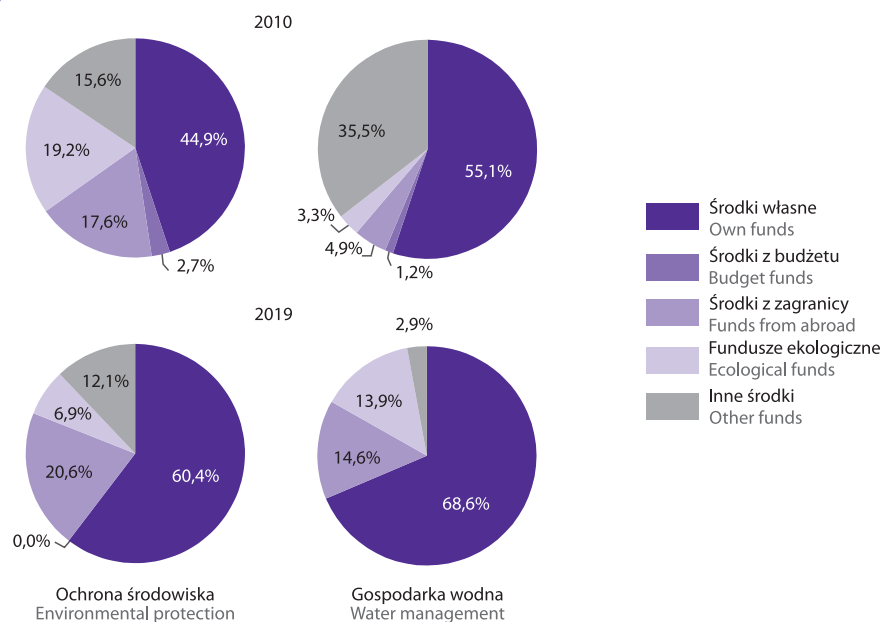
Najwięcej środków pieniężnych przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 574,3 mln zł, tj. 61,1% ogólnej kwoty nakładów, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe (62,0%) oraz na oczyszczanie ścieków (37,7%). Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 144,0 mln zł, tj. 15,3% nakładów ogółem, w tym na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizacje kotłowni 8,1%. W przeliczeniu na jednego mieszkańca nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 276 zł (wobec 243 w 2018 r.), a w Polsce – 323 zł (271 zł).

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2019 r. wyniosły 258,5 mln zł (w cenach bieżących), tj. o 73,3 % więcej niż w poprzednim roku, co stanowiło 8,0% ogólnej kwoty nakładów służących gospodarce wodnej w kraju. Największy udział w nakładach ogółem stanowiły środki przeznaczone na ujęcia i doprowadzanie wody – 59,4% (spadek o 23,1 p. proc. w stosunku do 2018 r.), a w dalszej kolejności na obwałowania przeciwpowodziowe – 17,5% (wzrost o 13,2 p. proc.) i na zbiorniki i stopnie wodne – 15,5% (o 14,2 p. proc.), a najmniejszy na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych – 0,3% (wzrost o niecałe 0,3 p. proc.). Na 1 mieszkańca nakłady wyniosły średnio 76 zł (44 zł w 2018 r.), a przeciętnie w kraju 84 zł (64 zł).

Podstawowym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe na ochronę środowiska w 2019 r. były środki własne w wysokości 506,7 mln zł (wzrost o 1,6% w odniesieniu do 2018 r.), które stanowiły 7,7% ogólnej kwoty tego typu środków w kraju, a następnie środki z zagranicy – 262,1 mln zł oraz z funduszy ekologicznych – 126,7 mln zł. W kraju w strukturze finansowania nakładów również dominowały środki własne (52,9%), następnie środki z zagranicy (19,5%) oraz z funduszy ekologicznych (11,5%).

Wykres 13. Struktura nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według źródeł finansowania

Chart 13. Structure of outlays on fixed assets for environmental protection and water management by source of financing

Na gospodarkę wodną przeznaczono również najwięcej ze środków własnych – 177,3 mln zł (wzrost o 43,9% w relacji do poprzedniego roku), które stanowiły 12,4% ogólnej wielkości środków własnych na gospodarkę wodną w Polsce, a w dalszej kolejności ze środków z zagranicy – 37,7 mln zł i z funduszy ekologicznych (pożyczek, kredytów i dotacji) – 35,9 mln zł. W Polsce środki własne miały również największy udział w strukturze finansowania nakładów na gospodarkę wodną (44,4%), a w dalszej kolejności były to środki z zagranicy (25,1%) oraz środki z funduszy ekologicznych (15,2%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączne nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wyniosły 352 zł (287 zł w 2018 r.), a w Polsce – 407 zł (335 zł).

W 2019 r. w zakresie ochrony powietrza oddano do użytku urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych o zdolności 159 t/rok (rok wcześniej – 1185 t/rok), w kraju – 80804 t/rok. Jednocześnie przekazano do eksploatacji urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych o zdolności 148 t/rok (w 2018 r. – 26497 t/rok), w Polsce – 41397 t/rok. W omawianym roku wybudowano 5 oczyszczalni ścieków komunalnych (w 2018 r. – tyle samo) o przepustowości 4749 m³/dobę, w Polsce – 56. Ponadto oddano 456,9 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki oraz wody opadowe (w 2018 r. – 441,4 km), w Polsce – 4858,0 km. Powstało 315 indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków (wobec 481 w 2018 r.), w kraju 4661, a także przekazano do użytku 2 urządzenia do kompostowania odpadów (w 2018 r. – 1).

Wśród efektów rzeczowych uzyskanych w gospodarce wodnej w 2019 r. oddano do użytku ujęcia wodne o wydajności 1,4 tys. m³/dobę (4,8 tys. m³/dobę rok wcześniej), w Polsce – 44,0 tys. m³/dobę. Jednocześnie oddano 306,1 km sieci wodociągowej (w 2018 r. – 313,8 km), w kraju – 3022,5 km, a także przeprowadzono 44,3 km regulacji i zabudowy rzek i potoków (przed rokiem – 12,0 km), a w Polsce – 46,7 km.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Sytuacja demograficzna województwa małopolskiego kształtowała się w 2020 r. pod wpływem trwającej pandemii COVID-19 wywołanej koronawirusem SARS-CoV-2. Odnotowano spadek liczby ludności w porównaniu z poprzednim rokiem. Wzrosła liczba zgonów, zmniejszyła się liczba urodzeń oraz liczba małżeństw. Przyrost naturalny przyjął ujemną wartość, a ogólne saldo migracji stałej pozostało dodatnie. Postępujący proces starzenia się mieszkańców potwierdził wzrost mediany wieku, a także wskaźników starości i wsparcia międzypokoleniowego.

Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (wyjątek stanowi 2015 r., w przypadku którego dla migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.) oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie.

Prezentowane dane dotyczą ludności zamieszkałej w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące. Jako bazę wyjściową bilansów przyjęto wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. – według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.

Tablica 10. Ludność
Stan w dniu 31 grudnia
Table 10. Population
As of 31 December

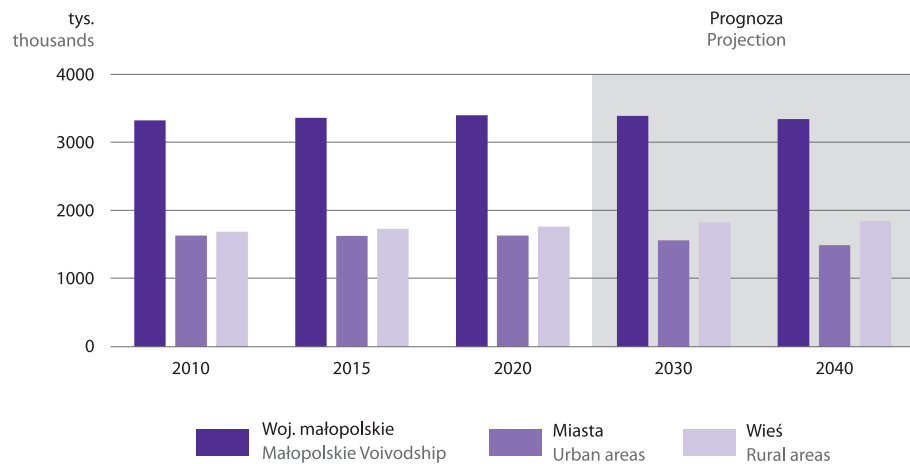
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total				
w tys. in thousands	3336,7	3372,6	3410,9	3410,4
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,7	8,8	8,9	8,9
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	106	106	106	106
Miasta – w % ogólnej liczby ludności Urban areas – in % of total population	49,2	48,5	48,2	48,1
Wieś – w % ogólnej liczby ludności Rural areas – in % of total population	50,8	51,5	51,8	51,9
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	220	222	225	225

Liczba ludności województwa na koniec grudnia 2020 r. wyniosła 3410,4 tys. osób i po raz pierwszy od 1999 r. (od reformy administracyjnej wprowadzającej obecne granice województwa) zmniejszyła się. W stosunku do 2019 r. nastąpił spadek o 0,01% (w Polsce wystąpił spadek o 0,3%). Liczba ludności województwa stanowiła 8,9% ogólnej liczby ludności kraju. Roczny ubytek rzeczywisty wyniósł minus 0,5 tys. osób (w Polsce – minus 117,6 tys. osób), na który złożyła się suma ujemnych wartości przyrostu naturalnego, dodatniego salda migracji stałej oraz ujemna różnica w saldach migracji czasowych. W miastach województwa odnotowano spadek o 4,4 tys. osób. Jedynie na wsi liczba ludności wzrosła o 3,9 tys. osób.

Wykres 14. Liczba ludności oraz prognoza

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. Population and projection
As of 31 December

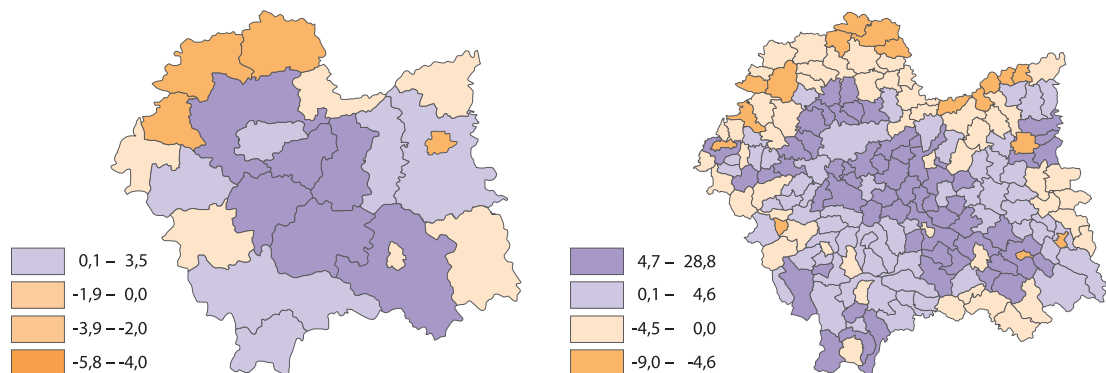

W latach 2010–2019 notowano roczny przyrost ludności województwa. Największy wzrost liczby ludności o 0,3% (10,3 tys. osób) wystąpił w 2019 r., a najniższy w 2015 r. – o 0,1% (4,3 tys. osób). Przeciętnie co rok przybywały 2–3 osoby na każde 1000 mieszkańców. W okresie 2010–2020 liczba ludności województwa zwiększyła się o 73,7 tys. osób. Na wsi przybyło w tym czasie 74,2 tys. osób, a w miastach ubyło 0,5 tys. osób. Liczba mężczyzn wzrosła o 35,5 tys., a kobiet – o 38,2 tys.

Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010–2020

Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Population changes in 2010–2020
As of 31 December

Wśród powiatów najwyższą liczbą ludności w 2020 r. charakteryzował się Kraków (780,0 tys. osób), tj. 32,0% ogólnej liczby ludności województwa. Wzrost liczby ludności w stosunku do 2019 r. wystąpił w 7 powiatach, w tym najwyższy w powiecie wielickim (o 1,2%). W pozostałych 15 powiatach liczba mieszkańców zmniejszyła się. Najwięcej osób ubyło w Tarnowie (o 0,9%). W relacji do 2010 r. liczba ludności zwiększyła się w 12 powiatach. Najwyższy wzrost (o 15,1%) odnotowano w powiecie wielickim. W pozostałych 10 powiatach ubyło mieszkańców, najwięcej w Tarnowie o 5,8%. Wśród 182 gmin województwa w 114 gminach wystąpił wzrost liczby ludności w porównaniu z 2010 r., najwyższy w Zielonkach o 28,8%. W pozostałych 68 gminach notowano spadek liczby ludności, największy w Bolesławiu (powiat dąbrowski) o 9,0%.

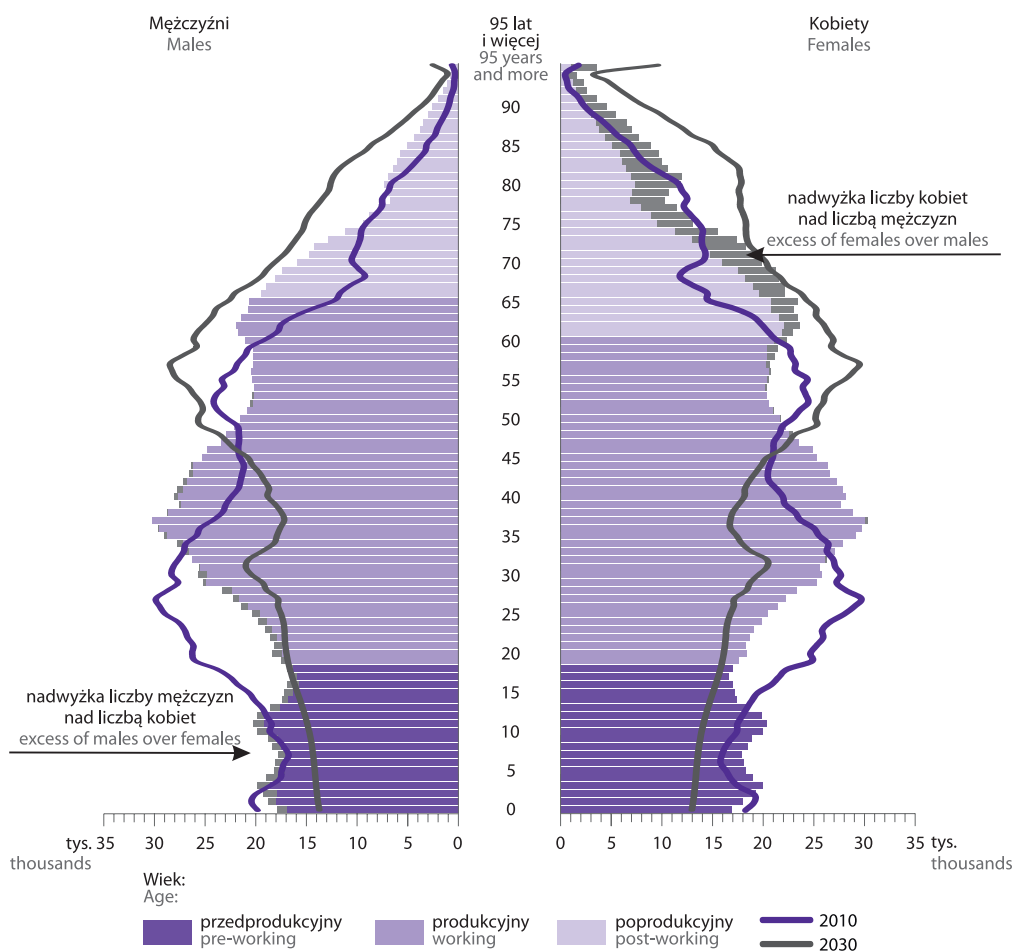
Województwo cechuje wyższa gęstość zaludnienia niż w Polsce. W 2020 r. w województwie na 1 km² powierzchni przypadało 225 osób, w kraju – 122 osoby. Zróżnicowanie wartości wskaźnika widoczne było w podziale przestrzennym od najwyższego w Krakowie (2386 osób/km²) do najniższego w powiecie miechowskim (72 osoby/km²).

Wykres 15. Ludność według płci i wieku

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population by sex and age

As of 31 December

W porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się liczba ludności w miastach województwa (o 4,4 tys.), w których mieszkało 1639,8 tys. osób. Natomiast na wsi wzrosła liczba ludności o 3,9 tys. do 1770,7 tys. osób. Udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony współczynnikiem urbanizacji wyniósł 48,1% (Polska – 59,9%). Sukcesywnie zmniejsza się udział ludności miejskiej, w relacji do 2010 r. wartość współczynnika urbanizacji obniżyła się o 1,1 p. proc. Wyższe wartości współczynnika urbanizacji od średniego dla województwa odnotowano w 2020 r. w 3 powiatach: chrzanowskim (61,3%), oświęcimskim (52,2%) i olkuskim (48,2%). Najmniej zurbanizowany był powiat tarnowski (11,8%).

W strukturze ludności według płci od lat przeważają kobiety. W 2020 r. stanowiły 51,5% ludności województwa (w Polsce – 51,6%). Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł 106 (w kraju – 107 kobiet). Przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn odnotowano w 21 powiatach. Najwyższa dysproporcja płci wystąpiła w Krakowie (114 kobiet na 100 mężczyzn). Wyjątek stanowił powiat limanowski, w którym wskaźnik maskulinizacji, tj. liczba mężczyzn przypadająca na 100 kobiet, wyniósł 100,2.

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku z roku na rok widoczny jest postępujący proces starzenia się populacji. Wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym, a maleje w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. W latach 2010–2020 w strukturze ludności zwiększył się udział ludności w wieku poprodukcyjnym z 16,5% do 20,7% (w Polsce z 16,8% do 22,3%). W końcu 2020 r. ta grupa ekonomiczna liczyła 706,9 tys. osób i wzrosła o 10,8 tys. osób (o 1,5%) w porównaniu z 2019 r. Liczba ludności w wieku produkcyjnym wyniosła 2051,9 tys. osób, tj. o 13,9 tys. osób (o 0,7%) mniej niż w 2019 r. Stanowiła 60,2% (63,6% w 2010 r.) ogólnej liczby ludności (w kraju odpowiednio – 59,5% i 64,4%). Dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (w wieku przedprodukcyjnym) było 651,6 tys., o 2,6 tys. (o 0,4%) więcej niż rok wcześniej. Udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności wyniósł 19,1% wobec 19,9% w 2010 r. (w Polsce odpowiednio 18,2% i 18,8%).

Współczynnik obciążenia demograficznego (relacja osób w wieku nieprodukcyjnym do wieku produkcyjnego) wyniósł 66 osób, podczas gdy w 2010 r. było to 57 osób, a w 2019 r. 65 osób (w Polsce – 68 osób). Wśród powiatów najniższą wartość współczynnika odnotowano w powiecie dąbrowskim (28 osób), a najwyższą w Tarnowie (72 osoby).

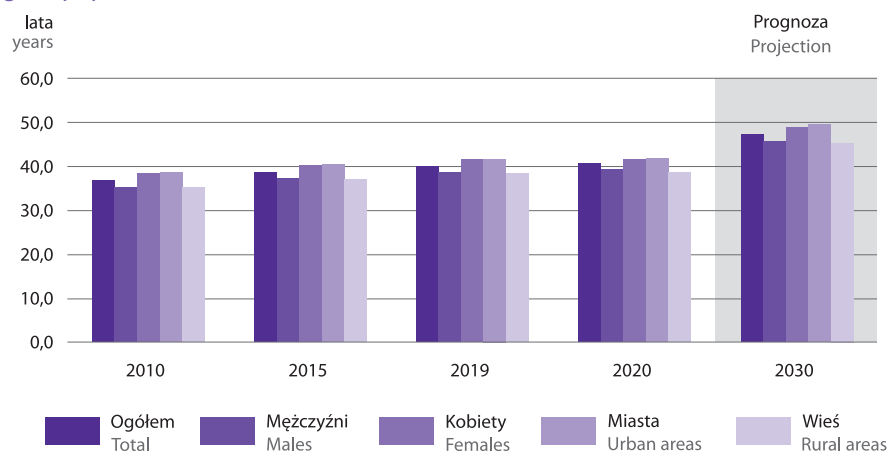
Proces starzenia się populacji województwa potwierdza również obserwowana w ciągu ostatnich lat tendencja wzrostu m.in. mediany wieku, wskaźników starości i wsparcia międzypokoleniowego

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (np. zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Mediana wieku mieszkańców województwa w końcu 2020 r. wyniosła 40,4 lat (w Polsce – 41,7 lat), co oznacza, że połowa populacji nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła. Rok wcześniej mediana wieku mieszkańców wyniosła 40,0 lat, a w 2010 r. – 36,8 lat. Przeciętnie ludność na obszarach wiejskich województwa była młodsza od ludności mieszkającej w miastach. Mediana wieku ludności wsi wyniosła 38,7 lat (35,1 lat w 2010 r.) wobec 42,0 lata (38,6 lat w 2010 r.) mieszkańców miast. Statystyczny mężczyzna był młodszy od statystycznej kobiety o blisko 3 lata. Wiek środkowy dla mężczyzn to 39,0 lat, a dla kobiet – 41,8 lat (w 2010 r. odpowiednio: 35,3 i 38,5 lat).

Najmłodszy mieszkańcy mieszkali w powiecie limanowskim – 36,4 lat, a najstarsi w Tarnowie – 44,4 lat.

Wykres 16. Mediana wieku ludności
Chart 16. Median age of population

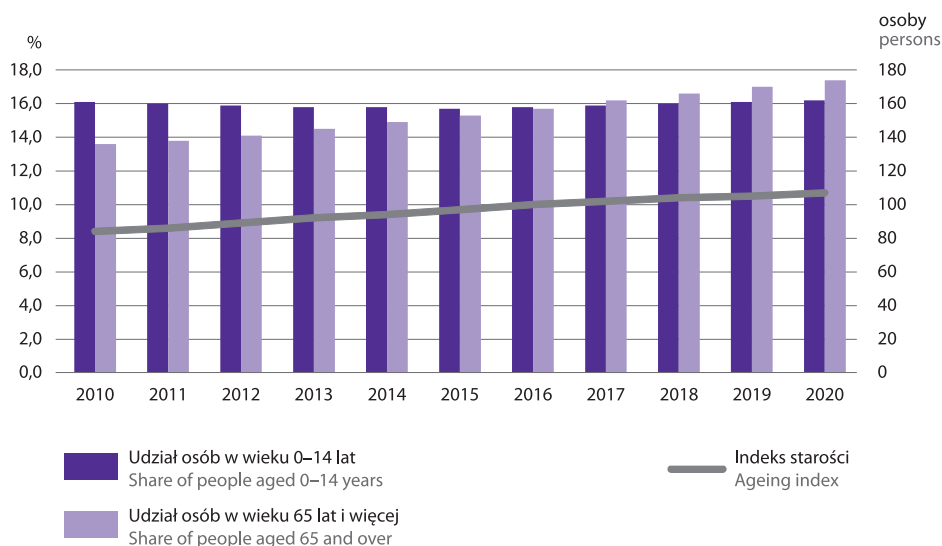

Indeks starości – relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

Indeks starości, w końcu 2020 r. wyniósł 107 osób (w Polsce – 121 osób) w wieku 65 lat i więcej na 100 dzieci w wieku 0–14 lat (średnio na 100 potencjalnych wnuczków przypadało 107 dziadków i babc). Pogłębiają się różnice w proporcji między najmłodszymi a najstarszymi generacjami. Wartość indeksu starości wzrosła o 23 osoby od 2010 r.

W podziale terytorialnym wskaźnik osiągnął wartość poniżej 100 osób (więcej dzieci niż osób starszych) w połowie powiatów. Najniższa jego wartość była w powiecie limanowskim – 69 osób. Drugą połowę stanowiły powiaty, w których wartość wskaźnika starości była powyżej 100 osób, w tym najwyższą odnotowano w Tarnowie (171 osób).

Wykres 17. Indeks starości
Chart 17. Ageing index

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, zwany również wskaźnikiem wsparcia osób najstarszych, to liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata.

Relacje międzypokoleniowe między osobami najstarszymi, a ich dziećmi określa wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego. W latach 2010–2020 w województwie obserwowano systematyczny wzrost wartości tego wskaźnika z 7 osób w 2010 r. do 12 osób w 2020 r. (w Polsce wzrost odpowiednio z 6 do 11 osób). Oznacza to, że 12 osób w wieku 85 lat i więcej przypadało na 100 osób w wieku 50–64 lata. Zróżnicowanie wartości wskaźnika obserwowano na poziomie powiatów od najniższej wartości w powiecie myślenickim (9 osób) do najwyższej w Krakowie (16 osób).

Wskaźnik starości demograficznej to udział osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności. W opracowaniu wzięto pod uwagę ludność w wieku 65 lat i więcej.

W 2020 r. osoby w wieku starszym (tj. 65 lat i więcej) stanowiły 17,4% w ogólnej liczbie ludności, tj. więcej o 3,8 p. proc. w porównaniu z 2010 r.

Istotną miarą procesu starzenia się ludności, zwłaszcza z punktu widzenia potrzeb w zakresie usług pielęgnacyjnych i zdrowotnych, jest wskaźnik starzenia podwójnego. Określa on udział osób sędziwych (powyżej 84 lat) w populacji osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) i sukcesywnie zwiększał się z 9,8% w 2010 r. do 12,2% w 2020 r.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

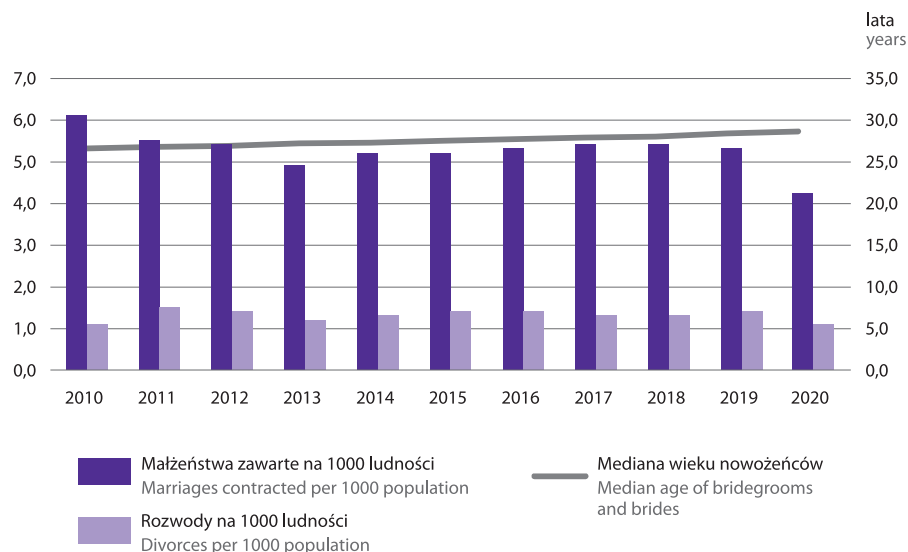
W omawianym roku zawarto 14,5 tys. związków małżeńskich, tj. o 3,4 tys. (o 19,2%) mniej niż w 2019 r. i o 5,9 tys. (o 29,0%) mniej niż w 2010 r. Małżeństwa zawarte w województwie stanowiły 10,0% ogólnej liczby małżeństw zawartych w Polsce. Na wsi odnotowano 7,3 tys. małżeństw, tj. o 1,4% więcej niż w miastach. Zawarto 9,4 tys. małżeństw wyznaniowych (zawieranych w kościołach ze skutkiem prawno-cywilnym), które stanowiły 64,8% ogólnej liczby zawieranych małżeństw w województwie. Trwająca pandemia i liczne ograniczenia sanitarne związane z przeciwdziałaniem COVID-19 dotyczące m.in. organizacji ślubów i przyjęć weselnych mogły spowodować, że w 2020 r. mniej par zdecydowało się na zawarcie związku małżeńskiego. Na 1 tys. ludności zawarto 4,2 małżeństwa (w Polsce – 3,8), rok wcześniej – 5,3, a w 2010 r. – 6,1. W miastach wskaźnik był wyższy o 0,3 pkt niż na wsi i wyniósł 4,4. Najwięcej małżeństw na 1 tys. ludności odnotowano w Krakowie (5,1), a najmniej w powiecie chrzanowskim – 3,3.

Z roku na rok podwyższa się wiek osób decydujących się na zawarcie związku małżeńskiego. W 2020 r. wśród kobiet wiek środkowy zawierania małżeństw wyniósł 27,6 lat, wśród mężczyzn – 29,6 lat, wobec odpowiednio 25,6 lat i 27,6 lat w 2010 r.

Sądy prawomocnie orzekły 3,8 tys. rozwodów, tj. o 18,6% mniej niż w 2019 r. i o 5,9% więcej niż w 2010 r. Na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej orzeczono 1,4 rozwodu (w Polsce 1,7), w miastach – 2,2, a na wsi – 0,7. Wśród powiatów najniższe natężenie rozwodów na 1 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej wystąpiło w powiecie suskim (0,7 rozwodu), a najwyższe w Krakowie (2,2 rozwodu). Do głównych przyczyn rozwodów orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu należały niezgodność charakterów małżonków (1,6 tys. rozwodów).

Ponadto sądy orzekły prawomocnie 78 separacji, tj. o 36,6% mniej niż rok wcześniej. Na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej w województwie przypadało 2,9 separacji.

Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody
Chart 18. Marriages contracted and divorces

W 2020 r. zarejestrowano 35,4 tys. urodzeń żywych, o 4,3% mniej niż rok wcześniej i o 4,6% mniej niż w 2010 r. W Polsce odnotowano spadek urodzeń o 3,4% w stosunku do 2019 r. Liczba urodzeń w województwie stanowiła 10,0% ogólnej liczby urodzeń w kraju. Współczynnik urodzeń na 1 tys. ludności wyniósł 10,4 (w Polsce – 9,3); w miastach – 10,2, na wsi – 10,5. Najwyższą wartość współczynnika urodzeń na 1 tys. ludności odnotowano w powiecie limanowskim – 13,2; a najniższą w powiecie chrzanowskim – 7,2.

Niska liczba urodzeń nie zapewnia prostej zastępowalności pokoleń. Współczynnik dzietności ogólnej dla stabilnego rozwoju demograficznego powinien kształtować się na poziomie od 2,10 do 2,15, co oznacza, że na statystyczną kobietę w wieku 15–49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego okresu rozrodczego. W 2020 r. współczynnik dzietności wyniósł 1,45 (rok wcześniej 1,49), tzn. że na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat) przypadało 145 urodzonych dzieci (w miastach – 143, na wsi – 145).

W 2020 r. zmarło 38,8 tys. osób, tj. o 17,7% więcej niż w 2019 r. i o 31,0% więcej niż w 2010 r. W Polsce odnotowano wzrost liczby zgonów o 16,5% w relacji do poprzedniego roku. Współczynnik zgonów na 1 tys. ludności wyniósł 11,4 (w Polsce 12,4), wobec 9,7 przed rokiem i 8,9 w 2010 r. W miastach współczynnik ten był wyższy o 1,3 pkt niż na wsi i wyniósł 12,0. Najniższą jego wartość odnotowano w powiecie wielickim (9,5), a najwyższą w powiecie miechowskim (14,8). Zmarło 124 dzieci w wieku poniżej 1 roku życia, tj. o 7,8% więcej w porównaniu z 2019 r.

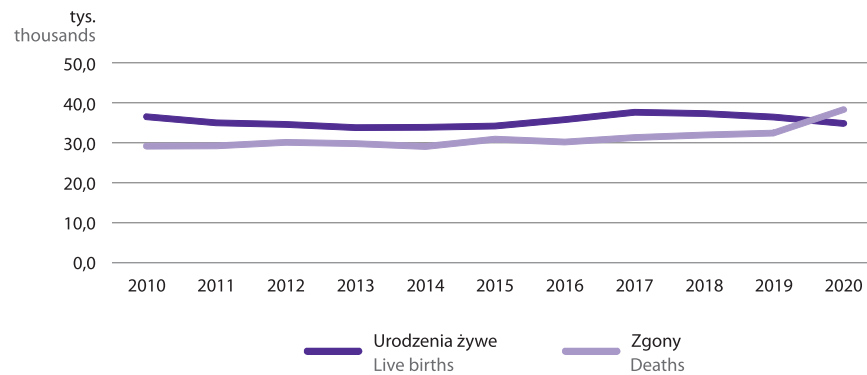
Od trwającej od marca 2020 r. pandemii, wyłącznie na COVID-19 oraz w wyniku COVID-19 i chorób współistniejących, w województwie według stanu na 23 listopada 2020 r. zmarło 1,7 tys. osób¹. Kontynuację statystyk zgonów stanowiły dzienne raporty Ministerstwa Zdrowia, według których od 24 listopada 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. zmarło razem 1,0 tys. osób². Łącznie w województwie odnotowano 2,7 tys. zgonów³ z powodu tej choroby.

1 Źródło: Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Krakowie – dane wg stanu na 23.11.2020 r. godz. 8:00 Informacja MPWIS o sytuacji epidemiologicznej w Małopolsce w zakresie zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2 w 2020 r. – Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Krakowie – Portal Gov.pl (www.gov.pl) [dane pobrano 26.04.2021 r.].

2 Obliczenia własne (posumowano liczbę zgonów dniami) na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia Raport zakażeń koronawirusem (SARS-CoV-2) – Koronawirus: informacje i zalecenia – Portal Gov.pl (www.gov.pl) [dane pobrano 07.04.2021 r.].

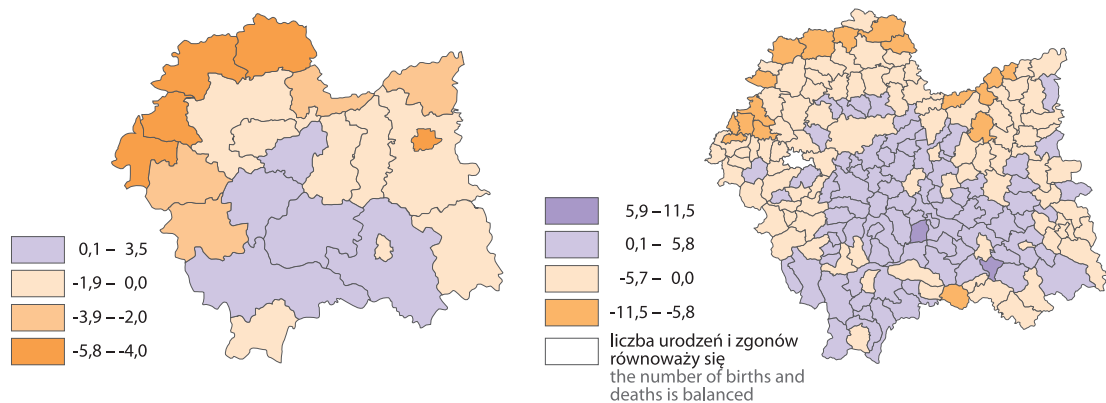
3 Łączna liczba zgonów podana na podstawie danych z dwóch wyżej wymienionych źródeł.

Wykres 19. Ruch naturalny ludności
Chart 19. Vital statistics of population

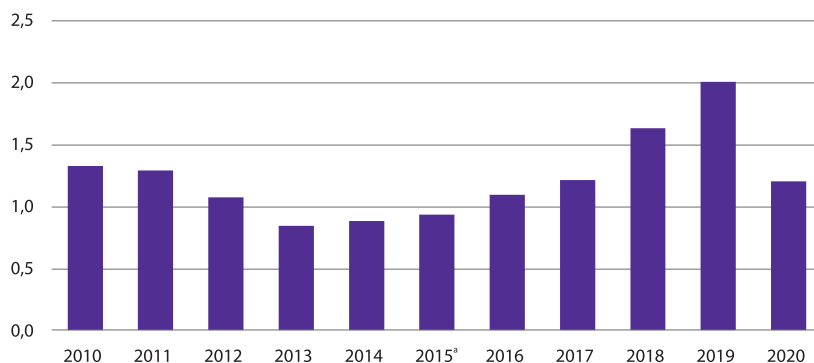
W województwie odnotowano ujemny przyrost naturalny spowodowany przewagą liczby zgonów nad liczbą urodzeń i wyniósł minus 3,4 tys. osób. W przeliczeniu na 1 tys. ludności wyniósł minus 1,0 (w Polsce – minus 3,2) wobec plus 1,2 w 2019 r. i plus 2,2 w 2010 r. Zarówno w miastach, jak i na wsi współczynnik przyjął wartości ujemne. W miastach wyniósł minus 1,9, na wsi – minus 0,2. Wśród powiatów najwyższy poziom współczynnika przyrostu naturalnego na 1 tys. ludności odnotowano w limanowskim (plus 3,5); a najniższy – w chrzanowskim (minus 5,8).

Mapa 19. Przyrost naturalny ludności na 1000 ludności w 2020 r.
Map 19. Natural increase per 1,000 population in 2020

Ogólne saldo migracji na pobyt stały ukształtowało się na poziomie plus 4,0 tys. osób wobec plus 6,9 tys. osób w 2019 r. i 4,4 tys. osób w 2010 r. W przeliczeniu na 1 tys. ludności wyniosło plus 1,2 wobec plus 2,0 w 2019 r. i 0,6 w 2010 r. (w Polsce – plus 0,1). W miastach i na wsi współczynnik ogólnego salda migracji stałej nadal był dodatni i wyniósł odpowiednio plus 0,3 i plus 2,0.

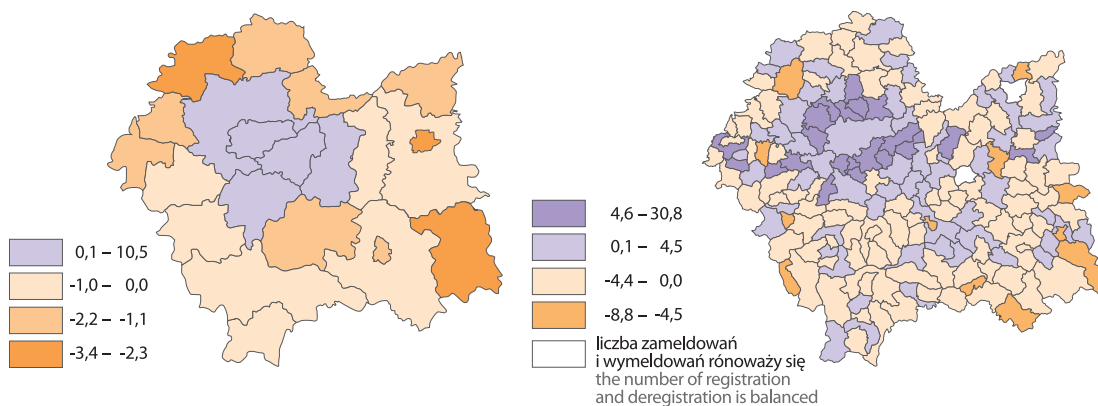
Wykres 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności
 Chart 20. Net migration of population for permanent residence per 1,000 population

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
 a Data on internal migration for 2015 and foreign migration for 2014 were used to calculate the balance.

Wśród powiatów najwyższe ogólne saldo migracji stałej na 1 tys. ludności odnotowano w powiecie wielickim – plus 10,5; a najniższe w Tarnowie – minus 3,4.

Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r.
 Map 20. Net migration of population for permanent residence per 1,000 population in 2020

Edukacja Education

W roku szkolnym 2019/20 w relacji do roku szkolnego 2018/19 zwiększyła się zarówno liczba placówek wychowania przedszkolnego, jak również liczba dzieci uczestniczących w różnych formach wychowania przedszkolnego. Zmniejszyła się liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, ale wzrosła liczba uczniów uczęszczających do nich. W wyniku reformy systemu edukacji w klasie pierwszej szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych naukę równocześnie rozpoczęły dwa roczniki, tj. absolwenci gimnazjów oraz absolwenci 8-klasowych szkół podstawowych. Zmalała zarówno liczba uczelni, jak i liczba studentów. W 2019 r. wzrosły wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 11. Wychowanie przedszkolne^a
Table 11. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2018/19	2019/20
Placówki Establishments	1922	2175	2310	2350
miasta urban areas	658	810	920	943
wieś rural areas	1264	1365	1390	1407
w tym przedszkola of which nursery schools	923	1216	1376	1439
w tym specjalne of which special	10	15	18	27
Dzieci Children	94808	110727	132495	134644
miasta urban areas	52108	58863	70148	71586
wieś rural areas	42700	51864	62347	63058
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	28509	13701	35305	34149
5 lat 5	26512	37223	33703	34478
w tym przedszkolach of which nursery schools	73227	86923	105963	108473
w tym specjalnych of which special	198	279	329	546

^a W latach szkolnych 2015/16-2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

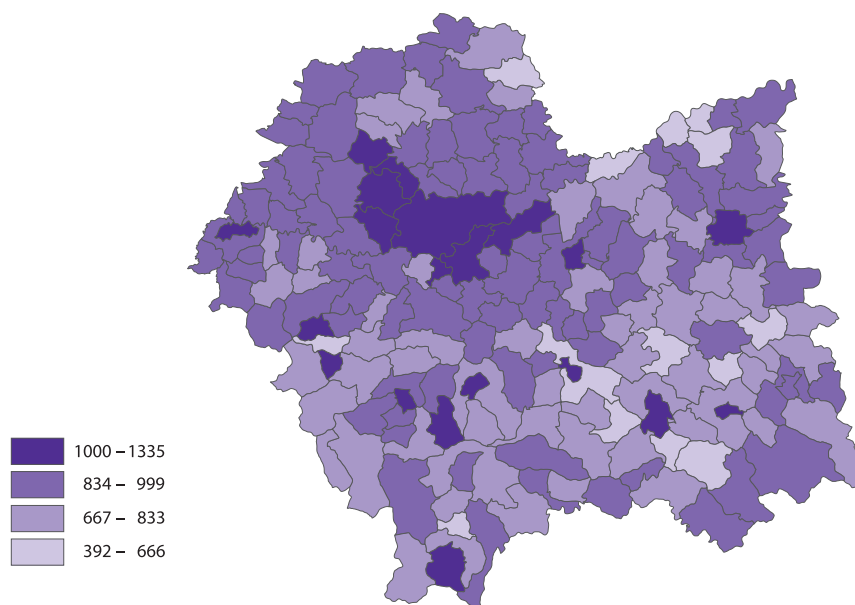
^a In the school years 2015/16-2018/19 including children staying in the units performing health care activities.
Source: data of the Ministry of National Education.

W roku szkolnym 2019/20 na terenie województwa funkcjonowało 2350 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 1407 (59,9% ogólnej liczby placówek) na wsi. W porównaniu z rokiem szkolnym 2018/19 liczba placówek zwiększyła się o 40 (o 1,7%). W strukturze placówek dominowały przedszkola, które stanowiły 61,2% ogólnej liczby placówek wychowania przedszkolnego. Udział oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych wyniósł 35,1%, pozostałe 3,7% przypadało na punkty przedszkolne. W województwie nie funkcjonowały zespoły wychowania przedszkolnego.

Wychowaniem przedszkolnym objęto 134,6 tys. dzieci, tj. o 2,1 tys. (o 1,6%) więcej niż rok wcześniej. Do przedszkoli uczęszczało 108,5 tys. dzieci, tj. 80,6% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W edukacji w przedszkolach w miastach uczestniczyło 66,5 tys. dzieci, a na wsi 42,0 tys. dzieci. W oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych było 24,1 tys. dzieci (17,9% ogólnej liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym). A do punktów przedszkolnych uczęszczało 2,0 tys. dzieci. Na 1 tys. dzieci w wieku 3–6 lat do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 918 dzieci (908 – rok wcześniej).

Mapa 21. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat według gmin w roku szkolnym 2019/20

Map 21. Number of children in pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6 by gminas in the 2019/20 school year

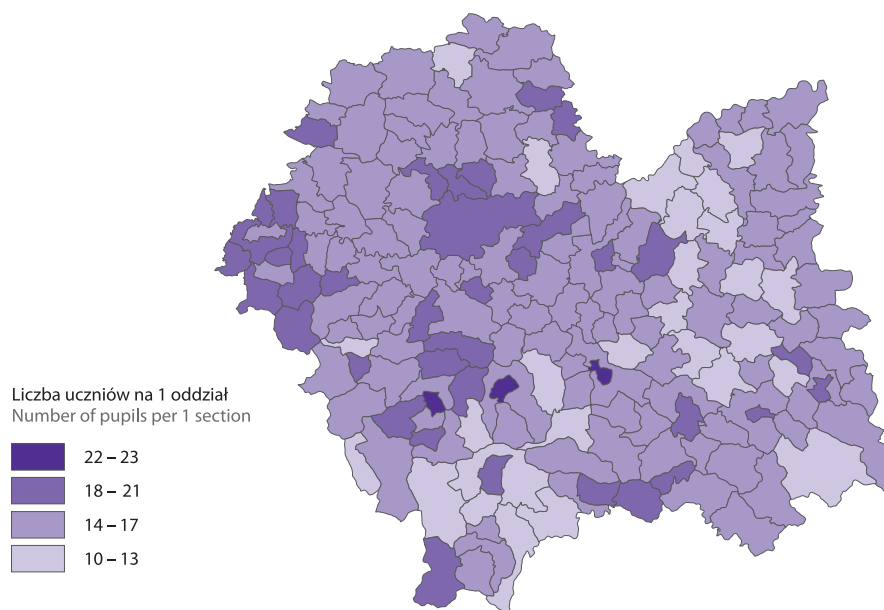

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

W roku szkolnym 2019/20 funkcjonowały 1532 szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi), tj., o 4 szkoły mniej niż rok wcześniej. Szkoły zlokalizowane na terenach wiejskich stanowiły 70,2% wszystkich szkół podstawowych. Naukę na poziomie podstawowym pobierało 280,8 tys. uczniów, tj. o 2,7 tys. uczniów więcej niż rok wcześniej. Do szkół wiejskich uczęszczało 52,6% ogólnej liczby uczniów. Przeciętnie w szkole uczyło się 183 uczniów, w miastach – 291 uczniów, a na wsi – 137 uczniów. Oddział szkolny liczył średnio 16 uczniów. Korzystniejsza sytuacja była w szkołach wiejskich – 15 uczniów na 1 oddział, niż w miejskich – 18 uczniów. W czerwcu 2019 r. naukę w klasie ósmej zakończyło 34,2 tys. absolwentów.

Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych według gmin w roku szkolnym 2019/20

Map 22. Pupils in primary schools by gminas in the 2019/20 school year

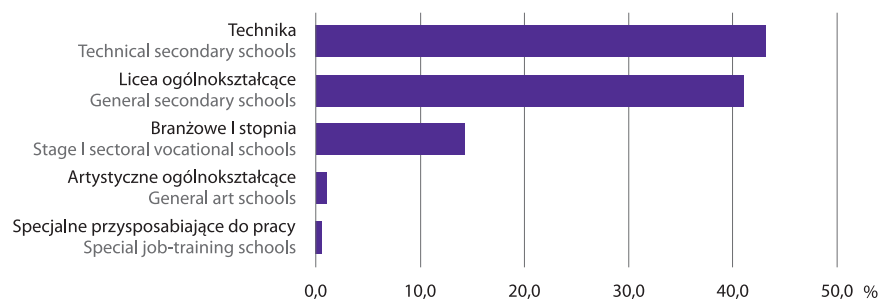

W wyniku wdrożenia nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2019/20 w klasie pierwszej szkół ponadpodstawowych naukę równocześnie rozpoczęły dwa roczniki, tj. absolwenci gimnazjów, realizujący 3-letni program nauczania w liceach ogólnokształcących lub 4-letni w technikach oraz absolwenci 8-klasowych szkół podstawowych realizujący 4-letni program nauczania w liceach ogólnokształcących bądź 5-letni w technikach.

W roku szkolnym 2019/20 działało 536 szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży (łącznie ze specjalnymi), tj. o 13 szkół więcej niż rok wcześniej. Były to 152 szkoły branżowe I stopnia, 184 licea ogólnokształcące, 147 techników, 41 specjalnych szkół przysposabiających do pracy i 12 szkół artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe. Naukę w nich pobierało 145,4 tys. uczniów, tj. o 34,1 tys. więcej niż przed rokiem. W technikach uczyło się 62,8 tys. młodzieży, w liceach ogólnokształcących 59,8 tys., w szkołach branżowych I stopnia 20,7 tys., w szkołach artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe 1,4 tys., a w specjalnych szkołach przysposabiających do pracy 0,9 tys.

Wykres 21. Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2019/20

Chart 21. Structure of students of upper secondary and post-primary schools by types of schools in the 2019/20 school year

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

W czerwcu 2019 r. naukę we wszystkich typach szkół ponadpodstawowych i ponadpodstawowych dla młodzieży ukończyło 30,6 tys. absolwentów. Największą grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (14,0 tys., tj. 45,8%). Następnie absolwenci techników – 11,3 tys. (36,7%). Absolwentów kończących działalność oddziałów zasadniczych szkół zawodowych funkcjonujących w ostatnich latach w ramach szkół branżowych I stopnia było 5,0 tys. (16,3%). Ponadto szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe ukończyło 183 uczniów i specjalne szkoły przysposabiające do pracy – 176 uczniów.

W 124 szkołach policealnych uczyło się 14,2 tys. uczniów. Ponadto funkcjonowała sieć szkół dla dorosłych, która obejmowała 5 szkół podstawowych oraz 83 licea ogólnokształcące, w których uczyło się łącznie 6,9 tys. osób.

Województwo małopolskie jest drugim pod względem liczby studentów (po województwie mazowieckim) ośrodkiem akademickim w Polsce. W roku akademickim 2019/2020 w 28 uczelniach mających siedzibę na terenie województwa małopolskiego kształciło się 142,9 tys. studentów (łącznie z cudzoziemcami) – o 5,4 tys. (tj. o 3,6%) mniej niż w roku 2018/2019. W 13 uczelniach o profilu akademickim uczyło się 121,3 tys. studentów, a w 15 o profilu zawodowym – 21,6 tys.

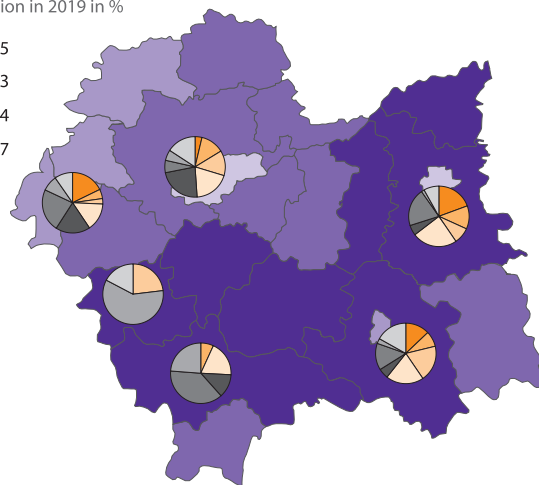
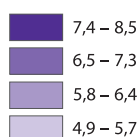
Wśród wszystkich studentów 82,2% stanowiły osoby w wieku od 19 do 24 lat (117,4 tys. osób), nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia. Ich udział w liczbie mieszkańców województwa, należących do tej grupy wiekowej, wyniósł 52,2% (w poprzednim roku – 52,8%).

W ogólnej liczbie studiujących zdecydowaną większość stanowili studenci uczelni publicznych (83,7%). W uczelniach o tej formie własności 80,6% studentów uczyło się na studiach stacjonarnych, podczas gdy w szkołach niepublicznych 54,4% studentów wybrało niestacjonarną formę kształcenia. W porównaniu ze stanem sprzed roku w uczelniach publicznych liczba studentów zmniejszyła się o 4,5% (o 5,7 tys.). W uczelniach niepublicznych odnotowano natomiast wzrost o 1,2% (o 0,3 tys.), wynikający z większej o 7,0% liczby studentów w systemie stacjonarnym, gdyż liczba osób kształcących się niestacjonarnie zmniejszyła się o 3,2%.

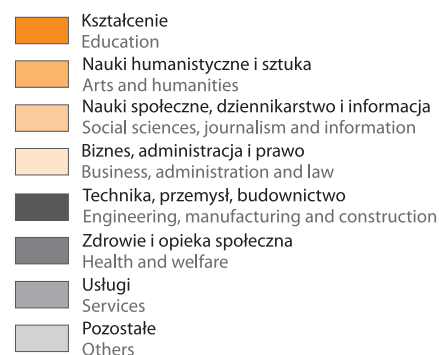
Do najczęściej wybieranych grup kierunków studiów przez studentów należały: Technika, przemysł i budownictwo – 30,9 tys. (21,6%), Biznes administracja i prawo – 27,5 tys. (19,3%), Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja – 18,8 tys. (13,2%) oraz Nauki humanistyczne i sztuka – 17,5 tys. (12,3%).

Mapa 23. Szkolnictwo wyższe
Map 23. Higher education

Udział osób w wieku 19–24 lata
w ogólnej liczbie ludności w 2019 r. w %
Share of persons aged 19–24
in total population in 2019 in %

Studenci uczelni w miejscowościach
akademickich w roku akademickim 2019/20
według wybranych grup kierunków studiów w %
Students of higher education institutions
in academic towns in the 2019/20 academic year
by selected broad fields of education in %

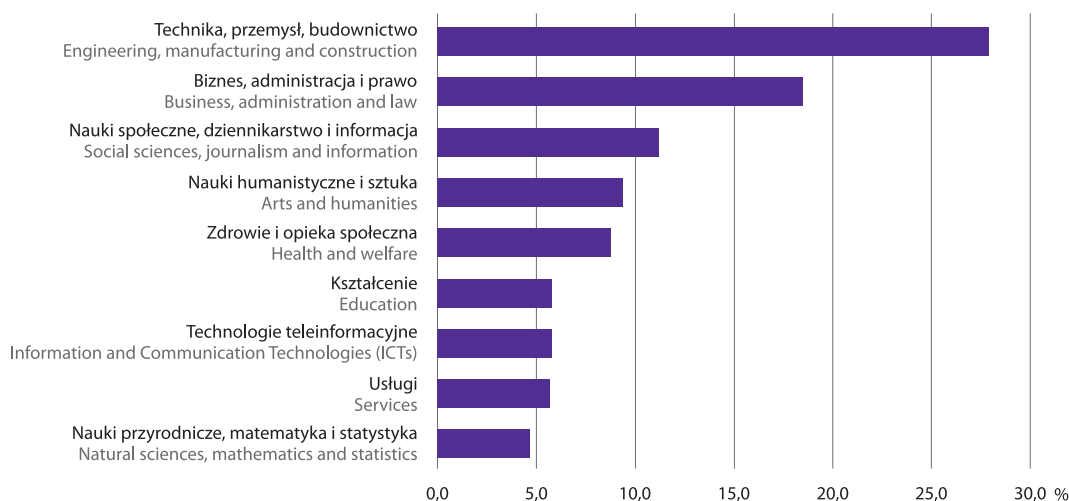

Źródło: dane dotyczące uczelni – dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
Source: data on higher education institutions – data of the Ministry of Science and Higher Education.

W 2019 r. dyplom ukończenia studiów wyższych uzyskało 40,7 tys. osób, z których 75,0% kształciło się w systemie stacjonarnym. Wśród absolwentów studiów stacjonarnych ponad połowę stanowili absolwenci studiów pierwszego stopnia (54,1%), a w przypadku studiów niestacjonarnych – drugiego stopnia (51,5%).

Studia pierwszego stopnia ukończyło 20,9 tys. osób (51,5% ogólnej liczby absolwentów). Tytuł licencjata uzyskało 13,2 tys. absolwentów, a inżyniera – 7,8 tys. Dyplom potwierdzający ukończenie studiów magisterskich otrzymało 19,8 tys. osób (48,5% absolwentów), wśród których większość stanowili absolwenci studiów drugiego stopnia – 17,6 tys. osób

Wykres 22. Absolwenci uczelni według wybranych grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2018/19
Chart 22. Graduates of higher education institutions by selected broad fields of education in the 2018/19 academic year

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

W 2019 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa) wyniosły 7,3 mld zł, co stanowiło 30,3% wydatków ogółem poniesionych przez jednostki samorządu terytorialnego. W porównaniu z 2018 r. wydatki na oświatę wzrosły o 7,7%.

Najwięcej na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą przeznaczyły gminy (3985,6 mln zł), a w dalszej kolejności miasta na prawach powiatu (2294,1 mln zł), powiaty (927,6 mln zł) oraz województwo (90,1 mln zł).

Zasoby pracy

Labour resources

Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w relacji do IV kwartału 2019 r. zwiększyła się liczba ludności aktywnej zawodowo, a liczba ludności bierniej zawodowo spadła. Obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi było mniejsze niż przed rokiem. Wzrósł zarówno współczynnik aktywności zawodowej, jak i wskaźnik zatrudnienia. Wzrosła liczba pracujących w porównaniu ze stanem z końca 2018 r. W stosunku do 2019 r. wzrosła liczba zarejestrowanych bezrobotnych w urzędach pracy, jak i stopa bezrobocia rejestrowanego.

Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Prezentowane wyniki BAEL zostały uogólnione w oparciu o bilanse ludności opracowane na podstawie NSP 2011.

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w IV kwartale 2020 r. w województwie zbiorniczość osób aktywnych zawodowo liczyła 1547 tys., stanowiła 58,3% ogólnej liczby ludności w wieku 15 lat i więcej. W porównaniu z IV kwartałem 2019 r. zwiększyła się o 76 tys., tj. o 5,2%. Wśród liczby aktywnych zawodowo pracujący stanowili 97,6%, a bezrobotni 2,4%.

Na 1000 osób pracujących przypadało 756 osób bezrobotnych i biernych zawodowo w wieku 15 lat i więcej (rok wcześniej – 834). Na 100 mężczyzn aktywnych zawodowo przypadało 51 mężczyzn biernych zawodowo (55 przed rokiem), natomiast na 100 kobiet aktywnych zawodowo – 96 biernych zawodowo (110 rok wcześniej).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL

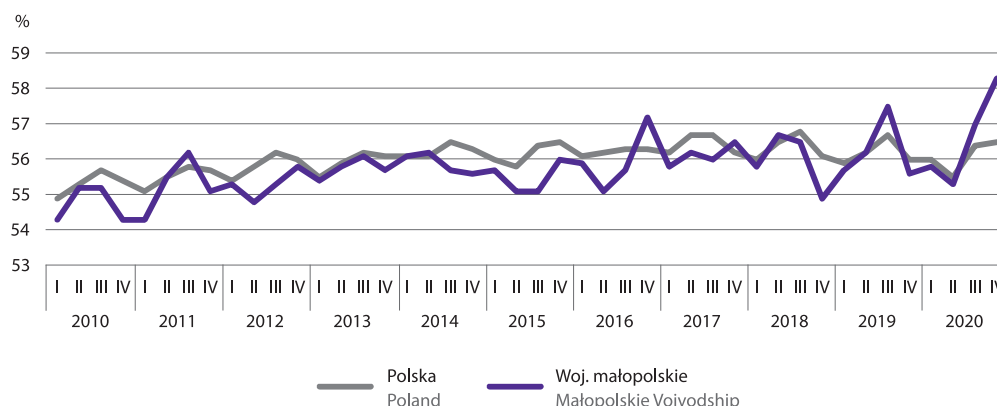
Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in quarter 4 by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	1406	1396	1471	1547	17086
pracujący employed persons	1274	1304	1442	1510	16555
bezrobotni unemployed persons	132	92	30	37	531
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1185	1095	1173	1105	13170
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	54,3	56,0	55,6	58,3	56,5
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	49,2	52,3	54,5	56,9	54,7
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	9,4	6,6	2,0	2,4	3,1

Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 58,3% i był wyższy w relacji do poprzedniego roku o 2,7 p. proc. Wyższy współczynnik aktywności zawodowej odnotowano wśród mężczyzn – 66,4% (o 15,5 p. proc. więcej niż wśród kobiet) i mieszkańców miast – 59,1% (o 1,5 p. proc. więcej niż na wsi). Najwyższy udział aktywnych zawodowo notowano w grupie wiekowej 35–44 lata (87,1%), a najniższy wśród osób w wieku 55 lat i więcej (27,5%). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, największą wartość współczynnika zaobserwowano wśród osób z wykształceniem wyższym (80,9%), a najmniejszą u osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (17,1%).

Wykres 23. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 23. Activity rate by quarters

Zbiorowość pracujących liczyła 1510 tys. osób, tj. 97,6% ogólnej liczby aktywnych zawodowo. Wśród pracujących ze względu na płeć przeważali mężczyźni (830 tys., czyli 55,0%), a ze względu na miejsce zamieszkania – mieszkańcy wsi (773 tys., czyli 51,2%). W relacji do IV kwartału 2019 r. liczba pracujących zwiększyła się o 68 tys. (o 4,7%). Pracujących mężczyzn było więcej o 27 tys. (o 3,4%), a pracujących kobiet – o 42 tys. (o 6,6%). W miastach liczba pracujących wzrosła o 29 tys. (o 4,1%), a na terenach wiejskich – o 39 tys. (o 5,3%).

Na 100 pracujących mężczyzn przypadało 53 mężczyzn niepracujących (58 przed rokiem), wśród kobiet wskaźnik wyniósł 103 osoby (116 rok wcześniej). W miastach na 100 pracujących przypadały 73 osoby niepracujące (przed rokiem – 80 takich osób), natomiast na wsi 78 osób niepracujących (87 rok wcześniej).

Wskaźnik zatrudnienia (udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej) wyniósł 56,9% i był wyższy o 2,4 p. proc. niż rok wcześniej. Analizując wartość wskaźnika zatrudnienia ze względu na płeć, miejsce zamieszkania, wiek oraz wykształcenie, najwyższy wskaźnik w swojej kategorii osiągnęli mężczyźni (65,3%), mieszkańcy miast (57,8%), osoby w wieku 45–54 lata (85,8%) oraz osoby z wykształceniem wyższym (79,1%).

W strukturze pracujących według statusu zatrudnienia dominowali pracownicy najemni (1159 tys., tj. 76,8% ogólnej liczby pracujących). Pracodawcy i pracujący na własny rachunek (316 tys. osób) stanowili 20,9% ogólnej liczby pracujących, a pomagający członkowie rodzin (35 tys.) – 2,3%.

Spośród pracujących, którzy w ciągu badanego tygodnia przepracowali co najmniej 1 godzinę (1390 tys.), 76,3% stanowiły osoby, które pracowały 40 godzin i więcej, a ich liczba zwiększyła się w porównaniu z IV kwartałem 2019 r. (o 70 tys., tj. o 7,1%). W niepełnym wymiarze czasu pracy pracowało 330 tys. osób, tj. mniej niż rok wcześniej – o 47 tys. Pracujących, którzy posiadali pracę, ale w badanym tygodniu z różnych przyczyn jej nie wykonywali było 121 tys. osób, tj. o 45 tys. więcej niż w IV kwartale 2019 r.

Populacja osób bezrobotnych liczyła 37 tys. i tym samym wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 7 tys. W skali roku według płci wzrost dotyczył zarówno mężczyzn, jak i kobiet, przy czym kobiet bardziej (o 5 tys., tj. o 27,8%), a według miejsca zamieszkania – mieszkańców wsi (o 10 tys., tj. o 90,9%), podczas gdy wśród mieszkańców miast odnotowano spadek bezrobocia. Kobiety stanowiły 62,2% ogólnej liczby bezrobotnych, mieszkańcy wsi – 56,8%. Najwięcej bezrobotnych należało do grupy wiekowej 25–34 lata (12 tys., czyli 32,4%), a według wykształcenia – legitymowało się wykształceniem wyższym (13 tys., czyli 35,1%). Stopa bezrobocia w omawianym okresie wyniosła 2,4%, tj. o 0,4 p. proc. więcej w skali roku.

Zbiorowość biernych zawodowo liczyła 1105 tys. osób i stanowiła 41,7% ogólnej liczby ludności w wieku 15 lat i więcej. W porównaniu z poprzednim rokiem omawiana populacja zmniejszyła się o 68 tys. Przeważały osoby w grupie wiekowej 55 lat i więcej (zbliżające się do wieku emerytalnego lub będące w wieku emerytalnym), których było 707 tys., tj. 64,0% biernych zawodowo. W podziale według płci większość stanowiły kobiety (61,4%), a według miejsca zamieszkania przeważali mieszkańcy wsi (52,9%). Wśród biernych zawodowo osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 36,1%, a osoby w wieku 50 lat i więcej – 66,3%.

Osób nieposzukujących pracy było 1102 tys. (tj. 99,7% ogólnej liczby biernych zawodowo), wśród których 56,5% nie poszukiwało pracy w związku z emeryturą, 19,0% ze względu na naukę i uzupełnianie kwalifikacji, 9,9% z uwagi na chorobę, niesprawność, 4,5% z innych powodów osobistych lub rodzinnych, a 1,0% z powodu zniechęcenia bezskutecznością poszukiwań pracy.

Dane o pracujących prezentowane są według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. Dane nie obejmują pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Według stanu w końcu grudnia 2019 r. liczba pracujących w województwie wyniosła 1131,8 tys. osób, o 22,2 tys. osób (o 2,0%) więcej niż rok wcześniej i stanowiła 9,3% ogólnej liczby pracujących w Polsce. Sektor prywatny skupiał 77,3% (rok wcześniej – 76,9%) pracujących. W stosunku do 2018 r. wzrosła liczba pracujących zarówno w sektorze prywatnym o 21,3 tys. (o 2,5%) do 875,1 tys., jak i publicznym – o 0,9 tys. (o 0,4%) do 256,7 tys. Wśród pracujących podobnie jak przed rokiem przeważały kobiety (51,5%). W podmiotach sektora prywatnego pracowało więcej mężczyzn (53,2%), natomiast w podmiotach sektora publicznego – kobiet (67,6%). Przeciętnie na 1000 mieszkańców województwa przypadały 332 osoby pracujące (326 – w 2018 r.).

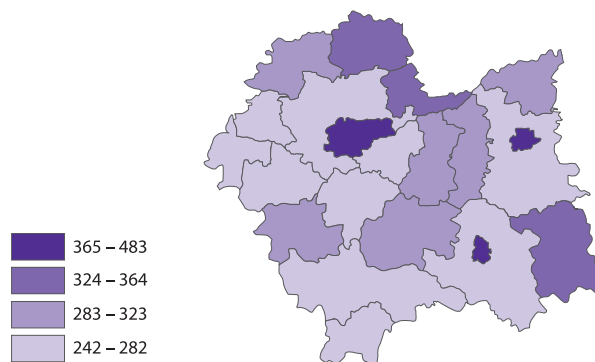
W rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie pracowało 24,0% (rok wcześniej – 24,5%) ogólnej liczby pracujących, w przemyśle i budownictwie – 22,9% (23,1%), w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji – 20,9% (20,6%), w działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości 2,8% (2,9%), w pozostałych sekcjach – 29,3% (28,9%).

Mapa 24. Pracujący^a na 1000 ludności według powiatów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 24. Employed persons^a per 1,000 population by powiats in 2019

As of 31 December

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a By actual workplace and kind of activity; excluding economic entities employing up to 9 persons.

Dane o liczbie bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (Dz. U. z 2020 poz. 1409, z późn. zm.) określone są jako bezrobotne.

W końcu grudnia 2020 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 83,1 tys. osób i była większa o 20,4 tys. osób (tj. o 32,6%) niż rok wcześniej. Kobiety stanowiły 54,4% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych (56,8% rok wcześniej). W ciągu roku zarejestrowano 107,8 tys. osób (rok wcześniej 109,2 tys. osób), a wyrejestrowano 87,4 tys. osób (118,0 tys. osób), w tym 55,9 tys. (58,0 tys.) z tytułu podjęcia pracy.

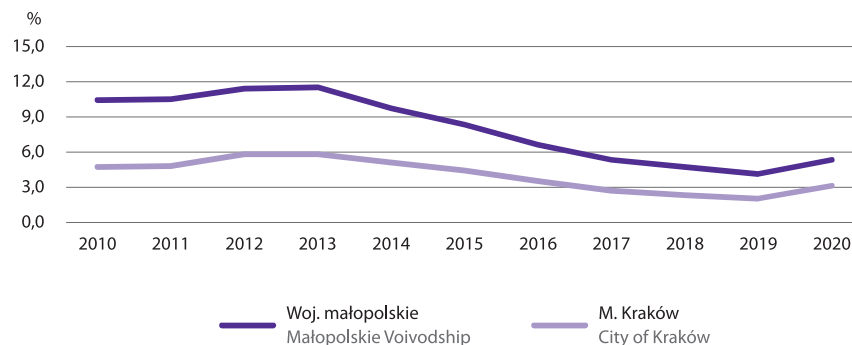
Na koniec grudnia 2020 r. wśród bezrobotnych zarejestrowanych 44,8% stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (rok wcześniej ich udział wyniósł 48,0%). Zmniejszył się również odsetek osób bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia (o 3,5 p. proc. do 17,7%), bezrobotnych powyżej 50 roku życia (o 2,1 p. proc. do 24,5%), niepełnosprawnych (o 1,4 p. proc. do 5,2%), korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 0,3 p. proc. do 1,2%), a także posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia (o 0,1 p. proc. do 0,2%). Jednocześnie wzrósł udział bezrobotnych poniżej 30 roku życia (o 1,5 p. proc. do 29,0%, w tym odsetek osób w wieku poniżej 25 roku życia był większy niż rok wcześniej o 1,5 p. proc. i wyniósł 14,8%).

Trudna sytuacja na rynku pracy dotyczyła przede wszystkim ludzi młodych. Według stanu w końcu grudnia 2020 r. bezrobotni w wieku do 34 roku życia stanowili 42,8% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych, a osoby bez stażu pracy lub posiadające niewielki staż pracy (do 5 lat) – 57,6%. Najwięcej bezrobotnych legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 26,3%. Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy, najliczniejsza grupa to osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy – 36,8% ogółu bezrobotnych.

Wykres 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 24. Registered unemployment rate
As of 31 December

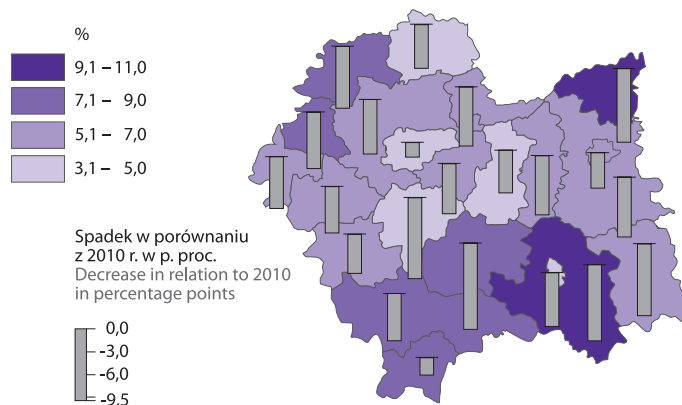
Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 5,3% i tym samym wzrosła w ujęciu rocznym (o 1,2 p. proc.). Powiatem o najwyższej stopie bezrobocia był powiat dąbrowski (11,0% wobec 10,1% w grudniu 2019 r.), a w dalszej kolejności nowosądecki (9,2% wobec 7,8%) oraz tatrzański (8,1%, rok wcześniej 7,9%). Najniższą stopą bezrobocia charakteryzował się Kraków (3,1% wobec 2,0% w grudniu 2019 r.). W porównaniu z analogicznym okresem 2019 r. stopa bezrobocia zwiększyła się we wszystkich powiatach, a największy wzrost odnotowano w powiecie wadowickim (o 2,0 p. proc.).

Mapa 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 25. Registered unemployment rate in 2020

As of 31 December

W marcu 2020 r. ogłoszono w Polsce stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, zwanej COVID-19. Wprowadzone przepisami prawa rozwiązania zapobiegające i przeciwdziałające rozprzestrzenianiu się wspomnianego wirusa i zwalczające wywołaną nim chorobę odnosiły się także do rynku pracy. Wśród nich było m.in. umożliwienie wykonywania pracy poza miejscem jej stałego wykonywania, czyli pracy zdalnej czy też korzystanie z zasiłku opiekuńczego na czas opieki nad dzieckiem do lat 8 z powodu zamknięcia żłobka, przedszkola, klubu dziecięcego czy szkoły.

Zaistniała w marcu 2020 r. sytuacja epidemiczna wpłynęła na ograniczenie działalności podmiotów gospodarki narodowej w dotychczasowej postaci. Przejawiało się to między innymi otwarciem się pracodawców na formy zatrudnienia pozwalające na zachowanie dystansu społecznego. Jedną z takich form jest praca zdalna. W końcu grudnia 2020 r. udział osób, które pracowały zdalnie w związku z sytuacją epidemiczną w ogólnej liczbie pracujących objętych badaniem „Popyt na pracę” w województwie małopolskim wyniósł 12,5%. Skala wykorzystania pracy zdalnej w sektorze publicznym była wyższa niż w prywatnym (16,9% wobec 11,1%). W skali całej gospodarki wykorzystanie pracy zdalnej w celu ograniczenia zagrożenia epidemicznego rosło wraz ze wzrostem wielkości podmiotów. W jednostkach zatrudniających powyżej 49 osób 15,6% pracujących świadczyło pracę zdalnie w związku z sytuacją epidemiczną, podczas gdy w jednostkach zatrudniających do 9 osób było to 5,6% pracujących.

Ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych pracującym rodzicom oraz opiekunom prawnym została stworzona możliwość skorzystania z zasiłku opiekuńczego na czas opieki nad dzieckiem do lat 8 z powodu zamknięcia żłobka, przedszkola, klubu dziecięcego, szkoły. Według stanu na koniec IV kwartału 2020 r. z tego prawa skorzystało w województwie małopolskim 2,3% pracujących. Udział pracujących, którzy na mocy wspomnianej ustawy pozostali w domu był większy w sektorze prywatnym niż publicznym. Było to odpowiednio 2,5% i 1,9%. Wykorzystanie omawianego instrumentu zapobiegania rozprzestrzenianiu się COVID-19 przez pracujących rodziców oraz opiekunów prawnych było odwrotnie proporcjonalne do wielkości jednostek. W jednostkach najmniejszych było to 3,3%, a w jednostkach zatrudniających powyżej 49 osób 1,6%.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

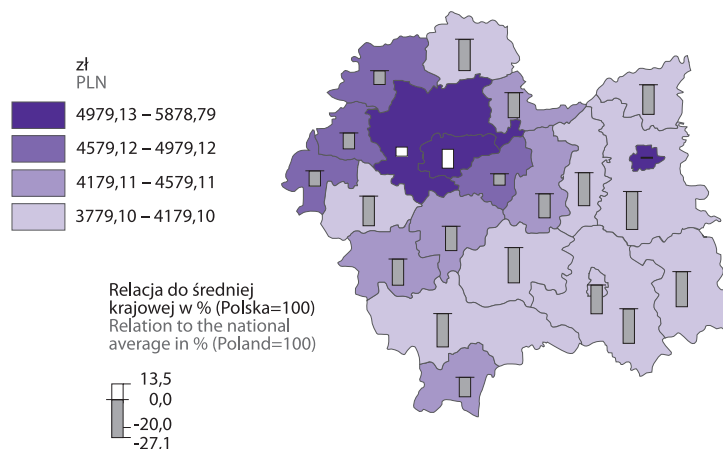
Inhabitants' wealth

W 2020 r. w województwie małopolskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie wyższym niż w roku poprzednim. W porównaniu z 2019 r. zwiększyła się przeciętna liczba emerytów i rencistów. Odnotowano wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto wypłacanej przez ZUS. Przeciętne świadczenia wypłacane rolnikom indywidualnym były wyższe niż w 2019 r. W porównaniu z 2018 r. nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych. Zwiększyła się nadwyżka dochodów nad wydatkami, co umożliwiło wzrost oszczędności. Odnotowano spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego w porównaniu z 2018 r. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podmiotach, w których liczba pracujących przekroczyła 9 osób wyniosło w 2019 r. – 5098,26 zł, tj. o 9,0% więcej w ujęciu rocznym. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie stanowiło 98,4% w relacji do średniego wynagrodzenia w kraju.

Mapa 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a według powiatów w 2019 r.

Map 26. Average monthly gross wages and salaries^a by powiats in 2019

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

W powiatach województwa małopolskiego występowało znaczne zróżnicowanie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto. W 2019 r. najwyższe wynagrodzenie brutto w wysokości 5878,79 zł otrzymali pracownicy zatrudnieni w Krakowie. Relatywnie wysokie średnie wynagrodzenie otrzymywali również zatrudnieni w powiecie krakowskim – 5514,71 zł oraz w Tarnowie – 5216,76 zł, a także w powiatach wielickim – 4768,99 zł i olkuskim – 4671,20 zł. Najniższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowano w powiecie tarnowskim – 3779,10 zł, następnie w limanowskim i gorlickim – odpowiednio 3870,43 zł i 3881,28 zł.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r. ukształtowało się na poziomie 5483,28 zł i było o 6,4% wyższe niż w 2019 r. W kraju przeciętne wynagrodzenie wyniosło 5411,45 zł, co oznacza wzrost o 4,7% w ujęciu rocznym.

Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

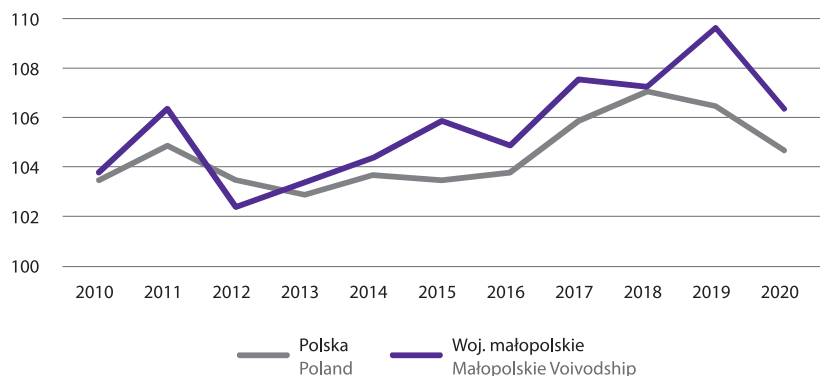
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3113,61	3876,04	5151,08	5483,28
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	90,7	94,0	99,7	101,3

Wykres 25. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100

Chart 25. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Previous year=100

W porównaniu z 2019 r. najwyższy wzrost wynagrodzeń w sekcjach PKD odnotowano w administrowaniu i działalności wspierającej (o 11,4%), następnie w pozostałej działalności usługowej (o 8,0%).

W omawianym roku najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto odnotowano w sekcji informacja i komunikacja – przekroczyło o 82,3% średnie wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w województwie. Relatywnie wysokie były także wynagrodzenia w sekcjach działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – wyższe odpowiednio o 52,4% i o 46,3%. Najniższe płace odnotowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia – niższe od średniego wynagrodzenia w województwie o 35,2%.

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 czerwca 2014 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Przeciętna liczba emerytów i rencistów w województwie małopolskim w 2020 r. wyniosła 746,8 tys. osób i była o 0,4% większa od notowanej przed rokiem. Liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie stanowiła 8,0% ogólnej liczby tej zbiorowości w kraju i utrzymała się na poziomie sprzed roku.

Emerytury i renty wypłacane przez ZUS w 2020 r. otrzymało 655,4 tys. osób, tj. o 0,8% więcej niż w roku poprzednim. W porównaniu z 2019 r. zanotowano wzrost przeciętnej liczby emerytów (o 2,3%), natomiast spadek liczby świadczeniobiorców otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 7,7%) oraz korzystających z rent rodzinnych (o 1,1%). Najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS stanowili emeryci (75,4% całej zbiorowości), a najmniejszą – osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (8,7%).

Przeciętna liczba osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych była niższa względem 2019 r. (o 2,5%). W 2020 r. odnotowano 91,4 tys. osób pobierających emerytury i renty rolnicze.

Informacje o świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku, gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	756,1	718,8	744,0	746,8
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1543,10	1938,81	2224,97	2351,94
w tym emerytura of which retirement pension	1643,24	2041,23	2303,93	2425,04
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	924,05	1140,46	1256,27	1341,18
w tym emerytura of which retirement pension	975,59	1190,54	1288,31	1366,87

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS w 2020 r. wyniosła 2351,94 zł i była wyższa o 5,7% niż rok wcześniej (w kraju wzrost o 5,6%). Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez KRUS wyniosła 1341,18 zł i wzrosła o 6,8% w skali roku (w kraju o 6,5%).

Świadczenia emerytalno-rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących oraz wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

Zarówno w województwie, jak i w kraju zaobserwowano wzrost wysokości wszystkich kategorii świadczeń. Wśród emerytur i rent realizowanych przez ZUS największy wzrost w skali roku odnotowano w przypadku renty z tytułu niezdolności do pracy – o 7,7% (w kraju o 7,0%). Emerytura i renta rodzinna zwiększyły się odpowiednio o 5,3% i 5,9% (w kraju o 5,2% i 5,8%). Wśród świadczeń wypłacanych przez KRUS w największym stopniu wzrosła renta rodzinna – o 8,8% (w kraju o 9,4%). Renta z tytułu niezdolności do pracy zwiększyła się o 8,2% (podobnie w kraju), a emerytura – o 6,1% (w kraju o 5,9%).

Świadczenia emerytalno-rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta z ZUS stanowiła 98,4% średniej krajowej, a przeciętne świadczenia pobierane przez rolników indywidualnych – 97,4% (najmniej w kraju). W przypadku wypłat realizowanych przez ZUS tylko renta z tytułu niezdolności do pracy przewyższała średnią krajową (o 5,3%), renta rodzinna i emerytura były natomiast niższe (odpowiednio o 2,6% i 2,0%). W przypadku świadczeń z KRUS wysokość wszystkich wypłat kształtowała się poniżej średniej krajowej: renta rodzina była niższa o 8,2%, renta z tytułu niezdolności do pracy – o 1,7%, a emerytura – o 1,2%.

Dochody ludności są podstawowym czynnikiem kształtującym konsumpcję i często stanowią miarę poziomu życia ludności. Obejmują one łączne przychody pieniężne oraz te otrzymywane przez gospodarstwa domowe w naturze. Pochodzą m.in. z pracy osobiście wykonywanej, świadczeń społecznych (z ubezpieczeń społecznych w tym emerytur, rent i z pozostałych świadczeń społecznych w tym świadczeń rodzinnych), innych źródeł np. z własności lub najmu. Rozpatrywane po opodatkowaniu i zapłaceniu obowiązkowych składek ubezpieczeniowych nazywane są dochodami rozporządzalnymi. Jest to ta część dochodu gospodarstwa domowego, którą może ono przeznaczyć na cele konsumpcyjne lub przyrost oszczędności.

Podstawowym źródłem danych w zakresie tego tematu są wyniki reprezentacyjnego „Badania budżetów gospodarstw domowych”.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1109,73*	1305,45	1627,85	1773,08	1819,14
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1069,47	1269,38	1598,05	1742,81	1768,65

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W porównaniu z 2018 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych poprawiła się. W 2019 r. przeciętne gospodarstwo domowe rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym 1773,08 zł na osobę, tj. o 8,9% wyższym niż w roku poprzednim. Jednocześnie dochód ten był o 2,5% niższy od przeciętnego w kraju.

Mediana (wartość środkowa) przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w 2019 r. wyniosła 1574,80 zł. Mediana dochodu rozporządzalnego na 1 osobę stanowiła 88,8% wartości przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego (w 2018 r. – 88,0%). Iloraz mediany do wartości przeciętnej miesięcznej na 1 osobę w przypadku dochodu rozporządzalnego był najwyższy w grupie gospodarstw domowych emerytów, a najniższy w gospodarstwach domowych rolników.

W dochodzie rozporządzalnym gospodarstw domowych dominującą rolę odgrywały dochody z pracy najemnej, czyli wynagrodzenia i pochodne. Z tego źródła pochodziło 55,3% dochodu rozporządzalnego (w kraju 51,8%). W skali roku odsetek ten zwiększył się o 1,3 p. proc.

Drugim co do wielkości źródłem dochodów gospodarstw domowych były dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych, w tym ze świadczenia wychowawczego „Rodzina 500+”. Udział tych dochodów w województwie małopolskim nieznacznie wzrósł w ujęciu rocznym i wyniósł 30,1% (w kraju – 32,1%). Udział dochodu ze świadczenia wychowawczego „Rodzina 500+” w przeciętnym miesięcznym dochodzie rozporządzalnym na 1 osobę w gospodarstwach domowych stanowił 4,9% (w 2018 r. – 4,1%). Dochody z pracy na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie w 2019 r. stanowiły 10,5% ogólnych dochodów, a z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie 0,9%.

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki, takie jak: dary przekazane z gospodarstwa domowego, wydatki na cele społeczne, kaucje oraz odszkodowania płacone innym osobom i instytucjom stanowi dochód do dyspozycji. W 2019 r. przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji wyniósł 1742,81 zł i na przestrzeni roku wzrósł o 9,1% (w kraju o 7,6%).

Tablica 16. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)
Table 16. At-risk-of-poverty rates

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of all persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	16,0	18,4	22,2	20,9	13,0
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	6,4	14,3	17,8	15,0	9,0
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	4,8	8,4	9,2	7,5	4,2

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Poziom minimum egzystencji, przyjmowany jako **granica ubóstwa skrajnego**. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

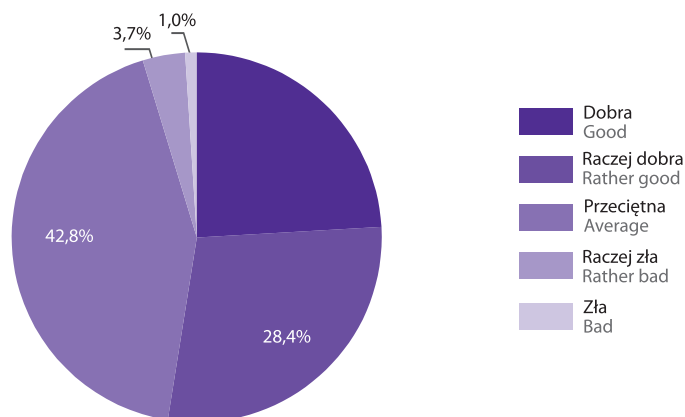
Zasięg ubóstwa ekonomicznego szacowany jest w oparciu o wyniki badania budżetów gospodarstw domowych, przy zastosowaniu różnych granic ubóstwa. Uwzględnienie kilku, a nie jednej wybranej granicy wynika m.in. z faktu, iż żadna z granic nie została określona w Polsce jako granica urzędowa, a z metodologicznego punktu widzenia nie ma podstaw, aby preferować którąś z nich.

W zależności od przyjętej granicy zasięg ubóstwa kształtował się na niższym poziomie w stosunku do 2018 r. Spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego miał miejsce w sytuacji wzrostu poziomu przeciętnych dochodów jak i wydatków gospodarstw domowych (w ujęciu nominalnym, jak również realnym – czyli uwzględniającym zmiany poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych).

W porównaniu z 2018 r. w gospodarstwach domowych ubóstwa relatywnego doświadczyła mniejsza liczba osób – o 1,3 p. proc. (w kraju o 1,2 p. proc.). Zasięg ubóstwa ustawowego oraz ubóstwa skrajnego zmniejszył się odpowiednio o 2,8 p. proc. i 1,7 p. proc. (w kraju odpowiednio o 1,9 p. proc. i 1,2 p. proc.).

Wykres 26. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2019 r.

Chart 26. Subjective evaluation of the material situation of households in 2019

W 2019 r. subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych. Ponad połowa gospodarstw oceniła swoją sytuację materialną jako dobrą – 24,1% lub raczej dobrą – 28,4%. W przeciętnej sytuacji materialnej znajdowało się 42,8% gospodarstw domowych. Liczba gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako raczej złą wyniosła 3,7%, natomiast 1,0% gospodarstw ocenił tę sytuację jako złą.

Najlepiej swoją sytuację materialną postrzegali gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym. Wśród omawianych gospodarstw 75,8% określiło swoją sytuację jako dobrą albo raczej dobrą. Natomiast najgorzej oceniały swoją sytuację materialną gospodarstwa domowe rencistów – 20,4% określiło swoją sytuację jako dobrą albo raczej dobrą.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social assistance and family support

Systematycznie zmniejsza się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, jak również liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W porównaniu z rokiem poprzednim zmalała liczba świadczeniobiorców świadczeń rodzinnych, przy jednoczesnym zwiększeniu kwoty wydatków na te świadczenia. W latach 2011–2019 zwiększała się liczba żłobków i klubów dziecięcych oraz liczba przebywających w nich dzieci.

Środowiskowa pomoc społeczna wraz ze stacjonarnymi formami pomocy społecznej tworzą System Pomocy Społecznej, który funkcjonuje w oparciu o ustawę o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.). Zgodnie z ustawą pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Środowiskową pomoc pieniężną stanowią między innymi różnego rodzaju zasiłki np.: stałe, okresowe, celowe, pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, pomoc dla cudzoziemców. Natomiast pomoc niepieniężna obejmuje m.in: posiłek, schronienie w placówkach dla bezdomnych, ubranie, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej. Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej.

W 2019 r. w województwie wobec 100,5 tys. osób podjęto decyzję o przyznaniu świadczeń społecznych (o 4,8% mniej niż rok wcześniej) bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania. Stanowiły one 8,3% ogólnej liczby osób w kraju, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej. Systematycznie zmniejsza się liczba osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, w porównaniu z 2010 r. liczba osób zmniejszyła się prawie o 1/3 (o 31,0%). W 2019 r. świadczenia w formie pieniężnej otrzymało na podstawie decyzji 89,0 tys. osób, w tym głównie zasiłki celowe – 52,5 tys. osób. Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano na podstawie decyzji dla 49,7 tys. osób, przede wszystkim w postaci codziennego gorącego posiłku dla 38,5 tys. osób.

Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej
Table 17. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	145699	130279	105528	100469
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	221458	236611	265868	279325
pomoc pieniężna financial assistance	160661	162166	178145	186359
pomoc niepieniężna non-financial assistance	60797	74445	87723	92966
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	437	387	311	295

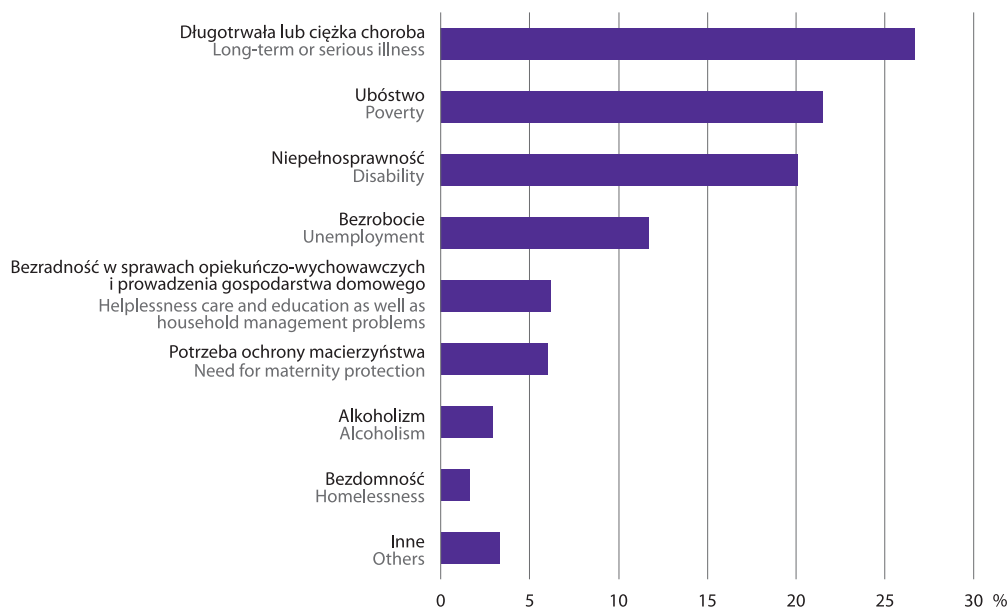
W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej. W 2019 r., najczęściej pomocy udzielano z powodu:

- długotrwałej lub ciężkiej choroby – 38,5 tys. rodzin (o 0,7 tys. rodzin mniej niż w roku poprzednim),
- ubóstwa – było ono przyczyną przyznania świadczenia dla 31,1 tys. rodzin (o 4,0 tys. mniej),

- niepełnosprawności – 29,0 tys. rodzin (o 1,7 tys. mniej),
- bezrobocia – 16,8 tys. rodzin (mniej o 2,6 tys.),
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – 8,9 tys. rodzin (mniej o 1,2 tys.),
- potrzeby ochrony macierzyństwa – 8,1 tys. rodzin (mniej o 0,4 tys.).

Wykres 27. Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów przyznania pomocy^a w 2019 r.

Chart 27. Structure of families benefiting from social assistance by reasons for granting assistance^a in 2019

a Na podstawie decyzji.
a By virtue of an administrative decision.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.).

W 2019 r. z różnych form środowiskowej pomocy społecznej skorzystało 140,7 tys. beneficjentów, o 7,6% mniej niż rok wcześniej i o 40,0% mniej niż w 2010 r. Zbiorowość ta stanowiła 7,9% ogólnej liczby beneficjentów w Polsce. Beneficjenci otrzymali wsparcie w wysokości 279,3 mln zł. Wydatki te stanowiły 7,9% ogółu środków wydatkowanych na tę pomoc w kraju. Z ogólnej kwoty świadczeń mieszkańcy województwa otrzymali 186,4 mln zł, tj. 66,7% w formie świadczeń pieniężnych, a 93,0 mln zł (32,1%) w formie świadczeń niepieniężnych. Najwięcej środków 72,1 mln zł, tj. 25,8% ogólnej kwoty, wypłacono jako zasiłki stałe. Warunkiem przyznania tego świadczenia, poza kryterium dochodowym, jest niemożność podjęcia

pracy (z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności). W ogólnej liczbie świadczeniobiorców pomocy społecznej w 2019 r. osoby, które otrzymywały zasiłek stały stanowiły 13,4%. Na zasiłki celowe wydatkowano 68,9 mln zł, co stanowiło 24,7% ogólnej wartości świadczeń. Trzecią pod względem wartości grupę świadczeń stanowiły zasiłki okresowe – 41,3 mln zł, tj. 14,8.

Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

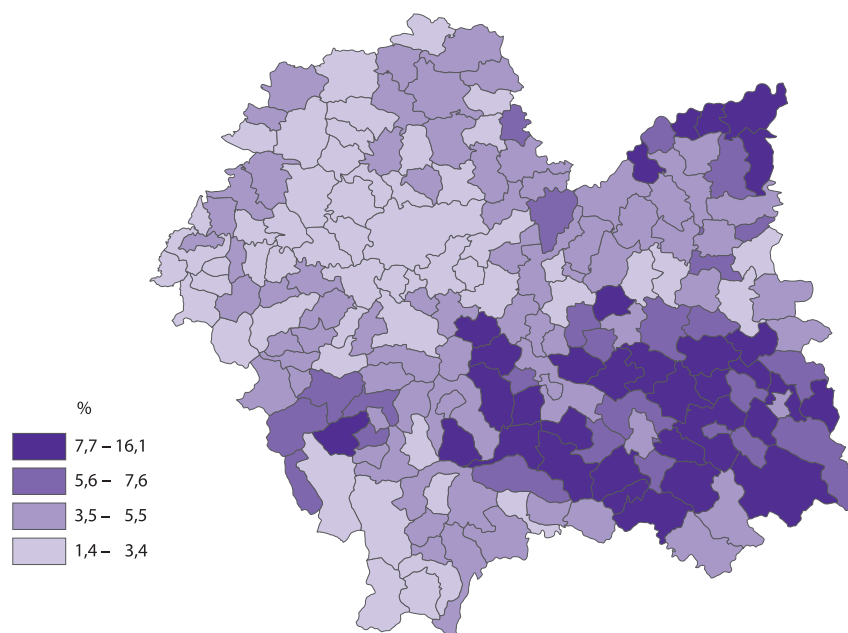
Table 18. Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance according	78572	73855	63579	60237
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of community social assistance	234718	205906	151731	140715
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	705	611	447	413

Udział beneficjentów w ogólnej liczbie ludności, określany jako zasięg korzystania z pomocy społecznej wyniósł 4,1% wobec 4,6% w kraju. Co rok zmniejszał się zasięg korzystania z pomocy społecznej, w porównaniu z 2018 r. o 0,4 p. proc., a w relacji do 2010 r. o 2,9 p. proc. (w Polsce spadek o 0,5 p. proc. i o 4,1 p. proc.). W latach 2010–2019 udział beneficjentów w ludności województwa kształtował się na poziomie poniżej średniej krajowej, chociaż w ostatnich latach ta różnica się zmniejszała (spadek wartości wskaźnika w województwie był wolniejszy niż w kraju).

Mapa 27. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej według gmin w 2019 r.

Map 27. Scope of use of social assistance at domicile by gminas in 2019

System świadczeń rodzinnych jest systemem pomocowym państwa skierowanym głównie do rodzin o najniższych dochodach. Państwo udziela finansowej pomocy w wychowywaniu dzieci oraz wspomaga osoby starsze i niepełnosprawne w celu zaspokojenia potrzeb życiowych. Część świadczeń rodzinnych – zasiłek rodzinny, specjalny zasiłek opiekuńczy, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, to świadczenia zależne od kryterium dochodowego. Te świadczenia są przyznawane na roczne okresy zasiłkowe. Podstawę prawną systemu świadczeń rodzinnych stanowi ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111).

Beneficjenci świadczeń rodzinnych to rodziny pobierające świadczenia na dzieci pozostające na utrzymaniu oraz osoby dorosłe pobierające świadczenia na siebie.

W 2019 r. ze świadczeń rodzinnych w województwie korzystało średnio miesięcznie 156,2 tys. świadczeniobiorców, czyli o 8,1 tys. mniej niż rok wcześniej. Łącznie w ciągu roku wypłacono świadczenia w kwocie 879,5 mln zł, tj. o 17,9 mln zł więcej w porównaniu z poprzednim rokiem. Wartość świadczeń wypłaconych w województwie stanowiła 8,5% ogólnej kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w Polsce.

W strukturze wydatków na świadczenia rodzinne w 2019 r., podobnie jak w poprzednich latach, dominowały wydatki na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, czyli pomoc skierowana do rodzin z dziećmi. Na te świadczenia przeznaczono łącznie 418,2 mln zł, tj. 47,5% ogólnej kwoty wydatków na świadczenia rodzinne w województwie. Podobnie jak w poprzednich latach najwyższe kwoty świadczeń rodzinnych wypłacono w Krakowie (103,9 mln zł), natomiast najniższe w powiecie proszowickim (10,1 mln zł). Ponadto wypłacono świadczenia rodzicielskie na kwotę 71,7 mln zł (8,2%) oraz zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka – 24,6 mln zł (2,8%). Świadczenia opiekuńcze, kierowane do osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, wyniosły 360,3 mln zł i stanowiły 41,0% wartości świadczeń rodzinnych ogółem.

W kwietniu 2016 r. wprowadzono w ramach rządowego programu „Rodzina 500 plus” świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł miesięcznie na dziecko w wieku poniżej 18 lat. Do końca czerwca 2019 r. przysługiwało na drugie i kolejne dzieci (do ukończenia 18 roku życia), niezależnie od dochodu oraz na pierwsze lub jedyne dziecko jeżeli dochód netto na osobę w rodzinie nie przekraczał 800 zł (lub 1200 zł w przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym). Od lipca 2019 r. nastąpiły zmiany w zasadach wypłacania świadczenia wychowawczego i zostały nim objęte wszystkie dzieci w wieku do 18 lat, niezależnie od wysokości uzyskiwanego dochodu na osobę w rodzinie.

Tablica 19. Świadczenie wychowawcze
Table 19. Child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018	2019
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1615842	2226703	2171187	2941117
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving a child-raising benefit	230413	230780	219412	222698 ^b
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for whom families received a child-raising benefit	360198	362431	344258	348238 ^c 556990

a W okresie kwiecień–grudzień. b,c Dane dotyczą okresu: b – od 1 stycznia do 30 czerwca. Od 1 lipca 2019 r. nie są gromadzone informacje o liczbie rodzin pobierających świadczenie wychowawcze, c dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a In the period April–December. b,c Data concern the period: b – from 1 January to 30 June. Since 1 July 2019 information of the number of families receiving the child-raising benefit is not collected, c – in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Wartość wypłaconych w 2019 r. świadczeń wychowawczych wyniosła 2941,1 mln zł i była wyższa o 35,5% w porównaniu z poprzednim rokiem. Kwota świadczeń wychowawczych wypłaconych w województwie stanowiła 9,6% świadczeń wypłaconych w kraju. Opis nie uwzględnia dodatku wychowawczego, wypłaconego na dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. Średnio miesięcznie świadczenie wypłacano na 452,6 tys. dzieci, przy czym w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca było to 348,2 tys. dzieci, natomiast w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 557,0 tys. dzieci. Najwyższą kwotę świadczeń wychowawczych 540,0 mln zł wypłacono w Krakowie na średnio miesięcznie 86,5 tys. dzieci. Natomiast najniższą kwotę 36,5 mln zł w powiecie proszowickim na średnio miesięcznie 5,9 tys. dzieci.

Karta Dużej Rodziny – to projekt Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, który rozpoczął się w czerwcu 2014 r. Głównym celem programu jest zapewnienie posiadaczom karty bardziej korzystnego, od ogólnie obowiązującego, dostępu do towarów i usług oraz innych form aktywności. Zniżki mogą być oferowane przez instytucje publiczne lub partnerów handlowych. Kartę mogą otrzymać, niezależnie od otrzymanego dochodu, rodziny z co najmniej trójką dzieci: poniżej 18 lat, poniżej 25 roku życia w przypadku, gdy dzieci uczą się w szkole lub w szkole wyższej lub bez względu na wiek w przypadku, gdy dzieci posiadają orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2019 r. Kartę Dużej Rodziny posiadało 99,6 tys. rodzin z województwa, o 76,1% więcej niż rok wcześniej. Największy odsetek rodzin odnotowano w Krakowie – 11,6% ogólnej liczby rodzin w województwie, a najmniejszy w powiecie proszowickim – 1,2%.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2020 r. poz. 326, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

W latach 2011–2019 znacząco poprawiła się sytuacja w województwie w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3. W końcu grudnia 2019 r. na terenie województwa działało 471 żłobków i klubów dziecięcych (o 16,0% więcej niż rok wcześniej). Stanowiły one 10,8% wszystkich placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Polsce. Wśród wszystkich tego typu placówek największy odsetek stanowiły żłobki (84,7%). Łącznie placówki dysponowały 16,2 tys. miejsc, a w ciągu roku przebywało w nich 21,9 tys. dzieci, tj. o 2,6 tys. więcej niż w roku poprzednim. Koszty pobytu w placówkach 70,3% dzieci zostały częściowo lub całkowicie pokryte przez gminy.

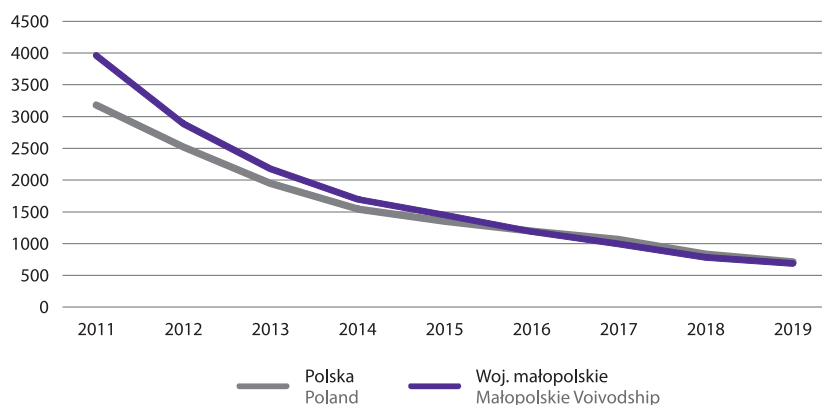
Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce
Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Nurseries and children's clubs
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2018	2019
Żłobki Nurseries	37	171	337	339
w tym publiczne of which public	34	38	47	55
Oddziały żłobkowe Nursery sections	2	–	1	–
Kluby dziecięce Children's clubs	13	39	69	72
w tym publiczne of which public	–	3	7	8
Miejsca: Places:				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	2680	6412	12862	14909
w klubach dziecięcych in children's clubs	168	687	1256	1275
Dzieci przebywające (w ciągu roku): Children staying (during the year):				
w żłobkach ^a in nurseries ^a	4549	9134	17481	20013
w klubach dziecięcych in children's clubs	168	881	1820	1851

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
a Including nursery sections.

W 2019 r. na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych przypadało 94 dzieci przebywających w tych placówkach (w Polsce 90), przed rokiem – 86 dzieci.

Wykres 28. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach^a i klubach dziecięcych
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 28. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries^a and children's clubs
As of 31 December

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
a Including nursery sections.

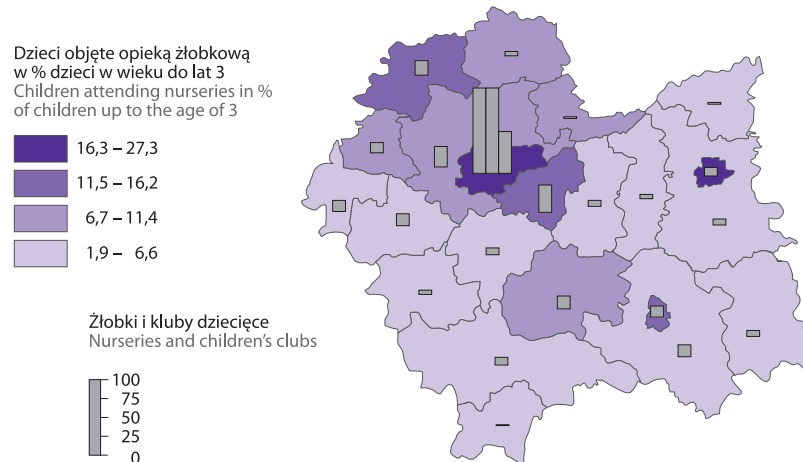
Na 1 tys. dzieci w wieku do lat 3 przypadało 120 dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych, w Polsce - 124. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Krakowie (273), najniższą w powiecie tatrzańskim (19).

Mapa 28. Żłobki^a i kluby dziecięce według powiatów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 28. Nurseries^a and children's clubs by powiats in 2019

As of 31 December

a łącznie z oddziałami żłobkowymi.
a Including nursery sections.

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W porównaniu z poprzednim rokiem poprawiły się warunki mieszkaniowe w województwie. Wzrosła liczba mieszkań w zasobach mieszkaniowych, zwiększyła się ich przeciętna powierzchnia użytkowa oraz wzrosła średnia liczba izb w mieszkaniu, co wpłynęło na poprawę podstawowych wskaźników dotyczących warunków mieszkaniowych. Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę zmalała przy równoczesnym wzroście powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę. O poprawie warunków mieszkaniowych w województwie świadczy obserwowany rosnący odsetek mieszkań wyposażonych w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne.

Zasoby mieszkaniowe województwa na koniec 2019 r. obejmowały 1,2 mln mieszkań (o 1,8% więcej niż w 2018 r. i o 13,4% więcej niż w 2010 r.), co stanowiło 8,2% zasobów mieszkaniowych w Polsce. Łączna powierzchnia użytkowa zasobów wyniosła 96191,6 tys. m². Odnotowano 4775,0 tys. izb. W stosunku do poprzedniego roku przybyło 21,1 tys. mieszkań (wzrost o 1,8%); łączna powierzchnia użytkowa wzrosła o 1827,2 tys. m² (o 1,9%), a liczba izb o 76,3 tys. (o 1,6%). W miastach województwa znajdowało się 723,0 tys. mieszkań, tj. o 15,6 tys. (o 2,2%) więcej niż rok wcześniej. Natomiast na wsi przybyło 5,5 tys. mieszkań (wzrost o 1,1%). Z ogólnej liczby zasobów mieszkaniowych 59,2% lokali mieszkalnych i 48,5% powierzchni użytkowej zlokalizowane było w miastach.

Największe zasoby mieszkaniowe odnotowano w Krakowie (402,5 tys.), a następnie w powiecie krakowskim (89,1 tys.). Stanowiły one odpowiednio 33,0% i 7,3% ogólnej liczby zasobów mieszkaniowych województwa. Najmniej mieszkań (13,3 tys.) było w powiecie proszowickim.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks
As of 31 December

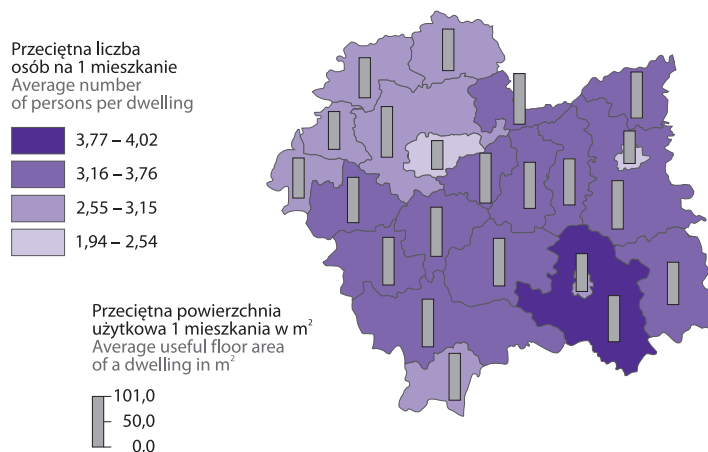
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Mieszkania Dwellings	1076289	1145914	1199561	1220632
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1,000 population	323	340	353	358
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,89	3,92	3,92	3,91
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	76,2	78,0	78,7	78,8
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	3,10	2,94	2,83	2,79

Zaludnienie mieszkań było wyższe na wsi niż w miastach. Przeciętnie na wsi na 1 mieszkanie przypadało 3,55 osób, a w miastach – 2,27. Liczba ludności na 1 izbę wyniosła odpowiednio – 0,78 i 0,66 osoby. Przeciętnie mieszkaniec miasta miał do dyspozycji 28,4 m² powierzchni użytkowej mieszkania, tj. o 0,6 m² więcej niż w 2018 r., natomiast mieszkaniec wsi 28,0 m² – o 0,3 m² więcej. W Polsce na 1 mieszkanie w miastach przypadało średnio 2,30 osoby, a na 1 izbę 0,65, na wsi odpowiednio 3,20 i 0,73. Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę na wsi była o 1,4 m² większa niż w miastach i wyniosła 29,5 m².

Najkorzystniejsze warunki mieszkaniowe pod względem zagęszczenia występowały w Krakowie, gdzie na 1 mieszkanie przypadało 1,94 osoby, a 1 izbę – 0,62 osoby. Najmniej korzystne warunki mieszkaniowe odnotowano w powiecie nowosądeckim, gdzie na 1 mieszkanie przypadały 4,02 osoby, a na 1 izbę – 0,93 osoby.

Mapa 29. Warunki mieszkaniowe ludności według powiatów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 29. Housing conditions of population by powiats in 2019
As of 31 December

Pod względem powierzchni użytkowej i liczby izb, wyższy standard posiadały mieszkania na wsi. Przeciętna wielkość mieszkania na wsi (99,6 m²) wzrosła o 0,6 m² w porównaniu z 2018 r. Mieszkanie na wsi posiadało średnio 4,57 izby i było większe od mieszkania w mieście o 35,1 m².

Mieszkania o liczbie izb mniejszej lub równej od średniej wojewódzkiej (3,91 izby) znajdowały się w miastach na prawach powiatu: Krakowie (3,10 izby), Tarnowie (3,61 izby) i Nowym Sączu (3,91 izby). Pozostałe powiaty osiągnęły wskaźnik wyższy od średniej wojewódzkiej. Mieszkania o największej liczbie izb odnotowano w powiecie tatrzańskim (4,71 izby).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w województwie wynosiła 78,8 m², a przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu – 3,91. W porównaniu do przeciętnego mieszkania w Polsce, mieszkanie w województwie było większe o 4,4 m² i posiadało o 0,09 izby więcej.

Najmniejsze mieszkania pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej dostępne były w miastach na prawach powiatu: w Krakowie (57,6 m²), w Tarnowie (64,2 m²) i w Nowym Sączu (75,1 m²). Największą powierzchnią użytkową dysponowały mieszkania w powiecie proszowickim (101,0 m²), a w dalszej kolejności w powiecie krakowskim (100,7 m²).

W porównaniu z poprzednim rokiem standard mieszkań mierzony wielkością mieszkania, liczbą izb oraz wyposażeniem w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne uległ nieznacznej poprawie i jednocześnie był wyższy niż standard mieszkań w kraju.

W 2019 r. do sieci wodociągowej przyłączonych było 97,0% ogólnej liczby mieszkań, łazienkę posiadało 93,4% mieszkań, centralne ogrzewanie – 82,9%, ustęp – 95,2%, a liczba mieszkań przyłączonych do gazu sieciowego wyniosła 63,6%. Mieszkania w miastach były lepiej wyposażone w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne niż mieszkania na wsi. W miastach do sieci wodociągowej przyłączonych było 99,2% mieszkań (na wsi 93,8%), ustęp posiadało 98,5% (na wsi 90,4%), łazienkę posiadało 97,7% (na wsi 87,2%). Największe różnice obserwowano w zakresie dostępu mieszkań do gazu sieciowego i centralnego ogrzewania. W miastach 71,8% mieszkań posiadało gaz z sieci, na wsi 51,7%, natomiast centralne ogrzewanie posiadało 88,9% mieszkań na terenie miast i 74,1% na obszarach wiejskich.

Najmniej mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej było w powiecie brzeskim (89,1%), posiadających łazienkę, ustęp i centralne ogrzewanie w powiecie miechowskim (odpowiednio: 79,5%, 83,7% i 61,2%). Najwyższy odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje gazowe odnotowano w Tarnowie (97,2%). Najmniej mieszkań wyposażonych w instalacje gazowe, tj. poniżej 10% było w powiatach: suskim, tatrzańskim i miechowskim.

Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w końcu 2019 r. wyniosła 21,3 tys. km (wzrost o 0,4 tys. km w stosunku do 2018 r. i o 3,7 tys. km w relacji do 2010 r.), co stanowiło 6,8% długości sieci wodociągowej w Polsce. Na terenach wiejskich sieć wodociągowa (16,3 tys. km) była ponad 3 razy dłuższa niż w miastach (5,0 tys. km). W relacji do 2010 r. długość sieci na obszarach wiejskich zwiększyła się o 2,8 tys. km, a w miastach o 0,9 tys. km. Duże dysproporcje w długości sieci wodociągowych obszarów wiejskich i miejskich uwarunkowane są m.in. różnicami w koncentracji ludności oraz gęstości zabudowy.

Gęstość sieci wodociągowej w województwie wyniosła 140,2 km/100 km² (w Polsce – 98,4 km/100 km²) i w stosunku do 2010 r. zwiększyła się o 24,1 km na 100 km² (w Polsce – o 12,1 km/100 km²). W miastach zagęszczenie sieci było znacznie wyższe niż na wsi (301,8 km/100 km² wobec 120,4 km/100 km²). W porównaniu z 2010 r. gęstość sieci w miastach wzrosła o 51,5 km/100 km², a na wsi – o 20,7 km/100 km².

W układzie przestrzennym przeliczając długość sieci wodociągowej na 100 km², największe zagęszczenie sieci było w Nowym Sączu (491,5 km), następnie Krakowie (459,9 km) i Tarnowie (453,2 km), a w dalszej kolejności w powiatach wielickim (326,0 km), oświęcimskim (247,2 km), krakowskim (230,5 km). Najmniejsze zagęszczenie występowało w powiatach położonych w południowej części województwa, tj. w powiecie nowotarskim (27,3 km), a następnie gorlickim (41,5 km), suskim (54,1 km).

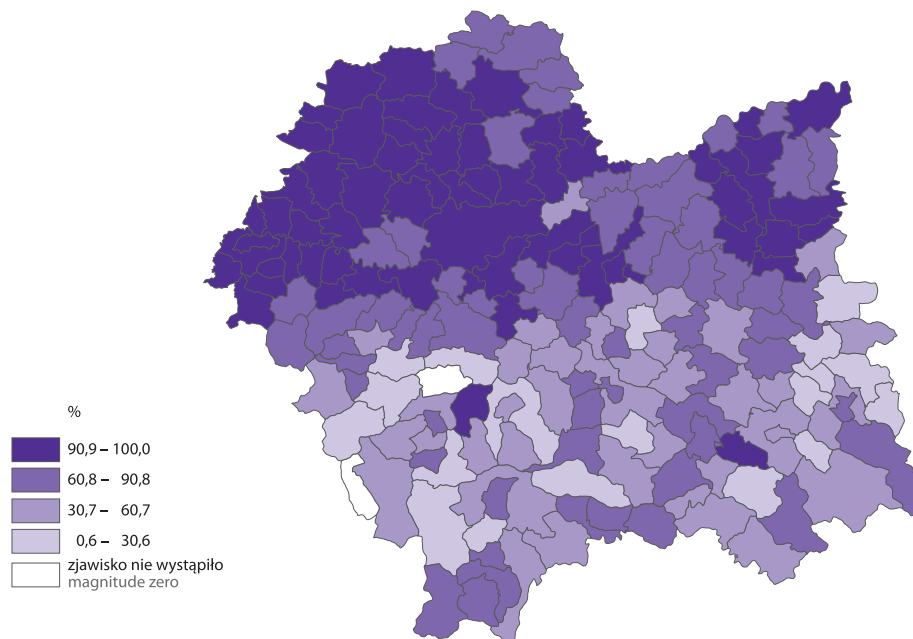
Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	17621,9	19787,1	20861,4	21292,3
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	413210	458790	483624	495881
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	89,2	90,3	94,1	95,7

W 2019 r. 82,0% ogólnej liczby ludności województwa korzystało z wodociągów (w Polsce – 92,2%). Wskaźnik ten w miastach wyniósł 95,6% (w kraju – 96,6%), a na terenach wiejskich 69,4% (w kraju – 85,5%). W porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 6,3 p. proc. odsetek korzystających z sieci wodociągowej, na wsi (o 11,3 p. proc.), a w miastach (o 1,7 p. proc.).

W układzie terytorialnym występowało duże zróżnicowanie w dostępności do infrastruktury wodociągowej. W 5 gminach (Tarnów, Polanka Wielka, Oświęcim, Trzebinia, Libiąż) 100% mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej. W 3/4 gmin udział korzystających przekroczył połowę mieszkańców. Najmniejszy udział (poniżej 10%) mieszkańców korzystających z wodociągów odnotowano w gminach: Budzów (0,6%), Lipinki (1,4%), Ochotnica Dolna (4,6%), Łużna i Moszczenica (po 4,7%) oraz Ropa (9,5%). Natomiast w dwóch gminach (Lipnica Wielka i Tokarnia) nie korzystano z sieci.

Mapa 30. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogólnej liczby ludności według gmin w 2019 r.
Map 30. Population connected to the water supply system in % of total number of population by gminas in 2019

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wyniosło 95,7 hm³ i w porównaniu z 2018 r. zwiększyło się o 1,6 m³. W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie wody wyniosło 28,1 m³, przy czym w miastach było to 37,3 m³, a na terenach wiejskich 19,5 m³. W Polsce jeden mieszkaniec w gospodarstwie domowym zużył średnio o 5,6 m³ wody z wodociągów więcej od mieszkańca województwa małopolskiego, w miastach o 2,0 m³ mniej, a na wsi o 11,7 m³ więcej.

Największe średnie zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca odnotowano w gminie Raclawice (53,0 m³), następnie Zakopanem (50,9 m³) i Krakowie (46,5 m³), najmniej wody z wodociągów w omawianym okresie zużyli mieszkańcy gminy Budzów i Łużna (po 0,1 m³).

W 2019 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 16,7 tys. km i stanowiła 10,1% długości sieci krajowej. Długość sieci zwiększyła się o 0,5 tys. km (o 2,9%) w porównaniu z 2018 r. i o 6,7 tys. km (67,3%) w stosunku do 2010 r. Równocześnie w badanym okresie liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania (337,4 tys. sztuk) wzrosła o 3,7% w relacji do 2018 r. i o 59,8% w stosunku do 2010 r.

Na terenach wiejskich sieć kanalizacyjna (11,3 tys. km) była ponad dwukrotnie dłuższa niż w miastach (5,5 tys. km). W relacji do 2010 r. długość sieci na obszarach wiejskich zwiększyła się o 5,5 tys. km, a w miastach o 1,3 tys. km.

Na 100 km² powierzchni województwa w 2019 r. przypadało 110,3 km sieci kanalizacyjnej (w Polsce – 52,8 km). Zagęszczenie sieci kanalizacyjnej w 2019 r. w miastach wyniosło 330,7 km na 100 km² (w kraju – 303,1 km), a na wsi – 83,3 km na 100 km² (w kraju – 33,7 km). W porównaniu z 2010 r. zwiększyła się gęstość sieci w województwie o 44,4 km/100 km², w miastach – o 73,7 km/100 km², a na wsi – o 40,7 km/100 km².

Tablica 23. Kanalizacja

Stan w dniu 31 grudnia

Table 23. Sewage system

As of 31 December

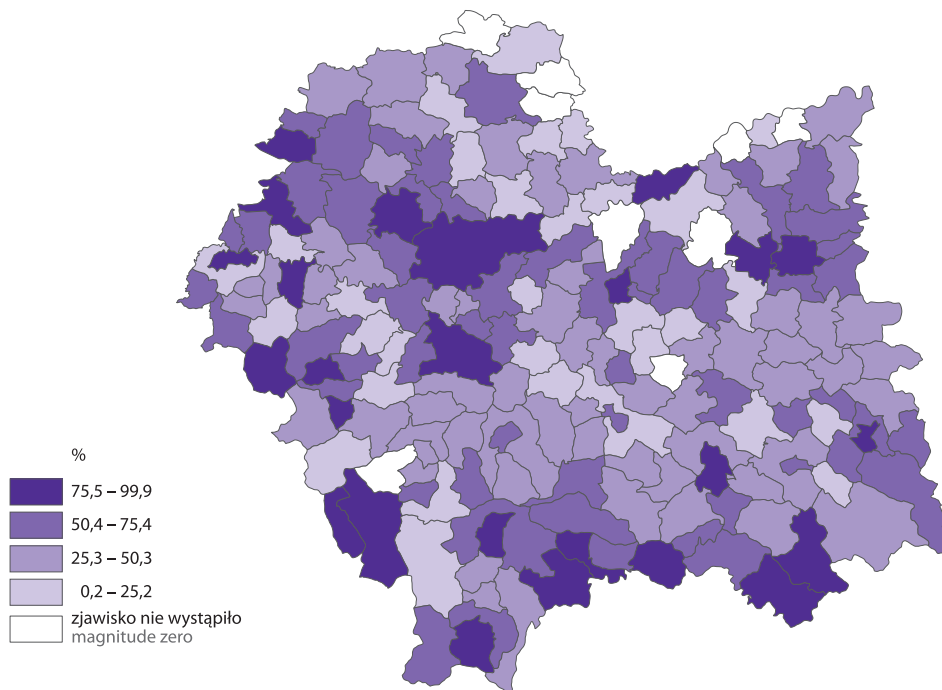
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	10008,2	15050,4	16268,2	16746,8
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	211177	289292	325462	337404
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	115,9	105,9	115,4	115,9
w tym oczyszczone of which treated	115,8	105,9	115,4	115,0

a łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej stanowiła 63,9% mieszkańców województwa (w Polsce – 71,2%). W miastach odsetek ludności korzystającej z systemu odprowadzania ścieków był znacznie większy niż na terenach wiejskich – odpowiednio 88,8% i 40,8% (w kraju odpowiednio 90,5% i 42,2%). W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej ogółem w województwie o 11,2 p. proc, w miastach o 4,3 p. proc., a na wsi o 18,8 p. proc.

Wśród gmin województwa największy udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej odnotowano w Mucharzu (99,9%), następnie Muszynie (95,8%) i mieście Nowy Targ (93,9%), natomiast w 9 gminach nie korzystano z sieci kanalizacyjnej.

Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ogólnej liczby ludności według gmin w 2019 r.
 Map 31. Population connected to the sewage system in % of total number of population by gminas in 2019

W 2019 r. długość sieci gazowej wyniosła 24,5 tys. km i stanowiła 15,5% długości sieci krajowej. Zarówno w stosunku do 2010 r., jak i do 2018 r. odnotowano wzrost długości sieci – odpowiednio o 10,6% i o 1,3%. Na terenach wiejskich długość sieci gazowej stanowiła 74,3% całej sieci gazowej województwa. W odniesieniu do 2010 r. długość sieci na obszarach wiejskich wzrosła o 1410,2 km (o 8,4%), a w miastach o 941,3 km (o 17,6%).

Liczba przyłączy gazowych (do budynków mieszkalnych i niemieskalnych) wyniosła 475,6 tys. sztuk i była większa o 71,3 tys. sztuk (o 17,6%) niż w 2010 r. Na terenach wiejskich zlokalizowanych było 304,6 tys. sztuk przyłączy, tj. 64,0% ogólnej liczby przyłączy w województwie. W relacji do 2010 r. liczba przyłączy w miastach wzrosła o 34,9 tys. sztuk (o 25,7%), a na wsi – o 36,4 tys. sztuk (o 13,6%).

Gęstość sieci gazowej wynosiła 161,2 km/100 km² (w kraju – 50,5 km/100 km²). W miastach województwa małopolskiego wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 379,1 km/100 km², natomiast na wsi – 134,5 km/100 km².

W 2019 r. z sieci gazowej korzystało 63,6% mieszkańców województwa (w kraju – 52,9%) wobec 63,2% w 2018 r. i 63,1% w 2010 r. Ze względu na większe zagęszczenie sieci gazowej w miastach, z gazu sieciowego korzystało 75,3% ludności miejskiej (w kraju – 71,4%) i 52,8% ludności zamieszkującej tereny wiejskie (w Polsce 25,2%). W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost odsetka osób korzystających z sieci na wsi o 3,5 p. proc., a w miastach spadek o 2,0 p. proc.

Najwyższy odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej wystąpił w gminie Kłaj (99,1%), a w dalszej kolejności w mieście Gorlicach (97,8%) i Tarnowie (97,1%), natomiast w 15 gminach województwa nie korzystano z sieci gazowej.

Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w 2019 r. wyniosło 5429,5 GWh (w kraju – 47855,3 GWh), co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiło 1594,6 kWh (w kraju – 1246,7 kWh). W stosunku do 2018 r. zużycie gazu wzrosło o 5,9% przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 7,7%. Wzrost zużycia gazu

wystąpił zarówno wśród mieszkańców wsi, jak i miast odpowiednio o 10,4% i o 3,0%. Liczba odbiorców gazu na obszarach wiejskich wzrosła o 2,5%, a w miastach o 10,5%. W porównaniu z 2018 r. zużycie gazu sieciowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wzrosło o 5,6% (na wsi o 9,9%, w miastach o 2,8%).

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households As of 31 December

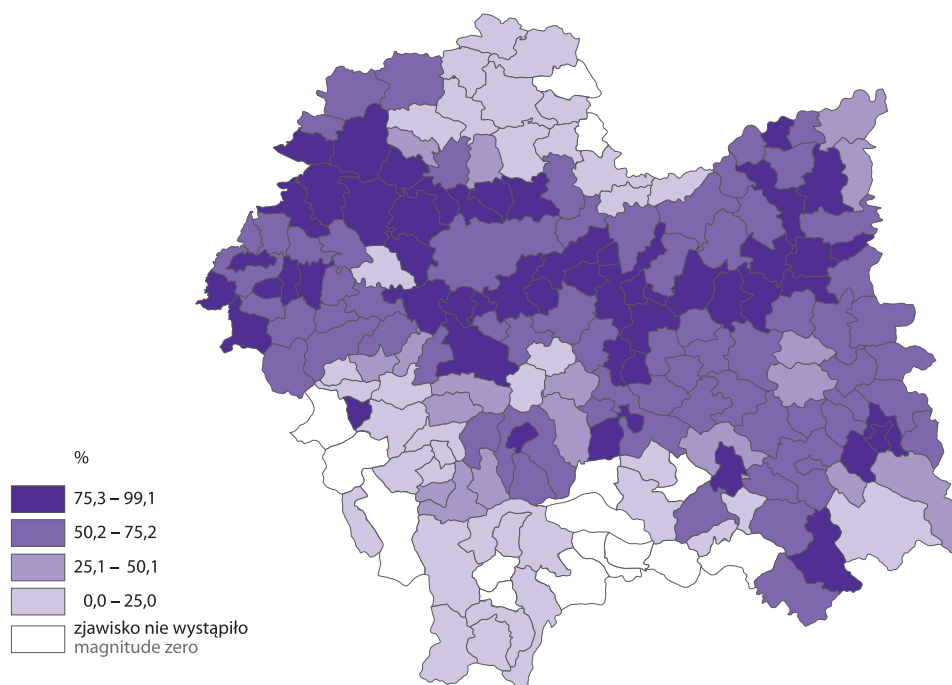
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	22123,1	23213,3	24157,8	24474,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	404263	434993	464297	475591
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	693,8	713,3	735,1	791,8
Zużycie gazu z sieci ^b (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system ^b (during the year):				
w GWh in GWh	411,4 ^c	4355,1	5128,1	5429,5
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	123,5 ^d	1292,0	1510,2	1594,6

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami. c, d W jednostkach naturalnych: c – hm³, d – m³.

a Including gas customers using collective gas-meters. b In natural units, according to which settlement with customers occur. c, d In natural units: c – hm³, d – m³.

Mapa 32. Ludność korzystająca z gazu z sieci w % ogólnej liczby ludności według gmin w 2019 r.

Map 32. Population connected to the gas supply system in % of total number of population by gminas in 2019

Ochrona zdrowia

Health care

W porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, w omawianych podmiotach zwiększyła się liczba udzielonych porad.

Stacjonarną opiekę zdrowotną w końcu 2019 r. świadczyła mniejsza liczba szpitali ogólnych, które dysponowały mniejszą liczbą łóżek.

W porównaniu z 2018 r. odnotowano wzrost liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia. Zwiększyła się liczba osób którym udzielono świadczenia zdrowotnego na miejscu zdarzenia.

W województwie małopolskim wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia w 2019 r. zwiększyły się w skali roku.

Jednym z wielu czynników decydujących o warunkach życia ludności jest poziom zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, który przekłada się na długość życia i stan zdrowia mieszkańców. Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług.

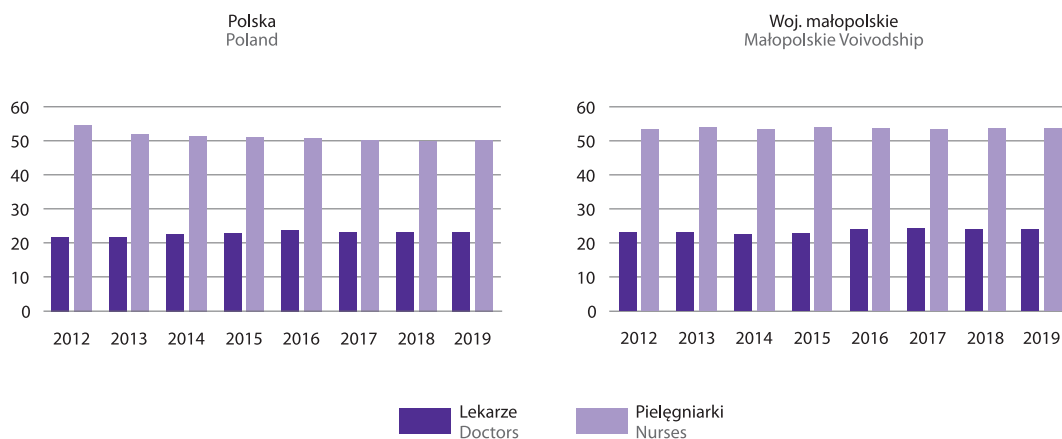
W końcu 2019 r. prawo do wykonywania zawodu medycznego posiadało m.in.: 13,2 tys. lekarzy, 3,7 tys. lekarzy dentyistów, 26,3 tys. pielęgniarek, 3,3 tys. położnych, 3,5 tys. farmaceutów oraz 1,6 tys. diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z rokiem poprzednim wśród wymienionych zawodów medycznych wzrost liczby osób uprawnionych do wykonywania zawodu zarejestrowano w grupie: farmaceutów (o 2,5%), położnych i diagnostów laboratoryjnych (po 2,3%) oraz pielęgniarek (o 1,8%). Spadek odnotowano w grupie lekarzy dentyistów oraz lekarzy odpowiednio o 3,3% i 2,7%.

W ochronie zdrowia bezpośrednio z pacjentem pracowało (w głównym miejscu pracy) m.in.: 8,2 tys. lekarzy (więcej o 0,5% w porównaniu z 2018 r.), 1,6 tys. lekarzy dentyistów (o 3,1%), 18,4 tys. pielęgniarek (o 0,4%) oraz 2,0 tys. położnych (o 0,3%). Pracujących bezpośrednio z pacjentem farmaceutów było 2,5 tys., diagnostów laboratoryjnych 1,1 tys., a ich liczba w skali roku zmniejszyła się odpowiednio o 0,5% i 4,6%.

Wykres 29. Lekarze i pielęgniarki^a na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 29. Doctors and nurses^a per 10 thousand population
As of 31 December

^a Personel pracujący według podstawowego miejsca pracy.
a Staff working by primary place of work.

Zapewnienie odpowiedniej dostępności do personelu medycznego opartej na potrzebach mieszkańców stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej polityki zdrowotnej. Dostępność ta zależy od wielu czynników. Jednym z nich jest rozmieszczenie przestrzenne kadry pracującej bezpośrednio z pacjentem.

Liczba lekarzy pracujących w województwie przypadająca na 10 tys. ludności w końcu 2019 r. wyniosła 24. Najkorzystniejsza sytuacja występowała w miastach na prawach powiatu, gdzie dostępność lekarzy na 10 tys. ludności wyniosła 58 w Krakowie, 44 w Tarnowie. Najmniejszą liczbę lekarzy odnotowano w powiatach tarnowskim i wielickim po 6 lekarzy. Liczba pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem na 10 tys. ludności wyniosła 54. Najkorzystniejszą sytuację pod względem liczby pielęgniarek przypadających na 10 tys. ludności odnotowano w Tarnowie – 128, a w dalszej kolejności w Nowym Sączu – 102 i Krakowie – 100, najmniejszą liczbę posiadał powiat wielicki – 11, następnie krakowski – 13.

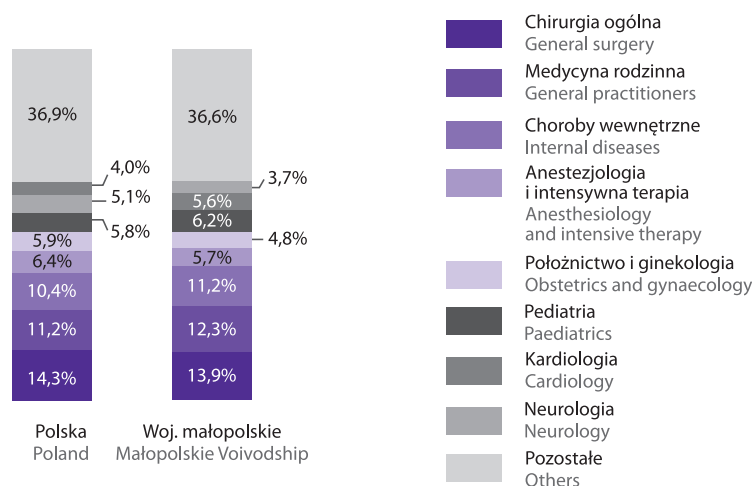
Na 1 lekarza pracującego bezpośrednio z pacjentem przypadało 418 osób, w kraju – 422 osoby. Potencjalna liczba pacjentów w przeliczeniu na 1 lekarza dentystę wyniosła 2192 osoby, natomiast w kraju przeciętna wartość wskaźnika była wyższa – 2841 osób. Liczba osób pozostających pod opieką pracującej pielęgniarki w 2019 r. wyniosła 186 (w kraju – 199).

Liczba lekarzy specjalistów (5,3 tys.) stanowiła 8,6% wszystkich lekarzy specjalistów w kraju (w 2018 r. – 8,7%). Ze wszystkich lekarzy pracujących w województwie, lekarze specjaliści stanowili 64,5%. W porównaniu z 2018 r. udział lekarzy specjalistów zmniejszył się o 0,7 p. proc. (w kraju o 0,5 p. proc.).

Wykres 30. Struktura lekarzy specjalistów według wybranych specjalizacji w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 30. Structure of medical specialists by selected specializations in 2019
As of 31 December

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w końcu 2019 r. działalność prowadziło 2065 podmiotów – 1924 przychodnie (tj. 8,8% ogólnej liczby przychodni w kraju) i 141 praktyk zawodowych realizujących świadczenia zdrowotne w ramach środków publicznych (14 praktyk lekarskich i 127 stomatologicznych). W porównaniu z 2018 r. liczba podmiotów zmniejszyła się o 72 (liczba przychodni zmniejszyła się o 52, natomiast liczba praktyk zawodowych o 20). Podobnie jak rok wcześniej, na 10 tys. ludności przypadało blisko 6 przychodni (tyle samo w kraju).

Tablica 25. Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Out-patient health care

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2018	2019
Przychodnie Out-patient departments	1647	1817	1976	1924
Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	235	189	161	141
Porady udzielone ^{bc} (w ciągu roku) w tys. Consultations provided ^{bc} (during the year) in thousands	25886,0	28107,4	29286,1	29570,9
lekarskie medical	22913,7	24684,5	25870,1	26048,2
stomatologiczne dental	2972,2	3422,9	3416,0	3522,6

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakt z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami opłaconymi w przychodniach przez pacjentów. Łącznie z poradami udzielonymi w ramach nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej. c Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielonymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients in out-patient departments. Including consultations provided as part of night and holiday health care. c Including consultations provided in admission rooms for non-hospitalized patients.

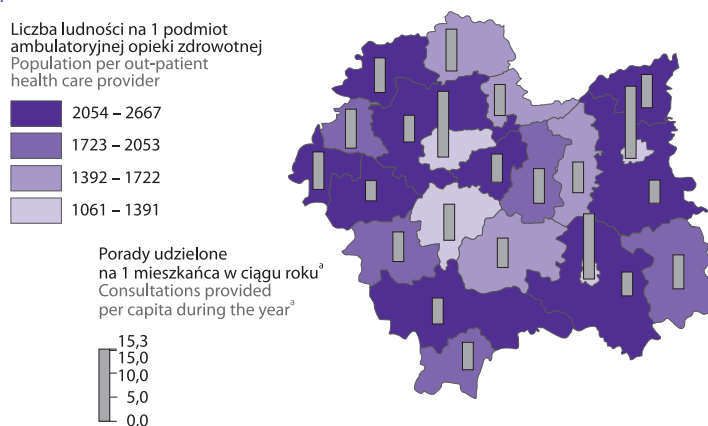
Podstawowym miejscem ambulatoryjnej opieki zdrowotnej dla mieszkańców są przychodnie, w których pacjenci mogą korzystać ze świadczeń podstawowej lub specjalistycznej opieki zdrowotnej, tj. porad lekarskich, w tym specjalistycznych, stomatologicznych, podstawowych zabiegów oraz świadczeń z zakresu rehabilitacji leczniczej. Wskaźnikiem pozwalającym ocenić poziom dostępności tego rodzaju placówek dla mieszkańców jest analiza zmiennej przedstawiającej liczbę ludności przypadającą na 1 przychodnię. W województwie małopolskim wskaźnik określający liczbę ludności w przeliczeniu na 1 przychodnię zwiększył się z 1721 osób w 2018 r. do 1773 osób w 2019 r. (przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 1758 osób). Wśród powiatów najmniejszą liczbę osób na 1 przychodnię odnotowano w Krakowie – 1136 osób, w dalszej kolejności w Nowym Sączu – 1214 osób oraz w powiecie myślenickim – 1387 osób. Powiatem o najwyższej wartości wskaźnika był powiat dąbrowski – 3114 osób na 1 przychodnię, następnie powiat wadowicki – 2909 osób i nowotarski – 2592 osoby. W porównaniu z 2018 r. największy spadek liczby osób na 1 przychodnię odnotowano w powiecie tatrzańskim – o 120 osób, następnie w powiecie miechowskim – o 111 osób. Wskaźnik określający liczbę ludności w przeliczeniu na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zwiększył się z 1591 osób w 2018 r. do 1652 osób w 2019 r. (w kraju zwiększył się odpowiednio z 1439 do 1461).

Mapa 33. Ambulatoryjna opieka zdrowotna według powiatów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 33. Out-patient health care by powiats in 2019

As of 31 December

a Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów; bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych.

a Including consultations paid by patients; excluding consultations provided in admission rooms of general hospitals.

W 2019 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej udzielono 29,6 mln porad (tj. o 1,0% więcej w stosunku do 2018 r.). Liczba udzielonych porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosła – 8,7 (w kraju – 8,6).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Stacjonarną opiekę zdrowotną w końcu 2019 r. świadczyły 73 szpitale ogólne, tj. 8,2% ogólnej liczby szpitali ogólnych w kraju. Szpitale ogólne dysponowały 13,8 tys. łóżek, co stanowiło 8,2% ogólnej liczby łóżek w kraju. W porównaniu z 2018 r. liczba łóżek zmniejszyła się o 7,4%.

Dostępność ludności do leczenia szpitalnego mierzona jest m.in. liczbą łóżek w szpitalach. Na 10 tys. ludności województwa przypadały 40,3 łóżka (średnio 248 osób na 1 łóżko), w kraju wskaźnik wyniósł 43,5 (230 osób na 1 łóżko). W większości powiatów województwa zaobserwowano spadek liczby łóżek w przeliczeniu na 10 tys. ludności. W 2019 r. najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie tatrzańskim (92,1 łóżek), następnie w Tarnowie (92,0 łóżka) i Nowym Sączu (88,8 łóżek). Najmniejszą liczbą łóżek na 10 tys. ludności dysponowano w powiecie tarnowskim (5,7 łóżek), a następnie w krakowskim (12,0 łóżek), czyli w powiatach zlokalizowanych w sąsiedztwie dużych miast, w których mieszkańcy wymienionych powiatów korzystają z opieki szpitalnej.

Liczba hospitalizowanych wyniosła 609,3 tys. osób (tj. 8,2% ogólnej liczby hospitalizowanych w kraju), w porównaniu z 2018 r. mniej o 8,5 tys. Przeciętny pobyt chorego w szpitalu trwał 5,8 dnia, podobnie w 2018 r. Wydłużyło się średnie wykorzystanie łóżka w szpitalach ogólnych z 255 dni w 2018 r. do 266 dni w 2019 r.

W województwie małopolskim stosunkowo dobrze rozwinięte jest leczenie uzdrowiskowe. W końcu 2019 r. funkcjonowało 48 zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (w kraju – 273). W ciągu roku leczeniem uzdrowiskowym objęto 102,2 tys. osób (o 2,1% więcej niż w 2018 r.), z których 87,9% skorzystało z usług oferowanych przez 43 szpitale i sanatoria w systemie stacjonarnym. Szpitale i sanatoria uzdrowiskowe w województwie stanowiły 17,8% wszystkich tego typu zakładów działających w kraju. W placówkach tych 1 łóżko wykorzystywane było średnio przez 268 dni (262 dni w 2018 r.), w kraju – 278 dni. Średni czas pobytu kuracjusza w opiece stacjonarnej wyniósł 18,2 dnia (średnia w skali kraju – 16,1 dnia).

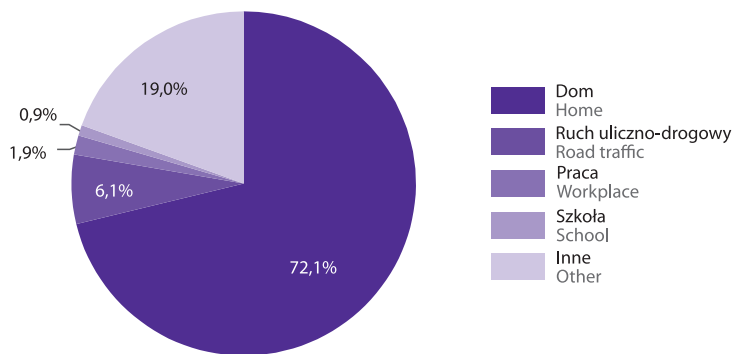
W końcu grudnia 2019 r. działalność prowadziły 1062 apteki ogólnodostępne (tj. 8,6% ogólnej liczby aptek ogólnodostępnych w kraju), w porównaniu z ubiegłym rokiem ich liczba zmniejszyła się o 4,9%. Na 1 aptekę przypadało 3212 osób, tj. o 168 osób więcej niż przed rokiem (w kraju – 3124 osoby, tj. o 146 więcej). W większości powiatów zwiększyła się liczba mieszkańców przypadająca na 1 aptekę. Najłatwiejszy dostęp do aptek mieli mieszkańcy miast na prawach powiatu i powiatów, gdzie na 1 aptekę przypadała najmniejsza liczba osób: w Tarnowie – 1937 osób, Nowym Sączu – 2149 osób oraz w powiecie miechowskim – 2712 osób. Najwięcej ludności na 1 aptekę przypadało w powiecie nowosądeckim (4927 osób), a w dalszej kolejności w powiatach wielickim (4305 osób) oraz tarnowskim (4198 osób).

Uzupełnieniem sieci aptek były punkty apteczne, tj. placówki, które prowadzą obrót detaliczny produktami leczniczymi, głównie na wsi. W 2019 r. działały 123 punkty apteczne, z których ponad połowa (52,8% wszystkich działających w województwie) zlokalizowana była w powiatach: tarnowskim, wadowickim, limanowskim, gorlickim i nowosądeckim.

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

W 2019 r. w ramach Systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne pomoc medyczną świadczyły 134 zespoły ratownictwa medycznego, 111 podstawowych i 23 specjalistyczne oraz 1 lotniczy zespół ratownictwa medycznego. Zespoły ratownictwa medycznego w województwie małopolskim stanowiły 8,5% ogólnej liczby zespołów w kraju, podstawowe – 9,2%, a specjalistyczne – 6,2%. W ramach systemu działało 21 szpitalnych oddziałów ratunkowych, w których udzielane były świadczenia osobom będącym w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego. Pomoc doraźną świadczyło również 5 izb przyjęć (tj. 3,2% ogólnej liczby izb przyjęć w kraju), podobnie w 2018 r.

Wykres 31. Struktura wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego według miejsc zdarzenia w 2019 r.
Chart 31. Structure of responses of emergency medical services by place of accident in 2019

W 2019 r. w województwie małopolskim odnotowano 238,0 tys. wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia (tj. 7,7% ogólnej liczby wyjazdów w kraju). W porównaniu z 2018 r. liczba wyjazdów zwiększyła się o 0,6%, natomiast w kraju zmniejszyła się o 1,7%. Liczba osób, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia na 1 tys. ludności wyniosła – 70,3 (w 2018 r. – 69,7). Na 100 tys. osób zamieszkujących województwo małopolskie przypadały blisko 4 zespoły ratownictwa medycznego (bez uwzględnienia zespołu lotniczego) – dla całego kraju wskaźnik ten wyniósł 4. Świadczenia medyczne w trybie ambulatoryjnym w placówkach działających w ramach Systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne otrzymało 414,2 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba świadczeń medycznych zmniejszyła się o 7,8%. Szpitalne oddziały ratunkowe świadczyły również pomoc stacjonarną, w ramach której objęto leczeniem 224,3 tys. osób.

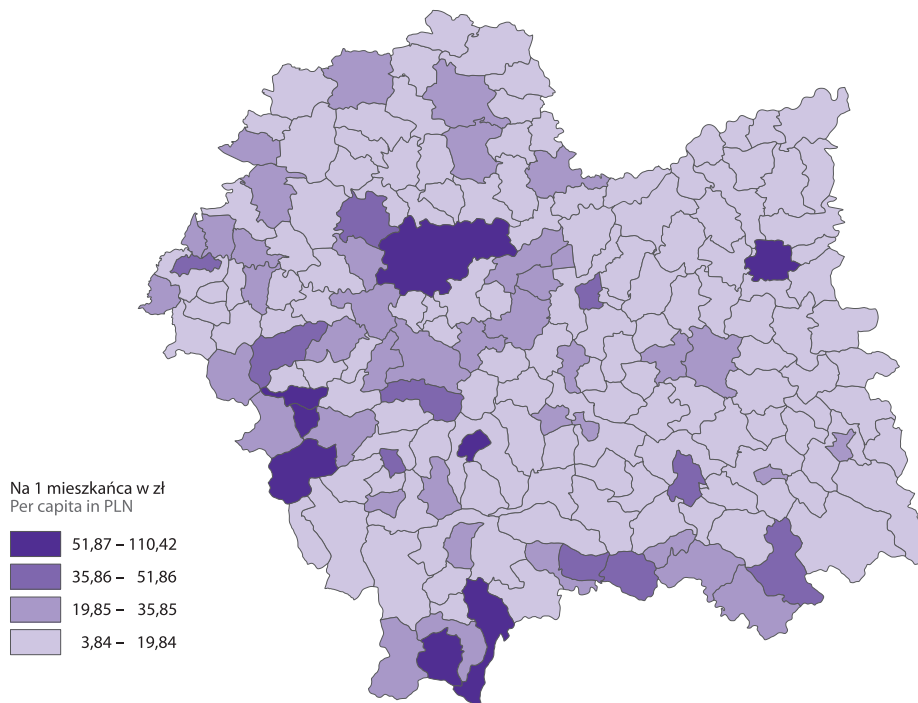
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia w 2019 r. wyniosły łącznie 282,6 mln zł, co oznacza wzrost o 7,2% w skali roku. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki na ochronę zdrowia jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 83,01 zł (w 2018 r. – 77,66 zł). W strukturze jednostek administracyjnych, jako płatników ochrony zdrowia, 70,2 mln zł stanowiły wydatki województwa, 63,2 mln zł wydatki powiatów, 98,0 mln zł wydatki miast na prawach powiatu, a 51,3 mln zł wydatki gmin. W porównaniu z 2018 r. wydatki publiczne na ochronę zdrowia zwiększyły się w województwie o 80,7%, w powiatach o 4,2%, natomiast w miastach na prawach powiatu oraz gminach zmniejszyły się odpowiednio o 11,4%, i 4,5%.

Wydatki na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca różniły się znacznie w przypadku poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Z budżetu województwa przeznaczono na ochronę zdrowia 20,62 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w 2018 r. – 11,44 zł). W budżetach powiatów najwyższe wydatki na osobę w 2019 r. odnotowano w powiecie dąbrowskim (97,73 zł), natomiast najmniej wydano w powiecie tarnowskim (0,84 zł). Z budżetów miast na prawach powiatu na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca najwięcej przeznaczono w Krakowie (109,02 zł), a najmniej w Nowym Sączu (44,23 zł). W przypadku budżetów gmin najwyższe wydatki na osobę odnotowano w Zakopanem (110,42 zł), najmniej wydano w gminie Korzenna (3,84 zł).

Według rozdziałów klasyfikacji budżetowej gminy 85,0% wydatków na ochronę zdrowia przeznaczyły na finansowanie przeciwdziałania alkoholizmowi. Powiaty, w dominującej części przeznaczyły swoje środki na szpitale ogólne – 43,4% wydatków na ochronę zdrowia. Spośród jednostek terytorialnych, miasta na prawach powiatu dysponowały największym budżetem i przeznaczyły go głównie na 3 rozdziały budżetowe: przeciwdziałanie alkoholizmowi (32,2%), szpitale ogólne (31,1%) oraz na zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze (14,6%).

W 2019 r. w województwie małopolskim gminy i miasta na prawach powiatu przeznaczyły na ochronę zdrowia 149,2 mln zł (w 2018 r. – 164,2 mln zł), co stanowiło 0,7% ogólnej liczby wydatków tych jednostek samorządu terytorialnego (w 2018 r. – 0,9%).

Mapa 34. Wydatki gmin^a w dziale „Ochrona zdrowia” w 2019 r.
Map 34. Expenditures of gminas^a in “Health care” division in 2019

a łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Kultura Culture

W porównaniu z 2018 r. odnotowano wzrost liczby zwiedzających muzea oraz widzów w kinach stałych. Zmniejszyła się natomiast liczba odwiedzających galerie i salony sztuki oraz widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych.

Na terenie województwa działają instytucje kultury oraz inne podmioty, które prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Bogactwo ofert skierowanych do odbiorców w różnym wieku i o rozmaitych upodobaniach umożliwia aktywne uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym.

W końcu 2019 r. działalność prowadziło 135 muzeów (łącznie z oddziałami), tj. 14,1% wszystkich muzeów w kraju. Wśród muzeów najwięcej było historycznych – 40 (29,6% ogólnej liczby muzeów), a następnie artystycznych oraz regionalnych – po 20 (po 14,8%).

W ciągu roku muzea odwiedziło 11,1 mln osób, czyli o 5,9% więcej niż w 2018 r. W przeliczeniu na 1 tys. ludności odnotowano 3268 zwiedzających muzea i oddziały muzealne, dla Polski wskaźnik ten wyniósł 1048 osób. Łączna liczba zbiorów muzealnych według stanu na koniec 2019 r. wyniosła 5,3 mln sztuk, co stanowiło 23,5% zbiorów krajowych. W 2019 r. muzea i oddziały muzealne zorganizowały 387 wystaw stałych oraz 626 wystaw czasowych. Ponadto zorganizowały również 45 wystaw za granicą, które odwiedziło 660,7 tys. osób. Oprócz działalności muzealnej, muzea i oddziały muzealne zajmowały się również organizacją wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych, m. in. lekcji muzealnych (9,0 tys.), warsztatów (6,8 tys.) oraz seansów filmowych (3,0 tys.). Obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich z udogodnieniami wewnątrz budynku stanowiły 14,6% wszystkich tego typu obiektów w kraju, a z ułatwieniem w postaci wejścia do budynku – 14,2%.

W omawianym okresie działalność wystawienniczą prowadziło 61 galerii i salonów sztuki (18,7% wszystkich galerii i salonów sztuki w kraju), z których 42 zlokalizowane były w Krakowie. Do sektora publicznego należało 30 galerii i salonów sztuki, a do sektora prywatnego – pozostałe 31. Galerie i salony sztuki zorganizowały w Polsce i za granicą łącznie 596 wystaw. W województwie wystawy odwiedziło 1,3 mln osób (o 6,9% mniej niż w roku poprzednim), w tym 862,2 tys. wystawy plenerowe. Przeciętnie 1 galerię i salon sztuki odwiedziło 21,4 tys. osób, a 1 wystawę obejrzało 2,2 tys. zwiedzających. Ułatwienia w postaci wejścia do budynku dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich posiadało 31 obiektów, a ułatwienia w postaci udogodnień wewnątrz budynku – 25 obiektów.

Działalność sceniczną prowadziły 22 instytucje posiadające własny zespół artystyczny – 12 teatrów dramatycznych, 3 teatry lalkowe, 3 teatry muzyczne, 3 orkiestry oraz 1 filharmonia. Teatry i instytucje muzyczne wystawiły 6,3 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 1256,3 tys. widzów i słuchaczy (o 24,3% mniej niż w 2018 r.). W przeliczeniu na 1 tys. ludności przypadało 379 widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych. Przeciętnie 1 podmiot zorganizował 286 przedstawień i koncertów. W przeliczeniu na 1 miejsce w omawianych instytucjach przypadały 423 osoby (o 3 więcej niż w 2018 r.). Teatry wystawiły 5,3 tys. spektakli, w których uczestniczyło 1026,1 tys. widzów i słuchaczy, a w 1,0 tys. koncertów zorganizowanych przez orkiestry i filharmonię – 230,2 tys. osób.

Od wielu lat zarówno w kraju, jak i w województwie obserwuje się spadek liczby bibliotek publicznych. W końcu 2019 r. w województwie małopolskim działało 746 bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych (o 10 mniej w porównaniu z końcem 2018 r.). Tak liczba działających bibliotek (714), jak i punktów bibliotecznych (32) uległa spadkowi w skali roku (po 5). W ciągu roku 663,5 tys. czytelników bibliotek publicznych (o 6,1 tys. więcej niż rok wcześniej) wypożyczyło na zewnątrz 9,7 mln woluminów księgozbioru (o 132,6 tys. woluminów więcej niż w 2018 r.). Na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi) przypadało 4,6 tys. osób (4,3 tys. w kraju). W przeliczeniu na 1 tys. ludności liczba czytelników w bibliotekach publicznych wyniosła 195, dla porównania wskaźnik ten w Polsce wyniósł 156 czytelników. Wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w województwie wyniósł 14,7 woluminów. Na 1 bibliotekę przypadało średnio 929 czytelników, w miastach liczba czytelników na 1 bibliotekę była niemal siedmiokrotnie wyższa niż na wsi. Na koniec 2019 r. w zbiorach bibliotek publicznych znajdowało się 11,2 mln woluminów, tj. 8,8% księgozbioru krajowego. Dzięki komputeryzacji liczba bibliotek oferujących katalog on-line stale rośnie. W 2019 r. 613 bibliotek udostępniało swoje zasoby w formie elektronicznej (o 23 więcej niż w 2018 r.). Poza świadczeniem usług bibliotecznych, biblioteki organizowały także różnego rodzaju imprezy kulturalno-oświatowe. W ciągu roku biblioteki publiczne i placówki biblioteczno-informacyjne zorganizowały 19,4 tys. imprez, w których wzięło udział 503,6 tys. uczestników.

W województwie według stanu na koniec 2019 r. działalność prowadziło 45 kin stałych, co stanowiło 8,6% ogólnej liczby kin stałych w kraju. W ciągu roku wyświetlono w nich 199,0 tys. seansów filmowych (o 3,1% więcej niż przed rokiem), które obejrzało 5,4 mln widzów (o 8,1% więcej). Przeciętna liczba ludności przypadająca na 1 miejsce w kinie stałym wyniosła 137 (131 w kraju), natomiast liczba widzów w przeliczeniu na 1 tys. ludności – 1581 osób. Multipleksy (w liczbie 5) zlokalizowane w województwie, posiadające łącznie 62 sale projekcyjne, wyświetliły 106,2 tys. seansów filmowych, tj. 53,4% ogólnej liczby seansów, w których uczestniczyło 3,1 mln widzów (58,0%). W ciągu roku jeden multipleks wyświetlił średnio 21,2 tys. seansów filmowych i zgromadził 624,2 tys. widzów.

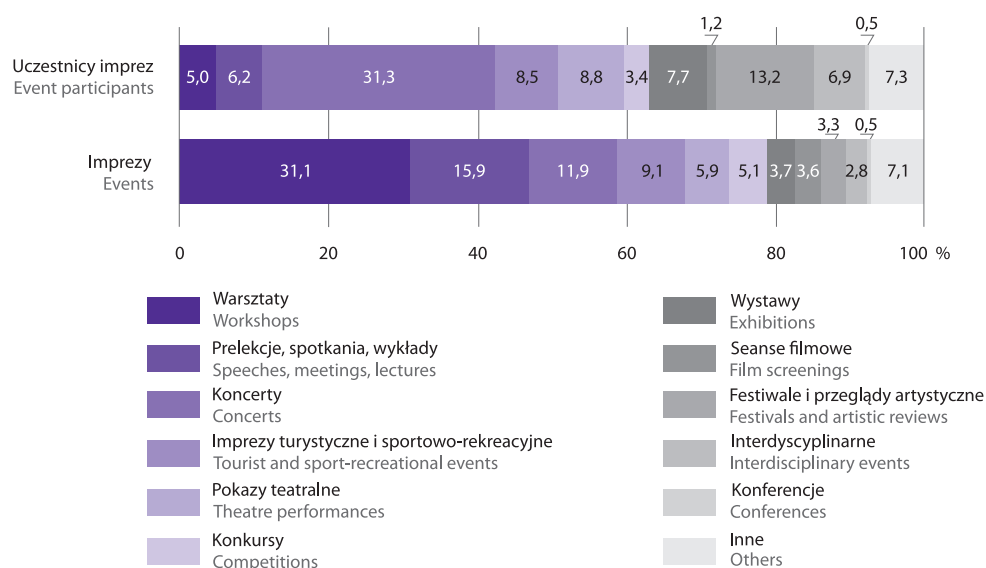
Tablica 26. Instytucje kultury
Table 26. Culture institutions

Wyszczególnienie Specification		2010	2015	2018	2019
Muzea ^a Museums ^a	liczba podmiotów ^b number of entities ^b	115	134	135	135
	zwiedzający w tys. visitors in thousands	6479,7	8890,6	10503,0	11126,8
Galerie i salony sztuki Galleries and art salons	liczba podmiotów ^b number of entities ^b	67	65	60	61
	zwiedzający w tys. visitors in thousands	436,6	1592,8	1399,3	1302,4
Teatry i instytucje muzyczne ^c Theatres and music institutions ^c	liczba podmiotów ^b number of entities ^b	17	18	24	22
	widzowie i słuchacze w tys. audience in thousands	1001,0	1143,3	1658,7	1256,3
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library points	liczba podmiotów ^b number of entities ^b	816	770	756	746
	czytelnicy w tys. borrowers in thousands	670,6	664,7	657,4	663,5
Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	liczba podmiotów ^b number of entities ^b	416 ^d	444	457	459
	uczestnicy imprez w tys. event participants in thousands	3509,1 ^d	3660,2	4064,6	4239,8
Kina stałe Indoor cinemas	liczba podmiotów ^b number of entities ^b	46	45	44	45
	widzowie w tys. viewers in thousands	3669,0	4087,6	5142,2	5384,2

a Łącznie z oddziałami. b Stan w dniu 31 grudnia. c Według siedziby. d Dane za 2011 r.
a Including branches. b As of 31 December. c By seat. d Data for 2011.

Wykres 32. Struktura imprez i uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2019 r.

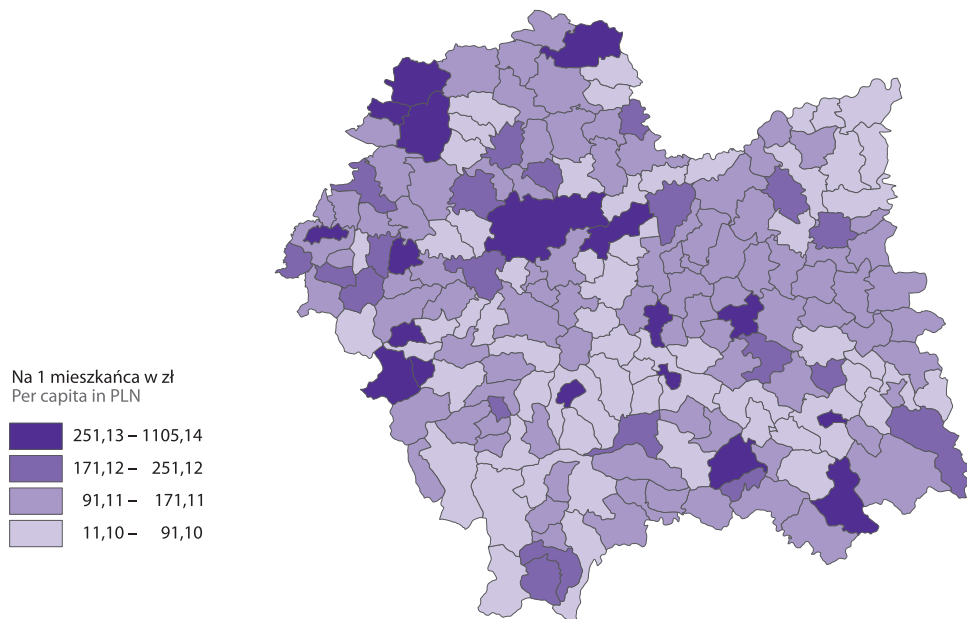
Chart 32. Structure of events and participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2019

W 2019 r. 459 małopolskich instytucji, takich jak: centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowało łącznie 30,8 tys. imprez (o 11,5% więcej w porównaniu z 2018 r.), w których wzięło udział 4,2 mln uczestników (o 4,3% więcej w odniesieniu do 2018 r.). W ramach działalności wyżej wymienionych instytucji działało 1,6 tys. grup artystycznych skupiających 33,2 tys. członków. Spośród wszystkich grup najbardziej popularne były grupy folklorystyczne (29,5% ogólnej liczby grup). Dzieci i młodzież szkolna stanowiły 67,3% wszystkich członków grup. W 2019 r. centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice przeprowadziły ogółem 1,5 tys. kursów, wśród których najpopularniejsze były kursy nauki gry na instrumentach – 23,4%, języków obcych – 21,7%, tańca – 15,9%. Kursy ukończyło 21,0 tys. osób, w tym 15,0 tys. dzieci i młodzieży szkolnej.

Mapa 35. Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2019 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2019

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych ogółem wyniosły 906,4 mln zł, co stanowiło 3,8% ogólnej kwoty wydatków. W przeliczeniu na jednego mieszkańca dało to kwotę 266,22 zł. Wydatki samorządów gminnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 366,5 mln zł i stanowiły 40,4% wydatków samorządowych ogółem w tym zakresie (wydatki samorządów miast na prawach powiatu, województw i powiatów – odpowiednio: 36,6%, 20,4% i 2,5%). Z budżetów samorządowych gmin i miast na prawach powiatu najczęściej wydatkowano na działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – 34,6% oraz na funkcjonowanie muzeów, ochronę i konserwację zabytków – 19,7%, a także na biblioteki – 17,7% i teatry – 7,8%.

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2020 r. odnotowano w skali roku spadek liczby przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Mniej odnotowano przestępstw w kategorii kryminalnych, jak i gospodarczych. Doszło również do mniejszej liczby wypadków drogowych.

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Według danych Komendy Głównej Policji w 2020 r. w województwie odnotowano 69,2 tys. przestępstw stwierdzonych ogółem w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, co stanowiło 9,0% ogólnej liczby przestępstw w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba przestępstw spadła o 10,8 tys., natomiast porównując z 2015 r. odnotowano spadek o 0,1 tys.

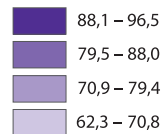
W grupie przestępstw kryminalnych w porównaniu z 2019 r. zmniejszyło się m.in. zagrożenie przestępczością przeciwko życiu i zdrowiu, jak i przestępczością przeciwko mieniu (odpowiednio o 21,7% i 31,9%), co jest pozytywnym zjawiskiem wpływającym na poprawę bezpieczeństwa ludności. Wzrosła wprawdzie nieco liczba zabójstw i przypadków uszkodzenia mienia, ale znacznie spadła – rozbojów (z bronią lub niebezpiecznym narzędziem), jak też przestępstw mniej groźnych w skutkach, lecz uciążliwych dla społeczeństwa, takich jak kradzieże, włamania.

Wykrywalność sprawców przestępstw ogółem w województwie małopolskim poprawiła się w latach 2015–2020 z 67,1% do 78,2% (dla porównania w kraju zwiększyła się w tym okresie z 64,7% do 73,3%). Ten pozytywny trend dotyczył także wykrywalności sprawców przestępstw kryminalnych, która zwiększyła się o 14,7 p. proc. (z 55,2% do 69,9%, w kraju wzrost o 13,2 p. proc.).

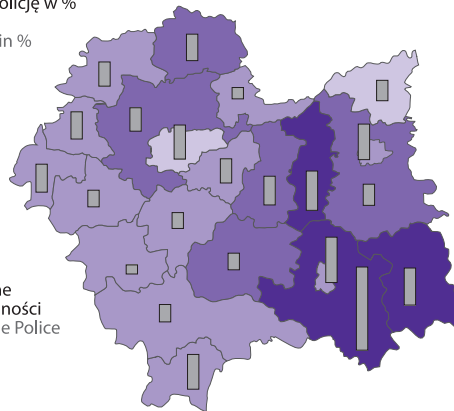
Mapa 36. Zagrożenie przestępczością według powiatów w 2019 r.

Map 36. Crime risk by powiats in 2019

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %
Rate of detectability of delinquents in crimes ascertained by the Police in %

Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1000 ludności
Crimes ascertained by the Police per 1,000 population

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the Police Headquarters.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolidacji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni. Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Komenda Główna Policji w 2020 r. zarejestrowała w Systemie Ewidencji Wypadków i Kolizji 2265 wypadków drogowych w województwie małopolskim, w wyniku których śmierć poniosło 157 osób, a 2563 osoby odniosły obrażenia ciała. W porównaniu z rokiem poprzednim spadła liczba wypadków (o 871), ofiar śmiertelnych (o 19), rannych (o 1153). Wypadki, które miały miejsce w województwie stanowiły 9,6% wszystkich wypadków w kraju (10,4% w 2019 r.). W skali województwa w przeliczeniu na 100 tys. ludności odnotowano 66 wypadków (92 w 2019 r.), dla Polski wskaźnik ten wyniósł 61 (79 w 2019 r.).

W 2020 r. 113 osób zostało rannych w przeliczeniu na 100 wypadków (118 w 2019 r.), w Polsce wskaźnik ten wyniósł 112. Najwięcej rannych na 100 wypadków odnotowano w powiecie suskim – 142 osoby, natomiast najmniej w powiecie gorlickim i w Tarnowie – po 97 osób. W roku poprzednim najwięcej rannych było w powiecie limanowskim (143), a najmniej w powiecie tarnowskim (99).

Liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków w województwie wyniosła 7 (6 w 2019 r.), w Polsce na 100 wypadków 11 osób poniosło śmierć (10 w 2019 r.). Największą liczbę ofiar śmiertelnych na 100 wypadków zanotowano w powiecie gorlickim – 26, a najmniejszą w brzeskim, nowosądeckim, tatrzańskim i w Krakowie – po 3. W roku poprzednim najwięcej ofiar było w powiecie proszowickim – 21, a najmniej w Nowym Sączu – 2.

Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki

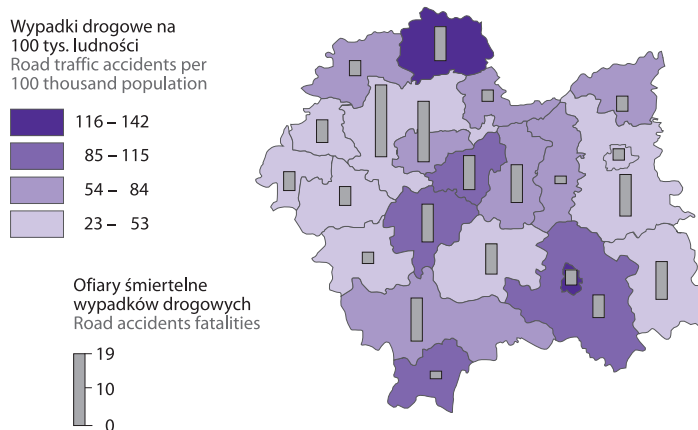
Table 27. Road accidents and their effects

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Wypadki Accidents	4006	3839	3136	2265
Ofiary śmiertelne Fatalities	235	198	176	157
Ranni Injured	5049	4619	3716	2563

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the Police Headquarters.

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach według powiatów w 2020 r.

Map 37. Road safety by powiats in 2020

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the Police Headquarters.

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

Udział gospodarstw domowych posiadających w domu łącze internetowe systematycznie rośnie. W 2020 r. zwiększyła się liczba osób w wieku 16–74 lata korzystających z Internetu. W porównaniu z 2019 r. zwiększył się odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej przez Internet (w ciągu ostatnich 12 miesięcy). Wśród osób w wieku 16–74 lata, które z powodu pandemii COVID-19 chciały załatwić sprawy administracyjne przez Internet zamiast osobiście, ponad połowa zrealizowała w ten sposób wszystkie sprawy.

W 2020 r. w województwie małopolskim dostęp do Internetu posiadało 90,8% gospodarstw domowych (w kraju – 90,4%), tj. o 4,7 p. proc. więcej niż w roku poprzednim (w kraju – o 3,6 p. proc.). Odsetek gospodarstw domowych mających szerokopasmowy dostęp do Internetu zwiększył się o 9,3 p. proc. w ujęciu rocznym (w kraju – o 6,3 p. proc.). Biorąc pod uwagę rodzaje łączy internetowych w gospodarstwach domowych najczęściej korzystano z szerokopasmowych łączy stacjonarnych; dostęp do nich posiadało 69,4% gospodarstw domowych (w kraju – 67,7%). Zwiększyło się wykorzystanie szerokopasmowych łączy mobilnych, które w 2020 r. stosowane były przez 58,8% gospodarstw domowych (w kraju – 66,7%). W porównaniu z poprzednim rokiem wskaźnik ten zwiększył się o 18,9 p. proc. (w kraju o 12,4 p. proc.).

Z Internetu korzystało 86,3% populacji osób w wieku 16–74 lata (w kraju – 86,8%), co oznacza, że w skali roku odsetek ten był większy o 3,6 p. proc. (w kraju o 2,3 p. proc.). Codziennie lub prawie codziennie z Internetu korzystało 67,9% omawianej populacji (wzrost o 6,5 p. proc. w porównaniu z 2019 r.). Osoby korzystające z Internetu regularnie (co najmniej raz w tygodniu) stanowiły 78,8% populacji osób w wieku 16–74 lata, tj. o 5,0 p. proc. więcej w porównaniu z poprzednim rokiem.

Podczas użytkowania Internetu w sprawach prywatnych w 2020 r. najczęściej wykonywanymi czynnościami były korzystanie z poczty elektronicznej (64,6% osób w wieku 16–74 lata), następnie czytanie wiadomości on-line, gazet lub czasopism (61,3%) oraz korzystanie z serwisów społecznościowych (54,6%). W związku z pandemią COVID-19, w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się liczba czynności związanych z komunikowaniem się z instruktorem/nauczycielem lub innymi uczącymi się użytkownikami stron/portali edukacyjnych (wzrost o 9,2 p. proc.).

Zakupów przez Internet (w ciągu ostatnich 12 miesięcy) dokonywało 59,3% populacji osób w wieku 16–74 lata, tj. o 7,9 p. proc. więcej w porównaniu z 2019 r. (w kraju – o 7,0 p. proc.). Biorąc pod uwagę częstotliwość dokonywania zakupów przez Internet, najwięcej osób w wieku 16–74 lata (w ciągu ostatnich 3 miesięcy) skorzystało z tej możliwości 1–5 razy (podobnie w kraju). Częściej niż 10 razy kupowało przez Internet 3,7% omawianej populacji osób (w kraju – 5,4%).

Z usług administracji publicznej przez Internet (w ciągu ostatnich 12 miesięcy), w województwie małopolskim korzystało 39,5% osób w wieku 16–74 lata (w kraju – 41,9%). W porównaniu z 2019 r. wskaźnik ten zwiększył się o 4,6 p. proc. (w kraju o 1,5 p. proc.). Z usług administracji publicznej przez internet najczęściej korzystano w celu wysyłania wypełnionych formularzy. W porównaniu z 2019 r. odsetek osób korzystających z tej usługi zwiększył się o 3,2 p. proc. (w kraju o 2,1 p. proc.).

W 2020 r. informacje dotyczące COVID-19 śledziło w województwie 98,9% osób w wieku 16–74 lata. Głównym źródłem informacji o koronawirusie była telewizja (korzystało z niej 86,3% osób) oraz strony internetowe (69,2%). Uwzględniając stopień dokładności śledzenia informacji o COVID-19 wśród omawianej populacji, 56,8% osób śledziło je dość uważnie, a 26,8% bardzo dokładnie. Z możliwości pracy zdalnej podczas pandemii COVID-19 skorzystało 14,2% osób w wieku 16–74 lata. Wśród omawianej populacji osób, które z powodu pandemii chciały załatwić sprawy administracyjne przez Internet zamiast osobiście, ponad połowa zrealizowała w ten sposób wszystkie sprawy. W 2020 r. 15,0% osób w wieku 16–74 lata skorzystało z możliwości nauki, korepetycji czy szkoleń przez Internet.

Aktywność społeczna

Social activity

W końcu 2020 r. odnotowano wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w porównaniu z 2019 r.

W województwie małopolskim w końcu grudnia 2020 r. w rejestrze REGON wpisanych było 10,7 tys. stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 2,9 tys. fundacji, co stanowiło odpowiednio 8,8% i 9,7% ogólnej liczby tych podmiotów w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba fundacji wzrosła o 5,8%, a stowarzyszeń i organizacji społecznych o 2,0% (w kraju – wzrost odpowiednio o 5,8% i 1,7%).

Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 28. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register
As of 31 December

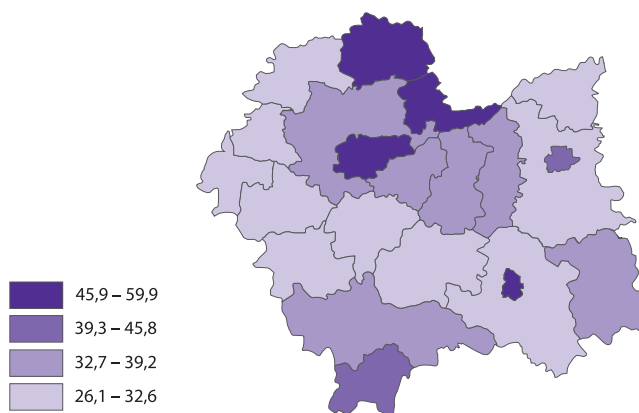
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total	8937	11694	13199	13571
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	26,8	34,7	38,7	39,8

W końcu 2020 r. największą liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON odnotowano w Krakowie, tj. 34,4% ogólnej liczby tych podmiotów w województwie małopolskim, a najmniejszą w powiecie dąbrowskim – 1,3%.

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności według powiatów w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register per 10 thousand population by powiats in 2020
As of 31 December

Podmioty sektora non-profit to głównie organizacje członkowskie, najczęściej stowarzyszenia, które według ram ustawowych opierają swoją działalność przede wszystkim na pracy społecznej zrzeszonych w nich osób i przychodach ze składek członkowskich. Członkami omawianych podmiotów mogą być zarówno osoby fizyczne, jak i prawne (np. inne organizacje, podmioty gospodarcze lub instytucje).

Według stanu na koniec 2018 r. liczba aktywnych organizacji wyniosła 8,7 tys. (mniej o 1,1% w porównaniu z 2016 r.), rejestrowe organizacje non-profit zrzeszały 0,5 mln członków.

Wśród rejestrowych organizacji non-profit najliczniejszą grupą były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (6,6 tys.), następnie fundacje (1,5 tys.) oraz społeczne podmioty wyznaniowe (0,3 tys.). W województwie zdecydowana większość organizacji non-profit prowadziła wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (66,7%).

Wśród rejestrowych organizacji non-profit odnotowano 6,8 tys. organizacji zrzeszających osoby fizyczne i 0,6 tys. organizacji zrzeszających osoby prawne. Odsetek członkostw osób fizycznych w aktywnych organizacjach rejestrowych wyniósł 96,3% i w porównaniu z 2016 r. zwiększył się o 0,3 p. proc. Wśród członkostw osób fizycznych wykazywanych przez organizacje kobiety stanowiły 41,4%, tj. o 0,1 p. proc. mniej w porównaniu z 2016 r. W województwie największą liczbę osób zrzeszały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 80,0%.

Praca społeczna jest to praca świadczona dobrowolnie i bez wynagrodzenia zarówno przez członków organizacji, jak i osoby niebędące jej członkami.

W 2018 r. z pracy społecznej korzystało 86,0% organizacji sektora non-profit działających w województwie małopolskim. Dobrowolną i bezpłatną pracę na rzecz tych organizacji wykonywało 193,1 tys. osób, tj. o 1,6% mniej w porównaniu z 2016 r. Najwyższy odsetek organizacji korzystających z pracy społecznej odnotowano wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (89,7%), a najniższy w grupie społecznych podmiotów wyznaniowych (31,9%). W województwie małopolskim na jedną organizację non-profit przypadało średnio 26 osób pracujących społecznie, mediana wyniosła 11 osób.

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

W województwie małopolskim w 2019 r. zarówno wartość produktu krajowego brutto, jak i PKB na 1 mieszkańca była wyższa (w cenach bieżących) niż przed rokiem. W 2018 r., w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost wartości dodanej brutto i wydajności pracy, mierzonej WDB na 1 pracującego.

Według wstępnego szacunku w 2019 r. w województwie wartość wytworzonego produktu krajowego brutto (PKB) wyniosła 185,7 mld zł. W porównaniu z 2018 r. była wyższa w cenach bieżących o 7,5% (w Polsce – wzrost o 7,8%). Udział województwa w tworzeniu produktu krajowego brutto wyniósł 8,1%.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

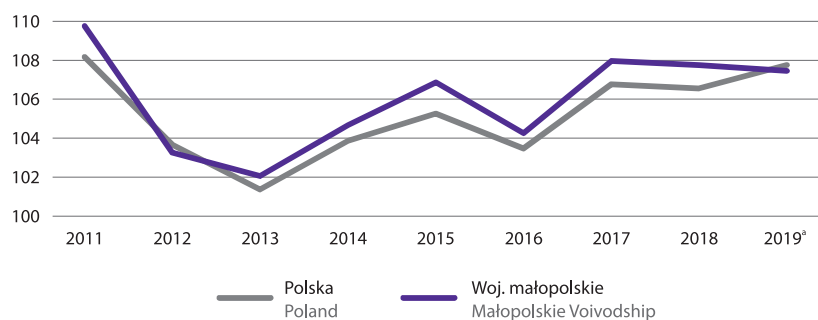
Województwo małopolskie należało do grupy 12 województw, w których PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca nie przekraczał przeciętnej wartości w kraju. W 2019 r. PKB na 1 mieszkańca wyniósł 54,5 tys. zł (50,7 tys. zł w 2018 r.), przy średniej krajowej 59,6 tys. zł (55,1 tys. zł). Dla porównania największą wartość produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca odnotowano w województwie mazowieckim – 96,6 tys. zł.

Wykres 33. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 33. Indices of gross domestic product (current prices)

Previous year=100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Porównanie województwa małopolskiego pod względem produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca w relacji do średniego poziomu wskaźnika w Unii Europejskiej (UE27)⁴ wymaga zastosowania umownej waluty – standardu siły nabywczej (PPS). W latach 2010–2019 wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie rosła od 56% do 67% średniej Unii Europejskiej.

W 2018 r. udziały poszczególnych podregionów w generowaniu produktu krajowego brutto województwa kształtowały się od 6,4% w podregionie nowotarskim do 41,8% w Krakowie, w 2017 r. w tych samych podregionach od 6,4% do 41,5%. W grupie podregionów z wysokimi udziałami w tworzeniu PKB w 2018 r. – oprócz Krakowa – były także podregiony krakowski (18,2%) i oświęcimski (13,2%), w 2017 r. odpowiednio – 18,0% i 13,7%. Do podregionów z niższymi udziałami w tworzeniu PKB – oprócz podregionu nowotarskiego – należały również podregiony nowosądecki (11,0%) oraz tarnowski (9,4%), rok wcześniej odpowiednio – 10,7% i 9,6%.

Udział podregionów województwa małopolskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB wyniósł od 0,5% w podregionie nowotarskim do 3,4% w Krakowie.

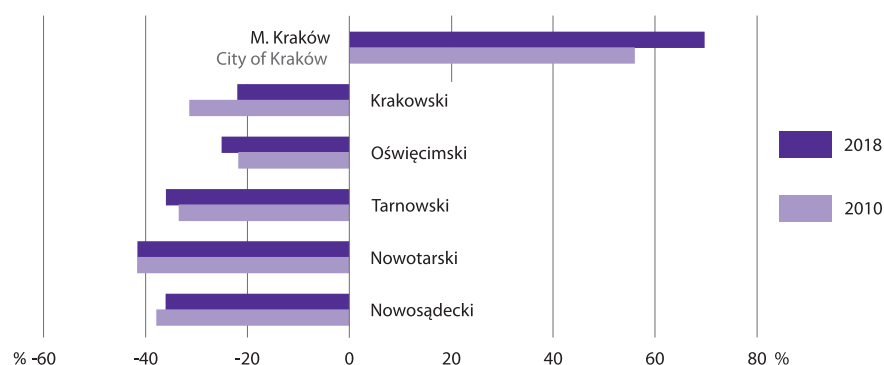
Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W latach 2010–2018 poziom PKB na 1 mieszkańca w przekroju podregionów był znacznie zróżnicowany. Świadczy o tym wzrost wskaźnika dyspersji PKB na 1 mieszkańca obliczonego na poziomie podregionów dla województwa – z 35,4% w 2010 r. do 38,2% w 2018 r.

Najwyższa wartość PKB na 1 mieszkańca w 2018 r. odnotowana została w Krakowie – 93,8 tys. zł (rok wcześniej – 86,8 tys. zł), przewyższając przeciętną zarówno dla województwa, jak i dla kraju, odpowiednio o 84,3% i 69,7% (w 2017 r. – 83,3% i 67,5%). Najniższy poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskano z kolei w podregionie nowotarskim – 32,3 tys. zł (w 2017 r. – 30,0 tys. zł), stanowiący 63,4% wartości wojewódzkiej i 58,4% średniej krajowej (odpowiednio 63,4% i 57,9%). We wszystkich podregionach odnotowano realny wzrost PKB na 1 mieszkańca w porównaniu z 2017 r., przy czym największy w podregionie nowosądeckim (o 10,3%), a najmniejszy w podregionie oświęcimskim (o 4,0%).

Wykres 34. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 34. Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value

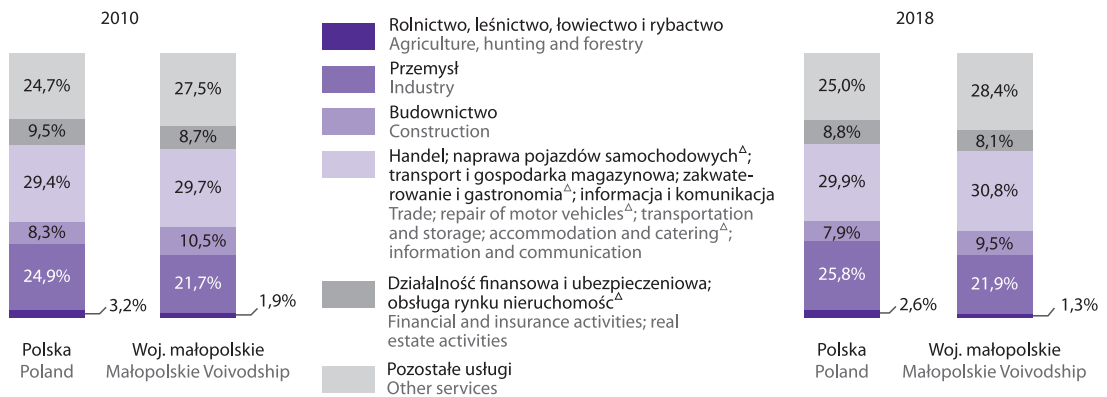

4 Bez Wielkiej Brytanii, która od 1 lutego 2020 r. nie jest już członkiem Unii Europejskiej.

Wartość dodana brutto (WDB) wypracowana przez podmioty województwa w 2018 r. wyniosła 151,2 mld zł i była wyższa o 7,4% niż przed rokiem. W strukturze według rodzajów działalności największy udział WDB wypracowały podmioty prowadzące działalność w usługach obejmujących: handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację – 30,8% (przed rokiem – 30,3%), a najmniejszy jednostki prowadzące działalność w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 1,3% (1,6%).

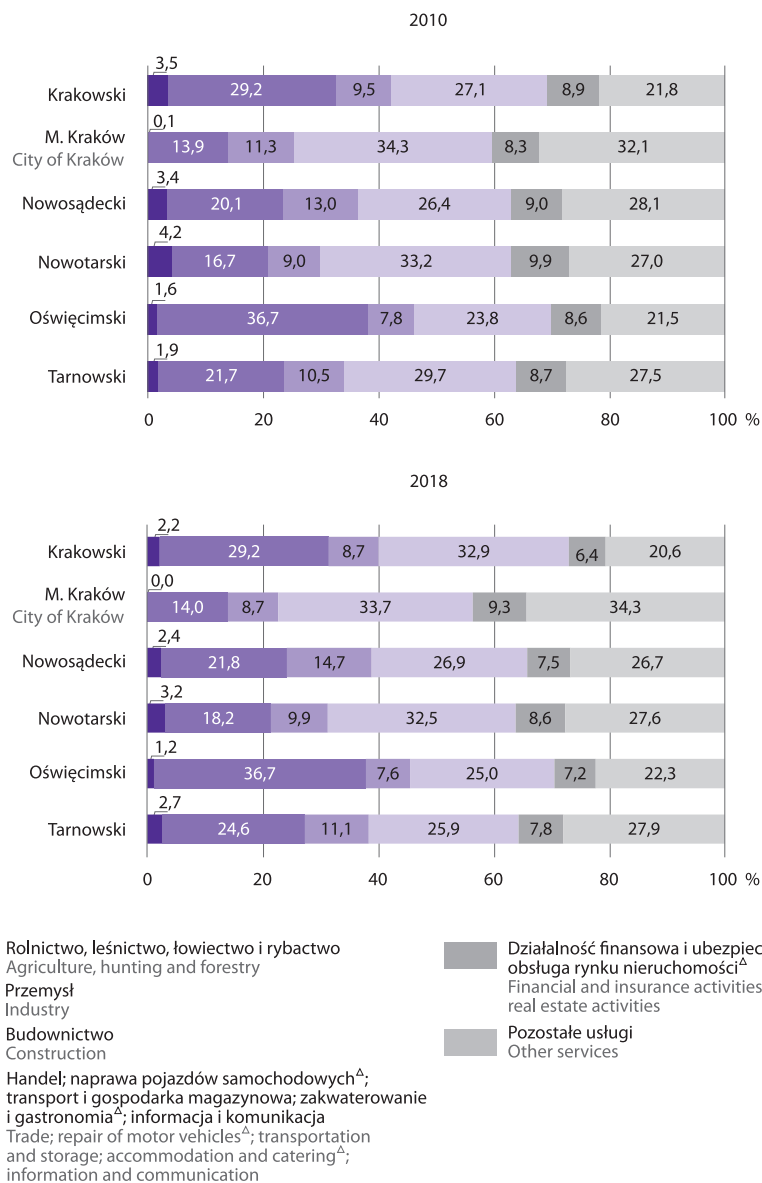
Wydajność pracy mierzona jako wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 pracującego wyniosła 110,5 tys. zł (przed rokiem – 105,2 tys. zł), przy średniej krajowej 123,5 tys. zł (118,1 tys. zł).

Wykres 35. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 35. Structure of gross value added by kind of activity (current prices)

W 2018 r. w przekroju podregionów największy udział wartości dodanej brutto wypracowany został w Krakowie – 41,8% WDB województwa (przed rokiem – 41,5%). Dominującą rolę odegrały tutaj jednostki prowadzące działalność w zakresie pozostałych usług (w tym administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne), które wypracowały 34,4% łącznej wartości dodanej brutto uzyskanej przez jednostki na terenie Krakowa. Najmniejszy udział WDB wypracowany został w podregionie nowotarskim – 6,4% (podobnie jak przed rokiem), w tym największą wartość osiągnęły podmioty prowadzące działalność w usługach, obejmujących handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację – 32,5% łącznej WDB osiągniętej w podregionie.

Wykres 36. Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 36. Structure of gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

W większości badanych obszarów gospodarki przedsiębiorcy w kwietniu 2021 r. oceniali koniunkturę negatywnie. Do głównych barier ograniczających działalność zaliczała się niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej i jej znaczenie nie zmalało w skali roku.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Przedsiębiorcy udzielali odpowiedzi w okresie od 1 do 10 kwietnia 2021 r. Do badania za kwiecień dołączono dodatkowy moduł pytań, który miał na celu zdiagnozowanie wpływu pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 na koniunkturę gospodarczą. W kwietniu 2020 r. około 50% badanych przedsiębiorstw odczuwało poważne negatywne skutki pandemii, podczas gdy w kwietniu 2021 r. było to już tylko około 25% badanych przedsiębiorstw. We wszystkich obszarach oceny bieżące oraz oczekiwania poprawiły się lub są podobne jak przed miesiącem.

Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 29. General business climate indicator by kind of activity

Wyszczególnienie Specification	Styczeń January 2011	Styczeń January 2016	Styczeń January 2020	Styczeń January 2021	Kwiecień April 2021	Kwiecień April 2021 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-3,7	12,9	4,1	1,8	8,9	-4,0
Budownictwo Construction	-14,0	-2,0	3,7	-15,4	-11,0	-13,7
Handel hurtowy Wholesale trade	-4,0	4,1	1,2	-9,9	2,0	1,3
Handel detaliczny Retail trade	0,1	-4,7	-2,0	-18,5	-5,3	-8,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-6,2	-12,0	2,1	-14,2	-8,4	-0,8
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	-21,2	4,3	25,8	-51,5	-28,5	-39,2
Informacja i komunikacja Information and communication	1,3	20,1	15,3	11,5	16,4	11,7

Najbardziej pesymistyczne oceny formułowane były przez prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i gastronomii (minus 28,5), natomiast najbardziej pozytywne – przez firmy z sekcji informacja i komunikacja (plus 16,4). W skali roku odnotowano polepszenie ocen we wszystkich badanych obszarach, przy czym największe, mimo nadal negatywnej oceny, wystąpiło w zakwaterowaniu i gastronomii (o 60,0 pkt), a najmniejsze w budownictwie (o 31,2 pkt).

Wykres 37. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
 Chart 37. General business climate indicator by kind of activity

Do głównych barier ograniczających działalność w przetwórstwie przemysłowym w kwietniu 2021 r. zaliczyć można niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej, którą odczuwało 50,6% przedsiębiorców (przed rokiem – 64,7%), niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne – 42,5% (rok wcześniej – 37,5%) oraz koszty zatrudnienia – 41,4% (rok temu – 42,5%). W porównaniu z kwietniem 2020 r. najbardziej zmalało odczuwanie uciążliwości wynikającej z niedostatecznego popytu na rynku zagranicznym (z 46,2% do 31,1%).

Firmy budowlane zgłaszały jako najczęstszą barierę w prowadzeniu działalności niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej – 63,9% (przed rokiem – 75,2%), a w dalszej kolejności koszty zatrudnienia – 61,6% (59,9%) oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu i koszty materiałów – po 50,6%. W skali roku najbardziej zmalała największa bariera, czyli odczuwanie uciążliwości wynikającej z niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej (o 11,3 p. proc.).

Wśród czynników ograniczających działalność firm prowadzących handel hurtowy do najbardziej uciążliwych zaliczyć można niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej – 65,8% (w kwietniu 2020 r. – 70,6%), a następnie niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne – 58,1% (55,6%) oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu – 53,5% (45,9%). W ujęciu rocznym najbardziej zmniejszyło się odczuwanie niedogodności związanej z kosztami zatrudnienia (z 56,9% do 48,0%).

Wśród czynników ograniczających działalność firm prowadzących handel detaliczny w kwietniu 2021 r. najbardziej uciążliwe pozostają koszty zatrudnienia – 70,4% (przed rokiem – 66,0%), a następnie niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej – 70,2% (65,0%) i wysokie obciążenia na rzecz budżetu – 51,7% (50,8%). Największy spadek odczuwanej uciążliwości w stosunku do kwietnia 2020 r. dotyczył trudności w rozrachunkach z kontrahentami (z 23,7% do 15,8%).

Do głównych barier ograniczających działalność w transporcie i gospodarce magazynowej w analizowanym okresie zaliczyć można: niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej – 76,5% (w kwietniu 2020 r. – 88,7%), koszty zatrudnienia – 61,9% (33,2%) oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu – 60,5% (23,3%). W ujęciu rocznym najbardziej zmniejszyło się odczuwanie niedogodności wynikających z niepewności oraz niedostatecznego popytu (po 12,2 p. proc.).

Do czynników najbardziej ograniczających działalność w zakwaterowaniu i gastronomii w kwietniu 2021 r. można zaliczyć niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej – 69,7% (przed rokiem – 68,8%), a w dalszej kolejności koszty zatrudnienia – 58,8% (42,6%) oraz niedostateczny popyt – 32,4% (12,2%). Odczuwanie żadnej z omawianych barier nie zmniejszyło się w skali roku, co było spowodowane utrzymującymi się szczególnie długo w tej branży obostrzeniami związanymi z pandemią COVID-19.

Do głównych barier ograniczających działalność w informacji i komunikacji w analizowanym okresie zaliczyć można również niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej – 63,4% (rok wcześniej 43,5%), koszty zatrudnienia – 57,1% (przed rokiem – 47,2%) oraz niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne – 56,6% (36,0%). W porównaniu z kwietniem 2020 r. najbardziej zmalało odczuwanie uciążliwości wynikającej z niedostatecznego popytu (z 31,8% do 20,9%).

Podsumowując, w większości badanych obszarów gospodarki (oprócz handlu detalicznego) największą barierą działalności gospodarczej było odczuwanie uciążliwości wynikającej z niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej – od 50,6% w przetwórstwie przemysłowym do 76,5% dla transportu i gospodarki magazynowej.

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła w ujęciu rocznym, tak w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych. Rozwojowi przedsiębiorczości towarzyszył wzrost zarówno liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i spółek handlowych, fundacji i stowarzyszeń.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej lub osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie stanowi kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej, zwanym dalej rejestrem REGON, wpisanych było 426,3 tys. podmiotów z terenu województwa małopolskiego, tj. o 16,5 tys. (o 4,0%) więcej niż na koniec 2019 r. i o 94,9 tys. (o 28,7%) niż na koniec 2010 r. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru stanowiła 9,1% ich ogólnej liczby w kraju.

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Entities of the national economy in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	331363	363883^a	409849^a	426306^a	9,1
sektor publiczny public sector	8020	7862	6972	7018	6,3
sektor prywatny private sector	323343	352956	398086	413828	9,3
Z liczby ogółem: Of total number:					
Spółki Partnerships and companies	50212	64357	72974	75551	8,9
Fundacje Foundations	1085	1995	2761	2920	9,7
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organisations	7852	9699	10438	10651	8,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	253184	265355	300589	313035	9,4

a W podziale na sektory własności dane nie obejmują podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

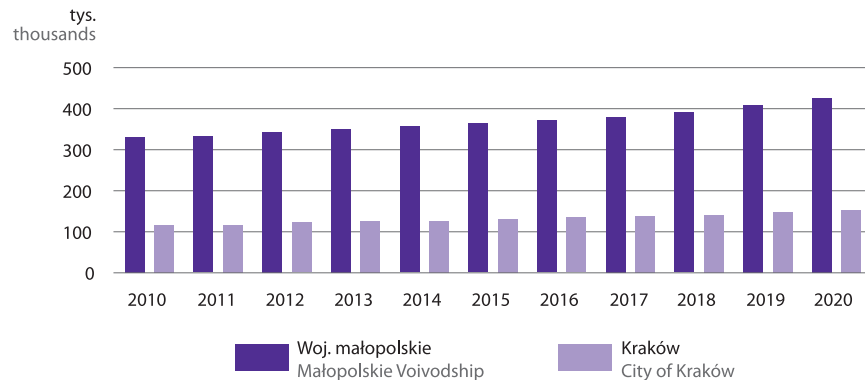
a In division by ownership sectors, data do not include entities for which information on the ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 38. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 38. Entities of the national economy

As of 31 December

W ujęciu terytorialnym największą liczbę wpisów do rejestru REGON odnotowano w Krakowie – 152,8 tys., tj. 35,9% ogólnej liczby jednostek w województwie, a w dalszej kolejności w powiecie krakowskim (35,4 tys.) i nowosądeckim (19,0 tys.). Najmniej podmiotów było zarejestrowanych mających siedzibę w powiecie dąbrowskim (3,9 tys.), a następnie proszowickim i miechowskim (odpowiednio 4,0 tys. i 4,9 tys.). Liczba podmiotów wzrosła w skali roku we wszystkich powiatach, przy czym największy wzrost wystąpił w limanowskim (o 6,2%), a w dalszej kolejności w nowosądeckim (o 5,6%) oraz wielickim (o 5,5%), a najmniejszy w powiecie olkuskim (o 2,3%). Wśród gmin najwyższy wzrost liczby podmiotów dotyczył jednostek mających siedzibę w Łukowicy i Wielkiej Wsi (po 9,9%), a spadek (o 0,8%) odnotowano jedynie w liczbie podmiotów z siedzibą w Bolesławiu (powiat dąbrowski).

Na 1 tys. mieszkańców województwa przypadało 125 podmiotów gospodarki narodowej. Najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości odnotowano w gminie Zakopane (232), następnie Krakowie (196) i Zielonkach (166), a najniższy w Bolesławiu w powiecie dąbrowskim (47), a w dalszej kolejności w Mędrzechowie i Radgoszczy (po 50).

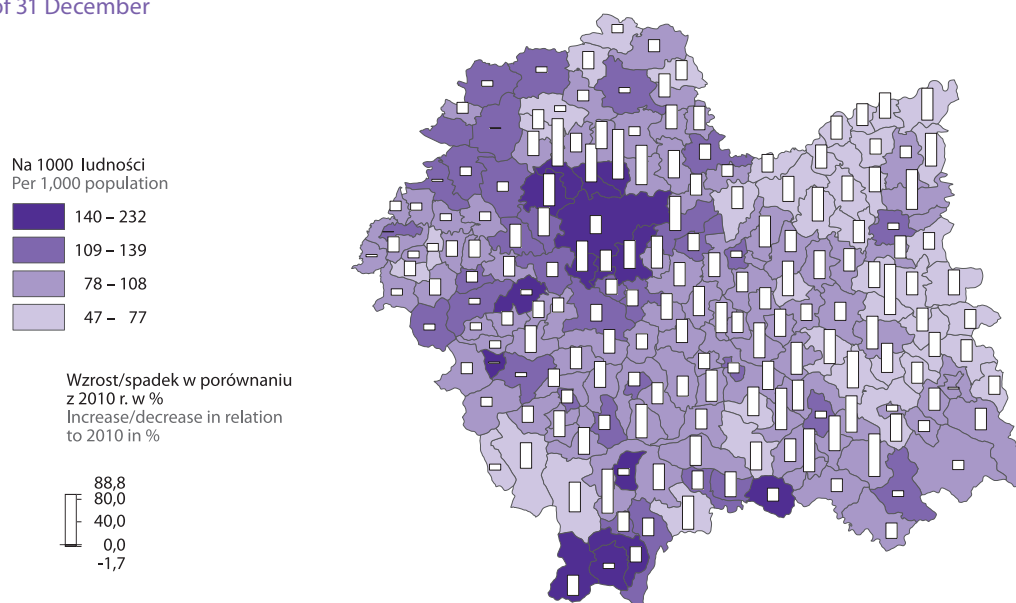
W 2020 r. wpisano do rejestru REGON 30,8 tys. nowych podmiotów, tj. o 16,0% mniej niż w 2019 r. Wśród nowo wpisanych podmiotów było m.in. 25,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (30,5 tys. rok wcześniej) i 3,9 tys. spółek handlowych (4,1 tys.). Jednocześnie wyrejestrowano 14,1 tys. jednostek prawnych, tj. o 22,1% mniej niż w 2019 r., w tym 12,1 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (spadek o 20,7%) oraz 1,1 tys. spółek handlowych (spadek o 16,8%). W końcu roku 46,3 tys. podmiotów miało zawieszoną działalność (o 15,2% więcej niż przed rokiem), w tym 43,3 tys. osób fizycznych oraz 2,3 tys. spółek handlowych. Pandemia COVID-19 przyczyniła się do zawieszenia działalności większej liczby podmiotów niż przed rokiem. Tarcza anty kryzysowa czyli pakiet ustaw zaproponowanych przez rząd, działania m.in. sektora bankowego czy branży leasingowej, amortyzują i zmniejszają negatywny wpływ pandemii COVID-19 na gospodarkę. Oferowane wsparcie dla przedsiębiorstw uchroniło wiele firm przed bankrutwem i likwidacją. Przedsiębiorcy częściej zdecydowali się na zawieszenie działalności niż likwidację.

Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej według gmin w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Entities of the national economy by gminas in 2020

As of 31 December

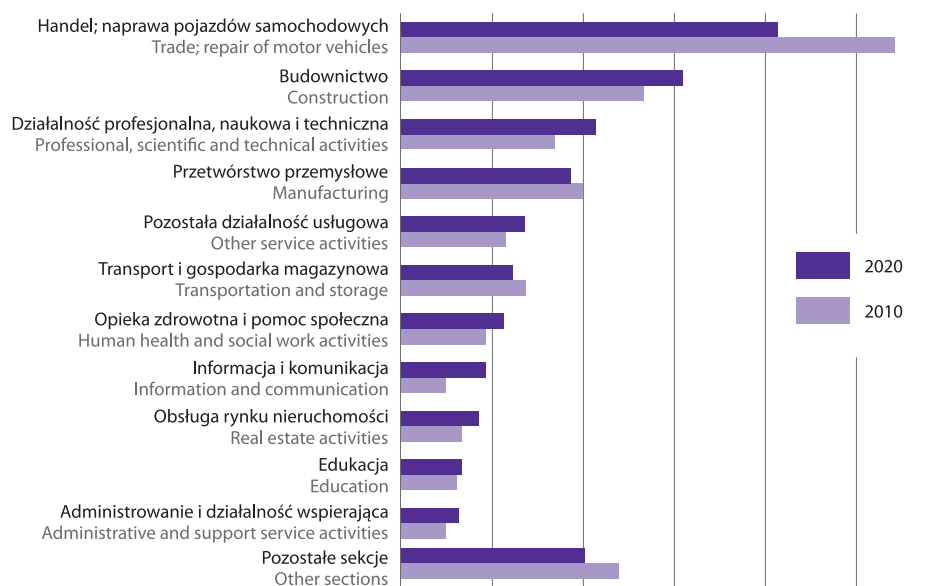
Najwięcej podmiotów deklaroowało prowadzenie działalności w sekcji PKD handel; naprawa pojazdów samochodowych – 87,6 tys. (o 1,3% więcej niż rok wcześniej), a w dalszej kolejności w sekcji budownictwo – 66,3 tys. (wzrost o 7,3%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 44,6 tys. (wzrost o 4,4%), w sekcji tej odnotowano największy wzrost (o 58,4%) liczby zarejestrowanych podmiotów w odniesieniu do 2010 r. – z 28,1 tys.

Wykres 39. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 39. Entities of the national economy by selected PKD sections

As of 31 December

Według stanu na koniec 2020 r. w sektorze prywatnym w podziale podmiotów według form prawnych dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 313,0 tys., które stanowiły 73,4% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów (wzrost udziału o 0,1 p. proc. w stosunku do 2019 r., ale spadek o 3,0 p. proc. w porównaniu z 2010 r.).

W końcu 2020 r. w województwie małopolskim do rejestru REGON wpisanych było 75,6 tys. spółek (wzrost zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 3,5% i 50,5%) oraz 13,6 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (wzrost odpowiednio o 2,8% i 51,9%).

W spółkach handlowych (w końcu 2020 r. – 47,3 tys.) w podziale według rodzaju kapitału największy udział miał kapitał prywatny krajowy – 79,2% oraz kapitał zagraniczny – 12,8%. I tak, w województwie zarejestrowanych było 37,4 tys. spółek handlowych z kapitałem prywatnym krajowym (o 6,1% więcej niż rok wcześniej) oraz 6,0 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego (o 1,8% więcej). Ponadto odnotowano 0,3 tys. spółek państwowych osób prawnych (wzrost o 8,3%) i 0,1 tys. spółek Skarbu Państwa (tyle samo, co przed rokiem). Natomiast w podziale według sekcji najwięcej spółek handlowych prowadziło działalność w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 20,3% ogólnej liczby spółek handlowych, budownictwie – 14,5%, a także działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 13,3%.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development and innovation activity

Wzrosły nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową. Głównym sektorem finansującym działalność B+R był sektor przedsiębiorstw. W województwie było więcej pracujących w działalności B+R na 1 tys. osób aktywnych zawodowo niż przeciętnie w Polsce.

Mniej przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych prowadziło działalność innowacyjną. Innowacje częściej wprowadzały przedsiębiorstwa przemysłowe niż usługowe.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w 2019 r. w województwie wyniosły 4132,8 mln zł i zwiększyły się o 11,9% w porównaniu z 2018 r. Ich udział w nakładach w kraju wyniósł 13,6% (14,4% w roku poprzednim). Nakłady bieżące stanowiły 80,5% wszystkich nakładów wewnętrznych na badania naukowe i prace rozwojowe. Wśród sektorów wykonawczych największe nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową przeznaczył sektor przedsiębiorstw 2520,2 mln zł (o 3,8% więcej niż rok wcześniej). Stanowiło to 61,0% nakładów na działalność B+R (w 2018 r. – 65,7%). Ponad połowę nakładów na działalność B+R w 2019 r. stanowiły nakłady poniesione na prowadzenie badań podstawowych (52,6%). W strukturze nakładów na działalność B+R według sektorów finansujących dominowały środki sektora przedsiębiorstw (54,3%) oraz sektora rządowego (39,4%). W 2018 r. stanowiły odpowiednio 60,2% oraz 33,4%.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

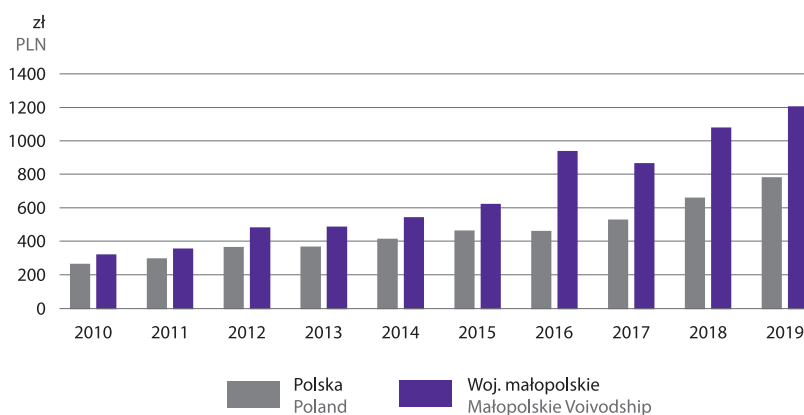
Table 31. Intramural expenditures on research and development by sources of financing (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	1091,4	2118,6	3692,4	4132,8
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	758,7	878,9	1234,1	1629,3
Przedsiębiorstw Business enterprise	200,9	869,7	2223,9	2243,8
Szkolnictwa wyższego Higher education	.	51,5	117,5	70,7
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	.	2,2	6,7	20,7
Zagranica Abroad	.	316,3	110,1	168,4

W 2019 r. nakłady wewnętrzne na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 1214 zł, tj. o 126 zł więcej niż rok wcześniej. W Polsce odpowiednio – 789 zł (wzrost analogicznie o 121 zł).

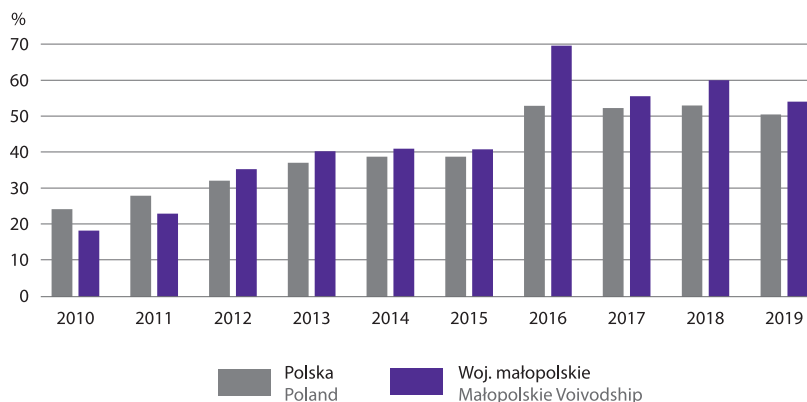
Wykres 40. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca

Chart 40. Intramural expenditures on research and development per capita

Głównym sektorem finansującym działalność B+R w 2019 r. był sektor przedsiębiorstw. Udział nakładów na działalność B+R finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem w 2019 r. wyniósł 54,3% (w kraju 50,7%). W stosunku do 2018 r. zmniejszył się o 5,9 p. proc.

Wykres 41. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R
 Chart 41. Funds from the business enterprise sector financing R&D

Personel B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W 2019 r. w działalność B+R zaangażowanych było (jako personel wewnętrzny) 29,0 tys. osób, tj. 13,0% ogólnej liczby zaangażowanych w prace B+R w kraju. Rzeczywiste zaangażowanie personelu B+R w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 18,2 tys. ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC). Wśród osób zaangażowanych w działalność badawczą i rozwojową (w EPC) według realizowanej funkcji 81,8% stanowili badacze. W przeliczeniu na 1 tys. osób aktywnych zawodowo w województwie przypadało 12,2 pracujących w działalności B+R (w EPC), tj. średnio o 4,2 osoby więcej niż w Polsce, gdzie wskaźnik ten wyniósł 8,0.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Aktywność innowacyjną w latach 2017-2019 (tj. wdrożenie innowacji produktowych lub procesów biznesowych) wykazało 24,1% przedsiębiorstw przemysłowych i 20,0% przedsiębiorstw usługowych. Innowacje (polegające na wprowadzeniu przynajmniej jednej innowacji produktowej lub innowacji procesów biznesowych) wprowadziło 21,4% przedsiębiorstw przemysłowych i 17,2% przedsiębiorstw usługowych (w Polsce odpowiednio 18,9% i 11,9%). Zarówno innowacje produktowe, jak i innowacje procesów biznesowych częściej wprowadzały przedsiębiorstwa przemysłowe niż przedsiębiorstwa usługowe (odpowiednio 13,6% i 18,3% wobec 8,2% i 15,8%). Wśród badanych przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych wprowadzających innowacje największy udział miały podmioty o liczbie pracujących 250 osób i więcej (69,2% przedsiębiorstw przemysłowych i 54,1% przedsiębiorstw usługowych).

Tablica 32. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
 Table 32. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2016–2018	2017–2019	2017–2019 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	16,3	20,4	24,9	21,4	18,9
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	11,9	14,2	14,6	13,6	13,6
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	11,8	14,9	20,6	18,3	15,3
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	12,8	10,0	19,4	17,2	11,9
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	7,9	4,5	10,7	8,2	6,3
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	9,8	7,8	16,8	15,8	10,3

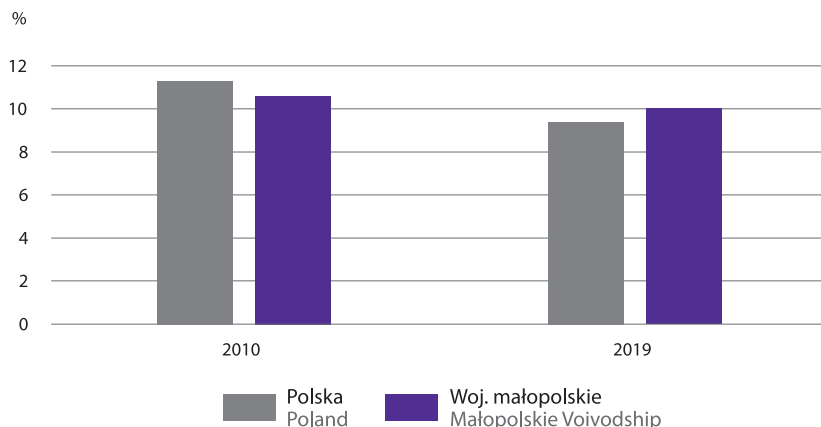
a W latach 2008–2010, 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych, od 2016–2018 – innowacji procesów biznesowych.
 a In the years 2008–2010, 2013–2015 the data relate to process innovations, from 2016–2018 – to business process innovations.

W 2019 r. w województwie nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 3187,0 mln zł i były wyższe o 36,2% od poniesionych w 2018 r. Nakłady te stanowiły 13,7% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w kraju, a ich udział zwiększył się o 3,7 p. proc. w stosunku do 2018 r. W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (58,2%), a głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych były środki własne (82,5%).

Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw usługowych wyniosły 1390,4 mln zł i były niższe o 3,2% od poniesionych w 2018 r. Nakłady te stanowiły 9,0% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa usługowe w kraju, a ich udział zmniejszył się o 1,9 p. proc. w stosunku do 2018 r. W strukturze nakładów dominowały nakłady na działalność badawczą i rozwojową (71,6%), a głównym źródłem finansowania były środki własne (85,6%).

Wykres 42. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 42. Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total sales revenue

W 2019 r. udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, wprowadzonych w latach 2017–2019, w przychodach ogółem wyniósł w przedsiębiorstwach przemysłowych 10,0%, a w usługowych – 3,0%. Dla porównania udział przychodów w 2018 r. ze sprzedaży tych produktów wprowadzonych w latach 2016–2018 w przedsiębiorstwach przemysłowych wyniósł 12,1%, a w usługowych – 2,4%.

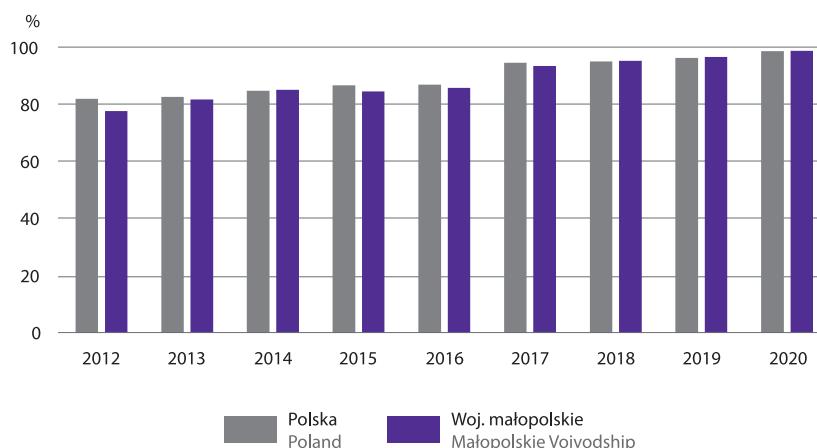
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

Z roku na rok coraz więcej małopolskich przedsiębiorstw posiada dostęp do Internetu. Zwiększa się udział przedsiębiorstw wyposażających pracowników w urządzenia mobilne z dostępem do Internetu, a także zatrudniających specjalistów ICT.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

W 2020 r. w województwie małopolskim 98,7% przedsiębiorstw posiadało szerokopasmowy dostęp do Internetu (w kraju 98,6%) wobec 96,6% w 2019 r. Jednocześnie 77,2% przedsiębiorstw (w Polsce 76,2%) wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne (np. komputery przenośne, smartfony) pozwalające na mobilny dostęp do Internetu, co oznacza wzrost o 2,0 p. proc. w ujęciu rocznym. Kopiowanie danych w chmurze wykorzystywało 24,6% przedsiębiorstw (19,1% w 2019 r., w kraju 24,4%). Na przestrzeni kilku ostatnich lat znacznie wzrósł odsetek przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s (z 8,9% w 2014 r. do 27,7% w 2020 r.).

Wykres 43. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^aChart 43. Enterprises with Internet access^a

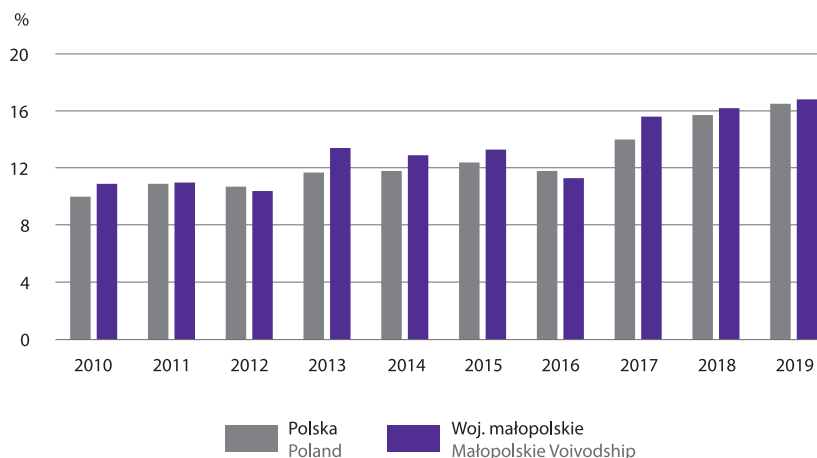
^a Posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu.
^a Connected to the Internet via broadband.

Według ostatnich dostępnych danych zamówienia za pośrednictwem sieci komputerowych (przez stronę internetową, systemy typu EDI) w 2019 r. otrzymywało 16,8% przedsiębiorstw niefinansowych (w Polsce 16,5%) wobec 16,2% rok wcześniej, co uplasowało województwo na czwartym miejscu w kraju.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 44. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe

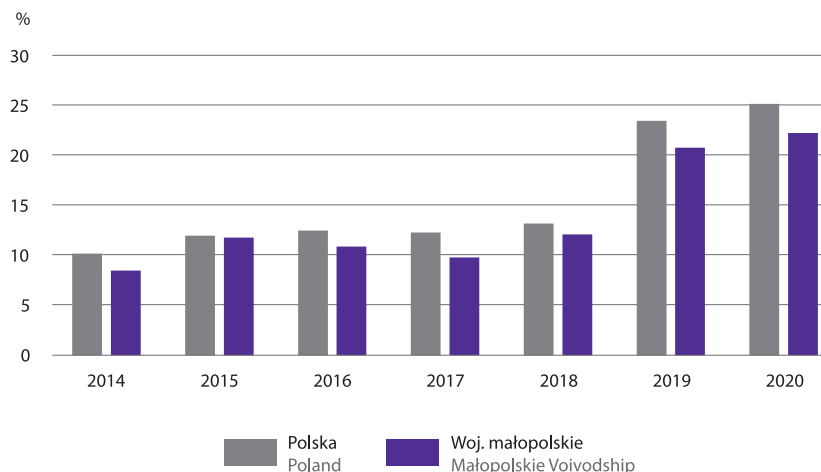
Chart 44. Enterprises receiving orders via computer networks

Otwarte dane publiczne – wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

W 2019 r. w województwie 17,7% przedsiębiorstw wykorzystywało otwarte dane publiczne (w Polsce 17,5%), tj. mniej o 0,4 p. proc. niż rok wcześniej, ale więcej o 0,2 p. proc. niż w 2017 r. W 2020 r. na terenie województwa 22,3% przedsiębiorstw zatrudniało specjalistów ICT (w kraju 25,2%), co oznacza wzrost o 1,5 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem.

Wykres 45. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
Chart 45. Enterprises employing ICT specialists

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

Przychody i koszty z całokształtu działalności przedsiębiorstw niefinansowych były niższe niż rok wcześniej. Odnotowano wzrost m.in. wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyników finansowych brutto i netto. Obniżył się wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności, poprawie uległy wszystkie podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Zmniejszył się udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności, jak również udział ich zysku netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych dotyczą przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

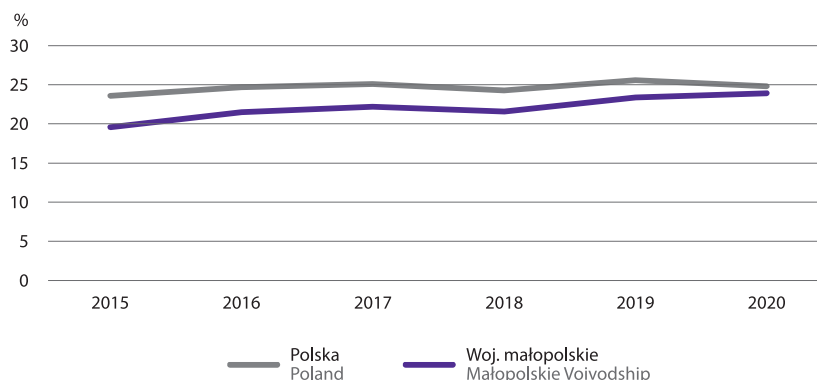
Przychody z całokształtu działalności w 2020 r. wyniosły 221,4 mld zł i były o 2,0% niższe niż w roku poprzednim. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 213,2 mld zł. W porównaniu z poprzednim rokiem zmalały o 3,0%. Spadek przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów notowano w sekcjach zakwaterowanie i gastronomia (o 37,9%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (7,1%), a także przetwórstwo przemysłowe (o 4,4%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzspółnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Wartość przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport wyniosła 51,2 mld zł, tj. o 36,5% więcej w stosunku do poprzedniego roku. Ich udział w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem w omawianym roku sięgnął 24,0%. Eksport produktów stanowił 87,6%, a eksport towarów i materiałów – pozostałe 12,4%.

Wykres 46. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 46. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności w 2020 r. wyniosły 207,4 mld zł i zmniejszyły się w ujęciu rocznym o 2,7%. W strukturze kosztów według rodzajów koszt sprzedaży produktów stanowił 65,3%, a koszt sprzedaży towarów i materiałów – 31,3%. Ponadto koszty operacyjne stanowiły 2,0%, a koszty finansowe 1,4% kosztów ogółem. Koszty sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 200,4 mld zł i tym samym były niższe o 3,8% w skali roku. Spadek kosztów sprzedaży produktów, towarów i materiałów notowano głównie w sekcjach zakwaterowanie i gastronomia (o 21,3%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (7,7%), a także przetwórstwo przemysłowe (o 5,2%).

Wyniki finansowe:

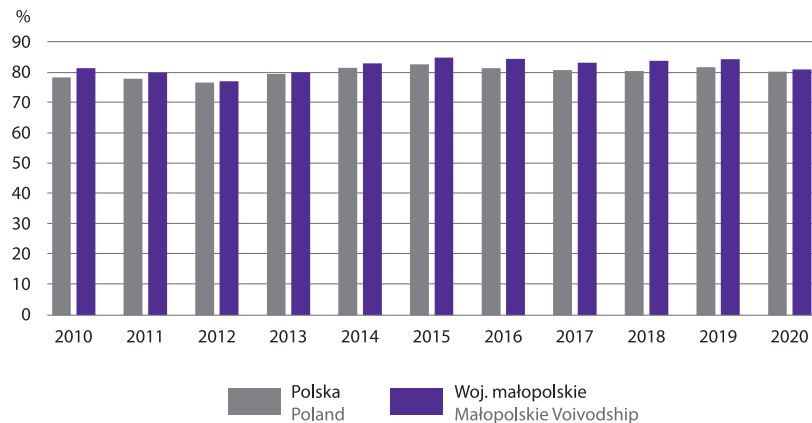
- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 12,8 mld zł i był o 10,2% wyższy w ujęciu rocznym. Wynik finansowy brutto ukształtował się na poziomie 13,9 mld zł, tj. o 10,5% wyższym od uzyskanego w 2019 r. Obciążenia wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym wzrosły w skali roku o 13,2% do 2,2 mld zł. Wynik finansowy netto wyniósł 11,8 mld zł i był o 10,1% wyższy niż rok wcześniej. Wśród sekcji PKD wzrost wyniku finansowego netto wystąpił m.in. w budownictwie (o 51,1%), dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji, (o 30,2%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 29,4%).

W omawianym okresie zysk netto wykazało 81,1% badanych przedsiębiorstw wobec 84,5% rok wcześniej. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności zmniejszył się z 89,1% do 87,2%. W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 85,2% przedsiębiorstw (rok wcześniej – 85,7%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji stanowił 87,2% (rok wcześniej – 92,3%).

Wykres 47. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 47. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W badanych przedsiębiorstwach wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności obniżył się na przestrzeni roku (o 0,7 p. proc.). Korzystniej kształtowały się ponadto wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia (odpowiednio o 2,7 p. proc. i 4,3 p. proc.), wskaźnik rentowności sprzedaży brutto oraz rentowności obrotu brutto (po 0,7 p. proc.), jak również wskaźnik rentowności obrotu netto (o 0,6 p. proc.).

Do sekcji PKD o najwyższych wskaźnikach rentowności obrotu netto należały górnictwo i wydobywanie (13,6%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (9,9%) oraz informacja i komunikacja (9,1%). W ujęciu rocznym wzrost wskaźnika rentowności obrotu netto odnotowano w 7 sekcjach, w tym największy w budownictwie (o 2,2 p. proc.).

Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
 Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	w %		in %		
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,0	94,7	94,4	93,7	95,6
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,8	4,9	5,3	6,0	4,8
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	5,0	5,3	5,6	6,3	4,4
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	4,2	4,7	4,7	5,3	3,6
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	33,6	36,1	36,1	38,8	43,9
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	100,4	99,0	96,6	100,9	103,4

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw w końcu grudnia 2020 r. wyniosła 72,3 mld zł i była o 3,2% wyższa w ujęciu rocznym. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział inwestycji krótkoterminowych (z 26,1% do 27,0%) oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 3,1% do 3,2%), a zmniejszył udział zapasów (z 27,1% do 26,6%) i należności krótkoterminowych (z 43,7% do 43,2%). W strukturze zapasów wzrost udziału na przestrzeni roku dotyczył materiałów (z 28,7% do 29,4%). Spadek udziału odnotowano w przypadku produktów gotowych (z 16,9% do 16,4%), półproduktów i produktów w toku (z 15,0% do 14,8%) oraz towarów (z 37,8% do 37,6%). Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi – relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 69,6% wobec 72,2% rok wcześniej.

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu grudnia 2020 r. wyniosły 81,3 mld zł i były o 3,3% wyższe w skali roku. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 38,1% ogółu zobowiązań (wobec 35,7% w końcu grudnia 2019 r.). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 31,0 mld zł i była o 10,4% wyższa niż rok wcześniej. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 50,3 mld zł i w skali roku były mniejsze o 0,6%. Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu kredytów bankowych i pożyczek zmniejszyły się o 3,5%, natomiast z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń oraz dostaw i usług wzrosły odpowiednio o 3,2% i 1,5.

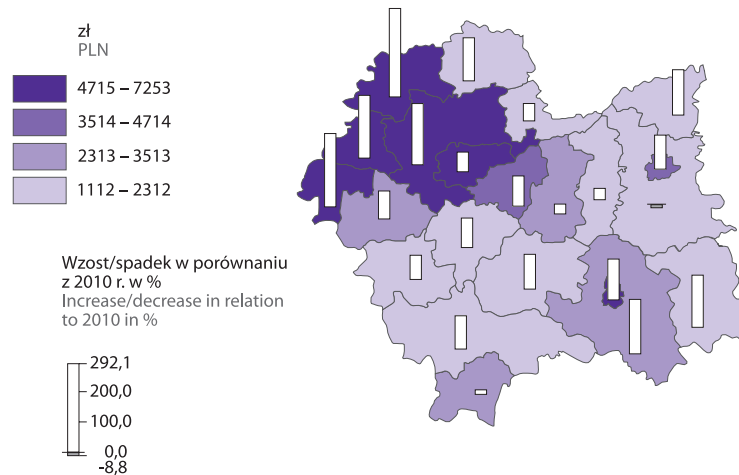
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

Nakłady inwestycyjne ogółem poniesione w 2020 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe mające siedzibę na terenie województwa były niższe niż w roku poprzednim. Mniejsze były nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie oraz środki transportu, natomiast na budynki i budowlę zwiększyły się. Wzrosła liczba nowych inwestycji, ale o mniejszej wartości kosztorysowej.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach powyżej 9 pracujących (wg lokalizacji inwestycji) w cenach bieżących w 2019 r. w województwie wyniosły 13,2 mld zł i były o 7,1% wyższe w ujęciu rocznym. Stanowiły 6,6% nakładów w Polsce. Wartość poniesionych nakładów w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wzrosła z 3641 zł w 2018 r. do 3887 zł w 2019 r. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących w przeliczeniu na mieszkańca powiatu najczęściej zainwestowano w powiecie oświęcimskim (7253 zł), a najmniej w powiecie miechowskim (1112 zł).

Mapa 40. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca według powiatów w 2019 r.
Map 40. Investment outlays per capita by powiats in 2019

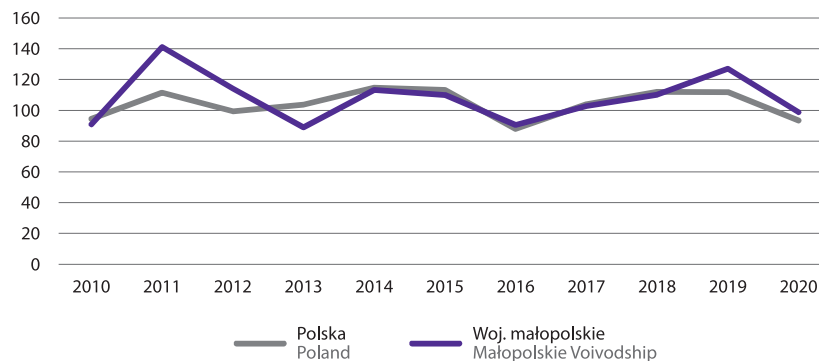

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady inwestycyjne poniesione w 2020 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe (o liczbie pracujących powyżej 49 osób) mające siedzibę na terenie województwa wyniosły 11,1 mld zł (7,4% w skali kraju) i były (w cenach bieżących) o 0,7% niższe niż w roku poprzednim.

Wykres 48. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100
Chart 48. Indices of investment outlays (current prices)
Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie oraz środki transportu były mniejsze odpowiednio o 5,9% i 5,1%, natomiast na budynki i budowle zwiększyły się o 5,4%. Spadek nakładów miał miejsce w sekcjach: zakwaterowanie i gastronomia (o 44,6%), budownictwo (o 42,9%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 31,3%), przetwórstwo przemysłowe (o 9,9%) oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 5,0%). Nakłady wyższe niż rok wcześniej odnotowano w obsłudze rynku nieruchomości (o 193,5%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 69,1%), górnictwie i wydobywaniu (o 48,6%), informacji i komunikacji (o 48,3%), jak również w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 13,6%).

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)

Table 34. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	4616,5	8442,1	11191,0	11113,0
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	5,2	6,2	7,0	7,4
w tym – w % – nakłady na: of which – in % – outlays on:				
Budynki i budowle Buildings and structures	44,4	42,9	46,6	49,5
Zakupy Purchases				
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	46,6	46,7	46,1	43,7
środków transportu transport equipment	8,7	10,1	7,0	7,0

Inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (na które przypadało 42,5% ogółu poniesionych nakładów), przetwórstwa przemysłowego (34,5%) oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych (5,7%). W 2020 r. rozpoczęto 151,9 tys. inwestycji, tj. o 2,8% więcej w ujęciu rocznym. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 5137,9 mln zł i była o 26,3 niższa w skali roku. Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 25,4% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (rok wcześniej 27,6%). W skali roku niższą wartość kosztorysową inwestycji rozpoczętych zanotowały przedsiębiorstwa działające w zakwaterowaniu i gastronomii, górnictwie i wydobywaniu, przetwórstwie przemysłowym, dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2020 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, zanotowano wzrost pogłowia trzody chlewnej, bydła i owiec, spadło natomiast pogłowie drobiu. Wzrósł skup pszenicy, żyta, ziemniaków oraz mleka. Mniej skupiono żywca wołowego, wieprzowego i drobiowego. Na przestrzeni roku ceny skupu większości podstawowych produktów rolnych były niższe.

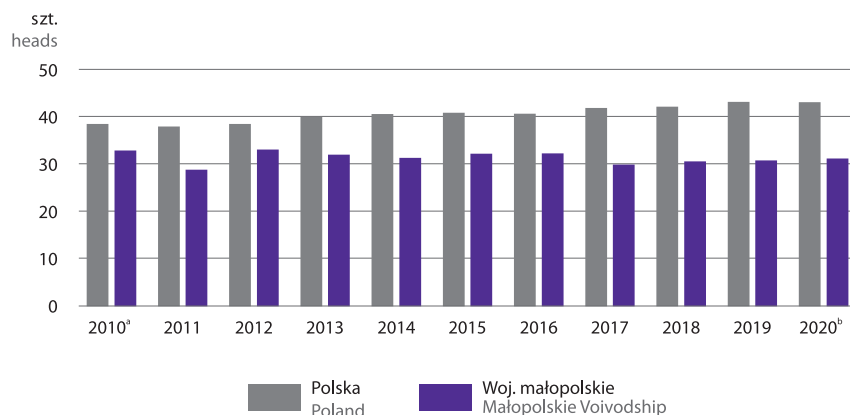
W 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się zarówno globalna, końcowa, jak i towarowa produkcja rolnicza (w cenach stałych). Odnotowano spadek zarówno produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej.

W czerwcu 2020 r. pogłowie bydła liczyło 178,6 tys. szt., co stanowiło 2,8% pogłowia bydła w kraju. W stosunku do stanu z czerwca 2019 r. liczebność stada zwiększyła się o 3,8% (w kraju spadek o 0,2%). Wzrost liczebności stada bydła wynikał ze zwiększenia się pogłowia bydła dorosłego w wieku 2 lat i więcej (o 6,2%), w tym pogłowia krów (o 5,5%) i bydła młodego w wieku 1–2 lat (o 6,0%). Zmniejszyło się natomiast pogłowie cieląt (o 2,3%). W strukturze stada bydła największy odsetek stanowiły krowy (47,8%), w tym krowy mleczne (44,8%).

Wykres 49. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 49. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b The data on agricultural land as of 1 June 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on 1 June 2020. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

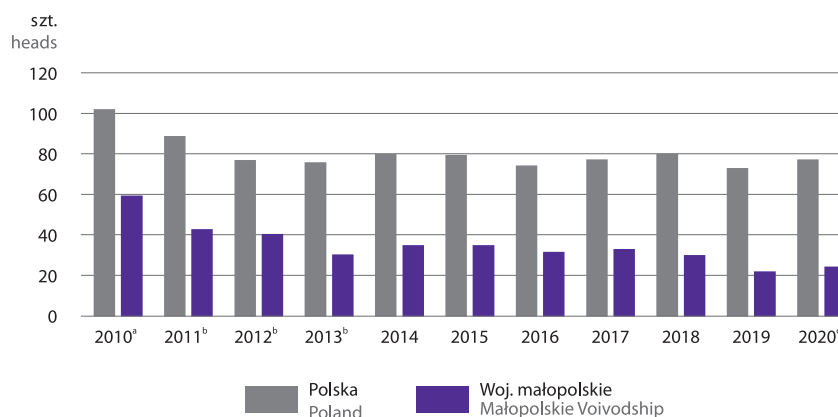
W czerwcu 2020 r. pogłowie trzody chlewnej liczyło 141,4 tys. szt. (w tym 17,0 tys. szt., tj. 12,0% stanowiły lochy). Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowie trzody chlewnej wyniósł, podobnie jak przed rokiem, 1,2%. W odniesieniu do stanu z czerwca 2019 r. wielkość stada trzody chlewnej zwiększyła się o 13,1% (w Polsce – o 6,0%). Wzrost pogłowia wystąpił we wszystkich grupach produkcyjno-użytkowych, w tym największy (o 22,2%) w stadzie trzody chlewnej na chów powyżej 50 kg.

Wykres 50. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 50. Pigs density per 100 ha of agricultural land

As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca. c Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b As of the end of July. c The data on agricultural land as of 1 June 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on 1 June 2020. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

Stado owiec według stanu w czerwcu 2020 r. liczyło 79,1 tys. szt., co stanowiło 27,5% pogłowia krajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem pogłowie owiec zwiększyło się o 0,5% (w Polsce – o 5,3%). Wzrosło pogłowie owiec na rzeź (o 20,2%), spadło natomiast pogłowie przeznaczone na chów (o 0,3%).

W czerwcu 2020 r. pogłowie drobiu ogółem w województwie stanowiło 2,4% ogólnego pogłowia drobiu w Polsce i wyniosło 5170,1 tys. szt. W porównaniu z rokiem poprzednim liczebność drobiu zmniejszyła się o 7,6% (w kraju wzrost – o 2,2%). Pogłowie drobiu kurzego stanowiło 88,1% pogłowia drobiu ogółem (przed rokiem 94,0%).

W 2020 r. skupiono 77,6 tys. t ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 0,7% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup ziarna zwiększył się o 39,6% (w kraju – o 33,2%). Pszenicy skupiono 68,4 tys. t, tj. o 36,8% więcej niż przed rokiem, a żyta – 0,5 tys. t, czyli o 133,2% więcej niż rok wcześniej (w Polsce odpowiednio wzrost o 25,8% i o 45,7%).

Skup ziemniaków w 2020 r. wyniósł 19,0 tys. t, co stanowiło 1,0% ogólnego skupu w kraju. W porównaniu z poprzednim rokiem skup ziemniaków zwiększył się o 34,7% (w kraju – o 24,3%).

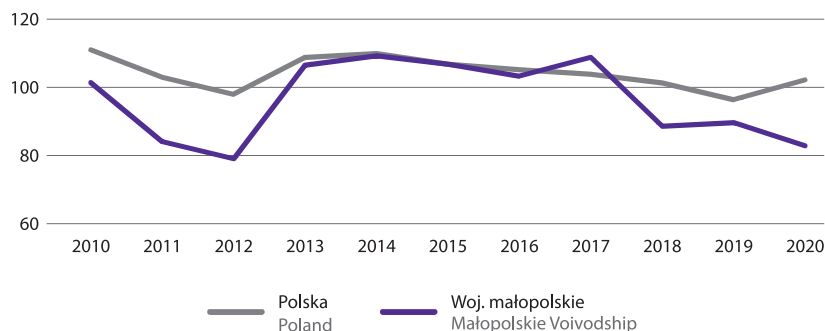
W ciągu 2020 r. skupiono 88,2 tys. t żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. 1,4% skupu krajowego. W skali roku skup żywca zmniejszył się o 16,9% (w kraju wzrost – o 2,4%). Żywca wieprzowego skupiono 27,6 tys. t, czyli mniej o 15,4% (w Polsce zanotowano wzrost – o 8,2%). Skup żywca wołowego wyniósł 23,8 tys. t i był mniejszy o 27,1% niż przed rokiem (w kraju – o 3,0%), natomiast żywca drobiowego obniżył się o 8,4% do poziomu 35,8 tys. t (w kraju utrzymał się na poziomie notowanym przed rokiem).

Wykres 51. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 51. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)

Previous year=100

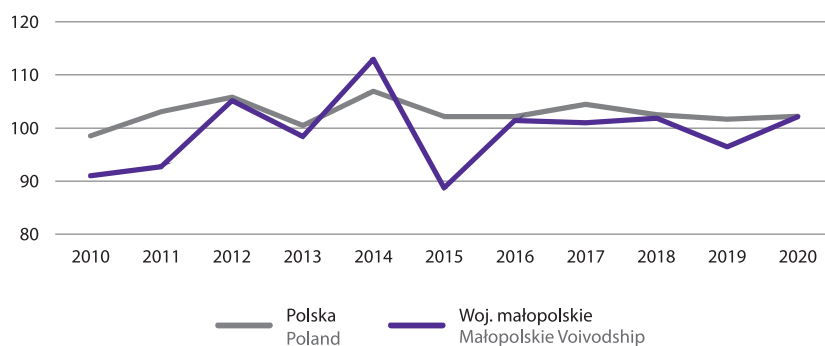
W 2020 r. skupiono 138,0 mln l mleka krowiego, co stanowiło 1,1% ogółu mleka krowiego skupionego w kraju. Skup mleka był o 2,3% większy niż przed rokiem. W kraju w odniesieniu do poprzedniego roku zanotowano wzrost o 2,4%.

Wykres 52. Dynamika skupu mleka krowiego

Rok poprzedni=100

Chart 52. Indices of cows' milk procurement

Previous year=100

W 2020 r. średnia cena pszenicy w skupie wyniosła 72,67 zł/dt i w ujęciu rocznym wzrosła o 4,9%. Ceny pszenicy w województwie małopolskim w odniesieniu do średniej krajowej były niższe o 2,9%.

W analizowanym roku cena żyta w skupie (51,65 zł/dt) spadła w porównaniu z poprzednim rokiem (o 13,7%). W relacji do średniej krajowej cena żyta była niższa (o 7,7%).

W 2020 r. za 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) w skupie płacono 79,00 zł, tj. o 22,3% więcej niż przeciętnie w kraju. Na przestrzeni roku cena tego surowca w skupie była niższa o 34,1%.

W ujęciu rocznym cena skupu żywca wołowego zmniejszyła się o 0,2% i wyniosła 6,62 zł za kg. W porównaniu ze średnią krajową cena tego gatunku żywca była wyższa o 3,5%.

W omawianym okresie średnia cena skupu żywca wieprzowego wyniosła 5,37 zł, tj. mniej niż w 2019 r. o 1,7%. Przeciętna cena skupu żywca wieprzowego była wyższa od średniej ceny w kraju o 4,8%.

W 2020 r. niższym niż przed rokiem dostawom żywca drobiowego do skupu towarzyszył spadek cen tego surowca. Przeciętna roczna cena drobiu rzeźnego (3,18 zł/kg) w porównaniu z 2019 r. obniżyła się o 9,1%. Cena 1 kg żywca drobiowego dostarczonego do skupu przez producentów z województwa małopolskiego była o 9,6% niższa od średniej w kraju.

W 2020 r., przy skupie mleka o 2,3% większym niż w roku poprzednim, przeciętna cena tego surowca była o 0,5% większa niż w 2019 r. i wyniosła 125,51 zł za 100 litrów (w kraju – 138,24 zł).

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Globalna produkcja rolnicza w 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, była mniejsza (w cenach stałych z 2018 r.) o 4,9%, przy czym produkcja roślinna zmniejszyła się o 7,1%, natomiast produkcja zwierzęca spadła o 1,6%. Udział województwa małopolskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 3,5% (przed rokiem – 3,6%). W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość produkcji globalnej wyniosła 7106 zł (w 2018 r. – 7290 zł). W strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja roślinna, której udział wyniósł 59,6%.

Wartość końcowej produkcji rolniczej w 2019 r. była o 5,2% mniejsza niż w roku poprzednim. Spadła zarówno produkcja rolnicza, jak i zwierzęca (odpowiednio o 8,4% i o 1,5%).

W 2019 r. towarowa produkcja rolnicza była niższa od notowanej rok wcześniej (o 6,9%). Spadek dotyczył zarówno wartości produkcji roślinnej (o 11,4%), jak i zwierzęcej (o 1,5%). W strukturze towarowej produkcji rolniczej przeważała produkcja zwierzęca, której udział wynosił 52,3% (w 2018 r. – 52,7%).

W omawianym okresie udział województwa w ogólnokrajowej produkcji końcowej oraz towarowej ukształtował się na zbliżonym poziomie i wyniósł odpowiednio 3,3% i 3,1%.

Przemysł Industry

W 2020 r. produkcja sprzedana przemysłu była niższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. Zanotowano spadek przeciętnego zatrudnienia, spadła również wydajności pracy, mierzona wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2020 r. wyniosła 109398,4 mln zł (w cenach bieżących) i była o 1,9% (w cenach stałych) niższa w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim. W skali kraju w tym czasie sprzedaż produkcji zmniejszyła się o 1,0%. W kolejnych kwartalnych okresach narastających odnotowano spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w skali roku odpowiednio: w I kwartale – o 0,1%, w I półroczu – o 6,7%, a w okresie trzech kwartałów – o 4,1%.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

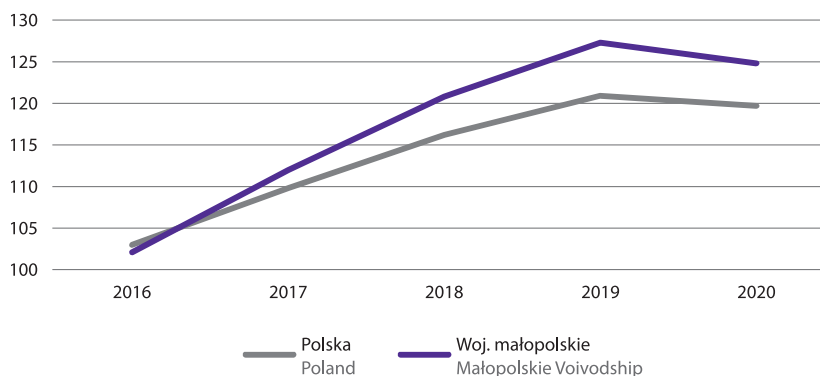
Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tablica 35. Przemysł
Table 35. Industry

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)				
w mln zł in million PLN	58266,7	81028,2	110390,6	109398,4
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	6,2	6,8	7,2	7,2
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	86,5	85,8	81,7	80,5
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	170,7	180,0	213,6	211,5

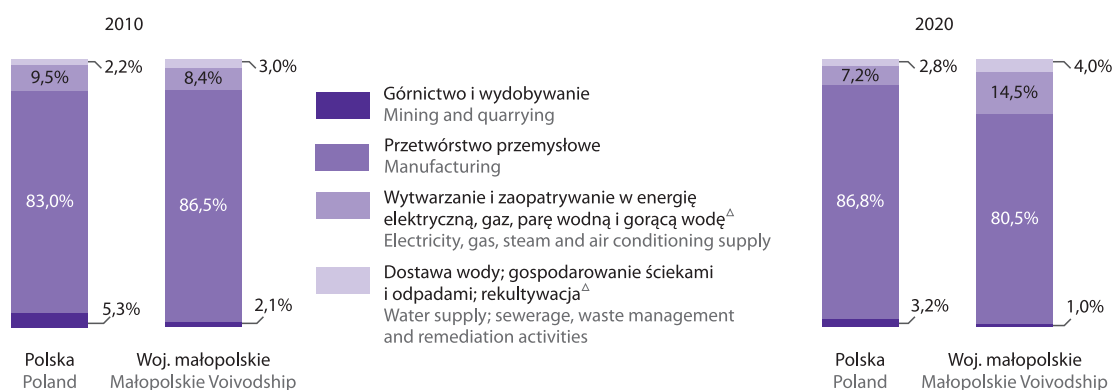
Wykres 53. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2015=100

Chart 53. Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2020 r. złożyła się produkcja w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe (88061,6 mln zł), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (15923,4 mln zł), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (4352,8 mln zł) oraz górnictwo i wydobywanie (1060,6 mln zł). W odniesieniu do roku poprzedniego spadek produkcji sprzedanej (w cenach stałych) miał miejsce w przetwórstwie przemysłowym (o 2,3%) oraz wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,9%). Wzrost produkcji w omawianym okresie zanotowano w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 6,5%), jak również w górnictwie i wydobywaniu (o 0,8%).

Wykres 54. Struktura produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 54. Structure of sold production of industry by PKD sections (current prices)

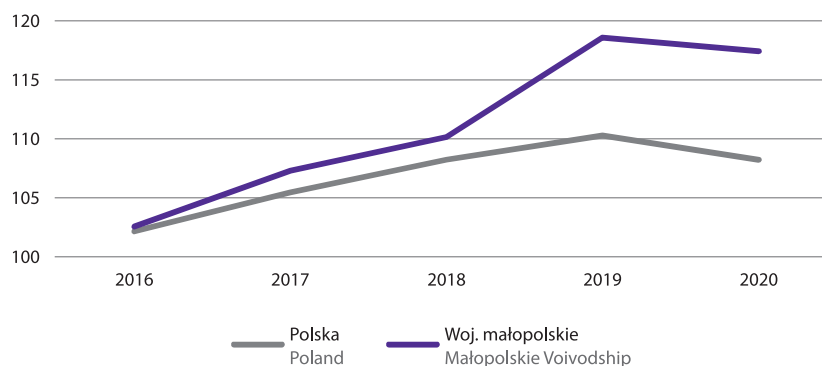
W 2020 r. wśród działów przetwórstwa przemysłowego spadek produkcji w skali roku odnotowano m.in. w działach: produkcja skór i wyrobów skórzanych (o 30,1%), poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (o 19,6%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 16,5%) oraz produkcja odzieży (o 11,4%). W analizowanym okresie największy wzrost produkcji dotyczył pozostałego sprzętu transportowego (o 31,3%).

Wykres 55. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015=100

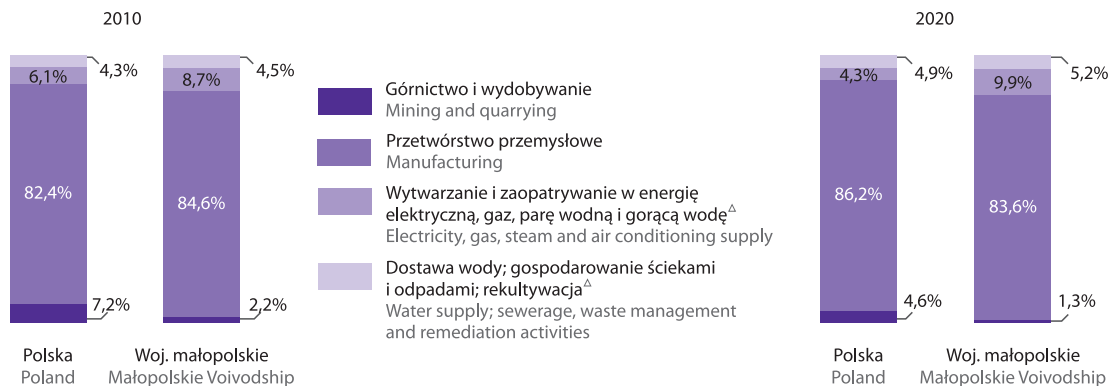
Chart 55. Indices of average paid employment in industry

2015=100

Spadkowi produkcji sprzedanej przemysłu towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia w skali roku (o 1,0%). W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle ukształtowało się na poziomie 211,5 tys. osób. W stosunku do roku poprzedniego zatrudnienie zmniejszyło się we wszystkich sekcjach (z wyjątkiem dostawy wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji), w tym najbardziej w przetwórstwie przemysłowym (o 1,3%). W kraju zanotowano również spadek przeciętnego zatrudnienia w przemyśle w odniesieniu do roku poprzedniego (o 1,9%).

Wykres 56. Struktura przeciętnego zatrudnienia w przemyśle według sekcji PKD
Chart 56. Structure of average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle w 2020 r. mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego była o 1,0% niższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. W kraju wydajność pracy w przemyśle w omawianym okresie wzrosła o 0,9%.

Budownictwo Construction

W 2020 r. produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 26416,0 mln zł i zwiększyła się o 15,1% w porównaniu z rokiem poprzednim (wobec wzrostu o 10,0% w 2019 r.). W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 0,4% wyższa od notowanej w roku poprzednim (wobec wzrostu o 10,6% w 2019 r.). Produkcja sprzedana budownictwa stanowiła 9,9% produkcji krajowej.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 36. Budownictwo
Table 36. Construction

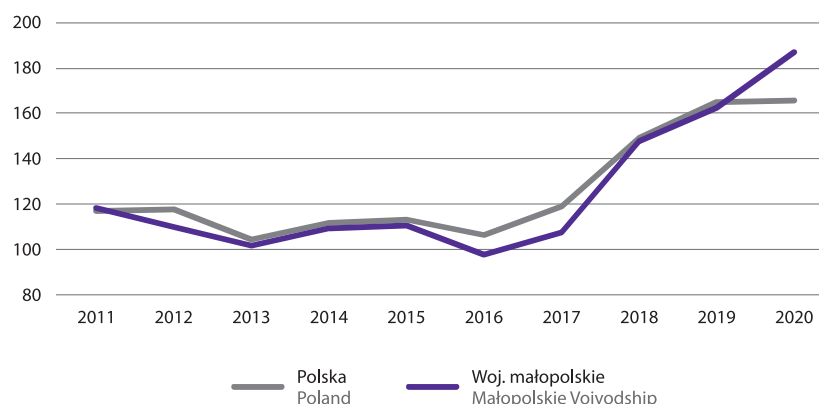
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	14115,5	15639,8	22949,6	26416,0
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,8	8,6	8,7	9,9
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	50,0	57,3	46,4	42,9
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	41,6	37,3	43,6	43,9

Wykres 57. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2010=100

Chart 57. Indices of sold production of construction (current prices)

2010=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

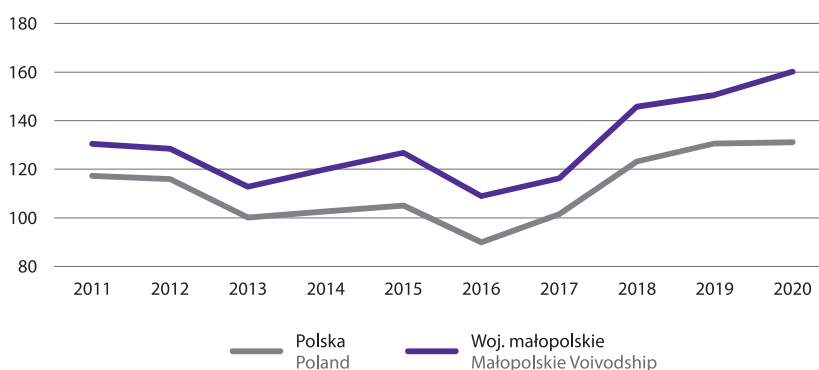
Produkcja budowlano-montażowa w 2020 r. wyniosła 11320,4 mln zł (42,9% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się w skali roku o 6,4% (wobec wzrostu o 3,3% w 2019 r.). W kraju produkcja budowlano-montażowa była wyższa o 0,4% (w 2019 r. wzrost wyniósł 6,0%). Produkcja budowlano-montażowa w województwie stanowiła 10,4% ogółu sprzedaży krajowej.

Wykres 58. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

Chart 58. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010=100

W omawianym okresie wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku odnotowano we wszystkich działach, w tym największy w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 9,8%).

W porównaniu z 2019 r. w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział przedsiębiorstw wykonujących roboty budowlane specjalistyczne (o 0,9 p. proc.) oraz specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 0,3 p. proc.). Zmniejszył się natomiast udział przedsiębiorstw zajmujących się budową budynków (o 1,2 p. proc.).

Wykres 59. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działów PKD (ceny bieżące)

Chart 59. Structure of construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

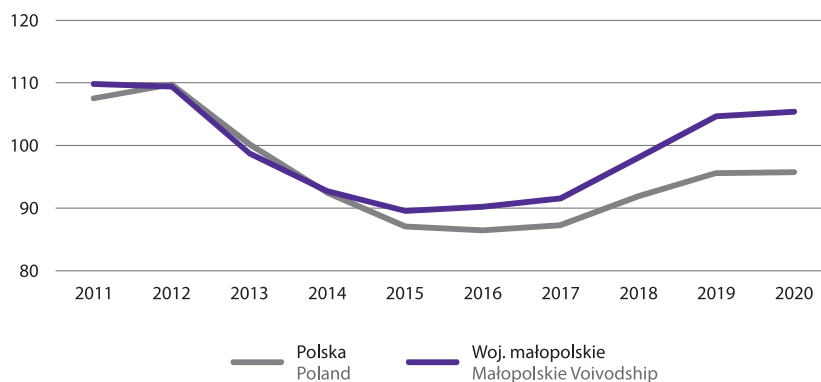
W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w budownictwie wzrosło o 0,7% w porównaniu z rokiem poprzednim do poziomu 43,9 tys. osób (wobec wzrostu o 0,2% w skali kraju).

Wykres 60. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2010=100

Chart 60. Indices of average paid employment in construction

2010=100

Wydajność pracy w budownictwie, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego w 2020 r., ukształtowała się na poziomie 601,9 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza wzrost rzędu 14,3% w stosunku do roku poprzedniego.

Budownictwo mieszkaniowe

Residential construction

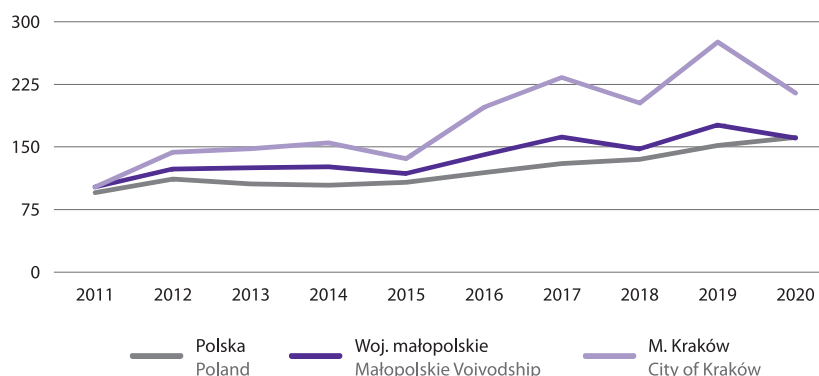
W 2020 r. oddano do użytkowania 19843 mieszkania, tj. o 8,8% mniej niż rok wcześniej. Łączna powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań wyniosła 1831,4 tys. m² i tym samym spadła w skali roku o 4,7%. Mieszkania wybudowane w województwie stanowiły 9,0% efektów budownictwa mieszkaniowego w kraju (rok wcześniej – 10,5%).

Wykres 61. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2010=100

Chart 61. Indices of the number of dwellings completed

2010=100

Tablica 37. Budownictwo mieszkaniowe

Table 37. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1,000 population	3,7	4,3	6,4	5,8	5,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	114,9	106,4	88,3	92,3	88,7
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits were granted or which were registered with a construction project per 1,000 population	7,0	5,1	6,8	7,0	7,2
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1,000 population	5,6	5,7	6,6	6,2	5,8

W 2020 r. najwięcej mieszkań budowanych było z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (12105). Ich udział w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania wyniósł 61,0% i był mniejszy niż przed rokiem o 4,4 p. proc. Mieszkania oddane przez inwestorów indywidualnych (7168) stanowiły 36,1% wszystkich oddanych w tym okresie inwestycji, tj. o 3,2 p. proc. mniej niż rok wcześniej. Pozostałe formy budownictwa – mieszkania komunalne (165), spółdzielcze (316), zakładowe (4) i społeczne czynszowe (85) stanowiły łącznie 2,9% ogólnej liczby oddanych mieszkań.

Wykres 62. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa
 Chart 62. Structure of dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

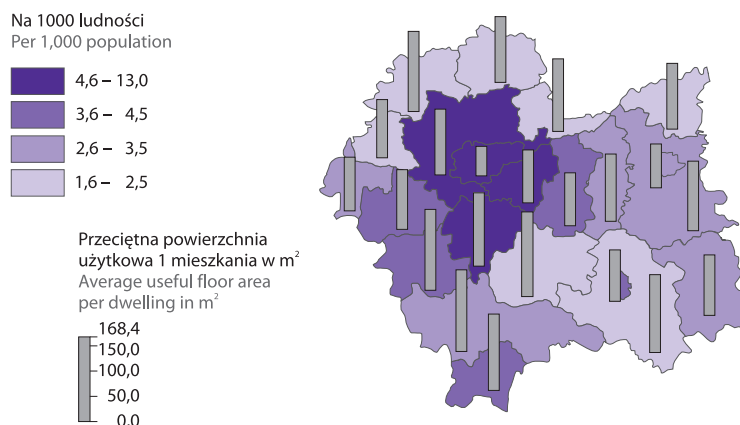
W 2020 r. oddano łącznie 76,7 tys. izb, tj. mniej niż rok wcześniej (o 3,9%). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w omawianym okresie wyniosła 92,3 m² (w kraju – 88,7 m²) i była większa o 4,0 m² w stosunku do 2019 r. (w kraju mniej o 0,1 m²). Średnia powierzchnia mieszkania wybudowanego na obszarach miejskich wynosiła 67,5 m² i była o 76,0 m² mniejsza niż na wsi. Największe mieszkania wybudowali inwestorzy indywidualni (przeciętnie 152,0 m²), a najmniejsze powstały w ramach budownictwa komunalnego (40,0 m²).

Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w powiatach wielickim (1398) i krakowskim (1379), stanowiących jednocześnie strefę podmiejską miasta Krakowa. W stolicy województwa zrealizowano 10158 nowych inwestycji, tj. 51,2% ogólnej liczby mieszkań wybudowanych w województwie. Najmniejszą liczbę mieszkań oddano do użytkowania w powiecie miechowskim (88). Mieszkania o największej powierzchni użytkowej budowano w powiatach limanowskim (168,4 m²), nowotarskim (161,9 m²) oraz suskim (161,2 m²), a o najmniejszej w wielickim (104,4 m²). W przypadku miast na prawach powiatu, największą powierzchnię użytkową miały mieszkania w Nowym Sączu (101,5 m²), następnie w Tarnowie (86,5 m²), a najmniejszą w Krakowie (58,4 m²).

Wskaźnik natężenia liczby oddanych do użytkowania mieszkań w przeliczeniu na 1 tys. ludności województwa wyniósł 5,8, przy czym najwyższą wartość uzyskał w powiecie wielickim – 10,8, a najniższą w olkuskim – 1,6. W miastach na prawach powiatu omawiany wskaźnik oscylował między 13,0 w Krakowie, poprzez 4,4 w Nowym Sączu do 3,3 w Tarnowie.

Mapa 41. Mieszkania oddane do użytkowania według powiatów w 2020 r.

Map 41. Dwellings completed by powiats in 2020

W 2020 r. wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 23933 mieszkań, tj. o 3,6% więcej niż rok wcześniej (w skali kraju na przestrzeni roku odnotowano wzrost o 2,9%). Pozwolenia wydane w województwie stanowiły 8,7% wszystkich pozwoleń wydanych w kraju. Najwięcej pozwoleń dotyczyło mieszkań z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (54,4% ogólnej liczby) oraz indywidualnych (45,0%). Wśród ogólnej liczby wydanych pozwoleń na budowę mieszkań najczęściej (38,6%) dotyczyło Krakowa, a następnie powiatu krakowskiego (10,3%). Na przestrzeni roku w przypadku trzynastu powiatów odnotowano wzrost liczby wydanych pozwoleń – największy w powiecie oświęcimskim – o 46,5%. W dziewięciu powiatach województwa nastąpił spadek liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Wahał się on od 2,5% dla powiatu gorlickiego do 25,7% dla powiatu chrzanowskiego. W Nowym Sączu i Krakowie liczba pozwoleń zwiększyła się odpowiednio o 48,5% i 1,9%, natomiast w Tarnowie spadła o 12,3%. W 2020 r. na terenie województwa rozpoczęto budowę 21100 mieszkań, tj. o 6,3% mniej w porównaniu z 2019 r. (rok wcześniej zanotowano wzrost o 7,2%). W kraju na przestrzeni roku liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto zmniejszyła się o 5,7% (w 2019 r. wzrost – o 6,9%). Najwięcej omawianych inwestycji rozpoczęli inwestorzy budujący na sprzedaż lub wynajem (52,2% ogólnej liczby rozpoczętych budów) oraz indywidualni (47,5%). W przekroju powiatowym spadek mieszkań, których budowę rozpoczęto miał miejsce w dwunastu powiatach, w tym najgłębszy w powiecie oświęcimskim (o 38,1%), natomiast największy wzrost wystąpił powiecie nowotarskim (o 29,9%). W stolicy województwa rozpoczęto mniej inwestycji niż rok wcześniej (o 12,0%), natomiast w Tarnowie i Nowym Sączu zanotowano wzrost (odpowiednio o 40,4% i o 14,1%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2020 r. sprzedaż detaliczna towarów ukształtowała się na poziomie niższym niż w rok wcześniej, spadła również sprzedaż hurtowa towarów zarówno w przedsiębiorstwach handlowych, jak i hurtowych.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. sklepy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wartość **sprzedaży detalicznej** (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2020 r. była o 10,2% niższa niż w roku poprzednim (kiedy obserwowano spadek rzędu 6,6%). W kraju sprzedaż detaliczna w omawianym okresie spadła o 2,6% (przed rokiem wzrost o 6,7%). We wszystkich miesiącach 2020 r. w skali roku notowano spadek wartości sprzedaży detalicznej towarów ogółem (najwyższy w kwietniu – o 28,1%, najniższy w lutym – o 1,9%).

Tablica 38. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Table 38. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	108,5	104,3	93,4	89,8	97,4
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	106,0	103,9	92,1	83,4	86,8
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	103,0	92,4	105,9	75,8	83,4
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	112,4	102,9	89,4	86,9	102,8
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowa- nych sklepach Other retail sale in non-specialised stores	107,8	97,6	93,9	113,5	.
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	107,2	113,2	112,0	107,9	101,0
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	103,9	127,3	74,9	76,6	82,7
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	117,5	85,8	104,8	111,0	105,4
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowa- nych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	105,5	211,1	82,2	127,3	96,7
Pozostałe Others	103,9	87,4	92,9	99,0	92,3

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

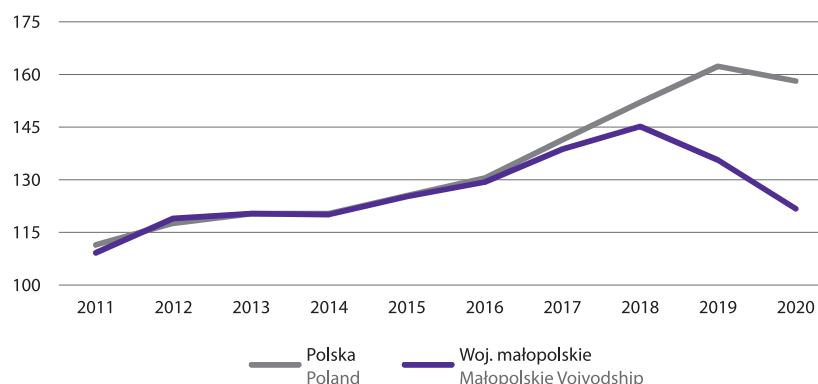
a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both of the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 63. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2010=100

Chart 63. Indices of retail sales of goods (current prices)

2010=100

Największy spadek sprzedaży w odniesieniu do 2019 r. obserwowano w przedsiębiorstwach zgrupowanych w kategorii „paliwa stałe, ciekłe i gazowe” (o 24,2%), a w dalszej kolejności „tekstylnia, odzież, obuwie” (o 23,4%), „pojazdy samochodowe, motocykle, części” (o 16,6%), „żywność napoje i wyroby tytoniowe” (o 13,1%) oraz „pozostałe” (o 1,0%). Poziom sprzedaży wyższy niż w rok wcześniej osiągnięto w czterech grupach, w tym największy w przedsiębiorstwach zajmujących się sprzedażą prasy, książek, pozostałą sprzedażą w niewyspecjalizowanych sklepach (o 27,3%). W ogólnej wartości sprzedaży detalicznej największy udział miały przedsiębiorstwa zajmujące się sprzedażą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych – 33,4% (o 1,1 p. proc. mniej niż rok wcześniej), handlem paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi – 15,1% (spadek o 2,8 p. proc.) oraz pojazdów samochodowych, motocykli, części – 12,0% (o 0,9 p. proc. mniej).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2020 r. wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych była niższa o 2,0% niż przed rokiem, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych o 0,7% (wobec wzrostu w 2019 r. odpowiednio o 5,1% i 4,0%). W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych była o 0,9% niższa niż rok wcześniej, natomiast zrealizowana przez jednostki hurtowe wzrosła o 0,3% (rok wcześniej zanotowano wzrost odpowiednio o 6,6% i 5,0%).

Wśród grup sprzedaży hurtowej największy spadek w odniesieniu do 2019 r. notowano w grupie „agd, rtv, artykuły użytku domowego” (o 51,4%) oraz „wyroby włókiennicze, odzież i obuwie” (o 46,0%). Największy wzrost sprzedaży hurtowej zanotowano w grupie „kosmetyki i wyroby farmaceutyczne” (o 75,4%).

Transport

Transport

W 2019 r. w województwie małopolskim, w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano zwiększenie długości dróg publicznych, w tym dróg o nawierzchni twardej. W porównaniu z 2018 r. zwiększyła się liczba linii obsługiwanych przez komunikację miejską, a także tras obsługiwanych przez port lotniczy. Wzrosła liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej oraz transportu lotniczego.

Rozbudowa sieci transportowej korzystnie wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie ludności oraz towarów na każdym poziomie podziału terytorialnego.

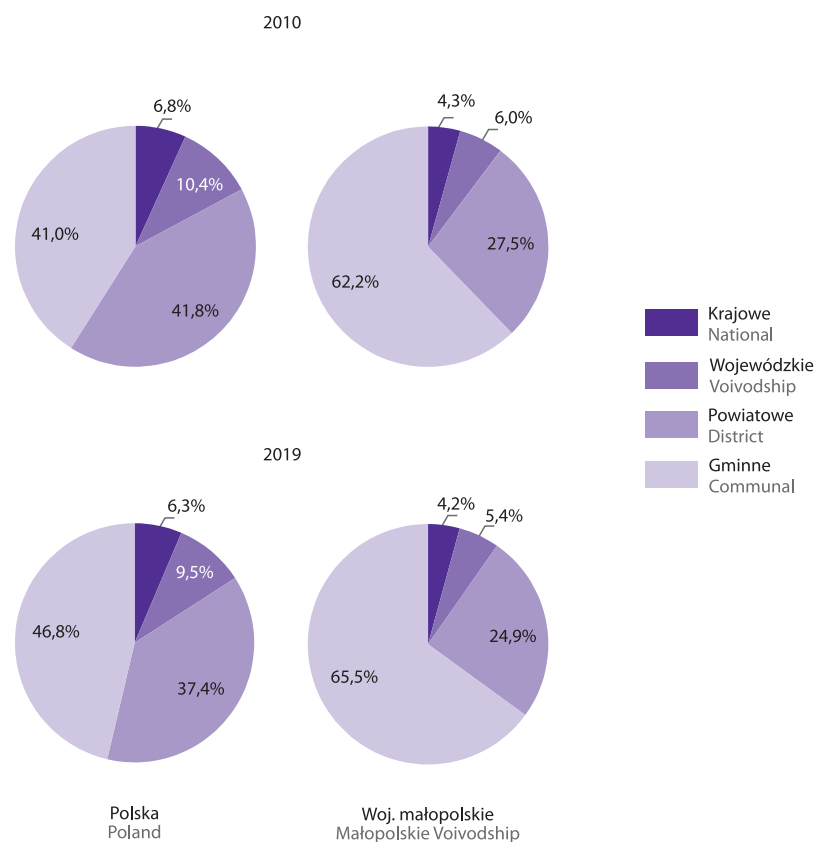
Według stanu na koniec 2019 r. na terenie województwa małopolskiego znajdowało się 31,7 tys. km dróg publicznych, w tym drogi o nawierzchni twardej stanowiły 82,8% (w 2018 r. – 82,2%). Spośród dróg utwardzanych 91,1% posiadało nawierzchnię ulepszoną (przed rokiem – 90,8%). W odniesieniu do roku poprzedniego długość dróg publicznych zwiększyła się o 0,8%, dróg utwardzanych – o 1,5%, a dróg o nawierzchni twardej ulepszonej – o 1,9%. W 2019 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 172,8 km dróg o nawierzchni twardej (w 2018 r. – 170,2 km), podczas gdy w kraju wskaźnik ten wyniósł 98,2 km (odpowiednio 97,2 km).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 470, z późn. zm.) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Wykres 64. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 64. Structure of hard surface public roads
As of 31 December

W strukturze dróg publicznych przeważały drogi o znaczeniu lokalnym, tj. gminne i powiatowe, o łącznej długości 29,2 tys. km (w 2018 r. – 28,9 tys. km), w tym drogi o nawierzchni twardej o długości 23,7 tys. km (o 1,7% więcej niż przed rokiem). Spośród dróg utwardzanych 90,1% miało nawierzchnię ulepszoną (w 2018 r. – 89,8%). Pozostałe drogi to drogi o nawierzchni gruntowej, które stanowiły 18,7% łącznej długości dróg publicznych gminnych i powiatowych (przed rokiem – 19,4%).

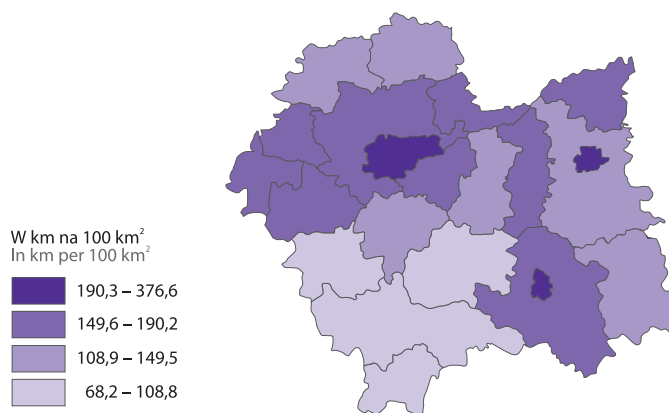
Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej wyniósł 156,2 km na 100 km² powierzchni województwa (w 2018 r. – 153,7 km). W kraju wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 82,6 km i 81,8 km.

Mapa 42. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej według powiatów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 42. Improved hard surface communal and district roads by powiats in 2019

As of 31 December

Długość dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej wyniosła 1,4 tys. km (o 0,9% więcej niż w 2018 r.), a dróg krajowych – 1,1 tys. km (podobnie jak rok wcześniej). Na 100 km² powierzchni województwa przypadało 9,4 km dróg wojewódzkich utwardzanych (w 2018 r. – 9,3 km) i 7,2 km dróg krajowych o nawierzchni twardej (analogicznie jak w 2018 r.). W kraju wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 9,4 km i 6,2 km.

Tablica 39. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 39. Public roads by type of surface

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	30369	30153	31444	31697
o nawierzchni twardej hard surface	23651	24648	25845	26244
w tym ulepszonej of which improved	20960	22369	23466	23901
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	6718	5505	5599	5453

Źródło : dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W porównaniu z 2018 r. zwiększyła się długość dróg ekspresowych, a autostrad pozostała bez zmian i w końcu roku wyniosła odpowiednio 31,0 km i 151,0 km. Oznacza to, że na 1000 km² powierzchni województwa przypadało 12,0 km dróg ekspresowych i autostrad oraz 10,0 km autostrad (w kraju odpowiednio 13,1 km i 5,4 km). Na terenie województwa znajdowało się 4,4% ogólnej długości dróg ekspresowych i autostrad w kraju (w 2018 r. – 4,8%).

Tablica 40. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 40. Hard surface public roads

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	23651	24648	25845	26244
na 100 km ² per 100 km ²	155,8	162,3	170,2	172,8
w tym: of which:				
o nawierzchni ulepszonej with improved surface	20960	22369	23466	23901
ekspresowe expressways	21,8	21,8	25,9	31,0
autostrady motorways	79,5	151,0	151,0	151,0

Źródło : dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

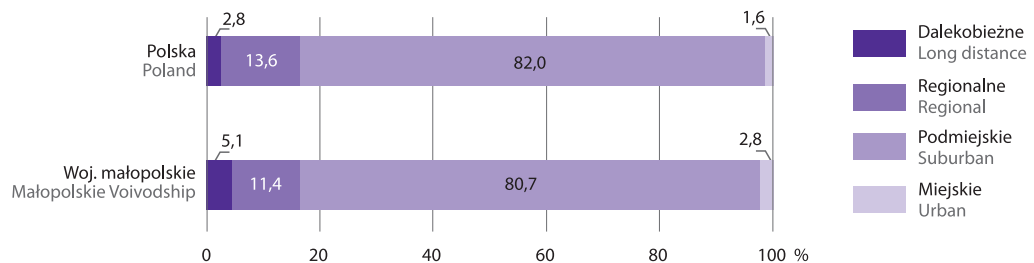
Regularna komunikacja autobusowa⁵ prowadzona była na 176 liniach krajowych o łącznej długości 8,5 tys. km. W odniesieniu do roku poprzedniego liczba linii krajowych zwiększyła się o 1,1%, a ich łączna długość – o 14,9%. W ogólnej liczbie linii regularnej komunikacji autobusowej dominowały linie podmiejskie, które stanowiły 80,7% (przed rokiem – 87,9%).

Wykres 65. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 65. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2019

As of 31 December

Jednocześnie w województwie funkcjonowały 2 międzynarodowe linie regularnej komunikacji autobusowej o łącznej długości 1,0 tys. km. Stanowiły one 1,9% międzynarodowych linii w Polsce, a biorąc pod uwagę ich łączną długość – 0,9%.

⁵ Komunikacja w ruchu krajowym realizowana przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

Sieć komunikacji miejskiej⁶ obejmowała 5,4 tys. km linii i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 4,0%, przy średnim wzroście w kraju o 2,3%. Długość linii autobusowych zwiększyła się w stosunku rocznym o 4,3%, a tramwajowych zmniejszyła się minimalnie – o 0,1%. Komunikacja miejska dysponowała większą niż przed rokiem liczbą autobusów (o 30 szt.), ale mniejszą – tramwajów (o 5 szt.). Liczba autobusów komunikacji miejskiej przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych zwiększyła się o 6,4%, a ich udział w ogólnej liczbie autobusów wyniósł 92,0% (w 2018 r. – 89,1%). Wzrosła również liczba tramwajów przystosowanych do przewozu tych osób (o 2,9%), a ich udział w ogólnej liczbie tramwajów wzrósł z 43,8% w 2018 r. do 45,6% w 2019 r. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono 455,2 mln pasażerów, tj. o 1,0% więcej niż w poprzednim roku.

Tablica 41. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 41. Urban transport^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	5053	5678	5169	5376
linii autobusowych bus lines	4712	5375	4866	5073
linii tramwajowych tram lines	341	303	303	303
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	929	911	957	987
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	553	688	853	908
tramwaje trams	410	401	395	390
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	66	159	173	178
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	90105	85851	90997	94120
w tym przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	59509	71065	84294	89797
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	59921	60201	60196	59729
w tym przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	12820	33774	36307	37187
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	389,7	396,9	450,7	455,2
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	117,0	117,8	132,7	133,7

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

6 Prowadzona przez jednostki o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Długość sieci kolejowej wyniosła 1,1 tys. km i była o 3 km (o 0,3%) mniejsza niż w roku poprzednim. Stanowiła ona 5,6% łącznej długości sieci kolejowej w kraju (podobnie jak w 2018 r.). W ogólnej długości linii kolejowych eksploatowanych linie zelektryfikowane stanowiły 84,2% (przed rokiem – 84,0%). W 2019 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 7,1 km linii kolejowych eksploatowanych (w 2018 r. – 7,2 km). W kraju wskaźnik ten wyniósł 6,2 km.

Dane o ruchu pasażerów w portach lotniczych obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

W 2019 r. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice prowadził regularną komunikację lotniczą na 150 trasach (145 zagranicznych i 5 krajowych). W porównaniu z 2018 r. liczba obsługiwanych tras wzrosła o 38. Liczba państw, z którymi utrzymywana była regularna komunikacja lotnicza wyniosła 32, tj. o 4 państwa więcej niż przed rokiem. Liczba miast, z którymi utrzymywana była regularna komunikacja lotnicza wyniosła 102, tj. o 21 miast więcej w skali roku.

Ruch samolotów w porcie lotniczym w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się o 17,1%. Wystąpił wzrost ruchu międzynarodowego o 20,4%, przy jednoczesnym spadku ruchu krajowego o 2,9%. Loty samolotami polskimi w liczbie 7,9 tys. stanowiły 13,0% ogólnej liczby zrealizowanych lotów (w 2018 r. – 14,9%). W 2019 r. odnotowano 30,3 tys. startów (o 17,1% więcej niż przed rokiem), w tym 88,3% dotyczyło ruchu międzynarodowego, a 11,7% ruchu krajowego. Liczba lądowań wzrosła również o 17,1% w ujęciu rocznym i wyniosła także 30,3 tys., w tym 88,2% dotyczyło lądowań w ramach ruchu międzynarodowego, a 11,8% ruchu krajowego.

Tablica 42. Ruch pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice
Table 42. Passenger traffic at the John Paul II International Airport Kraków-Balice

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	94605	170572	246813	257909
zagranicznych foreign	1319632	1926220	3120170	3936475
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	1213072	1863829	3077141	3894391
Pasażerowie odprawieni do portów ^a : Passenger departures to airports ^a :				
krajowych domestic	99962	175013	252135	269983
zagranicznych foreign	1329331	1941996	3147814	3944526
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	1225942	1878598	3103809	3901510

a W lotach komunikacyjnych.

Źródło: dane Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o.

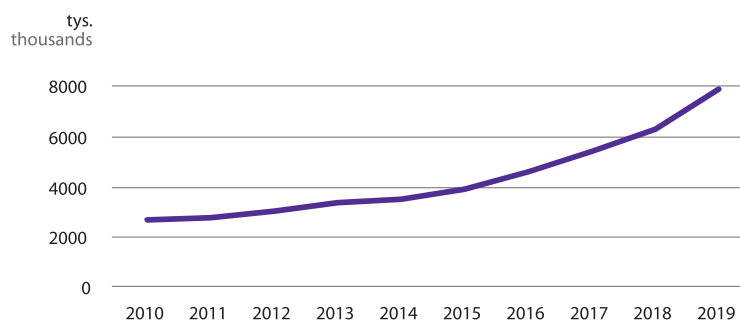
a In transport flights.

Source: data of the John Paul II International Airport Kraków-Balice Ltd.

W 2019 r. Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice obsłużył (bez tranzytu) 8,4 mln pasażerów, tj. o 24,3% więcej niż w roku poprzednim. Ruch pasażerów w porcie Kraków-Balice stanowił 17,2% całkowitego ruchu lotniczego w Polsce (w 2018 r. – 14,8%). W komunikacji międzynarodowej przewieziono 7,9 mln pasażerów, tj. o 25,7% więcej niż w roku poprzednim. W komunikacji krajowej obsłużonych zostało 527,9 tys. pasażerów, tj. o 5,8% więcej niż rok wcześniej. Z transportu lotniczego rozkładowego (regularnego) skorzystało 7,8 mln pasażerów (o 26,1% więcej niż w 2018 r.) i stanowili oni 92,7% ogólnej liczby podróżujących (przed rokiem – 91,3%).

Wykres 66. Ruch międzynarodowy pasażerów w Międzynarodowym Porcie Lotniczym im. Jana Pawła II Kraków-Balice (przyloty i odloty)

Chart 66. International passenger traffic at the John Paul II International Airport Kraków-Balice (arrivals and departures)

Źródło: dane Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice Sp. z o.o.
Source: data of the John Paul II International Airport Kraków-Balice Ltd.

Energia Energy

W 2019 r. odnotowano wzrost mocy zainstalowanej i osiągalnej elektrowni oraz spadek produkcji energii elektrycznej. Zwiększyła się także liczba odbiorców oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych.

W 2019 r. w województwie łączna moc zainstalowana elektrowni wyniosła 1998,0 MW, tj. o 3,4% więcej niż w 2018 r. i stanowiła 4,2% łącznej mocy zainstalowanej w kraju (4,4% przed rokiem). Największą moc zainstalowaną posiadały elektrownie zawodowe – 1634,0 MW, czyli 81,8% ogólnej ilości mocy zainstalowanej elektrowni w województwie (przed rokiem – 84,6%).

Łączna moc osiągalna elektrowni wyniosła 1977,8 MW i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się również o 3,4%. Łączna moc osiągalna zainstalowanych urządzeń prądotwórczych w województwie stanowiła 4,3% ogólnej mocy osiągalnej w kraju (4,4% w 2018 r.). Największą mocą osiągalną charakteryzowały się elektrownie zawodowe – 1618,7 MW, co stanowiło, podobnie jak w przypadku mocy zainstalowanej, 81,8% łącznej mocy osiągalnej w województwie (przed rokiem – 84,7%).

Wykres 67. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 67. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2019 r. produkcja energii elektrycznej wyniosła 5146,1GWh, tj. o 12,6% mniej niż w roku poprzednim. Energia elektryczna wyprodukowana w województwie stanowiła 3,1% ogólnej produkcji w kraju (wobec 3,5% w 2018 r.). Udział energii ze źródeł odnawialnych w ogólnej produkcji energii elektrycznej wyniósł 10,6% (w kraju – 15,5%), wobec 7,0% w roku poprzednim (w kraju – 12,7%).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 43. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 43. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	1199,4	1249,5	1347,9	1364,2
miasta urban areas	681,4	715,2	782,1	795,0
wieś rural areas	518,0	534,3	565,8	569,2
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
W GWh In GWh	2775,0	2652,3	2829,7	2858,0
miasta urban areas	1506,0	1381,4	1455,1	1464,2
wieś rural areas	1269,0	1270,9	1374,7	1393,9
W kWh na 1 odbiorcę^a In kWh per consumer ^a	2313,6	2122,7	2099,3	2095,1
miasta urban areas	2210,2	1931,7	1860,5	1841,8
wieś rural areas	2449,6	2378,4	2429,5	2448,8

^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.
 Źródło: dane Ministerstwa Aktywów Państwowych.

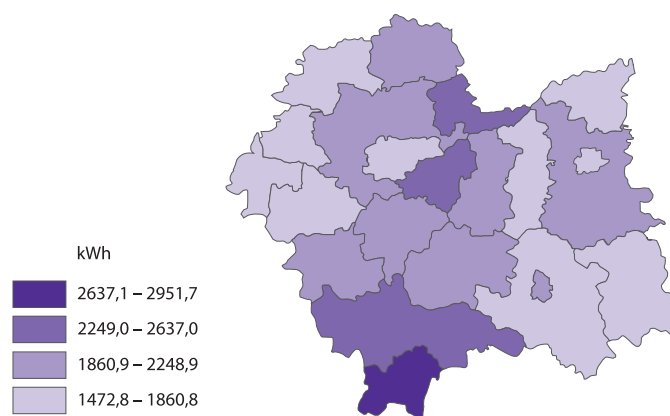
^a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.
 Source: data of the Ministry of State Assets.

W 2019 r. w województwie małopolskim odnotowano 1364,2 tys. odbiorców energii elektrycznej na niskim napięciu, co oznacza wzrost o 1,2% w odniesieniu do poprzedniego roku. Odbiorcy energii elektrycznej w miastach stanowili 58,3% ogólnej liczby z niej korzystających (wobec 58,0% w 2018 r.).

Zużycie energii elektrycznej wyniosło 2858,0 GWh (o 1,0% więcej niż przed rokiem) i stanowiło 9,3% wielkości krajowej (tak jak w 2018 r.). W miastach zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych było większe niż na wsi i stanowiło 51,2% ogólnego zużycia w województwie (przed rokiem – 51,4%).

Wskaźnik zużycia energii elektrycznej na 1 odbiorcę w województwie wyniósł 2095,1 kWh (w kraju – 1963,9 kWh), natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego – 839,4 kWh (w kraju – 797,5 kWh). W analizowanym okresie mieszkańcy miast województwa zużywali średnio w ciągu roku więcej energii niż mieszkańcy wsi (w miastach – 892,1 kWh, na wsi – 790,3 kWh). W kraju wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 777,9 kWh i 826,8 kWh.

Mapa 43. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę według powiatów w 2019 r.
Map 43. Consumption of electricity in households per consumer by powiats in 2019

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

W 2019 r. w ujęciu rocznym zwiększyły się dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego wszystkich kategorii. W strukturze dochodów według rodzajów odnotowano niewielkie zmiany, wzrost udziału dotacji spowodował obniżenie udziału dochodów własnych i subwencji. Wolniej niż dochody rosły wydatki ogółem, które także były wyższe w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W strukturze wydatków ogółem według rodzajów zwiększył się udział wydatków bieżących, które przeznaczono głównie na finansowanie wynagrodzeń i ich pochodnych oraz zakup materiałów i usług. Zagregowany wynik finansowy przyjął wartość ujemną, ale znacznie korzystniejszą niż w 2018 r.

7.1. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego wszystkich kategorii były większe niż w roku poprzednim, a tempo ich wzrostu było szybsze niż w 2018 r. Odnotowano niewielkie zmiany w strukturze dochodów ogółem według rodzajów. Wzrost udziału dotacji spowodował równoczesny spadek udziału dochodów własnych oraz subwencji.

W 2019 r. dochody ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosły łącznie 23802 mln zł, tj. o 11,9% więcej niż rok wcześniej. Wzrost dochodów wystąpił w budżetach jednostek wszystkich kategorii, a największy odnotowano w budżetach gmin – o 13,2%. Dochody budżetów powiatów zwiększyły się o 13,0%, miast na prawach powiatu o 11,0%, a województwa o 3,7%. Największy udział w dochodach ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego miały, podobnie jak w latach poprzednich, gminy. W 2019 r. po raz czwarty z kolei udział dochodów budżetów gmin w dochodach ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego przekroczył 50% (52,7%). Udział dochodów budżetów miast na prawach powiatu wyniósł 30,9%, powiatów 10,5%, a województwa 5,9%. W strukturze dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów wystąpiły niewielkie zmiany względem roku poprzedniego. Zwiększył się udział dotacji z 28,6% do 29,7%, natomiast obniżeniu uległ udział dochodów własnych z 47,0% do 46,5% oraz subwencji z 24,4% do 23,8%. Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa małopolskiego wyniosły 6991 zł (o 726 zł więcej niż w 2018 r.), w tym w gminach 5141 zł (o 589 zł więcej), w miastach na prawach powiatu 7602 zł (o 724 zł więcej), w powiatach 1025 zł (o 116 zł więcej), a w budżecie województwa 416 zł (o 14 zł więcej).

Dochody własne ogółem jednostek samorządowych województwa wyniosły 11061 mln zł i były o 10,6% wyższe niż rok wcześniej. Na dochody własne składały się głównie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (51,7%), z podatku od nieruchomości (15,1%) oraz z dochodów z majątku (4,5%). Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego z dochodów własnych ogółem jednostek samorządowych przypadło 3249 zł (o 304 zł więcej niż w 2018 r.), a wzrost odnotowano w budżetach jednostek wszystkich kategorii. W gminach była to kwota 1960 zł (wzrost o 209 zł), w miastach na prawach powiatu 4611 zł (o 267 zł), w powiatach 419 zł (o 78 zł), a z budżetu województwa 236 zł (o 21 zł).

Tablica 44. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 44. Revenue of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział docho- dów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in% of total revenue
Ogółem Total	4153	4826	6265	6991	46,5
Gminy ^a Gminas ^a	2780	3297	4552	5141	38,1
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4430	5415	6878	7602	60,7
Powiaty Powiats	808	824	909	1025	40,8
Województwo Voivodship	323	337	402	416	56,7

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

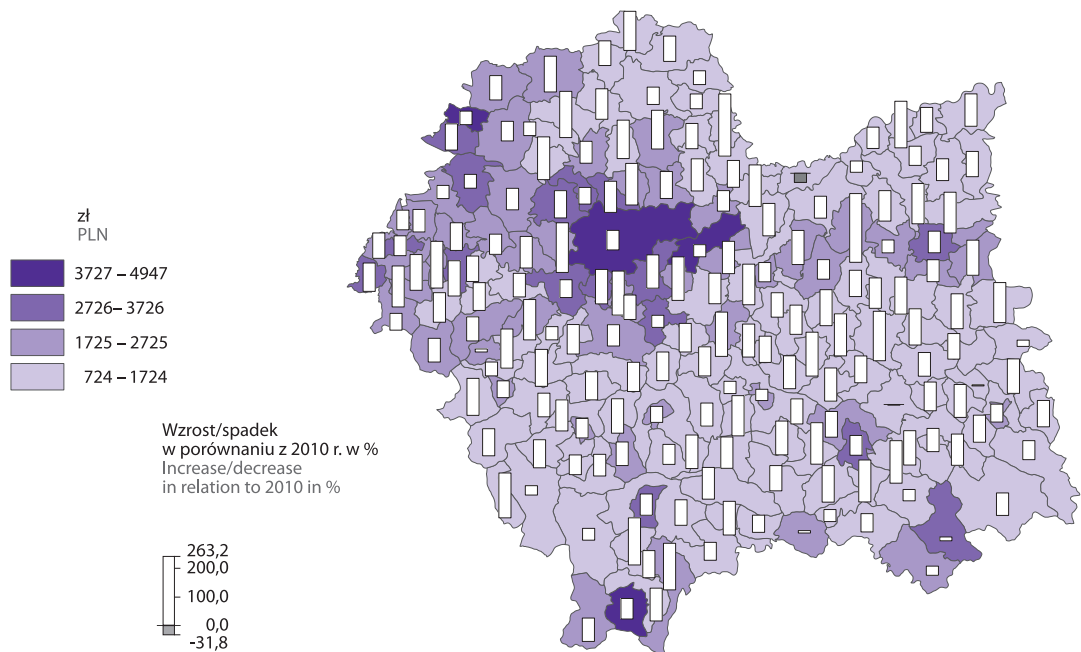
Istotnym elementem dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego są dotacje. W 2019 r. kwota dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego wyniosła 7074 mln zł, tym samym zwiększyła się w ujęciu rocznym o 16,2%. W strukturze dotacji przeważały dotacje celowe, których wartość wynosząca 5660 mln zł, stanowiła 80,0% ogółu dotacji. Pozostałe środki stanowiły dotacje przyznane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, czyli §§ 200, 620 (dotacje celowe w ramach Perspektywy Finansowej UE 2007–2013) oraz dotacje §§ 205, 625 (dotacje i płatności przekazywane na realizację projektów i programów realizowanych w ramach Perspektywy Finansowej UE 2014–2020) w łącznej kwocie 1414 mln zł, tj. 20,0%.

Z tytułu dotacji do budżetów gmin przekazano 4560 mln zł (64,5%), do miast na prawach powiatu – 1538 mln zł (21,7%), do powiatów – 510 mln zł (7,2%), a do województwa – 467 mln zł (6,6%).

Dotacje inwestycyjne, mające znaczący wpływ na rozwój regionu, osiągnęły wartość 1276 mln zł, co stanowiło 18,0% kwoty dotacji ogółem. Udział ten zmniejszył się o 0,9 p. proc. względem roku poprzedniego. Dotacje inwestycyjne miały istotny udział w finansowaniu wydatków inwestycyjnych. W 2019 r. dotacje inwestycyjne pokrywały 32,0% ogólnej kwoty wydatków inwestycyjnych, tj. o 2,8 p. proc. więcej niż w roku poprzednim. Udział dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych w budżetach jednostek poszczególnych kategorii kształtował się od 20,4% w przypadku miast na prawach powiatu, poprzez 32,6% w powiatach, 35,2% w gminach, aż do 44,9% w województwie.

Mapa 44. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.

Map 44. Own revenue of gminas^a per capita in 2019

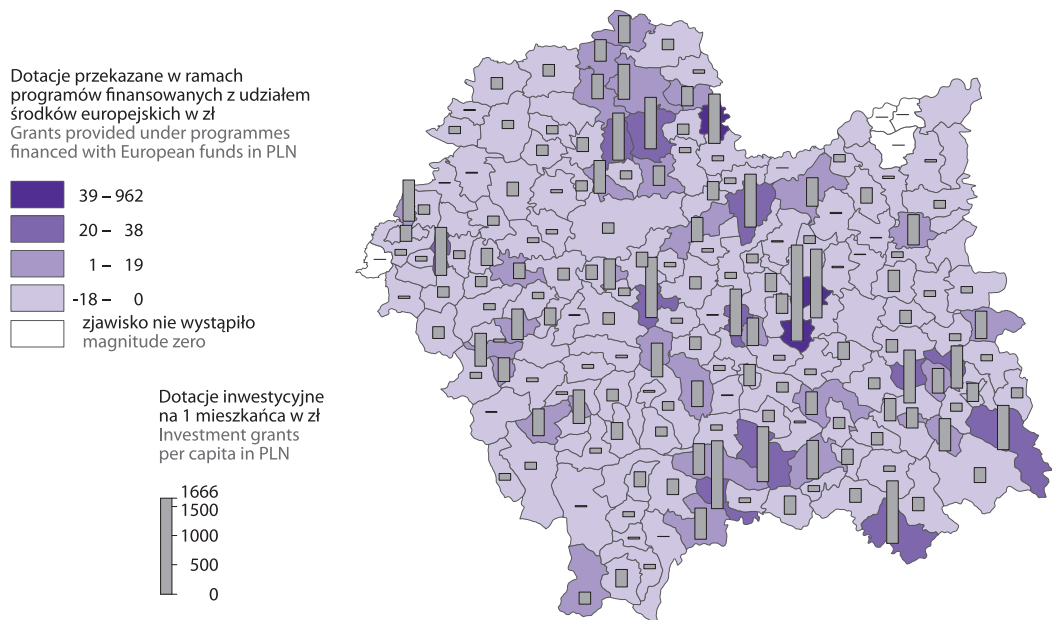

a łącznie z miastami na prawach powiatu. Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

a Including cities with powiat status. Own revenue of cities with powiat status includes funds received within the gmina and powiat parts.

Mapa 45. Dotacje^a dla budżetów gmin^b na 1 mieszkańca w 2019 r.

Map 45. Grants^a for gminas^b per capita in 2019

a Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych. b łącznie z miastami na prawach powiatu. Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

a Grants from paragraphs 200 and 620 as well as 205 and 625 according to the classification of budget revenue and expenditure. b Including cities with powiat status. Grants for cities with powiat status include funds received within the gmina and powiat parts.

7.2. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego były większe niż rok wcześniej. Wzrost wydatków odnotowano w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii. W relacji do roku poprzedniego zwiększył się udział wydatków bieżących, natomiast obniżył się udział wydatków majątkowych.

W 2019 r. wydatki ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego osiągnęły wartość 24072 mln zł, co oznacza wzrost o 9,2% w ujęciu rocznym. Wzrost wydatków miał miejsce w budżetach jednostek samorządowych wszystkich kategorii.

Największy udział w strukturze wydatków miały gminy – 52,5% oraz miasta na prawach powiatu – 32,0%. Udział powiatów w strukturze wydatków wyniósł 10,0%, a udział województwa – 5,5%.

W strukturze wydatków według rodzajów odnotowano w skali roku wzrost udziału wydatków bieżących (z 81,7% do 83,0%), przy spadku udziału wydatków majątkowych (z 18,3% do 17,0%).

Wydatki bieżące w kwocie 19984 mln zł przeznaczone były głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (32,5%), a także na zakup materiałów i usług (22,2%), natomiast wydatki majątkowe wynoszące 4087 mln zł niemal w całości zostały przeznaczone na inwestycje (97,5%).

Na 1 mieszkańca województwa w 2019 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 7070 zł, tj. o 576 zł więcej niż w 2018 r. Wydatki wyższe niż w roku poprzednim odnotowano: w gminach – 5186 zł (o 454 zł), w miastach na prawach powiatu – 7961 zł (o 719 zł), w powiatach – 982 zł (o 56 zł) i w budżecie województwa – 392 zł (o 5 zł).

Z kolei z wydatków inwestycyjnych jednostek samorządowych w województwie na 1 mieszkańca przypadało 1171 zł, przy czym w gminach było to 856 zł, w miastach na prawach powiatu – 1092 zł, w powiatach – 180 zł, a w województwie – 119 zł.

Tablica 45. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

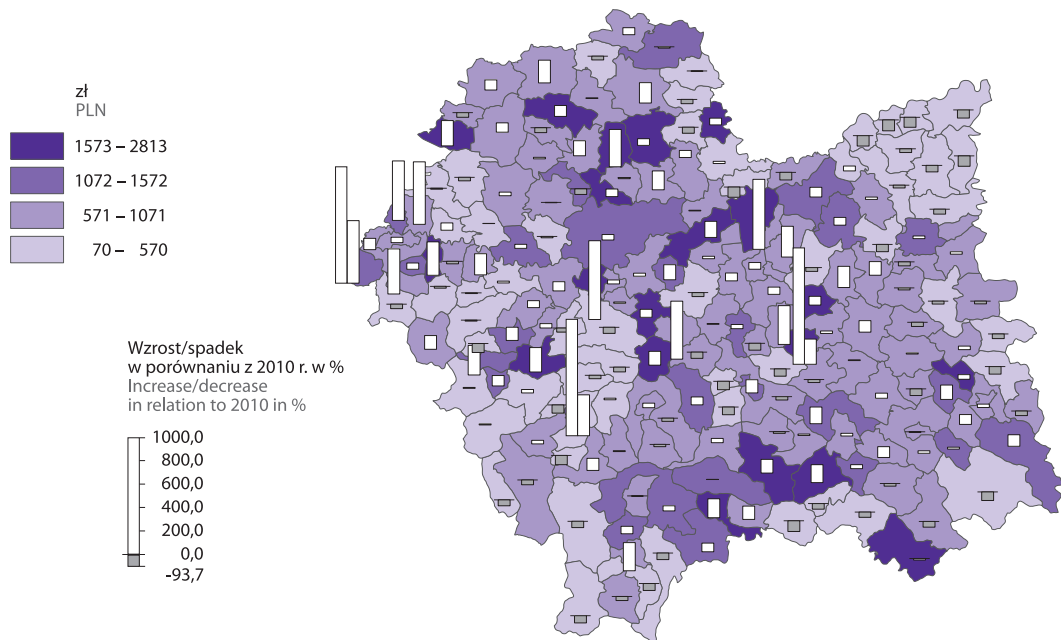
Table 45. Expenditure of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	4407	4836	6494	7070	16,6
Gminy ^a Gminas ^a	3010	3277	4732	5186	16,5
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4493	5519	7242	7961	13,7
Powiaty Powiats	857	829	926	982	18,3
Województwo Voivodship	360	329	382	392	30,4

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Mapa 46. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.

Map 46. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2019

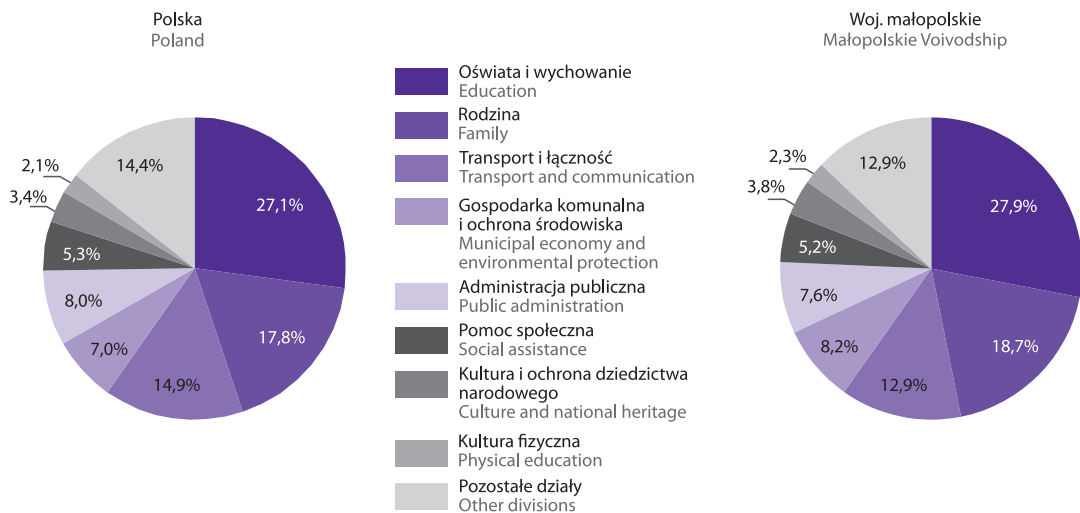

^a Łącznie z miastami na prawach powiatu.
a Including cities with powiat status.

Podobnie jak w latach poprzednich, nie zmieniły się główne kierunki rozdysponowania środków budżetowych według działów i rozdziałów klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych Ministerstwa Finansów. W 2019 r. niemal 60% łącznych wydatków jednostek samorządowych w województwie małopolskim przeznaczono na działy: Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz Rodzina.

Wykres 68. Struktura wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2019 r.

Chart 68. Structure of budget expenditure of local government units by divisions in 2019

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2019 r. wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego ogółem, podobnie jak wcześniej, był ujemny. Deficyt budżetowy wyniósł minus 269 mln zł wobec minus 775 mln zł w 2018 r.

Zagregowany wynik finansowy budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2019 r. znacznie różnił się od wyniku uzyskanego rok wcześniej. Gminy i miasta na prawach powiatu wykazały deficyt budżetowy, natomiast w powiatach i województwie wystąpiła nadwyżka budżetowa. Wynik finansowy budżetów gmin wyniósł minus 110 mln zł, miast na prawach powiatu – minus 348 mln zł, natomiast powiatów i województwa był dodatni i wyniósł odpowiednio 105 i 84 mln zł. Łączny wynik finansowy wyniósł minus 269 mln zł wobec minus 775 mln zł w roku poprzednim.

Zagregowany wynik finansowy budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca wyniósł minus 79 zł wobec minus 228 zł w 2018 r.

Nadwyżkę budżetową w kwocie 396 mln zł odnotowano łącznie w budżetach 102 jednostek (w 83 gminach, w jednym mieście na prawach powiatu, w 17 powiatach oraz w budżecie województwa), podczas gdy deficyt budżetowy w wysokości minus 666 mln zł wystąpił w 100 jednostkach (w 96 gminach, w 2 miastach na prawach powiatu i w 2 powiatach).

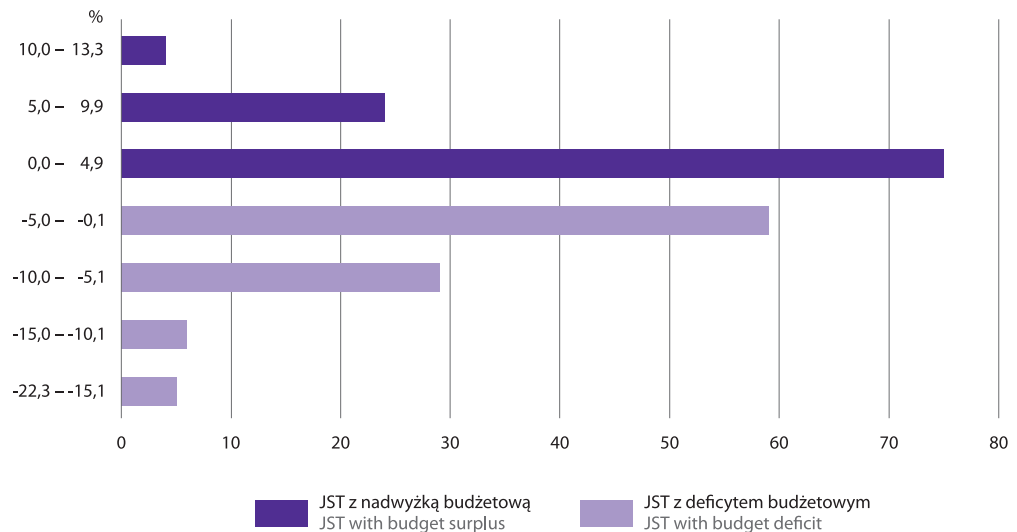
Tablica 46. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-846	-33	-775	-269
Gminy ^a Gminas ^a	-547	48	-438	-110
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-61	-100	-351	-348
Powiaty Powiats	-116	-11	-40	105
Województwo Voivodship	-122	29	54	84

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 69. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2019 r.

Chart 69. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2019

Jednostki samorządowe województwa małopolskiego w 2019 r. posiadały zobowiązania wynoszące 7741 mln zł, tj. o 11,7% większe niż rok wcześniej. Zobowiązania wystąpiły w 199 spośród 202 jednostek samorządowych wszystkich kategorii.

Na gminy przypadało 3234 mln zł z ogólnej kwoty zobowiązań (o 8,4% więcej niż w 2018 r.), na miasta na prawach powiatu – 3566 mln zł (wzrost o 19,7%), na powiaty – 569 mln zł (wzrost o 3,2%), a na województwo – 372 mln zł (spadek o 10,4%).

W strukturze zobowiązań ogółem przeważały kredyty i pożyczki stanowiące przeciętnie 89,0% (rok wcześniej 87,8%). Zobowiązania z tego tytułu odnotowano we wszystkich jednostkach wykazujących zadłużenie: w gminach w kwocie 3193 mln zł, w miastach na prawach powiatu – 2844 mln zł, w powiatach – 569 mln zł i w województwie – 287 mln zł. Papiery wartościowe (wyłącznie długoterminowe) stanowiły 10,9% zobowiązań ogółem, a odnotowano je w 3 gminach (40 mln zł), w jednym mieście na prawach powiatu (720 mln zł) i w budżecie województwa (85 mln zł). Niewielki odsetek zobowiązań ogółem przypadał na wymagalne zobowiązania, które odnotowano w 33 jednostkach (w 27 gminach na kwotę 0,7 mln zł, w 2 miastach na prawach powiatu – 1,7 mln zł i w 3 powiatach – 0,1 mln zł).

Tablica 47. Zadłużenie budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 47. Debt of local government units in 2019

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2018=100
Ogółem Total	7741	2269	32,5	111,7
Gminy ^a Gminas ^a	3234	1326	25,8	108,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	3566	3671	48,5	119,7
Powiaty Powiats	569	233	22,7	103,3
Województwo Voivodship	372	109	26,2	89,6

a Bez miast na prawach powiatu.

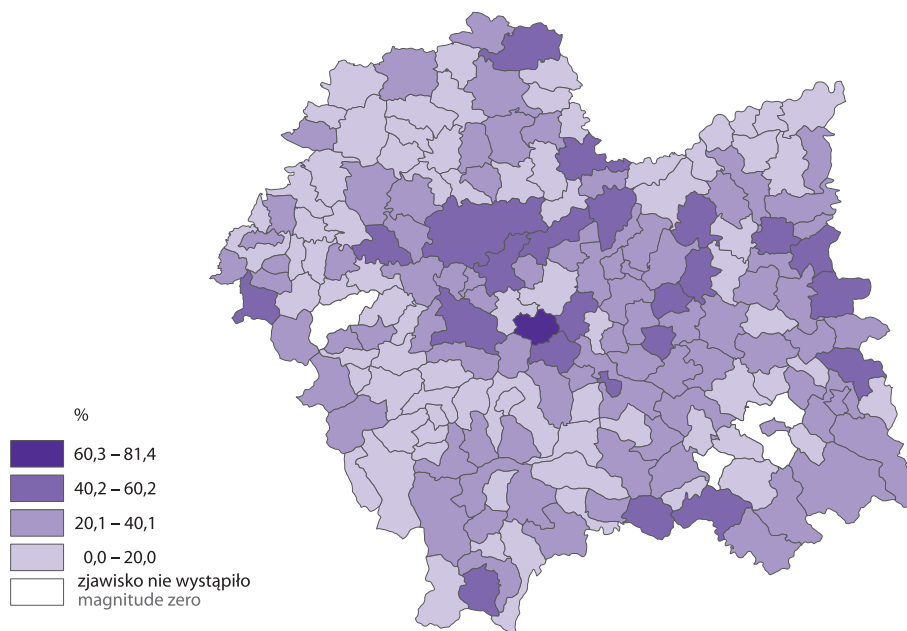
a Excluding cities with powiat status.

Mapa 47. Zadłużenie budżetów gmin^a w % dochodów ogółem w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 47. Debt of gminas^a in % of total revenue in 2019

As of 31 December

a Łącznie z miastami na prawach powiatu.

a Including cities with powiat status.

7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund

Udział dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa małopolskiego do końca 2020 r. był niższy niż przeciętnie w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Do końca grudnia 2020 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych na terenie województwa małopolskiego w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 wyniosła 38,7 mld zł, co stanowiło 7,5% wartości całkowitej w Polsce (nie wliczając środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna).

Ponad połowa omawianej kwoty (59,9%, 23,2 mld zł) pochodziła z budżetu Unii Europejskiej. W kraju udział dofinansowania ze środków wspólnotowych był o 0,9 p. proc. wyższy i wyniósł 60,8%. Na 1 mieszkańca województwa małopolskiego przypadało przeciętnie 11352 zł, o 2085 zł mniej niż w kraju.

Tablica 48. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2020 r.^a

Table 48. The total project value and the additional EU financing value of projects which are implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the voivodship to the end of 2020^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	38714	23182	11352	7,5^b
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	12685	6491	3720	5,9
Inteligentny Rozwój Smart Growth	7258	3888	2128	11,3
Polska Cyfrowa Digital Poland	495	309	145	3,5
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	1166	1020	342	4,9
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	17110	11474	5017	9,4

^a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. ^b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

^a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. ^b For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

Fundusze strukturalne (tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – EFRR i Europejski Fundusz Społeczny – EFS) oraz Fundusz Spójności (FS) w różnym stopniu wspierały projekty w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Spośród programów zrealizowanych w województwie małopolskim największą wartość miały projekty Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – 12,7 mld zł. Stanowiły one 32,8% wartości całkowitej wszystkich projektów w województwie oraz 5,9% wszystkich projektów w tym programie w Polsce. Wartość umów/decyzji w pozostałych programach operacyjnych była znacznie niższa i wyniosła: 7,3 mld zł dla PO Inteligentny Rozwój, 1,2 mld zł dla PO Wiedza Edukacja Rozwój i 0,5 mld zł dla PO Polska Cyfrowa. Ich udział w kraju zawierał się w granicach od 3,5% do 11,3%. Najwyższe dofinansowanie ze środków UE (na poziomie 87,5%) uzyskały projekty w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój. Wartość projektów zrealizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego wyniosła 17,1 mld zł i stanowiła 9,4% wszystkich RPO w Polsce.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Należy podkreślić, że opisane wartości projektów to nie są wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- funduszy z formalnie już zakończonych poprzednich ram finansowych 2007–2013, lecz jeszcze później w niewielkim stopniu wykorzystywanych,
- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRRO).

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie małopolskim

Selected data on Małopolskie Voivodship

Tablica 49. Wybrane dane o województwie małopolskim

Table 49. Selected data on Małopolskie Voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	602845	795861	702249	865596	1218500
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	433401	596095	416189	482562	532261
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w m ³	34,8	31,7	30,4	29,4	29,6
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	11,6	15,2	14,5	15,6	21,6
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,23	1,74	1,35	1,20	1,43
Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,12	10,63	10,48	10,22	10,23
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	1,3	1,3	1,1	0,8	0,9
Wskaźnik starości demograficznej w %	13,6	13,8	14,1	14,5	14,9
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	675	709	722	752	831
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^b w %	49,8	50,2	49,6	49,7	50,8
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^b w %	54,7	55,3	55,3	55,8	55,9
Stopa bezrobocia według BAEL ^b w %	9,1	9,4	10,4	10,8	9,1
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy	72	71	85	80	63
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^e w zł	3113,61	3313,51	3393,36	3507,24	3661,51
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	756,1	744,5	733,7	726,9	719,7
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1543,10	1622,90	1715,35	1812,30	1883,10
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1107,54	1156,79	1189,84	1227,80	1260,58
Granica ubóstwa skrajnego w %	4,8	4,8	6,2	6,0	6,6
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	7,0	6,6	6,7	6,7	6,4
Dzieci przebywające w żłobkach ^d i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	22,3	26,8	32,3	42,6	52,1
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	323	325	329	332	336
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	26,8	26,6	26,6	26,4	26,3
Porady lekarskie ^e udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,5	6,8	6,8	7,1	7,1
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (stan w dniu 31 grudnia)	2162	1778	1782	1752	1714
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^f w %	95,0	95,3	95,5	95,1	94,9

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. b Przeciętne w roku. c Dane dotyczą udzielonymi pacjentom niehospitalizowanym. f Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Data on internal migration for 2015 and foreign migration for 2014 were used to calculate the balance. b Annual averages. c Data concern economic entities non-hospitalized patients. f Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
1636274	752662	495877	825329	939682	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
380370	165174	108095	149162	258453	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
31,4	32,2	33,5	34,0	33,3	.	Industrial wastewater discharged per capita in m ³
23,9	27,3	30,3	32,5	33,2	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %
0,99	1,66	1,86	1,59	1,16	-1,01	Natural increase per 1,000 population
10,30	10,76	11,27	11,15	10,85	10,36	Live births per 1,000 population
0,9 ^a	1,1	1,2	1,6	2,0	1,2	Net migration for permanent residence per 1,000 population
15,3	15,7	16,2	16,6	17,0	17,4	Old age ratio in %
.	826	879	908	918	.	Children attending pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6
51,5	53,1	53,8	54,3	54,7	55,1	Employment rate by LFS ^b in %
55,5	56,0	56,1	56,0	56,3	56,6	Activity rate by LFS ^b in %
7,2	5,2	4,2	2,9	2,8	2,7	Unemployment rate by LFS ^b in %
40	20	16	13	17	23	Unemployed persons per a job offer
3876,04	4065,97	4375,40	4696,66	5151,08	5483,28	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^c in PLN
718,8	719,2	719,9	739,1	744,0	745,7	Annual average number of retirees and pensioners in thousand
1938,81	1975,40	2029,96	2122,42	2224,97	2280,37	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1305,45	1423,46	1491,91	1627,85	1773,08	.	Average monthly per capita available income in households in PLN
8,4	5,3	7,4	9,2	7,5	.	Extreme poverty rate in %
6,1	5,5	4,8	4,5	4,1	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %
62,6	76,5	89,1	107,3	119,9	.	Children staying in nurseries ^d and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)
340	344	349	353	358	.	Dwelling stocks per 1,000 population (as of 31 December)
26,8	26,8	27,1	27,7	28,1	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita in m ³
7,3	7,5	7,4	7,6	7,7	.	Doctor's consultation ^e provided within the scope of outpatient health care per capita
1681	1630	1619	1591	1652	.	Population per outpatient health care unit (as of 31 December)
94,7	94,8	94,5	94,6	94,4	93,7	Cost level indicator in non-financial enterprises ^f in %

podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Łącznie z oddziałami żłobkowymi. e Łącznie z poradami z izb przyjęć in which the number of employed persons exceeds 9 persons. d Including nursery wards. e Including consultations provided in admission rooms for

Tablica 49. Wybrane dane o województwie małopolskim (dok.)

Table 49. Selected data on Małopolskie Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	4,2	3,8	3,8	4,2	4,5
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	4616,6	6536,3	7498,5	6709,0	7637,1
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	91,4	141,6	114,7	89,6	113,8
Nakłady ^b wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	327,7	362,3	488,9	494,6	550,0
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	108,5	109,3	109,1	101,1	99,8
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 grudnia)	139,8	141,7	142,8	142,5	143,8
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	11,4	12,4	13,9	7,2	9,5
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	42,4	45,1	45,9	47,8	48,5
Gminy ^d	37,3	39,2	40,0	42,5	43,6
Miasta na prawach powiatu	59,1	64,0	63,8	65,5	64,5
Powiaty	28,0	28,7	31,2	30,3	31,4
Województwo	32,9	40,1	38,3	37,5	40,6
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	24,1	24,3	18,7	16,7	19,0
Gminy ^d	23,7	25,7	20,5	17,7	18,7
Miasta na prawach powiatu	17,2	14,2	12,0	14,0	15,2
Powiaty	25,9	21,1	13,5	14,7	16,6
Województwo	48,0	52,1	40,3	38,9	40,5
Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	1460	1341	1070	910	1072
Gminy ^d	496	654	582	407	404
Miasta na prawach powiatu	344	94	76	73	216
Powiaty	221	194	108	133	148
Województwo	400	400	304	298	204
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	-846	-618	-163	86	-117
Gminy ^d	-547	-476	-149	-18	-67
Miasta na prawach powiatu	-61	8	-39	89	-31
Powiaty	-116	-60	27	15	-13
Województwo	-112	-89	-3	1	-6

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane dotyczą podmiotów dotacji inwestycyjnych.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. b Excluding depreciation of fixed assets. c Data concern economic investment grants.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
4,7	4,4	4,6	4,5	4,7	5,3	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
8442,1	7683,2	7924,1	8774,1	11191,0	11113,0	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)
110,5	91,0	103,1	110,7	127,5	99,3	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)
628,5	946,9	873,9	1087,4	1213,8	.	Intramural expenditures ^d on research and development per capita in PLN (current prices)
104,3	103,2	107,2	104,7	93,4	89,8	Retail sale of goods ^e (previous year=100; current prices)
145,6	147,8	154,0	153,7	156,2	.	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area (as of 31 December)
7,0	7,7	8,4	7,0	10,6	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
						Share of own revenue in total revenue of local government units in %
49,2	46,5	46,2	47,0	46,5	.	Total
44,1	38,9	38,2	38,5	38,1	.	Gminas ^d
64,7	62,0	62,7	63,2	60,7	.	Cities with powiat status
32,6	35,6	36,8	37,5	40,8	.	Powiats
43,6	49,4	45,8	53,4	56,7	.	Voivodship
						Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
19,1	13,1	14,4	17,8	20,3	.	Total
19,3	10,9	12,6	18,0	19,8	.	Gminas ^d
14,4	10,6	10,7	13,7	17,1	.	Cities with powiat status
20,5	14,7	17,2	19,9	22,4	.	Powiats
38,0	40,7	41,9	34,8	43,6	.	Voivodship
						Total investment grants ^e for local government units in million PLN
1339	751	811	1148	1276	.	Total
521	244	196	526	735	.	Gminas ^d
234	120	119	172	216	.	Cities with powiat status
265	199	115	172	143	.	Powiats
319	191	382	277	182	.	Voivodship
						Result of budgets of local government units in million PLN
-33	344	29	-775	-269	.	Total
48	317	18	-438	-110	.	Gminas ^d
-100	3	-52	-351	-348	.	Cities with powiat status
-11	69	19	-40	105	.	Powiats
29	-47	43	54	84	.	Voivodship

gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types of

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Krakowie

Selected data on Kraków

Tablica 50. Wybrane dane o Krakowie

Table 50. Selected data on Kraków

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok):					
gazowych	4246093	4787954	5036071	4733733	4575427
pyłowych	1855	1933	1938	1688	1315
Odpady wytworzone ^a (w tys. t)	1034,7	1259,3	1364,2	1311,9	1338,0
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	353,1	318,8	286,5	269,5	253,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,0	0,6	0,0	0,3	0,6
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym ^b	53	54	56	58	59
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych ^b (w %)	7,8	7,5	8,1	10,0	13,5
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (w %)	4,7	4,8	5,8	5,8	5,1
Udział długotrwale bezrobotnych ^b (w %)	33,7	39,0	39,8	48,3	53,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy ^b	19	18	23	38	33
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych ^b	2,31	2,28	2,23	2,19	2,15
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	858	837	858	862	965
Liczba ludności na 1 przychodnię ^b	1640	1393	1371	1332	1300
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	9,6	10,0	10,3	10,8	10,9
Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	3,2	3,2	3,6	3,4	3,3
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych ^b na 1000 dzieci w wieku do lat 3	71	81	105	140	175
Podmioty gospodarki narodowej ^{b,d} na 1000 ludności	153	153	160	164	166
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą ^{b,d} na 1000 ludności	105	103	106	108	107
Spółki handlowe ^{b,d} na 1000 ludności	19	21	23	25	28
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^e (w %)	3,2	3,0	2,7	3,6	3,1
Nakłady inwestycyjne ^e na 1 mieszkańca (ceny bieżące, w zł)	3940,94	5168,15	6087,07	5435,51	5754,55
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	6,2	6,4	9,0	9,2	9,7
Dochody własne gmin na 1 mieszkańca (w zł)	2830,77	3011,83	3121,82	3448,56	3653,08
Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca (w zł)	739,96	655,75	600,50	612,75	975,29

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Stan w dniu 31 grudnia. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a During the year; excluding municipal waste. b As of 31 December. c Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.

2015	2016	2017	2018	2019	2020	Specification
						Emission of air pollutants from plants especially noxious to air purity (tonnes/year):
4686130	4441006	5087968	4842749	3913849	.	gases
985	745	796	808	591	.	particulates
1330,9	1329,3	1478,3	1821,4	1442,6	.	Waste generated ^a (in thousand tonnes)
248,8	326,1	283,3	291,2	284,3	.	Mixed municipal waste collected per capita (in kg)
0,5	2,2	2,0	2,0	2,0	-0,1	Natural increase per 1,000 population
61	64	66	68	69	71	Non-working age population per 1,000 persons of working age ^b
15,7	21,3	23,3	26,2	27,3	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's clubs ^b (in %)
4,4	3,5	2,7	2,3	2,0	3,1	Registered unemployment rate ^b (in %)
54,8	56,3	52,7	50,7	46,4	39,5	Share of long-term unemployed persons ^b (in %)
17	9	7	4	6	12	Unemployed persons per job offer ^b
2,11	2,07	2,02	1,98	1,94	.	Number of persons per dwelling in dwelling stocks ^b
.	930	1001	1021	1010	.	Children attending pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6
1214	1163	1157	1108	1136	.	Population per outpatient department ^b
11,2	11,6	11,8	12,0	12,1	.	Medical consultations provided in outpatient health care per capita
3,2	3,4	2,8	2,7	2,5	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
204	230	257	308	327	.	Places in nurseries and children's clubs ^b per 1,000 children up to the age of 3
171	176	181	182	189	196	Entities of the national economy ^{bd} per 1,000 population
108	108	110	114	118	123	Natural persons conducting economic activity ^{bd} per 1,000 population
31	35	38	36	38	40	Commercial companies ^{bd} per 1,000 population
3,3	3,3	3,7	4,2	4,1	4,5	Net turnover profitability indicator ^c (in %)
5879,79	5604,38	5550,17	5963,51	5577,05	5688,43	Investment outlays ^e per capita (current prices, in PLN)
8,5	12,3	14,4	12,5	16,8	13,0	Dwellings completed per 1,000 population
3780,79	4011,03	4319,22	4679,43	4947,30	.	Own revenues of gminas per capita (in PLN)
815,99	798,29	819,68	1031,12	1160,96	.	Property expenditures of gminas per capita (in PLN)

przekracza 9 osób. d Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracowników przekracza 9 osób. d Excluding persons conducting private farms in agriculture. e Data concern economic entities in which the number of employed persons